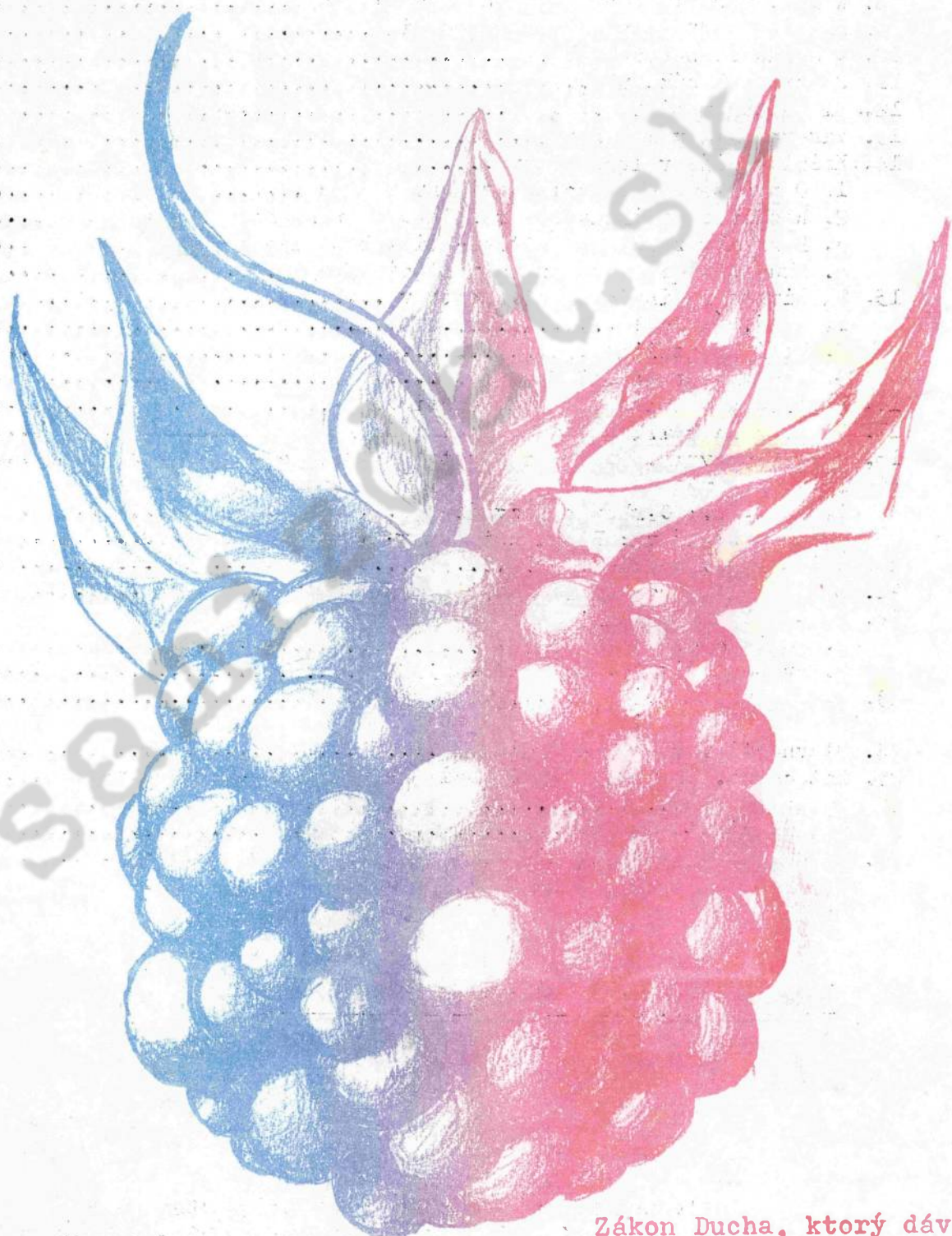

ROS

24

RODINNÉ SPOLOČENSTVO

1989 / 4

Život v Kristovi Ježišovi, oslobodil ťa od zákona hriechu
& smrti / Rim 8, 2 /

Zákon Ducha, ktorý dáva

O b s a h

1. Modlitba k svätému Cyrilovi a Metodovi	1
2. Ide o duchovnú obnovu rodín /2 listy/	2
3. Teofil Klas: Kým ruku na pluh položíš	4
4. Sloboda v neslobodnom svete	4
5. Zákon a sloboda	6
6. Sloboda kresťana /2. časť/	8
7. Otázniky	12
8. K 125. výročiu narodenia Andreja Hlinku	15
9. Hlas za jednotu a slobodu svedomia	17
10. V duchu zodpovednosti	19
11. Od viery k zákonu	20
12. Slovenské mamičky	20
13. Varovné hlasy lekárov	24
14. Kristus žije v lude Božom	26
1. O návšteve delegácie Vatikánu v ČSSR	26
2. Rozhovor vaticánskeho rozhlasu s Francescom Colasuonnam	27
3. Poznámky z púte v Šaštíne-Sviatok zoslania Ducha Svätého	29
4. Skúsenosť zo stretnutia v Pécsi /MLR/	31
15. Zo života rodinných spoločenstiev	32
1. Ahoj, Štefan!	32
2. Milí priatelia!	33
3. Ako sme privítali Veroniku	34
16. Myšlienky o duchovnej dospelosti	34
17. Kristus na kríži naozaj zemrel /IHL./ Dokončenie.	35
18. Hovorí právnik. Opatrenia proti demonštráciám a samizdatu	39
19. Kniha pre vás	
1. J. G. W.: Cirkvi v rozvoji	40
2. H. Rozinajová: Etika heterosexuálnych vzťahov	42
20. Spievajme v rodine	43
21. Letný pohľad na banskobystrické biskupstvo	45
22. Psychológ medzi nami	
1. Meditácia. /Dokončenie/	46
2. Premena života. /Poražovanie/	50
23. Každodenné modlitby	52
24. Slávnosti v rodine a v cirkvi	53
25. Katechéza. Skupina S /snúbenci/. Prvá beseda-pokračovanie	55
26. Spravodajca	58
27. Ohlasy čitateľov	61
28. Svedectvo o činnosti mierového hnutia kňazov. Príloha	63

Ústredná téma tohto čísla: Sloboda a zákon

Oslobodení od hriechu a strachu stávame
sa služobníkmi spravodlivosti /por.Rim 6: 18 /

MODLITBA K SVÄTÉMU CYRILOVI A METODOVI

Bez ustania proste,
svätí a opravdiví pastieri,
usilovne za svoje vyvolené stádo,
zaháňajte strasti,
vyslobodzujte ho z bied a nebezpečenstiev.
Osviette nám oči,
srdce a rozum posilnite,
aby sme šli, ako sa patrí,
vo vašich šľapajach.
Vezmite na seba naše choroby,
poskytnite silu zhora,
aby sme boli dôstojne živí v Kristu
a tak sa stali dedičmi vašej práce,
hlásateľmi pravej viery,
ktorú ste nám zanechali,
aby sme všetci jednohlasne oslavovali
trikrát sväté božstvo Otca a Syna i
Ducha Svätého,
teraz i vždy i na veky vekov.

Amen.

Záverečná modlitba k chváloreči na pamiatku svätých a pre-
slávnych učiteľov slovienskeho národa, blahoslaveného Cyrila a
Metoda, arcibiskupa panónskeho, ktorí vytvorili preň písmo a do
jeho jazyka preložili Nový a Starý zákon."/

IDE O DUCHOVNÚ OBNOVU RODÍN

V máji 1989 sa uskutočnil v peknom prostredí slovenskej prírody celokrajský seminár zástupcov laického apoštolátu Hnutia rodín Východoslovenského kraja. Cieľom zhromaždenia bolo zamýšľať sa na možnosti a metódami duchovného pozdvihnutia rodín, ktoré ich bude formovať k životu v jednote, k osobnej a slobodne prijatej viere realizovanej v každodennom živote, k formovaniu kresťanského vedomia a príslušnosti k všeobecnej cirkvi zjednotenej so sv. Otcom.

Účastníci seminára poslali zo stretnutia listy kardinálovi J. Tomkovi a biskupovi J. CH. Korcovi; uverejňujeme ich v plnom znení.

Slávnostné požehnanie kardinála J. Tomku
v košickom Dóme na Zelený štvrtok 1989

List kardinálovi Tomkovi:

Eminencia
Kardinál Jozef Tomko
Vaticana, Roma

Košice
sviatok Svätej Trojice, 1989

Najdôstojnejší otec kardinál!

My, zástupcovia laického apoštolátu Hnutia rodín na Slovensku, zídění na celokrajskom zhromaždení Východoslovenského kraja, Vás srdečne pozdravujeme a ubezpečujeme, že kresťanské rodiny pod Tatrami sú verné Svätému Otcovi a Svätej cirkvi.

Jasne si uvedomujeme, že dar živej viery v Trojjediného Boha je tou najvyššou hodnotou, ktorá dáva dôstojnosť ľudskému životu. A túto vieru chceme odovzdať i našim bližným.

Cítíme veľkú zodpovednosť za osudy našich rodín. Preto sa usilujeme o ich každodenné posväcovanie v duchu bratskej lásky, ktorá nás spája s našim spasiteľom Ježišom Kristom. Ide nám predovšetkým o duchovné pozdvihnutie našich rodín, o našu kresťanskú identitu, o výchovu k živej viere našich detí a o všeobecné dobro pre všetkých. Chceme tak s úctou odovzdať kresťanské dedičstvo našich otcov terajším generáciám.

Aby naše zámery a snahy dosiahli svoje naplnenie, prosíme Vás o požehnanie a duchovnú posilu pre našu prácu.

Zástupcovia Laického apoštolátu
Hnutia rodín vo Východoslovenskom kraji

Osobnosť biskupa J. CH. Koreca charakterizuje systematická tvorivá práca pre dobro človeka a cirkvi.

List biskupovi Korecovi:

Vaša excelencia

najdôstojnejší otec biskup J. CH. Korec

Košice, na sviatok

Svätej Trojice, 1989

Milovaný otec biskup!

My, zástupcovia laického apoštolátu Hnutia rodín, zidení na celokraj-
skom zhromaždení Východoslovenského kraja, Vás srdečne pozdravujeme a ďa-
kujeme za Vaše požehnanie tomuto stretnutiu.

Uvedomujeme si veľkú zodpovednosť za osudy našich rodín a budúcnosť našich detí v súčasných neľahkých podmienkach. Usilujeme sa o každodenné posväcovanie života v našich rodinách pre zvelaďovanie Božieho kráľovstva v celej cirkvi. Vieru vychádzajúcu z vnútorného presvedčenia chceme odovzdávať nášmu okoliu formovaním kresťanského vedomia rodín pre ich duchovné pozdvihnutie, uvedomenie si a prežívanie svojej kresťanskej identity, výchovou k živej viere detí a prácou i obetou za všeobecné dobro Božieho ľudu v našej vlasti.

V tejto snahe nás povzbudzuje autorita Vašej osobnosti svojimi fundovanými, zásadnými a otvorenými prejavmi viery a postojmi k cirkvi, národu i kresťanskému životu v súčasných podmienkach, za čo Vám prejavujeme úprimnú vďačnosť.

Počas zhromaždenia sme s Vami duchovne spojení a prosíme pre našu ďalšiu činnosť Vaše apoštolské požehnanie.

Účastníci zhromaždenia Hnutia rodín
vo Východoslovenskom kraji

Teofil Klas

KÝM RUKU NA PLUH POLOŽÍŠ

Kým ruku na pluh položíš,
pohliadni na kríž,
raz rozhoďnúť
vykroč už s vierou vpred.

Z volaní nech ti ostane
v brojivom ráne
len istá cesta
neistou strminou.

Jak svätý želiar v Madride
posväť svoj údel,
obživ ho chlebom
zo stola vďačnosti.

Anjeli brázdu vhotujú
v žehnanú struju,
tvoje však budú
mozole, kropaje.

Aj ťažoba ťa zhartusí,
nepokoj v duši,
no budeš sebou,
slobodný od seba.

Keď ruku na pluh položíš,
mysli už na kríž,
raz obrátený
neobracaj sa späť...

SLOBODA V NESLOBODNOM SVETE

Novovek sa podľa mienky popredného katolíckeho teológa Guardiniho chýli ku koncu. Vyčerpал svoje nosné idey a namiesto slúbeného raja, ktorý mal nastať, stojíme na zrúcaninách Európy v znova vybudovanom meste, obklopení nehumánnym svetom, ohrození devastovanou prírodou a namiesto plánovaného spoločenstva šťastných občanov každý sám v atomizovanej spoločnosti. V našej krajine je časový posun týchto kritických hodnôt, na ktoré trpí celý svet, a preto máme možnosť učiť sa u susedných národov, kde prv a oveľa intenzívnejšie prežívajú krízu nášho veku, a robiť preventívne opatrenia na záchranu ohrozených hodnôt. Tak je to s ochranou prírody, s bojom proti narkománii, proti ohrozeniu človeka aj proti neslobode.

Novovek bol inšpirovaný myšlienkou oslobodenia človeka spod nadvlády a ľah na cirkvi a štátu, spoločnosti, ktorá ho údajne držala vo viere, v nevedomosti

a v neslobode. Slobodu mu mal darovať nový svet, ktorý mal poznať, dobyť a využiť pre svoje šťastie.

Cirkev si po mnohých útokoch kritiky spravodlivej i nespravodlivej, po zamyslení sa sama nad sebou na poslednom koncile opäť hľadá svoje miesto medzi ľuďmi ako boží ľud, ktorý aj v zmenenom svete vie, odkiaľ ide a kde je jeho cieľ. Príroda, ktorú tak namáhavo poznávame vo všetkých školách a laboratóriách a ktorú ovládame pomocou techniky a technológie sa nám nestala slúbeným rajom, miestom šťastia, kolískou a jediným domovom slobodných ľudí, zbrataných spoločným ľudským údelom. Skôr naopak.

Novoveká dospelosť ľudstva nie je pýchou, vzburou, ako sme to často nazývali a súdili. K tejto slobode nás Kristus pozýva, aj nám ju ponúka. Máme skúsenosť, že len ten, kto si svojí Kristovho ducha vo vernosti a v snahe byť mu podobný unesie aj bohatstvo tela, hmoty, vedomostí. Nestane sa ich otrokom. Sloboda sa mu stáva priestorom lásky k bližným a dôvodom oslavovať Boha. Ak Ježiš blahoslaví chudobu, čistotu, jednoduchosť, nie preto, aby ich radikalizoval, ale preto, lebo vedel, aké nebezpečenstvo nesú v sebe hmota a svet v každej dobe a pre každého človeka. Ponúka veriacemu kultúru srdca, duchovnú veľkosť, oproti ktorej človeku nič neznamená, aj keby získal celý svet. ~~Paperizmus~~ /bieda/ je rovnako nedôstojný človeka ako hromadenie majetku. Neviazanosť je rovnako zotročujúca ako uniformita. Máme pokušenie zdôrazňovať chudobu oproti bohatstvu, jednotu na úkor slobody a slobodu na úkor jednoty. Často sa nám stráca tá úzka cesta, kde človek prežíva, a tým aj učí a hlása, slobodu aj v neslobodnom svete a bohatstvo aj v skromnosti. Ale v láske.

Jedine kresťanstvo je cesta a východisko pre moderného človeka, ktorý neprestane snívať ilúzie o veľkom bohatstve a zákonite upadá do pravého opaku. Hriech je odovzdanie sa a prepadnutie ilúzii, Ježiš nás učí žiť. Hlbšie žiť: "Aby mali život a aby ho mali hojnejšie." /Jn 10,10/ Nasledovať Ježiša znamená zmysluplne žiť so srdcom na dlani, v dôvere v Boha aj v konfliktnej, rozporov plnej, nepoučenej spoločnosti. Tak žil on vo svojich dejinách a tak žila cirkev či vo svojich svätých alebo v najkrajšom nadšení a porozumení vo svojich dejinách. My veriaci musíme žiť spolu s ľudstvom. Trpieť "za hriechy našich otcov" a znášať dôsledky svojich omylov. V tejto dráme nemôžeme hádzat vinu na iných. Umývať si ruky. Uhýbať sa a čakať, až to zlé či už nepriateľ alebo Boh všetko napravi. Ak je to také zlé, že sa musí obetovať baránok "aby nezahynul celý národ", kto to má byť? Ježiš sa neuhýbal. Cez veľkú drámu išiel k najvyššej slobode. My máme vedieť, že Boh je taký, čo nikdy neláme palicu nad svojimi deťmi, že svet je taký, že v bolesti a napätí sa vždy rodí niečo nové, čomu máme v pokore a v pokání slúžiť, a keď vytrváme, opäť zasvieti slnko radosti, lebo Boh nás nenechá skúšať nad naše sily a nežiada od nás, aby sme život len obetovali, ale aby sme ho bohatšie a slobodne žili.

V kritickom bode, v ktorom sa ľudstvo nachádza, keď si uvedomuje hrôzu despotických systémov a zneužitie slobody a keď už jasne vidíme dôsledok tejto neslobody v ekologickej, ekonomickej a mravnej katastrofe, ponúkajú sa tri riešenia. Prvé je tvrdenie hornej vrstvy, ktorá si žije na výslni paluby lode, že aj keď údajne tá loď je deravá a vraj tam tečie voda, ono to nie je také zlé. To sú len chyby minulosti. Vždy to tak bývalo. Na to stačí niečo ako kozmetická úprava alebo ako generálna oprava, a loď pôjde ďalej. Druhí, keď vidia, ako je to ohrozené, alarmujú na poplach, vyzývajú opustiť loď a vrátiť sa na tás, odkiaľ sme vyšli. K litere Biblie alebo do minulosti, kde nebolo takej nespravodlivosti, kde všetko bolo jasné, prehľadné a fungovalo ako hodiny. Len Židia a poučení kresťania poznajú udalosť o nutnosti opustiť raj a o nemožnosti vrátiť sa naspäť. O údele človeka v bolesti a v potu tváre budovať svet, nad ktorým žiari prislúbenie novej zeme, nového sveta, nového človeka, o omyloch človeka a celých generácií vo svete, nad ktorým bedlí láskavá a chrániaca Ruka, ktorá ho nedovolí úplne zničiť. Boh ponúka vždy novú a novú budúcnosť a cez mnohé regresy a pády sa človek vždy dvíha k Duchu, hlási sa k slobode, kde pre neho je viac radosti a šťastia.

My kresťania sa učíme zo svojich dejín, kde sme sa až úzkostlivo starali o pravosť a čistotu viery, kým svet a jeho riadenie sme ponechali ľuďom

neveriacim a potom sme krváčali a umierali na všetkých frontoch sveta pre cudzie zaujmy. Preto odmietame všetky systémy, ktoré človeka zotročujú. Učíme sa žiť v slobode a dopriať slobodu, poznávať všetky zákony, ktoré chránia a budujú človeka, a vďačne ich rešpektovať. Odstraňujeme ploty, bariéry, hranice, ktoré delia ľudí, a sme ochotní v láske sa slobodne stretať s kýmkoľvek na svete. Slobodu neberieme len súkromno vlastnicky, ale slobodu dávame ako dar, učíme k nej deti, strážime ju aj pre iných.

Sme proti vojne, militarizmu, zbrojeniu, sme za pokoj, ktorý vychádza z ľudských srdc, za výchovu k nemu. Sme presvedčení, že keď sa budú tak vehe-mentne presadzovať nám vlastné /a my nie sme dajaká sekta! / kresťanské a hu-mánne zásady, ako sa presadzoval umele implantovaný materializmus, svet, aj keď nie hneď, ale iste bude lepší a krajší.

Kresťanstvo je nádejou sveta. Len touto cestou môžeme ísť a máme skúse-ncosti z dejín, aj svoje vlastné, že len táto cesta vedie k naplneniu a k sku-točnej slobode.

/ask/

ZÁKON A SLOBODA

To je téma, ktorá nás, dnešných kresťanov, zasahuje na veľmi citlivom mieste. Kresťanstvo má za sebou takmer dvetisícročné dejiny /a musíme k nim vlastne ešte pripočítať niekoľkotisícročné dejiny židovské/, ktoré zvnútra nesie vernosť k tradícii, vernosť k dedičstvu otcov a najmä Krista. Táto ver-nosť nás živí, rozpaluje nám srdce. Na druhej strane je novoveký človek, naj-mä od čias osvietenstva, zasiahnutý mocnou túžbou po slobode a tvorbe. Chceme byť verní i tvoriví. To je úloha, s ktorou zápasí dnešný veriaci človek. Po-kúsme sa ju trochu objasniť. Ako rozumiť vernosť, ako slobodu či tvorbu a ako ich vzájomnú jednotu.

Zákon zjavenia je dynamickou skutočnosťou

Človek túži v hĺbke svojho srdca po slobode, ale zároveň hľadá čosi čis-té a sväté, čomu by sa mohol oddať, čomu by mohol patriť, čo by posvätilo je-ho život. To čisté a sväté tajomstvo, ktorému sa možno v slobode oddať, my kresťania nazývame Boh. Boh dáva nášmu životu zmysel, určenie - cieľ, ale i naplnenie. Boh je to určenie, pre ktoré je človekovi hodno žiť i mrieť. On je to určenie, z ktorého človek nadobúda rozhodujúcu istotu života i plnú slobodu. Z neho Kristus vyslovuje slová: "Ja som vzkriesenie i život" /Jn 11,25/. Po tomto tajomstve my kresťania túžime, naň sa vo viere obraciame. Ako ho však možno nájsť? Ako možno nájsť ten cieľ, ktorý nazývame aj Božou vôľou?

Boh sa nám zjavuje, zjavuje nám svoje slovo i seba. Ako? Tajomne: "Hovo-ri k nám tým, že mlčí, je tu tým, že nás odkazuje do vlastných hraníc", hovo-ri o tomto zjavení K. Ranner v krátkom vyznaní viery. O jeho slovo treba du-chovne zápasit, a aj vždy prichádza ako dar. Celé generácie prorokov ho hľadali a výsledok nám nechali vo Svätom písme Starého zákona. Nakoniec prišiel Kris-tus, ktorý hovoril sám za seba, a predsa Božie slovo. Zachovalo sa nám ako Sväté písmo Nového zákona. Ako mu možno rozumieť? Často sme ho v úzkosti srdca chápali doslovne. Chceli sme, aby k nám hovorilo jasne a jednoznačne, aby sme sa oň mohli oprieť, aby sme sa naň mohli odvolať. Hľadali sme ho ako zákon, podľa ktorého možno žiť. Tak sme ho i volali: Starý a Nový zákon. Chápali sme ho príliš stuhnulo nielen ako zákon, ale i ako náuku alebo systém právd. Iakto chápané zjavenie, takéto určenie berie človekovi slobodu; priná-ša mu síce istotu, ale na úkor slobody. Toto zúžené chápanie Božieho slova Druhý vatikánsky koncil rozšíril:

"Páčilo sa Bohu vo svojej добрote a múdrosti zjaviť seba samého a dať poznať tajomstvo svojej vôle /porov. Ef 1,9/, aby ľudia mali skrze Krista,

Slovo, ktoré sa stalo telom, vo sv. Duchu prístup k Otcovi a nadobudli účasť na božskej prirodzenosti /porov. Ef 2,18; 2Pt 1,4/. Týmto zjavením sa teda neviditeľný Boh vo svojej veľkej láske prihovára ľuďom ako priateľom /porov. Ex 33,11; Jn 15,14-15/ a sa s nimi stýka, aby ich pozval a prijal do svojho spoločenstva. Tento plán zjavenia /"revelationis oeconomia"/ sa uskutočňuje udalosťami a slovami, ktoré medzi sebou vnútorne súvisia, takže činnosť Božia v dejinách spasenia odhaľuje a potvrdzuje učenie a skutočnosti vyjadrené slovami, a slová zas ohlasujú skúšky a vysvetľujú v nich skryté tajomstvo. Avšak najhlbšia pravda o Bohu, ako aj o ľudskom spasení nám týmto zjavením žiari v Kristovi, ktorý je prostredníkom a zároveň plnosťou celého zjavenia." /Vieroučná konštitúcia "Dei verbum" O božom zjavení 2./

Takto sa zjavenie stalo živou - dynamickou skutočnosťou, bohatšou než je zákon alebo náuka. Nemožno jej rozumieť abstraktne, a predsa jej možno rozumieť, ba toto porozumenie môže i rásť: "Toto apoštolské podanie sa v cirkvi zveľaďuje pomocou Ducha Svätého: prehlbuje sa totiž poznanie tradovaných skutočností aj rečí rozjímaním a štúdiom veriacich, ktorí o nich uvažujú vo svojom srdci /porov. Lk 2,19.51/, vnútorným pohľadom, ktorý pochádza z duchovnej skúsenosti, kazateľskou činnosťou tých, ktorí s biskupským následníctvom prijali aj hodnovernú charizmu pravdy. Cirkev totiž v priebehu vekov neprestajne smeruje k plnosti Božej pravdy, kým sa na nej nesplnia slová Božie" /Dei verbum 8/.

Viera a sloboda nie sú protiklady

Sväté písmo sa už nechápe ako "zákon", ale skôr ako testament, aby sa zdôraznilo, že toto slovo nemožno chápať tak strnule ako slovo zákona. Okolo zjavenia a Božieho slova takto vznikla živá diskusia, ktorá nás, ak v nej budeme otvorení Bohu, určite privedie bližšie k jeho tajomstvu, k "pravde, ktorá nás oslobodí" /Ján 8,32/. Zatiaľ sa zmietame medzi "pravdou", ktorá nás zotročuje, a "slobodou", ktorá nás vrhá do prázdnoty. My, kresťania, sa azda držíme viacej "pravdy", aj za cenu slobody.

"Sloboda je však slovo zvodné a často zneužívané. Preto možno aj trochu pochopiť, že sa v cirkvi od doby apoštola Pavla hovorilo o slobode len zriedka a že sa sloboda prenechávala blúznivcom a sektárom. Cirkev mala vždy pred slobodou panický strach, preto sa až príliš rada pre ochranu jej zverených duší ujímala riadenia ich slobody, rozdeľujúc ju v homeopatických /malých/ dávkach tam, kde sa jej to javilo potrebné a želateľné. Pragmaticky má Dostojevského Veľký inkvizítor úplnú pravdu, keď hovorí Ježišovi: 'S tou slobodou sme sa trápili poldruhého tisícročia; teraz je však premožená, a to definitívne!' Teologicky však túto 'múdrosť skúsenosti' odhaľuje Aljoša Karamazov: 'Neverí v Boha. Hľa, to je celé jeho tajomstvo.' Veriť v Boha a hájiť to, že poslednou skutočnosťou je sloboda, je jedno a to isté." /W. Kasper: Úvod do viery./

Novoveké chápanie slobody je však často nezodpovedné, povrchné. Novoveký človek sa často správa bezuzdne, nepočuje už v srdci to sväté tajomstvo, ktoré ho zaväzuje. Čo je teda sloboda?

"Už Hegel zdôrazňoval, že slobodu treba odlíšiť od svojvôle. Kto koná iba to, čo chce, nie je slobodný, ale neslobodný; je vydaný svojej vlastnej svojvôli a zotročený. Odtiaľto vychádza aj Nový testament. Začína však o jednu dimenziu hlbšie ako politická filozofia a teológia. Konkrétny priestor slobody, ktorý človek potrebuje, aby bol slobodný, nemôže byť vytvorený iba spoločensky. Ani človek, ktorý je slobodný od všetkého vonkajšieho a vnútorného nátlaku, ktorý môže slobodne disponovať svojou existenciou, ešte podľa Nového testamentu nie je slobodný. Je neslobodný nie preto, že nemôže v dostatočnej miere disponovať sám sebou, ale preto, že vôbec chce sám sebou disponovať, že sa nazdáva, že môže a musí seba i svoju skutočnosť režírovať sám. Je to výraz strachu a starosti. Ba ešte viac. Je to výraz toho, že človek je spútaný sám sebou, že prepadol sám sebe. Takáto nesloboda je podstatou hriechu. Hriech nie je teologicky v prvom rade morálny fenomén. Hriech, to je krčovitý uzavretie človeka v seba samom, to je prepadnutosť jestvujúcemu a zdanlivo istému, to je neschopnosť byť slobodný pre iných a pre nedohľadnú novosť budúcnosti.

V egoizme, ktorý sám seba izoluje a vo svojom nezmieriteľnom partikularizme, ktorý sám seba absolutizuje, sa ostatní ľudia a okolitý svet javia hriechnému človeku ako niečo cudzie a odsudzujúce. Už nie sú pre neho možnosťou a priestorom; ale iba medzou jeho slobody, proti ktorej musí neustále bojovať, aby si uchoval existenciu, moc a uznanie. Hriech je neschopnosť lásky." /W. Kasper: Úvod do viery./

Vidíme, že evanjelium sa mocne dotýka aj dôležitých otázok dnešného človeka. Aby sa však k nemu dostalo, musíme my, kresťania, urobiť niečo aj v nás. Moderný ateizmus je pre náboženstvá, obzvlášť pre kresťanstvo, uprostred ktorého ateizmus vznikol, podnetom pre prenikavé skúmanie svedomia. Lebo ateizmus je aj kritickou reakciou na pomýlený obraz Boha a na nedostatočné uskutočnenie viery v Boha v mravnom a spoločenskom živote. Často sme v mene Božom bojovali proti poznatkom vedy, viedli vojny, obhajovali nespravodlivé spoločenské poriadky, násilnými opatreniami znevažovali slobodu alebo zneužívali náboženstvo na to, aby sme urobili človeka poddajným. Ateizmus môže mať teda pre náboženstvá aj očisťujúcu funkciu. Veľa bude závisieť od toho, či budú vedieť v budúcnosti hodnoverne ukázať, že náboženstvo a vedecký pokrok, viera v Boha a ľudská sloboda nie sú protiklady, ale sa navzájom dopĺňajú.

/nn/

SLOBODA KRESŤANA /2. časť/

3. Život podľa evanjelia

Aby sme boli skutočnými kresťanmi a žili podľa evanjelia a nasledovali Krista, stačí, ak sa všetkého zriekneme a opustíme svet? Musí byť kresťan mníchom, aby sa mohol stať svätým? Je možné, že človek sa zriekne všetkého a žije v "stave" dokonalosti evanjeliiových rád, a predsa nie je svätým. Prečo? Chýba mu duch. Erazmus vo svojej "Chvále bláznovstva" dáva jasne najavo svoje pohrdanie nevedomými, nemravnými a neevanjeliiovými mníchmi. Tú knihu napísal v Morusovom dome a Morus ju schvaľoval. Útek zo sveta môže byť motivovaný aj slabosťou, neschopnosťou, sklamaním alebo láskou k pohodliu. Útek zo sveta nemusí byť v každom prípade útekem k Bohu. Útek zo sveta môže byť aj opätovným útekem do sveta, svojho vlastného sveta, do opäť a stále svetského Ega.

Morus videl aj pozitívne možnosti reholného života lepšie ako Erazmus, ktorého ako chlapca bez akéhokolvek vnútorného povolania strčili do kláštora a potom ho stálo veľa námah, aby dostal dišpenz od slubu poslušnosti. Morus ako študent práv sa po celé štyri roky zúčastňoval na náboženskom živote londýnskych kartuziánov. Údajne sa vtedy zaoberal aj s myšlienkou, že vstúpi k františkánom. V opustení sveta videl Morus pozitívnu hodnotu, lebo to je jasný protest oproti zosvetšteniu života. Istá skrytá túžba po tomto stave ho neopustila po celý život. Po dlhých a hlbokých úvahách prišiel na to, že nie je stvorený pre mníšsky život a nie je povolán na to, aby opustil svet.

Odmietol týmto Morus život podľa evanjelia a nasledovanie Krista? "Stav" evanjeliiovej dokonalosti bez ducha evanjeliiovej dokonalosti nie je kresťanský. Ale či nie je možný kresťanský život v duchu evanjelia bez "stavu"? Čo znamená Evanjeliium? Čo je to Radostná zvesť?

Ježišovo posolstvo je zhrnuté vo vete: "Naplnil sa čas a priblížilo sa kráľovstvo." /Mk 1,15/. Božie kráľovstvo tu ešte nie je, ono len prichádza. Jeho príchod sa ohlasuje. Ježišovo vystúpenie, pôsobenie, ohlasovanie je toho znakom. Nie ľudia, ale sám Boh buduje svoje kráľovstvo. Kráľovstvo, ktoré odpušťa všetky hriechy a odstraňuje všetko utrpenie a Božiemu ľudu daruje odpustenie a spásu všetkým, čo veria v splnenie prorockých prislúbení.

Blahoslavení chudobní, lebo vaše je Božie kráľovstvo.

Blahoslavení, ktorí teraz hladujete, lebo budete nasýtení.

Blahoslavení, ktorí teraz plačete, lebo sa budete smiať.

/Lk 6,20 a n./

Toto posolstvo vyzýva človeka, aby sa rozhodol: "Kajajte sa a verte evanjeliu /Mk 1,15/. Ježiš sám vo svojej osobe znamená túto výzvu k rozhodnutiu: "A tu je niekto väčší ako Šalamún... a tu je predsa niekto väčší ako Jonáš" /Lk 11,31-32/. Ježiš nebol sociálny revolucionár, ale každého človeka bez výnimky stavia pred radikálne rozhodnutie o tom, čím naplní svoje srdce - Bohom, alebo hodnotami tohto sveta. Ani rodina, ani vlastníctvo, ani právny poriadok nemôžu človeku prekážať, aby svoje srdce venoval výlučne Bohu.

Ani vlastníctvo. "Nezhromažďujte si poklady na zemi... Lebo kde je tvoj poklad, tam bude aj tvoje srdce" /Mt 6,19-21/. "Nik nemôže slúžiť dvom pánom, pretože buď jedného bude nenávidieť a druhého milovať, alebo jedného sa bude pridŕžať a druhým bude opovrhovať. Nemôžete slúžiť Bohu aj mamone" /Mt 6,24/. Bohatstvo je nebezpečné. "Ako ťažko vojdú do Božieho kráľovstva tí, čo majú majetky!... Ľahšie je tave prejsť cez ucho ihly, ako boháčovi vojsť do Božieho kráľovstva" /Mk 10,23-25/. Treba varovať aj pred pozemskými starostami. "Nebuďte teda ustarostení a nehovorte: 'Čo budeme jesť?', alebo: 'Čo budeme piť?', alebo: 'Čo si oblečieme?' Veď po tomto všetkom sa zhŕňajú pohania. Váš nebeský Otec predsa vie, že toto všetko potrebujete. Hľadajte teda najprv Božie kráľovstvo a jeho spravodlivosť a toto všetko dostanete navyše" /Mt 6,31-33/.

Ani rodina. "Ak niekto prichádza ku mne a nemá v nenávisti svojho otca, matku, ženu, deti, bratov, sestry, ba aj svoj život, nemôže byť mojím učeníkom" /Lk 14,26 a n./. "Nemyslíte si, že som priniesol pokoj na zem. Nie pokoj som priniesol, ale meč. Prišiel som postaviť syna proti jeho otcovi, dcéru proti matke, nevestu proti svokre. A vlastní domáci budú človeku nepriateľmi. Kto miluje otca alebo matku viac ako mňa, nie je ma hoden. A kto miluje syna alebo dcéru viac ako mňa, nie je ma hoden" /Mt 10,34-37/.

Ani štátny alebo právny poriadok. "Počuli ste, že otcom bolo povedané... ale ja vám hovorím..." /Mt 5,21-48/. Človeka zavazujú nielen príkazy zhrnuté do Zákona. Nielen vražda, cudzoložstvo, nezriadená túžba po cudzom majetku sú proti Božiemu zákonu, ale už hnev, túžba a klamstvo. Boh vyžaduje viac než len zachovávanie zákonov, celú vôľu človeka; pritom vyžaduje práve zrieknuť sa práva. "No ja vám hovorím: Neodporujte zlému. Ak ťa niekto udrie po pravom líci, nastav mu aj druhé. Tomu, kto sa chce s tebou súdiť a vziať ti šaty, nechaj mu aj plášť. A keď ťa bude niekto nútiť, aby si s ním išiel jednu míľu, choď s ním dve" /Mt 5,39-41/.

Takéto postoje vedú k zmene všetkých ľudských hodnôt. "Viete, že tí, ktorých pokladajú za vládcov národov, panujú nad nimi a ich veľmoži majú nad nimi moc. Medzi vami to tak nebude. Ale kto sa bude chcieť stať medzi vami veľkým, bude vašim služobníkom. A kto bude chcieť byť medzi vami prvý, bude sluhom všetkých" /Mk 10,42-44/. Nasledovať Krista znamená: "Kto chce ísť za mnou, nech zaprie sám seba, vezme svoj kríž a nasleduje ma" /Mk 8,34/. Rozhodnutie je radikálne: "Kto položí ruku na pluh a obzerá sa späť, nie je súci pre Božie kráľovstvo" /Lk 9,62/. Boh si robí nárok na celého človeka. Chce jeho srdce. Nie, aby človek opustil svet. Ježiš poslal svojich učeníkov práve do sveta. Dôležité je, aby sa človek nestal otrokom, ale bol slobodný od sveta a vždy pripravený. Pripravený na čo? Plniť Božiu vôľu. To je príprava pre Božie kráľovstvo. "Lebo kto plní Božiu vôľu, je môj brat i moja sestra i matka" /Mk 3,35/. Ale čo je vôľa Božia? Nielen negatívne odriekanie sa sveta, ale pozitívny príklon, láska. Neformulujú sa nové zákony, predpisy, len jedna požiadavka, úplne neobmedzená a súčasne vhodná pre každý jednotlivý prípad: "Milovať budeš Pána, svojho Boha, celým svojím srdcom, celou svojou dušou a celou svojou myslou! To je najväčšie a prvé prikázanie. Druhé je mu podobné: Milovať budeš svojho bližného ako seba samého! Na týchto dvoch prikázaniach spočíva celý Zákon i Proroci" /Mt 22,37-40/.

Práve v láske k nepriateľom sa preukazuje kresťanská dokonalosť. "Milujte svojich nepriateľov a modlite sa za tých, čo vás prenasledujú, aby ste boli synmi svojho Otca, ktorý je na nebesiach! Veď on dáva slnku vychádzať nad zlých i dobrých a posielala dážď na spravodlivých i nespravodlivých. Vy teda buďte dokonalí, ako je dokonalý váš nebeský Otec" /Mt 5,44-48/.

Kto teda nasleduje Krista a kto žije dokonale podľa jeho evanjelia? Ten, kto je vždy a všade slobodný od všetkých svetských pút, otvorený pre Boha a jeho požiadavky, kto Ho vidí vo svojich bližných vo svojom každodennom živote. Tomáš Morus bol denne pripravený. Svoje srdce nepripútal na veci tohto sveta. Stál pevne vo svete, ale nedal sa ním spútať. Uchránil si základnú nezávislosť od sveta a vnútornú slobodu pre Boha.

Sir Tomáš sa tešil svojmu majetku, ale mu neprepadol. Svetský človek Morus nebol svetákom. Jeho vnútorná rozvážnosť vo veciach tohto sveta sa ukázala v jeho ľahostajnosti k svojmu vonkajšiemu zjavu a k jedlu. Pri stole mal radšej jednoduché jedlo než vyberané pokrmy. Nepoznal lakomstvo a hrabivosť. Vďačne sa delil so svojím majetkom, ba v Chelsea zriadil domov pre chudobných. Keď rezignoval za úradu kancelára, musel sa veľmi uskromniť. Veľmi mu záležalo na tom, aby jeho deti boli štedré. Svoju neter Annu sa pokúsil vyliečiť z lakomstva. Keď prosila o náhrdelník z bielych perál, aby z toho bol aj žart, daroval jej náhrdelník z bielych fazuliek. Jeho vnútorná sloboda voči majetku sa ukázala v osobitne peknom svetle, keď mu počas jeho neprítomnosti zhoreli sklady. Píše svojej manželke Alici, aby odškodnila susedov, ktorí tiež vyhoreli pri požiari: "A neostaň dlhná ani lyžičku. Nesmie byť poškodený ani jeden z našich susedov, ktorí utrpeli ujmu kvôli nešťastiu v našom dome. A buď aj s deťmi a s celým domom šťastná v Bohu." Morus sa tešil z majetku, ale jeho srdce viselo iba na Bohu, ktorý je pánom všetkého. Budúcnosť mala ukázať, ako vážne bral a prežíval svoju radikálnu voľbu Boha a svoje rozhodnutie medzi majetkom a Ním.

Sir Tomáš Morus miloval svoju rodinu. Nezriekol sa lásky a rodiny. Pri všetkej radosťi vo svojej kultivovanej rodinnej atmosfére, pri bohatom spoločenskom živote, v kruhu svojej ženy, detí a priateľov Morus poznal veľmi dobre, že táto horizontálna dimenzia ľudského spolužitia nie je jediná, ale že je hlavné, byť si prítomný vertikálneho života s Bohom. Veľmi trval na tom, aby sa v jeho rodine ani vo všedné dni nezabúdalo na Boha. Preto presadzoval - primerane špiritualite svojej doby - denné spoločné modlitby a čítanie Písma. Vždy večer, keď bol doma celý dom sa zhromaždil k spoločnej modlitbe. Každú nedeľu a vo sviatok sa išlo do kostola a na Vianoce sa všetci zúčastňovali na polnočnej. On sám vstával obyčajne o druhej ráno a do siedmej sa venoval štúdiu a modlitbe. Každé ráno sa zúčastnil na svätej omši. Stalo sa, že keď ho raz navštívil kráľ počas svätej omše, odmietol ísť ho privítať skôr než sa skončila svätá omša. Henrich VIII. to láskavo vzal na vedomie. Počas jedla vo všedné dni vždy dakto z domácich prečítal stať zo Svätého písma a potom komentár k prečítanému od známeho autora. Až potom, keď sa porozprávali o Písme, smel domáci šašo zmeniť tému rozhovoru. Morus miloval svoju rodinu, ale jeho srdce patrilo iba Pánu Bohu. Budúcnosť má ukázať, ako dôsledne bral svoju radikálnu voľbu Boha vo vzťahu k svojej rodine.

Sir Tomáš Morus si vysoko cenil štátny a právny poriadok, ale ten nebol pre neho absolútnym poriadkom. Angažoval sa za právo, kráľa a ríšu, ale voči všetkému si zachoval vnútorný dištanc a uváženú slobodu. Keď sa Erazmus dozvedel, že kráľ menoval Morusa za anglického kancelára, smutne konštatoval: "Z Utópie sa viac nedozvieme správy, ktoré by nás rozosmiali" a dodáva: "Viem, že Morus by sa radšej smial, než aby hral hlavnú úlohu vo vláde".

A naozaj. Morus sa vyhýba kráľovskému dvoru, nakoľko mu to len je možné. Na začiatku svojej činnosti nádro píše biskupovi Fisherovi: "Každý vie, že som nechcel ísť na kráľovský dvor a kráľ si ma tým len doberá. Sedím tu ako nešikovný rytier v sedle". Práve vtedy, keď bol menovaný za zástupcu Lorda - strážcu pokladu a za rytiera, napísal najvážnejšiu zo svojich kníh "Štyri najdôležitejšie veci": Človek má myslieť na smrť. Pre každého, aj pre toho, kto má moc

a autoritu, svet je väzenie, kde človek-väzeň čaká, kým ho predvedú na popravu. Lebo, ak to správne chápete a predstavíte si, že ste vo väzení, odsúdení na smrť, ktorej neujdete, nebudete si zakladať na svojom postavení. Budete ako ten šľachtický väzeň, odsúdený na smrť, ktorý si na väzenskú stenu namaloval erb svojich predkov. Možno som presvedčený, že ľudia.... by sa nepovyšovali vo svojom správaní, že v tomto svete majú dajakú moc alebo postavenie, o ktorom môžu jasne vedieť, že v skutočnosti nie je o nič väčšia než tá, akú má väzeň medzi svojimi druhmi. Alebo v krajnom prípade väzeň, ktorý si tak získal dôveru dozorcov, že je ich pomocníkom naď svojimi druhmi len dotiaľ, kým ho nepopravia." Aj vtedy, keď mal Morus nielen "dajakú moc, alebo postavenie", ale moc a autoritu kancelára, ostáva jednoduchým, skromným, priamym, nesebeckým človekom. Po kráľovi prvý muž v štáte je služobníkom všetkých. Sir Tomáš sa jednoducho obliekal. Zlatú reťaz nosil len vtedy, keď to bolo nevyhnutné. Zanedbával vonkajšie formy a miloval rovnosť a slobodu. Ani raz sa nestalo, že by niektorý jeho sluha upadol u neho do nemilosti. Jeho verný tajomník John Harris bol povinný upozorniť ho na každú chybu. Úplne samozrejme pomáhal iným. Do toho vložil všetok svoj čas, peniaze a schopnosti. Utláčaných a nešťastných dokázal uspokojiť svojím zásahom a priamym slovom. "Možno ho nazvať ochrancom všetkých, čo sú v neistote, sám je však voči všetkým ostatným nenáročný", napísal o ňom kancelár Wolsey v liste kráľovi. "On nemá záujem prihovárať sa za svoje vlastné záujmy alebo starať sa o ne." Keď Polydor napísal Erazmovi, že Morus sa cíti z dajakého dôvodu urazený, tento mu odpovedá: "Čo mi píšeš o Morusovi, je nezmysel. On sa nepamätá ani na ťažké urážky." Morus bol schopný z lásky k svojmu blížnemu ponechať mu aj plášť, nastaviť druhé líce alebo ísť dve míle. Hoci si vysoko cenil právny a štátny poriadok, jeho srdce patrilo iba Bohu. Taktiež budúcnosť má ukázať, aká vážna bola jeho voľba Boha aj vo vzťahu k štátu. Na tejto ceste šlo Morusovi nielen o stoickú rovnováhu, ale o vedomé nasledovanie Krista, čo vždy znamená zriekať sa a niesť kríž. Keď ochorela jeho manželka alebo niektoré z detí, hovorieval: "Nesmieme sa stať otrokmi svojho blahobytu a čakať, že nás v teplých vankúšoch ponosú do neba. To nie je cesta, po ktorej vo veľkom utrpení kráčal náš Pán. Služobník by si nemal želať, aby sa mal lepšie než jeho pán".

Henrich VIII. a jeho kancelár boli mužovia tohto sveta. Obidvaja chceli byť kresťami. Henrich, ktorý sa pokojne nechá vyhlásiť za "jediného ochranca a najvyššiu hlavu duchovenstva a cirkvi v Anglicku", sa javí ako svetu oddaný v oblasti rodinnej, spoločenskej i politickej. Zmyselnosť, bohatstvo, moc, to boli modly, ktoré si ctí viac než božie kráľovstvo. Nejdeme ho súdiť. Ale na rozdiel od Morusa jasne ukazuje, o čo ide. Rodina, vlastníctvo a štát znamenali veľa aj pre Morusa, ale sa mu nestali modlou. Jedine Boh bol jeho Bohom. Ako človek svojej doby, ktorý sa oprávnené tešil zo sveta, pokúšal sa Sir Tomáš nasledovať Krista a žiť podľa evanjelia uprostred sveta. Robil to nenápadne, bez toho, aby o tom veľa novoril.

Koho by mohla napadnúť myšlienka pri pozorovaní Holbeinovho obrazu, že tento muž, navonok tak málo podobný "svätému", ktorý má na sebe kožušinový oblek a pod ním - čo je pre mnohých v dnešnej dobe zarážajúce - nosil ostrú konopnú košelu, ktorá ho drala a škriabala do krvi, o čom vedela len jeho obľúbená dcéra Margita, ktorá mu právala bielizen. Dôležitejšia ako tieto detaily je pravda, že Tomáš Morus počas celého svojho svetského života uskutočňoval slová svätého Pavla, v ktorých je viac ako kdekoľvek inde vyjadrená situácia kresťana vo svete.

... "aby aj tí, čo majú ženy, boli, akoby ich nemali;
tí, čo plačú, akoby neplakali;
tí, čo sa radujú, akoby sa neradovali;
tí, čo kupujú, akoby nič nevlastnili;
a tí, čo užívajú tento svet, akoby ho neužívali" /1Kor 7,29-31/.

To je sloboda kresťana, ktorý žije "v Kristovi". Celý svoj každodenný život postupne mení a podrobuje Kristovi. To je sloboda kresťana, ktorý ide oveľa ďalej, ako to schematicky odporúčajú tri "evanjeliové rady". Sloboda

Horskej kázne, ktorá nechce dávať "rady", ale kladie požiadavky pre každého. To je radostná sloboda kresťana, ktorá je daná človeku vo svete, vo viere a z Božej milosti. Boh, ktorý sám je Sloboda, v Kristovi oslobodzuje neslobodného človeka.

/Pokračovanie/

OTÁZNIKY

V Dome spisovateľov v Dobříši z príležitosti 70. výročia vzniku ČSR bola diskusia spisovateľov. Literárny týždenník v č. 2/89 uverejnil štyri diskusné príspevky slovenských spisovateľov. Uvádzame z nich úryvky, ktoré vyjadrujú otvorenosť polemiky našich oficiálnych slovenských predstaviteľov kultúry, a konfrontujeme ^{tu} otvorenosť s postojom oficiálnych reprezentantov katolíckej cirkvi u nás.

A. H y k i s c h: Európske socialistické krajiny, vrátane Československa a Maďarska, sa našli vo svetovom rebríčku v novej rubrike, ktorú vymysleli pre nás: NUS - New underdeveloped countries - nové podrozvinuté krajiny. Nuž nie je to lichotivá pozícia... Mali by sme sa odhodlať nazvať veci pravým menom a nehladať roky stagnácie len na východ od Východoslovenského kraja... Naše národy, ktoré neďávno boli dielnou strednej Európy, si dnes chodia kupovať bežné životné potreby do susedných porazených krajín alebo do krajín, ktoré sme v päťdesiatych rokoch pomáhali stavať na nohy... Znalosť ruštiny, poľštiny, maďarčiny sa stala vzácnym pokladom na import informácií o reálnom pohybe prestavby v socialistickom svete... Mám svoje roky, prežil som s vami všeličo dobré aj menej dobré na zložitej ceste budovania socializmu u nás. Hlásim sa svojím podielom k tejto zodpovednosti. No nerad by som bol sám. Aj iní sú na rade... Zosilnime svoj hlas vo veciach verejných. Prečo by sa politické vedenie našich republík nemalo radíť i so spisovateľmi, prečo by sa nemalo stať zvykom konzultovať a analyzovať stav nášho verejného života aj s nami, ako aj s ostatnými vrstvami spoločnosti... Takéto porady a výmeny názorov sa už v poslednom čase uplatňujú v Moskve, Varšave či v Budapešti... Namiesto jalových rečí o pestovaní česko-slovenského kontextu mal by sa tento kontext vytvárať v praxi činmi... Ak neďokážeme urobiť zažnosť v praxi všetkému, čo od nás národ žiada a čo nám ukladá, vzdajme sa radšej svojich mandátov, svojich pier a odvolajme sa k svojej najvyššej inštancii: k svojmu národu! Mienku národa azda len trochu poznáme.

L. G r e n d e l: Považujme konečne za kacírstvo tú stalinsko-ždanovovskú prax, v ktorej sa síce klamať mohlo, ale mýliť nie... Stalinský model socializmu je neudržateľný. To v nás zobudilo akoby ochromujúcu bezradnosť... Gorbačovská politika sa ani v Sovietskom zväze ani u nás nestretáva s rovnakým nadšením. Uráža záujmy, najmä záujmy skupín... Pokiaľ v Sovietskom zväze a v iných socialistických krajinách plnou rýchlou prebieha proces prehodnotenia celej stalinskej a postalinskej éry, u nás sa i naďalej považujú päťdesiate roky za tabu... Ak je človek zvedavý na to, aká glasnosť sprevádza aj u nás začatú prestavbu, stretne sa v našich novinách nanajvýš s rétorikou, ktorá len hovorí o otvorenosti. Naša publicistika bedlivo dozerá na to, aby zachovala dojem homogenity našej spoločnosti, hoci vieme, že spoločnosť je rozvrstvená... Demokracia znamená aj to, že sa rozporné názory konfrontujú priamo pred verejnosťou. Budúcnosť sa rodí v dialógu a polemikách. Nevypovedaná alebo zamľčaná pravda je tým, čo destabilizuje spoločnosť, aj keď je často proces pomalý a nebaďateľný.

V. M i k u l a: Od stagnácie každý u nás bočí, každý sa od nej dištancuje, nik s ňou nechce mať nič spoločné, ani tí, ktorí ju tak či onak spôsobili

a potom prehlbovali, rozvíjali a zdokonaľovali... Ľudia odmietajúci konformný brežnevovský model správania dnes predstavujú prirodzený, neplánovaný rezervový spoločenský dynamizmus, že práve oni majú spontánny sklon aj uvedomelú potrebu iniciovať vývin... Život sa nezastavil, a aj keď sme my stagnovali, svet sa zmenil, vládne v ňom duch porozumenia alebo aspoň ochoty k porozumeniu... Konformizmus znejasňuje spoločenské vzťahy, je povestnou mútnou vodou, v ktorej sa dobre loví... Prekážok pokroku, skutočnej demokratizácie je dosť, možno i viac, ako si vieme predstaviť... Na druhej strane kultúra /tí, ktorí sú za ňu zodpovední/ musí osvedčiť pripravenosť k dialógu, zbaviť sa praxe exkomunikácií a zákazov... Kultúru nemožno budovať nekultúrnymi prostriedkami, ani zhadzovaním národných umelcov do priepasti, ale ani vykazovaním "neprijemných", neunifikovateľných osobností za dvere kultúry. Slovenská literatúra je len jedna, bez ohľadu na to, či vzniká na bratislavských ministerstvách alebo na patagónskych pampách, v záhorských chalupách alebo v newyorských mrakodrapoch /ak tam nejaká vzniká/. Možno by bolo užitočné zamyslieť sa nad tým, či ľudia, ktorí sa na našom literárnom živote vedome či z donútenia nezúčastňujú a o ktorých si máme oficiálne myslieť len to najhoršie, nie sú predovšetkým nepriateľmi brežnevizmu, nepriateľmi všetkých deformácií uplynulého obdobia. Ak je to tak, potom pri všetkých rozdielnostiach máme aspoň spoločného nepriateľa. Zdanlivo je to minimálna spoločná platforma, ale práve z nej vyštartovala v Sovietskom zväze prestavba. Ak sa u nás nedohodneme ani na tomto minime, štart sa bude musieť odložiť na neurčito.

Tolko z diskusie našich spisovateľov. Je užitočné, že naše oficiálne slovenské fórum kultúrneho života kriticky a sebakriticky hodnotilo minulú aj súčasnú situáciu u nás z hľadiska pravdy, nie zo strachu o kariéru. Aj pri všetkej otvorenosti, na akú nie sme zvyknutí, nepovedali všetko, ale predsa urobili veľký rez skalpelom na vrede, ktorý otravuje celý duchovný život národa. To medopovedané ešte čaká na ľudí úprimných, priamych, odhodlaných povedať pravdu.

Slovenskí kultúrni predstavitelia poukázali na deformácie, ktoré spôsobil u nás stalinský systém v literatúre, umení, vo vede a aj v medziľudských vzťahoch. Alarmujú pred nebezpečenstvom, ktoré ohrozuje mravný život národa, teda aj jeho existenciu v budúcnosti. Mravný život národa je spoločnou platformou, na ktorej sa stretávajú záujmy kultúry a poslanie náboženstva. Oficiálni predstavitelia katolíckej cirkvi na Slovensku dobre poznajú skutočnú situáciu, možnosti rozvoja náboženského života, tak ako to otvorene napísal v štrnásťstránkovom liste otec biskup Korec, ktorý má morálny kredit celého národa nielen preto, že vie povedať pravdu, ale že sa za ňu obetoval a je ochotný aj ďalej sa za ňu obetovať. Slová spisovateľa A. Hykische platia nielen pre oficiálnych kultúrnych a politických činiteľov, ale aj pre oficiálnych náboženských predstaviteľov.

Ak neurobíme zadost' všetkému, čo od nás národ žiada a čo nám ukladá, vzdajme sa radšej svojich mandátov a odvolajme sa k svojej najvyššej inštancii, k svojmu národu. Mienku národa azda poznáme.

- Každý z oficiálnych náboženských reprezentantov vie
- že politická moc, ateisti, robia násilné zásahy do vecí patriacich výlučne do kompetencie cirkvi, jej organickej štruktúry;
 - že vyznávať verejne náboženstvo znamená prakticky trestné stíhanie, ktoré sa vykonáva šikanovaním, existenčnou ujmom rodičov a detí - prevažnej väčšiny národa;
 - že náboženské prejavy, hoci sú prejavmi väčšiny národa, sú zatlačované medzi múry kostolov a ich okolitých priestorov;
 - že náboženstvo je umlčované, nemá právo hovoriť cez komunikačné prostriedky - rozhlas, televíziu, literatúru;
 - že cirkev nemôže plniť poslanie tak ako všade inde vo verejnom živote - na sociálnom, kultúrnom a duchovnom poli - cez rehole, ktoré nie sú zrušené, ale ani povolené;
 - že horliví kaici aj kňazi sú stíhaní a väznení za to, že dosledne plnia Kristov príkaz realizovať pravdu a šíriť ju všetkými prostriedkami.

Kolko kňazov aj laikov si odpykalo tresty za náboženské presvedčenie? Či to nie sú krivdy páchané spoločenským systémom, ktorý sa netají s cieľom zlikvidovať náboženstvo?

Kresťanstvo je stále živé, jeho život pulzuje v obetách. I dnes je aktuálny výrok: Sanguis martyrum semen christianorum /krv mučeníkov je semenom kresťanov/.

V Čechách oficiálny reprezentant cirkvi kardinál Tomášek svojou autoritou smelo poukazuje na páchané krivdy; tým odsúva na vedľajšiu koľaj politickou mocou podporovaných predstaviteľov Pacem in terris, ktorí sa sami kvalitatívne oddeľujú od autonómie cirkvi.

Na Slovensku je situácia horšia. Politická moc využíva neusporiadanosť slovenskej cirkevnej provincie tým, že arcibiskupa si nárokuje nahrádzať politická moc, ktorá svoju autoritu presadzuje cez organizáciu Pacem in terris. Jej predstavitelia hovoria v mene cirkvi, avšak skutočne viac proti cirkvi, v mene politickej moci. Smelé hlasy niektorých slovenských ordinárov, otca biskupa Gábriša, mons. Hirku, mons. Garaja, nemali u politickej moci takú váhu, pretože nevychádzali z jednoty. Tento stav si vynútil náhradné riešenie. Práva katolíckej cirkvi, ku ktorým sa hlásila prevažná väčšina veriacich spontánnymi prejavmi, tlmočil neoficiálny predstaviteľ otec biskup Korec podporovaný prevažnou väčšinou národa v spolupráci pravde oddanými nebojácnyimi laikmi, proti ktorým stoja dve silné mocenské sily: priame zásahy politických orgánov a nepriame prekážky predstaviteľov Pacem in terris. Katolícka cirkev na Slovensku má živšie a početnejšie zázemie veriacich než v Čechách. Preto politická moc na Slovensku preukazuje katolíckej cirkvi obrodné dobrodenie tým, že sa na ňu väčšmi zameriava údermi. Swedčí o tom väčší počet slovenských kňazov aj laikov väznených pre náboženské presvedčenie. Sústavné prenasledovanie veriacich pri prihlasovaní detí na náboženstvo v školách, nátlaky na ich existenciu, spontánne masové náboženské prejavy na bohoslužbách a pútiach, na ktorých sa zúčastňuje okolo 600.000 ľudí, a veľmi živá grécko-katolícka cirkev na Slovensku sú problémy, ktoré politická moc v Čechách v takej miere nemá.

V Čechách sa však ozýva nebojácny hlas arcipastiera kardinála Tomáška, ktorý pravdou odkrýva oficiálnu lož o situácii náboženstva v ČSSR. Preto sa slovenskí veriaci obracajú nielen na otca biskupa Korca, ale aj na kardinála Tomáška a akceptujú jeho výzvy. Z vatikánskeho vysielania otec Kolář z Paríža komentoval rozhovor so západným novinárom, či kardinál Tomášek nie je generálom bez vojska. Myslel tým malé zázemie aktívnych veriacich v Čechách. Po hlase slovenských veriacich stúpila jeho autorita u politickej moci, pretože morálne už reprezentoval živé, početnejšie spoločenstvo veriacich. Kardinál Tomášek má okolo seba silné osobnosti, dr. Zvěřinu, dr. Mádra a iných, ktorí v jednote tvoria silný morálny stit.

Slovenskí ordinári prísne strážení cirkevnými tajomníkmi, ktorí dosadili na závažné funkcie okolo nich svojich ľudí, nedovolili si nadväzovať kontakty so silnými slovenskými osobnosťami, ako otec biskup Korec, mons. Trstenský a iní. Okrem toho tak politická moc, ako aj nimi podporovaná Pacem in terris sa snažia izolovať katolícku cirkev na Slovensku od jej na celom svete uznávaných predstaviteľov vo Vatikáne, od kardinála Tomku, otcov biskupov Hrušovského a Hnilicu a od celého slovenského katolíckeho hnutia v zahraničí. V Katolíckych novinách nie je pre nich priestor, ako keby neexistovali tí, na ktorých môže byť národ právom hrdý. Práve oni morálne aj hmotne podporujú katolícku cirkev na Slovensku. Je to netažnosť a nevďačnosť našich oficiálnych predstaviteľov. Rímske heslo "Divide et impera" /Rozdeľ a panuj/ praktizovala politická moc na Slovensku proti katolíckej cirkvi v plnom rozsahu. Podarilo sa im rozložiť katolícku cirkev na Slovensku na tri prúdy: na organizáciu Pacem in terris, na organizáciu zväčša pasívnych kňazov a nejednotných ordinárov a na silné neoficiálne katolícke hnutie aktívnych kňazov a aktívnych veriacich, ktorým sa ušiel demagogický titul "tajná cirkev".

Organizácia Pacem in terris sa stala trójskym koňom, ktorý štátna politická moc postavila do štruktúry cirkvi, aby rozbíjala jej jednotu, oslabovala

pozície ordinárov a samozvane sa vyhlasovala za reprezentantku katolíckej cirkvi. Zúčastňovala sa priamo alebo nepriamo na šikanovaní kňazov /napr. otca Srnu/ a laikov nekompromisných pri obrane práv cirkvi. Nikdy sa nestalo, že by sa ozvala pri nespravodlivých zákrokoch proti náboženstvu. Tak držala ochranný štít nad páchaním krívd pod zámenkou dorozumenia sa s páchatelmi láskou. Láska sa nebojí pravdy, iba strach zo slabosti sa maskuje láskou. Podobne držala štátny monopol nad katolíckou tlačou. Sama si dáva titul angažovanosti. Angažovanosť PIT znamená službu politickej moci vo všetkom, teda aj účasť na deformáciách. Politická moc za preukázané služby umožnila organizácii Pacem in terris prejavíť sa pred verejnosťou určitými výsledkami. Avšak tieto "ústupky" neboli jej výdobytkami, ale len okázalým darom za služby, takým, aký chcela alebo bola nútená dať politická moc.

Svätý Otec v jednom audienčnom príhovore povedal, že násilie páchané na mystickom tele Kristom je násilie proti samému Kristovi.

Kňaz je povolaný rozsievat Kristovo posolstvo skutkami, slovami, predovšetkým svojím príkladným životom a brániť Krista celou svojou ľudskou bytosťou. To je charakteristika kňaza, jeho povolanie. Keď sa kňaz nečinne prizera na násilie, alebo mu aj priamo či nepriamo asistuje, vtedy zamenil svoje poslanie za pokojné, spoločensky výhodné zamestnanie. Neodsudzujme však nikoho. Jedine Boh je spravodlivý sudca. Každý nech si zodpovie sám pred Bohom a pred sebou, či je kňaz povolaním, alebo len zamestnaním. Podiel na kvalite kňazov má aj každý z nás. Sú detmi tejto doby. Vyšli z nás, z našej výchovy a majú ich sprevádzať naše modlitby. Preto sa spytujme samých seba, ako vychovávame deti a koľko sa za kňazov modlíme.

Jozef Hladký

K 125. výročiu narodenia Andreja Hlinku

VERNE MILQVAL NÁROD

O jeho zásluhách o slovenský národ naša oficiálna historiografia dlhé roky nútene mlčala. Zo strany režimu sa mu dostalo ako historickej osobnosti nijako nie lichotivého opuncovania, ktoré tých, čo o ňom čosi naozaj vedeli, malo zastrašovať v prejavoch sympatií voči nemu a tých, čo "poznávali" históriu iba v oficiálnom podaní, naplnať hlbokým odporom už pri počutí jeho mena. A predsa sa Andrej Hlinka stal pre mnohých legendou.

Keď bratislavská televízia vysielala tohto roku opovrhnutiahodný seriál Kríž v osídlach moci, ani posmešne komentujúci hlas nezobral čaro dokumentárneho filmového záberu, v ktorom sa Andrej Hlinka vyznával zo svojej lásky k národu. Koniec koncov, bolo to po viac než štyroch desaťročiach prvý raz, čo sme sa takto dokumentárne s ním stretli. Pre tých mladších - medzi tých rátame v danom ohľade už aj dnešných päťdesiatnikov - bol to vôbec prvý zážitok "stretnutia sa" s Hlinkom. Mimočodom, lanský seriál tej istej televízie k 70. výročiu vzniku Československa, v ktorom sa relatívne verne dokladala Hlinkova prelomová zásluha na prihlásení sa Slovákov k novému štátu, tiež nepriamo čosi naznačoval o jeho veľkosti v národe.

Kto bol teda Andrej Hlinka? Dajaký klérofašista, alebo naozaj veľký syn národa? Pripomeňme si pri 125. výročí jeho narodenia aspoň stručne čo-to z jeho biografie.

Andrej Hlinka sa narodil 27. septembra 1864 v dedinke Černova, ktorá bola ulicou Ružomberka, ako siedme z deviatich detí v chudobnej roľníckej rodine. Vyštudoval teológiu v Spišskej Kapitule a roku 1889 ho vysvätili za kňaza. Roku 1905 sa stal farárom v Ružomberku. Od svojich mladých rokov bol rozhodnutý

venovať všetky svoje sily cirkvi a národu. Po celom Liptove zakladal gazdovské podporné spolky, potravné družstvá, spolky triezvosti, čitateľské spolky. Roku 1905 vydal veľkú modlitbovú knihu Nábožný kresťan, ktorá bola akýmsi predchodcom Jednotného katolíckeho spevníka. Politicky začal pôsobiť roku 1895 v Zichyho katolíckej ľudovej strane, ale rozišiel sa s ňou, pretože jej bolo cudzie povznášanie slovenského národného života, a potom sa činil v rámci Slovenskej národnej strany. Roku 1913 založil Slovenskú ľudovú stranu, ktorá združovala slovenských katolíkov. Táto strana /ako dátum jej vzniku sa často udáva deň jej obnovenia v nových štátoprávnych pomeroch 18. 12. 1918/ niesla od roku 1925 meno Hlinková slovenská ľudová strana a vzala si za svoj program dosiahnuť autonómiu Slovenska v československom štáte /nie rozbiť republiku!/. Hlinka bol až do svojej smrti /zomrel 16. 8. 1938 v Ružomberku/ jej predsedom. V rokoch 1918 až 1938 bol poslancom československého Národného zhromaždenia.

Za politickú aktivitu vo voľbách do uhorského snemu roku 1906, keď podporoval slovenského kandidáta dr. Vavra Šrobára, vyslúžil si perzekúciu zo strany štátnej i cirkevnej vrchnosti. Spišský biskup Párvy ho suspendoval "ab officio et ordine", čiže zbavil ho fary aj vykonávania kňazského povolania, a ružomerský súd ho ako obvineného z poburovania odsúdil na dva roky väzenia, 1500 korún pokuty a zaplatenie 680 korún súdnych trov. Trest väzenia si Hlinka odsedel v Segedíne v rokoch 1907 až 1909 a ešte predtým vo vyšetrovacej väzbe v Ružomberku. Dovedna sedel dva roky a deväť mesiacov, lebo ho odsúdili ešte aj za články v novinách. Proti suspenzii Hlinka podal apeláciu v Ríme. Spolu s apeláciou odišlo do Ríma k Svätému Otcovi Piovi X. aj 30 000 podpisov zo Slovenska dožadujúcich sa spravodlivosti pre Hlinku. Rím suspenziu nepotvrdil a tak sa Hlinkovi dostalo zadostučinenia.

V čase Hlinkovej suspenzie a jeho neprítomnosti v Ružomberku /po ceste do Ríma sa nachádzal na prednáškovom turné po Morave a Čechách/ odohrala sa známa černovská tragédia, ktorej ohlas upovedomil svet, že pod Tatrami žije národ dožadujúci sa svojich práv. Dňa 27. októbra 1907 prišlo v Černovej ku krvipreliatiu, keď občania si nechceli dať posvätiť od maďaronských kňazov svoj kostol, postavený ich rodákom Andrejom Hlinkom. Obeťou žandárskych sálv sa stalo 15 slovenských životov. Päťdesiatpäť Černovcov potom ešte súdili pre poburovanie a väčšinu z nich aj odsúdili do väzenia.

Aj za prvej republiky sa Hlinka veľmi skoro dočkal väznenia. Označili ho za vlastizradcu, keď roku 1919 tajne odcestoval na čele slovenskej delegácie do Paríža, lebo sa chcel pokúsiť o hájenie slovenských záujmov na mierovej konferencii o povojnovom usporiadaní Európy. Na zákrok československej vlády musel Paríž opustiť. Po návrate domov ho zatkli a 8 mesiacov internovali vo väzení na Mírove. Potom ho previezli do Brodku a neskôr chorého na žalúdok do sanatória v Podolí. Napokon ho prepustili bez súdu.

Svojou rozhodnosťou a pevnosťou v hájení slovenských práv vyslúžil si Hlinka meno "vodca národa". Neochvejne sa držal svojho hesla "Za Boha život, za národ slobodu". Mal dar organizačných schopností na poli národného života, veľký dar reči a celkovým svojím zjavom a vystupovaním pôsobil na ľudí sugestívne a mobilizujúco.

Ale aj jeho skutky hovorili zaňho. Usiloval sa, vychádzajúc z kresťanských zásad, o povznesenie národa v ohľade mravnom, sociálnom i kultúrnom. Písal, rečnil, cestoval /i medzi krajanmi v Amerike/, roku 1897 začal s Antonom Bielkom vydávať ľudové noviny a neskôr, roku 1906, zaviedol po ich zániku to isté meno pre pokračovanie Katolíckych novín, ktorým bolo v tom čase zakázané používať svoj názov, roku 1906 založil v Ružomberku Ľudovú banku, roku 1910 Vydavateľský spolok v Bratislave, roku 1917 tlačiareň Lev v Ružomberku /tam vychádzali medziiným časopisy Svätá rodina a Duchovný pastier/ a bol aj pri zrode Ústredia slovenského katolíckeho študentstva /1921/, ktoré si vybudovalo svoje centrum Svoradov v Bratislave, dnes študentský domov Ľirka Nešpora/.

Ešte aj vo väzení v Segedíne strávil čas nanajvýš užitočne pre národ - zaslúžil sa o preklad Svätého písma /Starého zákona/ do slovenčiny pre Spolok

svätého Vojtecha. Viedol prácu na tomto preklade - rozdelil si ho spolu s piatimi kňazmi spišského biskupstva - prekladal, celé dielo redigoval i korigoval ho. Svojou autoritou a činnosťou povzniesol i sám Spolok svätého Vojtecha - roku 1920 sa stal jeho predsedom. Roku 1927 sa mu dostalo veľkej pocty z Vatikánu, keď ho pápež Pius XI. vymenoval za pápežského protonotára. Dodnes starí ľudia v Ružomberku ho spomínajú ako "pána preláta".

Keby Andrej Hlinka nebol mal v slovenskom národe iné zásluhy, len spomenutý prvý svätovojtecký preklad Písma, stačilo by to na to, aby jeho osobnosť bola ozdobou národného panteónu. Preto nie je namieste obchádzať okolo jeho mena nevšímavo, ani spomínať ho so žľou v srdci. Nie je, pravdaže, našou úlohou v tomto medailóne súberne hodnotiť jeho osobnosť, chceli sme ho iba pripomenúť pri okrúhlem výročí jeho narodenia. To hodnotenie urobí napokon, veríme, z historickej retrospektívy slovenský národ, ten národ pod Tatrami, ktorý on tak verne miloval...

Tomáš Synko

HLAS ZA JEDNOTU A SLOBODU SVEDOMIA

List kňazov nožňavského biskupstva, napísaný na Zelený štvrtok 1989, je vzhľadom na situáciu veriacich a cirkvi u nás a svojou výzvou k jednote všetkých kňazov v ČSSR veľmi aktuálny aj s polročným odstupom času. Preto ho uverejňujeme v doslovnom znení:

Osvietený pán Ordinár, drahí bratia v kňazskej službe,

vo chvíli, keď už pomaly upierame svoj pohľad k tretiemu tisícročiu trvania kresťanskej éry, si v dnešný deň zároveň pripomíname uprostred kňazských radov malú udalosť jej začiatkov. Bola to udalosť skoro súkromná, pre vtedajší svet bezvýznamná, ale do dejín spásy ľudstva vošla ako medzník. Bola to Posledná večera nášho Pána Ježiša Krista s učeníkmi. Jej dosah cítíme dodnes. Doposiaľ sa obhádza i daní uskutočňovať Ježišovo nové prikázanie lásky, podľa ktorej nás má poznať svet. Doposiaľ máme starosť s jeho prosbou o jednotu a naše zjednotenie sa pre vec Božiu, vec Cirkvi, pre dobro všetkých ľudí žijúcich na tejto zemi. Musíme uvažovať o tom, že toto zjednotenie sa nie je ani tak našim dielom ako skôr darom Boha. Tak o tom svedčia dejiny Cirkvi i dejiny ľudstva. Má to byť dar pre nás, Kristových učeníkov, pre tých, ktorým Boh dal na ramená križ jeho pravdy. Ak je pravdou, že jediné prijaté Božie slovo môže zmeniť naše myslenie, náš život, tak to môže byť aj Ježišova modlitba: "Aby všetci jedno boli."

Iba táto Ježišova prosba nám dáva odvahu s dôverou a úctou obrátiť sa na Vás, osvietení pán Ordinár. Chceme k Vašej neľahkej službe prispieť svojou službou ako Vaši spolupracovníci podľa slov sv. Pavla: "Neste si navzájom svoje bremená." Vlak, ktorý nesie dnes tieto bremená, nemožno ponechať len Vám. Každý z nás by mal byť, dovolte použiť obraz, vozňom s vlastným pohonom, ktorý pomôže dôjsť do cieľa všetkým. V situácii, keď sa vám, našim ordinárom na určitých miestach pripomína, že ste generálmi bez vojska, sa nám kňazom a veriacim vidí, že sme vojskom bez generálov. A čo je horšie, mnohí z nás pripomínajú opustené vozne, beznádejne odstavené na vedľajšej kolaji len preto, že ich nemá kto pútať, dať do pohybu, pripojiť. Chceme dnes povedať: sme tu, aby sme vám pomohli. Využívame príležitosť nášho vzájomného sviatku kňazstva, aby sme Vám predniesli niektoré naše návrhy na riešenie otázok, ktoré nás v pastoraácii trápia, pri ktorých cítíme, že v nich nie je jasno. Konečne tak ako v mnohých iných otázkach dnešného života. Predovšetkým cítíme, že nie sme ani ty kňazi, ani veriaci pokladaní za rovnocenných partnerov pri jednom stole tejto socialistickej spoločnosti. Stotožňujeme sa so

slovami otca kardinála Tomáška, ktorý vyzýva nie k represáliám, ale k dialógu a to konštruktívnemu dvoch navzájom sa rešpektujúcich partnerov. Za jeden z rozhodujúcich nedostatkov v tejto oblasti vzájomnej dôvery považujeme otvorenú otázku dostatočnej náboženskej slobody v našom štátnom zriadení.

Chceme pozdvihnúť svoj hlas v mene mnohých našich bratov a sestier, ktorí prešli v minulých obdobiach u nás utrpením pre svoje náboženské presvedčenie a slobody svedomia, a to nielen na zdraví.

Je nemysliteľné, aby Cirkev bola stále u nás považovaná za nejaký "kriminálny element", nad ktorou je potrebný neustály dozor. Odvolávame sa na Záverečný dokument wiedenskej následnej schôdzky Helsinskej konferencie, kde sa v článku 11. píše: zúčastnené štáty potvrdzujú, že budú rešpektovať ľudské práva a základné slobody, vrátane slobody myslenia, presvedčenia, náboženstva alebo viery pre všetkých bez rozdielu rasy, pohlavia, reči alebo náboženstva. Potvrdzujú tiež všeobecný význam ľudských práv a základných slobôd; ich rešpektovanie je základným predpokladom pre mier, spravodlivosť a bezpečnosť, ktoré sú nevyhnutné na rozvoj priateľských vzťahov a spolupráce medzi nimi, ako aj všetkými štátmi.

Domnievame sa, že je potrebné prehodnotiť otázky vzťahu nášho zriadenia k Cirkvi a veriacim. Žiadame novelizáciu zákonov z roku 1949 o vzťahu Cirkvi a štátu, ktoré sú už nevyhovujúce. Žiadame rešpektovanie práv Cirkvi v celom jej rozsahu v zmysle Záverečného dokumentu wiedenskej následnej schôdzky Helsinskej konferencie.

Je tu otázka obsadenia všetkých uprázdnených biskupských stolcov v celej ČSSR, podľa predpisu CIC. Neobsadené biskupské miesta v diecézach vytvárajú neobvyklú situáciu, nemožnú v európskom kontexte i z pohľadu našich kresťanských dejín.

Odvolávame sa na Záverečný dokument, kde bod 16. uvádza: zúčastnené štáty najmä uznávajú právo náboženských spoločností vyberať, určovať a meniť svoje osobné obsadenie v súlade s ich požiadavkami a kritériami, ako aj so slobodne schválenými slobodami medzi nimi a štátom. Je otázkou, či bez kompetentného hlasu Cirkvi, t. j. diecéznych biskupov, možno uvažovať o skutočnej náboženskej slobode a situácii, v ktorej sa nachádzame.

Dalšou otázkou, ktorá nás núti rozmyšľať v širších súvislostiach, je otázka náboženského vyučovania detí školského veku. Bolo prijaté ako pozitívum prihlasovania sa detí na farských úradoch, bolo zdôraznené, že vec nie je uzatvorená a má sa doplniť. Pri vyučovaní náboženstva začali vystupovať staré, nedemokratické metódy, od zoznamov detí, čo viedlo na niektorých školách k diskriminácii detí prihlásených na náboženstvo, až po nevhodnú štruktúru vyučovacích hodín /náboženstvu sú často vyhradené neskoré popoludňajšie hodiny vyučovacieho dňa, dokonca až po družine/. Pýtame sa, či je vôbec vhodné vyučovať náboženstvo v socialistickej škole, keď sa k tomu stavia odmietavo. Ak naša spoločnosť a jej školstvo nezmení tento pohľad, je na zamyslenie, či také vyučovanie má význam. Ak je pravda, ako to tvrdia štatistiky, že veľa našich občanov je vysporiadaných s náboženstvom, núti nás to k záveru, či nevrátiť vyučovanie náboženstva do fár a kostolov, pre rodiny a deti, ktorým na tom záleží, na rozdiel od školy, bez postranných ideologických záverov. V tejto súvislosti Záverečný dokument uvádza: zúčastnené štáty budú rešpektovať právo dávať a prijímať náboženskú slobodu v jazyku podľa vlastnej voľby, individuálne alebo v spojení s inými; naďvažne budú rešpektovať právo rodičov zabezpečiť náboženskú a mravnú výchovu svojich detí v súlade s ich vlastným presvedčením.

Sme svedkami mnohých útokov našich masmédií na informácie z vatikánskeho rozhlasu. Tieto útoky a komentáre našej tlače sú jednostranné a majú ďaleko k zdôrazňovanému dialógu. Je zarážajúce, že nás jediný katolícky týždenník Katolícke noviny neodzrkadľuje celkom problémy a požiadavky náboženského života u nás doma ani v zahraničí. Mnohí veriaci a knazi sú pohoršení a nesúhlasia s rozličnými komentármi katolíckeho týždenníka. Núka sa vysvetlenie, či vôbec Kat. noviny môžu dostatočne informovať veriacich o náboženskom živote a či nie sú pod tlakom štátnej cenzúry. Trpíme akútnym nedostatkom a kvalitou

odbornej i beletristickej literatúry, ako aj katechetických pomôcok pre teológov a veriacich. Naše zriadenie však nevychádza v ústrety tejto našej požiadavke. K tejto literatúre rozhodne nemožno počítať tú, ktorú vydáva ako náhradu hnutie PIT, totiž dva kalendáre a niekoľko brožúr nezaujímavého obsahu. Záverečný dokument uvádza, že zúčastnené štáty budú rešpektovať právo jednotlivých veriacich a spoločenstiev požadovať, vlastniť a používať posvätné knihy, náboženské publikácie v jazyku podľa vlastnej voľby a iné články a materiály vzťahujúce sa k výkonu náboženstva alebo viery; dovoľia náboženstvám, inštitúciám a organizáciám vydávať, dovážať a rozširovať náboženské publikácie a materiály.

Sme svedkami, že naše oficiálne oznamovacie prostriedky skladbou svojich programov nenastolujú porozumenie medzi rozličnými pohľadmi na život a dobu, v ktorej žijeme. Sú hlboko tendenčné, často nemerálne, urážajú kresťanské cítenie veriacich a hazardujú vôbec s výchovou a hodnotovou orientáciou mladej generácie. K mnohým krízovým i pozitívnym javom života u nás sa môžu vyjadriť na stránkach tlače, v televízii alebo v rozhlase rozliční odborníci i občania. Iba Cirkev a jej aspekty života sú tam permanentne napadané a znevažované. Žiadame, aby sa hlas veľkého počtu našich veriacich rešpektoval vo verejnom dialógu, aby bolo umožnené vysielanie náboženských programov v televízii a rozhlase. Začíname to pozorovať v okolitých socialistických krajinách. K tomu Záverečný dokument uvádza toto: V záujme zabezpečenia slobody jednotlivcov vyznávať a praktizovať náboženstvo alebo vieru, zúčastnené štáty najmä uznávajú právo náboženských spoločností priaznivo posudzovať záujem náboženských spoločností na účasti vo verejnom dialógu, napr. cez oznamovacie prostriedky.

Chceme veriť, že náš štát, ktorý podpísal záväzky Viedne, ich bude v plnom slova zmysle rešpektovať a dodržiavať, že sa opäť nedočkáme len prázdnych sľubov a prekrúcania zmyslu dokumentu.

Dovoľujeme si predložiť našu iniciatívu vám, ordinárom diecéz v dnešný tak symbolický deň vo vedomí hlbokoj spoluúčasti na bolestiach a radoostiach Cirkvi i božieho ľudu.

S Kristom, naším Veľkňazom, modlíme sa dnes za našu jednotu a chceme vyzvať k jednote všetkých kňazov v diecézach na Slovensku, Morave a Čechách. Naplňme túto Kristovu prosbu hlbokým záujmom o seba, o nám zverený boží ľud, o problémy, ktorých sme sa tu dotkli v nádeji, že ich riešenie prispeje k vzájomnej jednote i so všetkými ľuďmi dobrej vôle.

Kňazi rožňavského biskupstva

Na vedomie:

J. E. Fr. kard. Tomášek, Arcibiskupský úrad Trnava, Biskupský úrad Nitra, Biskupský úrad Banská Bystrica, Biskupský úrad Sp. Podhradie, Biskupský úrad Košice, Gr. kat. Biskupský úrad Prešov.

V DUCHU ZODPOVEDNOSTI

Viacerí rodičia v súlade so svojím presvedčením pozdvihli hlas proti plánovaným formám sexuálnej výchovy na základných a stredných školách a odosielali listy so svojimi podpismi na MŠaTV SSR. Uverejňujeme jedno zo znení listu a vyzývame rodičov, aby podobné listy s viacerými podpismi posielali na adresu Ministerstva školstva.

Ministerstvo školstva a telesnej výchovy SSR
Suvorovova 12, 811 09 Bratislava

Vážený pán minister!

Na základe článku O zakázanom ovocí uverejnenom v časopise VLASTA č. 48/1988 sme sa dozvedeli, že na základných školách i vyšších stupňoch škôl budú sa žiaci zúčastňovať výučby zameranej na sexuálnu výchovu.

Taká iniciatíva si zasluhuje uznanie, ale aj opatrnosť.

Velmi nás prekvapila forma, akou sa má sexuálna výchova na školách vykonávať: premietaním nahých tel mužov a žien, pohlavného styku, skupinového sexu, homosexuality, striedania partnerov /citované podľa časopisu Vlasta 48/1988/.

S takýmito a inými jej podobnými formami dolu podpísaní otcovia a matky nesúhlasíme a vyjadrujeme proti nim rozhodný protest. Okrem toho žiadame, aby akékoľvek rozhodnutie o výchove našich detí bolo vopred predkladané na všeobecnej diskusii i na diskusiu v rámci Združenia rodičov a priateľov školy a aby bola názorová pestrosť vzatá do úvahy. Súčasne navrhujeme a žiadame, aby všetky formy sexuálnej výchovy detí boli vopred a v úplnosti predvedené rodičom.

Veríme, že nám všetkým ide o spoločné dobro našich i budúcich generácií.

Na vedomie: Mons. J. Sokol, biskup trnavskej arcidiocézy
František Kardinál Tomášek, arcibiskup pražský
Redakcia Literárneho týždenníka, Žižkova 18, 811 02 Bratislava
tel.: 315 303

Pre povzbudenie rodičov uvádzame, že jednou z foriem, ako získať podporu tejto iniciatívy od rodičov je oboznámiť ich s problematikou počas schôdzky ZRPŠ, čo viacerí rodičia aj urobili. Súhlas dostali od všetkých prítomných, vrátane triednej učiteľky. Vhodná je aj spolupráca s miestnym kňazom.

/jt/

OD VIERY K ZÁKONU

Je skutočne pozoruhodné, že súčasné výskumy v sexuálnej oblasti objavujú zákonitosti vzťahov manželského života ustanovené už v evanjeliu /pozri Mt 5,8; Fil 1,10; 1Tm 2,5/, počas dejín ohlasované cirkvou /pozri encykliku pápeža Pavla VI. Humanae vitae/, a potvrdzované historickou i súčasnou skúsenosťou mnohých veriacich /pozri napr. ROS 23 /1989/3/, str. 28/.

Ide o špeciálne premaritálny sexuálny styk snúbencov, o ktorom hovoria posledné výskumy Wisconsinkej univerzity v USA. Citujeme úryvok z denníka PRAVDA z 13. júna 1989, str. 7:

Dvojice, ktoré spolu žili už pred svadbou, majú vyššiu rozvodovosť ako tie, ktoré začali spoločne žiť až po svadbe. Vyplýva to z práve uverejnenej štúdie dvoch pracovníkov Wisconsinkej univerzity. Tento prekvapivý výsledok vyvracia teóriu, že spoločné spolunažívanie partnerov pred svadbou upevňuje stabilitu budúcich zväzkov.

SLOVENSKÉ MAMIČKY

/Zákon o umelom prerušení tehotenstva po dvoch rokoch platnosti/

1. Vývoj potratovosti

Dalo sa to čakať. Potratovosť, ktorá u nás v posledných rokoch narastala asi o 1 % ročne, po prijatí Zákona o umelom prerušení tehotenstva č. 66, resp. 73/1996 Zb. zrazu poskočila. Do toho sa, pravda, započítavajú aj samovolné potraty, ich podiel je však obdivuhodne stabilný: ročne takto končí 6,8 až

7,0 % všetkých tehotenstiev. Skok je teda vo vývoji potratov na žiadosť. Zatiaľ, čo napríklad pred piatimi rokmi sa pre umelý potrat rozhodlo asi 25 % slovenských mamičiek, podľa predběžných štatistických údajov v roku 1987 to bolo okolo 34 % a vlani už 35 %. Situácia v Čechách a na Morave vždy bola a aj je iná. Podiel tehotenstiev ukončených umelým potratom za rovnaké obdobie vzrástol z 33 % na 41 % v roku 1987, resp. 42 % v roku 1988. Dodajme, že tieto čísla by boli ešte vyššie, keby sa do nich počítali aj ďalšie medicínske zákroky, ako rôzne postkoitálne pilulky a injekcie, ktoré sa aplikujú bez toho, aby sa zistovalo, či ide naozaj o tehotenstvo.

V porovnaní s českými krajinami sme teda lepší. No v skutočnosti nie je žiaden dôvod na jasanie. Poprvé preto, že i naše čísla sú príliš vysoké, podruhé preto, lebo rozdiel medzi Slovenskom a českými krajinami sa rapídne znižuje. A chuť zvyšovať sa nás celkom prejde, keď zistíme, že medzi krajinami ČSSR, suverénne najhoršia je Bratislava. V roku 1988 tu skončilo 49 % tehotenstiev umelým a 7 % samovoľným potratom, čo je 127 potratov na 100 pôrodov!

Za Bratislavou s istým odstupom nasleduje Praha a Severočeský kraj. Aj tam je pravdepodobnejšie nenarodiť sa ako sa narodiť. Najnižšia potratovosť je už tradične na severe Slovenska. Nové medzinárodné porovnania mi zatiaľ chýbajú, ale na popredné miesto vo svete sme patrili už aj pred prijatím tohto zákona. Roku 1975, keď u nás bola potratovosť na polovici dnešnej úrovne, bola ČSSR na 11. mieste na svete. /Pred nami boli socialistické a škandinávské štáty a Japonsko./

V uvedenom porovnaní je úmyselne vynechaný rok 1986, keď ešte fungovali komisie. Spomínaný nárast sa totiž začal, a to je zaujímavé, už na jeseň 1986, keď už zákon bol schválený, ale ešte nenadobudol účinnosť. Z toho vidno, že pôsobil predovšetkým psychologicky: nelegalizuje to, čo by sa robilo i tak, ibaže tajne, ale vyjadruje oficiálne stanovisko spoločnosti k žene, k novému ľudskému životu a jeho hodnote. Materstvo, hlavný dôvod úcty k žene, stavia tak na roveň záujmovej činnosti, akéhosi hobby.

Ale aby sme nehovorili len o percentách, keď ide o ľudské životy. Vďaka onomu zákonu o potratoch sa uskutočnilo v ČSSR za dva roky /1987-88/ asi o 75 000 interrupcií viac, ako keby tento zákon nebol schválený. Na každého jedného poslanca ČNR či SNR, ktorý hlasoval za zákon, takto už dnes pripadá smrť vyše 200 detí, zahubených skôr, než sa narodili. Koľko ich unesie jedno svedomie?

2. Vývoj pôrodnosti

Samozrejme, pôrodnosť opäť poklesla. Ak skúmame účinok zákona, z nášho hľadiska, však nie je smerodajný celkový počet narodených, pretože ten je závislý od toho, aká početná je rodičovská generácia /a práve teraz v plodnom veku sú ženy málopočetných ročníkov/. Preto treba skúmať relatívne údaje, napr. počty pôrodov, pripadajúce na 1000 žien rovnakej vekovej skupiny. Tie klesli tiež. Iným dôležitým ukazovateľom je tzv. úhrn špecifických plodností, vyjadrujúci priemerný počet detí, ktoré by sa narodili jednej žene za celý jej život, keby úroveň pôrodnosti zostala na úrovni daného roku. Od r. 1974 tento priemerný počet neustále klesá a od r. 1980 máme na Slovensku čo rok, to rekord. Ten vlnajší je priemerne 2,136 detí na jednu ženu /to na Slovensku ako celku/. Avšak v Bratislave a vo všetkých krajinách Čiech a Moravy už pár rokov pripadá na jednu ženu menej ako 2 deti. Od r. 1987 to isté platí i o Československu ako celku, čiže rodičov je viac ako detí. Populačný rast v ČSSR je teda prakticky zastavený, hoci prirodzený prírastok bude zotrvačnosťou ešte niekoľko rokov kladný.

Ak by sa umelý potrat chápal medzi ľuďmi iba ako krajné riešenie tzv. plánovaného rodičovstva, čiže len ako prostriedok obmedzovania pôrodnosti /čo je deklarovaný úmysel zákonodarca/, dalo by sa čakať, že muži i ženy budú viac využívať zdržanlivosť, alebo antikoncepciu, aby predišli potratu ako predsa len príliš drastickému riešeniu, a teda že celkový počet tehotenstiev bude klesať.

No v skutočnosti je to naopak: po prijatí zákona úhrn tehotenstiev významne vzrástol /a zase rýchlejšie v ČSR ako v SSR/. Pôrodnosť síce v porovnaní s predchádzajúcimi rokmi poklesla, avšak v podstate v súlade s dlhodobým trendom. To, čo sa zmenilo, je potratovosť. Po schválení tohto zákona pribudlo podstatne viac potratov ako ubudlo pôrodov /v ČSSR bolo v r. 1988 o 38 257 potratov viac a o 3 329 pôrodov menej ako v roku 1986/. Zákon teda nespôsobil zmenu vo vývoji pôrodnosti, lež radikálnu zmenu v sexuálnom správaní, a to hlavne v najnižších vekových skupinách, medzi mládežou. V týchto vekových skupinách potratovosť na žiadosť vzrástla dvojnásobne. Na 1000 slovenských žien 15 až 19 ročných, vlastne skoro samých slobodných dievčat, pripadalo v r. 1983 7,3 interrupcií, v r. 1986 9,9 interrupcií, ale v r. 1987 už 18,4 interrupcií! Navzdory dostupnej antikoncepcii počet ukončených tehotenstiev v tejto vekovej skupine nadobudol rekordné hodnoty od počiatku štatistickej evidencie u nás: 71,9 na 1000 žien /SSR 1987/, čo je napr. skoro dvojnásobok stavu po 1. svetovej vojne, keď antikoncepcia ešte nebola. /V ČSR je tento rozdiel ešte výraznejší, ide o viac než trojnásobok./ To je neklamný dôkaz, že počiatok sexuálneho života sa významne posunul do nižšieho veku. Hľa, sexuálna revolúcia v praxi.

To je teda hlavný "prínos" Zákona o umelom prerušení tehotenstva — ďalší impulz k uvoľňovaniu sexuálnych vzťahov. Bohužiaľ, mnohí ľudia, aj na zodpovedných miestach /vrátane Vládnej populačnej komisie/, v tom vidia spoločenský pokrok.

Čo teda robiť, aby sme epidémiu umelých potratov zastavili? Spoliehať sa na nejaké legislatívne opatrenie sa neoplatí. Oficiálnym stanoviskom je, že umelým potratom možno predchádzať dôslednejším využívaním antikoncepcie /a v tomto duchu má prebiehať sexuálna výchova na školách/. To je však len časť pravdy. Skutočnou príčinou vysokej potratovosti nie je slabá propagácia antikoncepcie, ale naopak, antikoncepcné zmýšľanie, oddeľovanie sexuality od rodičovstva — chápanie sexuality ako formy sebarealizácie, doslova ako hry, na ktorú má každý právo. Je to prejav individualistickej etiky, ktorá všetky mravné normy odvodzuje od "práva na vlastné šťastie". Všetko má len takú hodnotu, ako to slúži mne, a po mne potopa. Je to prejav neviery v zmysel života, v budúcnosť, v niečo, čo by ma mohlo presahovať. V tejto etike umelé prerušenie tehotenstva má svoje neoddeliteľné miesto ako zábezpeka "vlastnej slobody", poisťka proti prípadnému zlyhaniu antikoncepcie. Prirodzene, o deťoch sa mlčí.

Kurzy antikoncepcie nie sú riešením. Ak sa v našej spoločnosti bude i naďalej propagovať individualistická etika /či zhora alebo zdola/, žiadna antikoncepcia potratovosť nezníži /veď prečo by aj?/.

3. Potrat a žena

Kto sú tie ženy, ktoré idú na interrupciu? Hoci najväčší prírastok potratov na žiadosť zaznamenali mladé slobodné dievčatá, ich podiel medzi žiadateľkami nie je veľký. Najčastejšie chodia na "zárok" ženy 25-30 ročné, vydaté, s dvoma deťmi. To je zároveň vek, keď sa ženy najčastejšie rozvádajú. Stručne povedané, prvé tehotenstvo sa rieši sobášom, tretie interrupciou.

Tak ako úhrn špecifických plodností vyjadruje teoretický počet detí pripadajúcich na jednu ženu, možno vypočítať aj priemerný počet umelých potratov, ktoré absolvuje za život jedna žena za predpokladu, že úroveň potratovosti sa nezmení. Podľa údajov za rok 1987 jedna žena v SSR absolvuje za život priemerne 1,232 umelých potratov /r. 1983 "iba" 0,849/.

Ženy, ktoré pri prijatí toho starého zákona o potratoch mali 17 rokov, sú dnes 49-ročné, t. j. na konci reprodukčného obdobia. Na Slovensku asi 52 % z nich má za sebou aspoň jeden umelý potrat. Spomedzi dnešných 17-ročných ho absolvuje za život asi 70 %, z toho zhruba polovica 1 potrat, polovica 2 alebo viac. Už dnes ho má za sebou asi 5 % 18-ročných dievčat. Asi tretina dnešných slovenských žien vo veku 15-50 rokov už mala umelý potrat, každá dvadsaťsiesta bola na interrupcii vlani. Má ho za sebou už viac než polovica žien starších ako 35 rokov /ale mladších ako 50 rokov/.

To aby sme vedeli, s kým máme do činenia, keď hovoríme o umelom potrate.

Ako sme sa už mohli presvedčiť, v ČSR sú všetky demografické ukazovatele horšie. Jednu ženu čaká 1,920 pôrodov, asi 0,25 samovoľných a 1,51 umelých potratov. Umelý potrat absolvuje za život vyše 75 % žien. Všetky tieto čísla ale vyzerajú celkom ináč, keď si uvedomíme, že okolo 15 % českých, 25 % moravských a až 60 % slovenských žien malo cirkevný sobáš /odhad podľa článku M. Foreta v časopise Ateizmus č. 5/1988/ a teda ich postoj by mal byť vyhranenejší.

Z rozloženia potratovosti vyplýva, že slovenské ženy nemožno nijak ostro rozdeliť na dve skupiny: tie, ktoré potrat zásadne odmietajú, a tie, ktoré si z toho nič nerobia. Prechod medzi týmito stanoviskami je plynulý. Priemerná žena má /alebo bude mať/ jeden potrat za sebou a viac ich už nechce. Berie to ako neprijemnú udalosť svojho života, ktorú by nechcela zopakovať. Nemá čisté svedomie, ale ako vrahňa sa necíti. Proti potratu by nehlasovala, chce si ponechať zadné dvierka. Obete je ochotná prinášať, ale iba po istú hranicu. Možné zdravotné následky alebo výčitky ju neodradia, veď reálne ťažkosti ďalšieho materstva sa jej zdajú neporovnateľne väčšie. Naše argumenty neprijíma.

Či sa na umelý potrat takto budú dívať aj dnešné stredoškolačky, ťažko predvídať.

4. Dôvody

Mladé dievčatá priviedla k interrupcii spravidla vlastná hlúposť. Je však otázka, či za tú ich hlúposť nenesie zodpovednosť aj niekto iný, možno aj my.

Väčšina žiadateliek o potrat sú mladé mamičky, ktoré nechcú mať ďalšie dieťa. Prečo?

V roku 1986, keď ešte rozhodovali komisie, asi 50 tisíc československých žien udávalo dôvody ekonomickej povahy /početná rodina, finančná, resp. bytová tieseň/. To je 13 % všetkých tehotenstiev, rovnako v Čechách ako na Slovensku. Po 40 rokoch budovania socializmu sa iste je nad čím zamýšľať, najmä ak uvážime, že tento podiel vzrastá. Dalo by sa to interpretovať aj tak, že československá spoločnosť nedokáže pre 13 % svojich občanov zaistiť obstojné živobytie, a preto sa títo nesmú narodiť. Prehnané, nie? No, tieto ženy majú azda aj niečo pravdy: ak by sa ich dieťa narodilo, už by si nemohli udržať taký životný štandard ako prv, alebo ako ich susedia. Ako im pomôcť? Nejaká tá koruna by iste nebola od veci /mali by sme to považovať za samozrejmosť/. Takisto by sme mali v rámci svojich možností podporovať viacdetné a sociálne slabšie rodiny /trebárs keď sa na schôdzi ROH rozhoduje o tom, kto dostane rekreáciu/. No hádam najviac im pomôžeme, keď sami budeme žiť skromnejšie, aby sme ich neurážali svojim /i keď len relatívnym/ prepychom. To je ten pravý duch chudoby.

Veľmi mnoho záleží od toho, v akom prostredí človek žije. Nejedna mamička, keď otehotnie po tretí raz, začne sa trápiť: ako to poviem našim, ako sa na mňa budú dívať v robote, zase bude sused ňadávať, že mu malé deti plačú nad hlavou. Ako sa ukážem na ulici? - A čo už potom, ak si naplánovali dovolenku v Juhoslávii! Kamoška na to: nebuď hlúpa, daj to preč. S neistotou v duši zájde k ženskému lekárovi. To je však kapitola sama osebe. Mäsiarska práca, ktorú gynekológovia musia vykonávať, celkom poznačila ich vzťah k začínajúcemu sa životu. Lekár alebo lekárka /česť výnimkám/ túto mladú ženu s neveriteľným cynizmom doslova núti na potrat /skúsenosť mnohých mamičiek!/. A naša mladá žena vie, že do týždňa sa musí rozhodnúť. Ak vtedy nenájde nikoho, kto by ju povzbudil, kto by sa s ňou vedel radovať z jej prichádzajúceho dieťaťa, veľmi pravdepodobne, hoci nechotne, sa poddá.

Ale kresťanom by to malo byť jasné, nie? Nuž, je im to jasné, ale žiaľ často iba pokiaľ sa ich to netýka. Ešte horšia situácia nastane, keď mamička má vyše tridsať alebo dokonca vyše štyridsať rokov. Vtedy pravdepodobnosť, že dieťa sa narodí poškodené, prestáva byť zanedbateľná. Vtedy závažná i nejedna kresťanská žena. Mongoloidné deti /a ešte viac ich rodičia/ to majú dnes

omnoho ťažšie ako v minulosti. Nevidieť ich na ulici tolko ako prv, preto náhodné stretnutie s nimi nás šokuje, uráža naše estetické cítenie. Upierame im ľudskú dôstojnosť. Svoje negatívne pocity prenášame aj na ich rodičov máme ich za menejcenných. Ani ľutovať ich nie je na mieste, skôr by sme ich mali obdivovať za trpezlivosť, s akou znášajú svoj kríž.

Ak chceme znížiť potratovosť, tu je jeden námet: urobme niečo pre postihnuté deti a ich rodičov. Potom sa nebudeme musieť obávať ani tehotenstva v pokročilejšom veku.

5. Je to aj náš problém

Netúžime po zvyšovaní pôrodnosti, ide nám o zníženie potratovosti. Nemôžeme mlčať, keď sa vedľa nás takto zaobchádza s ľudským životom. Kresťan sa musí zastáť nevinného. Vražda neprestáva byť vraždou len preto, že sa robí vo veľkom. Nesmieme dopustiť, aby nám zovšeľadela.

Živý človek je živý človek, rovnako pre ateistu ako pre kresťana, a príkaz "Nezabíjaj!" viaže vo svedomí oboch. Od kresťana sa však predsa len dá očakávať väčšia ochota obetovať sa, stáť v službe novému životu, nehľadať osobný prospech. Kresťan má na to lepšie motívy. A napokon si je vedomý svojej zodpovednosti pred Bohom a pozná záväznú stanovisko cirkvi. Preto neprekvapuje zistenie, že potratovosť je nepriamo úmerná religiozite, ako to potvrdzuje aj M. Foret v citovanom článku /korelačný koeficient je okolo -0,7/.

A predsa aj kresťania /len vlažní?/ zaváhajú. Ani tí, čo chodia do kostola, proti pokušeniu potratu nie sú imúni. Keď sa však kresťania z nejakého dôvodu nechajú nahovoriť na potrat, spravidla odpadnú na dobro. Vzťah medzi religiozitou a potratovosťou je teda obojstranný. To musí mať na zreteli pastoračia i apoštolát: veriacim musí podať a znovu pripomínať argumenty proti potratu. Musí predchádzať potratom hlásaním Evanjelia o Bohu, ktorý dáva životu zmysel, o Kristovi, ktorý nás učí milovať a obetovať sa, a tak čeliť konzumnému zmýšľaniu. Musí zároveň hovoriť o odpúšťajúcom Bohu, ktorý nám umožňuje začať svoj život odznova. Bez toho krutú pravdu o potratoch svet nebude počúvať. Radšej bude tvrdiť, že však to je iba taký červíček, bacil, ktorého sa treba zbaviť, ale vinu si neprizná. Pretože s vedomím viny, takej viny, sa žiť nedá.

Nechceme nikoho usvedčovať. Kým však táto vina bude existovať, jej tieň bude aj na nás. Nemôžeme sa zbaviť spoluzodpovednosti za svoje prostredie. A myslíme aj na naše deti. Vychovávame ich nielen my, ale aj naše okolie. A z neho, z tohto prostredia, si vyberú aj svojho životného partnera. Ak to bude prostredie povolné voči interrupcii, ťažšie sa im bude presadzovať kresťanský postoj úcty k životu. Potom bude neskoro vychovávať ich. Preto manželských partnerov svojich detí vychovávajú už teraz, kým ich ešte nepoznáme.

A jeden spôsob výchovy je, že sami budeme žiť vzorným kresťanským životom. Ako ukazujú štatistiky potratovosti, tu platí veru doslova: veríme aj za iných.

Podľa najnovších oficiálnych štatistických údajov spracoval

-Hpc-

VAROVNÉ HLASY LEKÁROV

1. Prečo ženy nechcú byť matkami?

Lekár sa v dennej praxi čoraz častejšie stretáva s jednoduchou, ale kategoricky formulovanou žiadosťou o prerušenie tarchavosti. Žiadateľky prichádzajú tak často, že sme sa rozhodli situáciu na našom pracovisku pozornejšie sledovať. V druhom obvode Bratislavy sme náhodne vybrali 10 závodov, kde pracuje 4588 žien vo veku od 17 do 57 rokov. Za dvanásť mesiacov z tohto

kollektíva požiadala o prerušenie tarchavosti 218 žien s priemerným vekom 26 rokov. Ani v jednom prípade žiadosť nemotivovali zdravotné dôvody. Najčastejšími príčinami bol pocit "prepracovanosti", pritom tri štvrtiny žiadateľiek boli dievčatá a ženy s 1 - 2 deťmi, ďalej uvádzali, že urobili "životnú chybu", že zle zvolili partnera, potom spomínali bytové a finančné pomery. Rozhodnutie zrieknuť sa materstva je veľmi vážne. Príčiny si určite zasluhujú dôkladnejšiu analýzu.

Bez ohľadu na dôvody však zistené údaje považujeme za veľmi alarmujúce. Skutočnosť, že súčasný platný zákon bez akýchkoľvek ťažkostí umožňuje umelé prerušenie tarchavosti, vedie mnohých k takmer úplnej ľahkomyselnosti v osobnom živote. Nepotešiteľné sú i údaje o promiskuite.

V súčasnosti, tak ako v minulosti platí, že žiadne prerušenie tarchavosti nie je pre ženu bez rizík. Okrem výnimočných prípadov - zdravotné indikácie - nijako neprispieje k zdraviu ženy.

Na túto problematiku sa môžeme pozerat' aj inak. Pre republiku sa usilujeme ušetriť každý gram medi či iného farebného kovu, každý watt energie. Súčasne však veľkoryso, často z malicherných príčin odhadzujeme najdrahší majetok národa - genetický materiál, ľudské životy. Je celkom správne, že sa spoločnosť stará o každého starčeka. Súčasne však sme boli svedkami zničenia existencie aspoň 218 zdravých životov...

Nebolo by vhodné zamyslieť sa, či sme v spoločenskej "benevolencii" nezašli priveľmi ďaleko?

MUDr. Alexander Dočolomanský, CSc.,
Poliklinika, Tehelná ul. Bratislava
Pravda 23. augusta 1988, str. 5.

2. Chráňme zdravie žien!

V apríli ma pozvali vysokoškoláci na besedu o plánovanom rodičovstve. Pri tejto príležitosti som im premietol americký film, ktorý opisuje potrat trojmesačného ľudského plodu. Myslím, že tento film väčšinu poslucháčov presvedčil o tom, že nerobíme dobre, keď tak masovo ničíme najvzácnejší poklad vesmíru - život.

Vždy ma šokuje v rozhovoroch s obyčajnými, ale aj s vysokoškolsky vzdelanými ľuďmi i so študentmi medicíny, že nemajú ani ponatia o tom, čo potrat znamená pre zdravie ženy, ako v maternici vyzerá 8 - 10 týždňový plod, ktorý sa ide ničiť rukami lekárov, tých, čo po skončení štúdia prisahali, že budú chrániť každý život...

Jeden múdry človek povedal: "Láska k pravde je mravnou povinnosťou človeka." Prečo častejšie, všade a pri každej vhodnej príležitosti nehovoríme, že potrat je veľmi závažný, ba tragický zásah do života ženy, do jej svedomia, že je to atentát na jej zdravie, ale aj na zdravie jej rodiny, ktorá si tiež odnesie časť klatby, ak žena ochorie. A vieme, že tých narušení zdravia je akurát dosť. Ako často sa ničí krčik maternice, aj pri miniinterrupcii sa môže preraziť maternica, pretože sa robí pod tlakom až 59 torrov. Často sa infikujú pôrodné cesty a aj v praxi sa presviedčame, že každý chronický zápal je prekanceróza, ktorá môže byť pôvodcom vzniku rakoviny.

Aspoň my zdravotníci musíme o tom poučať dievčatá aj chlapcov už v základných aj stredných školách. Máme dosť možností, ako zabrániť nežiadúcej tarchavosti, aj Billingsovu metódu plánovaného rodičovstva. Naša socialistická spoločnosť si želá mať populáciu zdravú, šťastnú a vychovanú s láskou, a tak otarchavenie by malo byť radosťou z vyvrcholennej lásky a nie nešťastím...

MUDr. Imrich Benický,
Palín, okres Michalovce
Pravda 20. septembra 1988

KRISTUS ŽIJE V LÚDE BOŽOM

1. O návšteve delegácie Vatikánu v ČSSR

Návšteva vaticánskej delegácie, ktorá pobudla v Československu od 11. do 21. 4. nerozčerila novinárske vody v Taliansku. S veľkou pravdepodobnosťou by bola zapadla i spomienka na ňu, ako to bolo s inými predchádzajúcimi návštevami, keď nepriniesli nijaký pozitívny výsledok. Na prísľub, že sa delegácie znova stretnú, novinári už dnes veľa nečakajú. Medzitým sa však vynorili dve udalosti viažúce sa na túto návštevu, ktoré pohli stojatými vodami.

Prvá bola tlačová konferencia námestníka ministra a riaditeľa Sekretariátu pre veci cirkevné vo vláde ČSSR Vladimíra Jankú. Požiadali ho o ňu zástupcovia československej televízie, rozhlasu, redaktori Rudého práva a iných novín a služieb, ktorí v dobre pripravených otázkach prešli škálou problémov, ktoré vraj vyvolané tlakom rozličných ľudí brzdia vyjednávanie medzi vládou a Vatikánom. Medzi nimi mala byť podľa mienky čs. delegácie, a to napriek dobrej vôli tejto delegácie dospieť k pozitívnemu riešeniu, aj menšia ochota na strane vaticánskej delegácie, ktorá mala procedurálne zábrany, i keď na pozadí rozdielných názorov oboch delegácií viedla pomerne otvorený dialóg, ako to zdôraznil p. Jankú. Hamovacie úsilie však vyvinuli najviac isté strediská na Západe, usilujúce sa rušiť súhrn obidvoch zainteresovaných strán. Im išli poruke aj domáce ilegálne štruktúry, ktoré pod zámienkou progresívnych myšlienok nahrávajú nežičlivcom. Medzi zástancov Západných centier sa na tlačovej konferencii menom spomínal otec Anton Hlinka, z vnútorných nežičlivcov dohody vymenovali pána Zverinu a pána Komca /týmiste titulmi/, ktorí pracujú na náboženskom poli vraj ilegálne a v perspektíve tejto tlačovej konferencie, ktorej text uverejnilo Rudé právo a Pravda 25. apríla, bol otec Korec na dôvažok konsekrovaný vraj za biskupa ilegálne. Také bolo v podstate filozofické pozadie a taktika, ako sa mali rozhovory viesť v chápaní československej delegácie.

Bolo len samozrejmé, že takáto interpretácia stretnutia nevyvolala v Ríme vlnu nadšenia a to aj napriek tvrdeniu o údajnej zlepšenej náboženskej situácii v Československu a očakávaní zreformovania Ústavy a preformulovania zákonov týkajúcich sa náboženstva a kultu v duchu následnej konferencie vo Viedni, podpísanej 19. 1. aj predstaviteľom ČSSR. Takto sa vyslovil vedúci vaticánskej delegácie v interview poskytnutom vaticánskemu rozhlasu v českej reči 27. 4. a prebratého slovenským oddelením a vysielaného v ten istý večer v skrátenej forme. 28. 4. popoludní ho vysielalo v originálnom znení talianske oddelenie Vatikánskeho rozhlasu. A to je tá druhá udalosť, ktorá pohýbala stojatými vodami po návšteve v ČSSR.

Bolo len samozrejmé, že vedúci vaticánskej delegácie mons. Colasuonno sa neznížil na podobné vyvracanie tvrdení o ilegálnych cirkevných štruktúrach a ešte menej o interpretácii p. Jankú vo veci koho môže katolícka Cirkev pokladať za legálneho biskupa s diecéznym územím alebo bez neho.

Na Štátnom sekretariáte vo Vatikáne majú zápis, v ktorom sa za čias pápeža Pia XII. dalo výslovné povolenie, že v nutných prípadoch, keď by sa spojenie s Rímom nedalo uskutočniť, mohlo by sa pristúpiť k vysväteniu biskupa bez predchádzajúceho povolenia Svätého Stolca. Takéto odvolanie sa dosiaľ neuskutočnilo, a tak ten alebo tí, čo boli podľa tohto povolenia Svätého Stolca vysvätení, v očiach cirkvi sú nielen platní biskupi, ale aj legálni, a to zasa, či stoja na čele diecézy alebo nie, i keď by bol náhodou cirkevný úrad spačného názoru. Ale mons. Colasuonno sa tejto veci nedotýkal. Je to vec vnútrocirkevná.

Vystúpenie mons. Colasuonna v rozhlase a jeho odpovede na otázky stačia vyvrátiť narážky nielen o ilegálnych štruktúrach a ilegálnych sväteniach, ale vari aj iné rozšírené tvrdenia o cirkvi v ČSSR.

Po návšteve v ČSSR, keď mal Colasuonno možnosť pohybovať sa, zhovárať sa s kňazmi slobodnejšie a vidieť množstvo veriacich na bohoslužbách, ba cítiť teplo seminaristov /ako povedal/ v ich rozhovoroch, spevoch a stretnutiach, bol si istý, že je autentickejším interpretátorom o zodpovednostiach katolíckej cirkvi a je mu jasný tiež zmysel rozhovorov.

Vo Vatikánskom rozhlase mu nebolo treba polemizovať a zostupovať do podrobností, lebo inteligentným ľuďom to stačilo. Konštatoval isté uvoľnenie s predchádzajúcimi návštevami a bol tiež presvedčený, že veci nemôžu ostať po starom, kým sa iné štáty v tých istých častiach zeme gule ...

Mons. Colasuonno ukázal veľký optimizmus i dôveru pokiaľ ide o rozvoj katolíckej cirkvi na Slovensku a v Čechách.

Zástupca Vatikánu ukázal nielen formát diplomata, ale aj srdce trpezlivé, zhovievavé - dobrého človeka.

/pm/

2. Rozhovor vatikánskeho rozhlasu s Francescom Colasuonnom

- Excelencia, boli ste niekoľko dní v Československu, môžete nám podať v niekoľkých vetách stručnú správu o svojom pobyte v našej krajine?

- Veľmi rád. Ako je známe, bol som tam s pátrom Bukovským. Pobyť by som mohol rozdeliť na tri etapy. Prvé boli rozhovory, ktoré prebiehali v dňoch 11. a 12. 4. až do obedu. Druhou etapou bola návšteva týchto miest: Litoměřice, Brno, Olomouc, Trnava, Nitra, Banská Bystrica, Spiš, Bratislava a Praha. Treťou etapou boli záverečné rozhovory v dňoch 20. a 21. 4. doobeda.

- Tým sa ale vaša práca neskončila. Čo robí delegácia Svätého Stolca po návrate do Vatikánu?

- Predstaveným sa oznámia výsledky stykov, ku ktorým došlo. Zhromaždili sme zaujímavé správy, napr. naši partneri z Československej delegácie nám oznámili, že sa pripravuje nový text ústavy a okrem toho, že bude i nový zákon o náboženských kultoch. Pokiaľ ide o ústavu, bude vychádzať z pojmu právneho štátu a nový zákon o náboženských kultoch bude brať do úvahy závery viedenskej konferencie o európskej bezpečnosti.

Ďalej sa tu v Ríme študujú zhromaždené doklady o kandidátoch na biskupský úrad, ktorí boli navrhnutí, doporučení alebo predstavujú výsledky kanonického zisťovania, ktoré sme vykonali. Ako je známe, v tom spočíva hlavná práca nuncia a apoštolskej nunciatúry, ktorá sa koná, ak je nuncius v dotyčnom sídle. V krajinách, kde nie je nuncius, robí sa táto práca po návrate z cesty v štátnom sekretariáte.

- Excelencia, možno vedieť kritériá, ktoré sa uplatňujú pri výbere kandidátov na biskupský úrad?

- Kritériá sú všeobecné, platné všade. Vyžaduje sa, aby kandidáti, okrem prirodzených vlôh, mali dôkladnú duchovnú formáciu, hlavne cirkevné vzdelanie, apoštolskú horlivosť - a prirodzene - aby tiež boli oddaní Svätému Otcovi a Svätému Stolecu, musia - ako sa hovorí "sentire cum Ecclesia" - mať cirkevné zmýšľanie v zhode so Svätým Otcom a univerzálnou Cirkvou. Potom sa tiež berie ohľad na miestne pomery. Kde je dostatočný počet kňazov, je prirodzene viac kandidátov a výber je starostlivejší. Z toho vyplýva, aký dôležitý a chúlостivý je tento výber kandidátov na biskupský úrad. Preto taktiež, pokiaľ je to možné, Svätý Stolec si vyhradzuje menovanie biskupov zrejme s tým úmyslom, aby dal cirkvi a veriacim pastierov, ktorí najlepšie vyhovujú požiadavkám správne konajúceho biskupského úradu.

- Spomínate si, excelencia, že vlani sa v Československu nazbieralo vyše pol milióna podpisov pod 31-bodovú petíciu, týkajúcu sa slobody veriacich a katolíckej cirkvi? Čo si o tom myslíte?

- Bola to mimoriadna udalosť, ktorá vzbudila záujem svetovej verejnej mienky. Sám som bol wtedy v byte kardinála Tomáška, keď prišla do Prahy delegácia laikov, aby mu odovzdala podpisy zozbierané v iných mestách. Z toho vyplynulo i závažné mravné úsilie cirkevnej hierarchie, aby odovzdala tieto podpisy vládnym úradom. O tejto peticii sa naši partneri z vládnej delegácie vyjadrili tak, že niektoré body môžu byť prijaté, môže sa o nich diskutovať a vyriešiť ich v ovzduší vzájomného porozumenia.

- Excelencia, môžete nám povedať, ako a kedy ste sa stretli s kňazmi, seminaristami, veriacimi na tejto vašej ceste?

- Stretol som sa s nimi tak trochu všade. So seminaristami, prirodzene, v seminári. Ako je známe, seminaristi sa vychovávajú vo dvoch seminároch, ktoré sú zároveň teologické fakulty: v Litoměřiciach a v Bratislave. Poobede 12. 4. som navštívil litoměřický seminár a fakultu. Bolo to niečo nezabudnuteľné. Dve hodiny som prechádzal všetky miestnosti fakulty a seminára. Hovoril som so seminaristami vo vstupnej hale, privítali ma piesňami a zrejmými prejavmi radosti a uspokojenia. Hovoril som k nim a spomenul som i svoj vlastný seminárny život, ktorý som prežil ako seminarista a potom ako profesor v seminári v Bari. Rozprával som rôzne príbehy a povzbudzoval som ich v odpovediach a otázkach o seminárnom živote. Všetko bolo v ovzduší otvorenosti a vyrovnanosti. Če sa týka kňazov, snažil som sa hľadať kandidátov na biskupský úrad. Bol som v rôznych diecézach. Zastavil som sa v Litoměřiciach, v Olomouci, Nitre, Trnave a na Spiši. Mal som príležitosť stretnúť sa s desiatkami kňazov. Hovorili sme o pomeroch v rôznych diecézach, o kvalitách niektorých kňazov, ktorí boli navrhnutí ako možní kandidáti na biskupský úrad. Pokiaľ ide o veriacich, stretol som sa s nimi pri bohoslužbách, v katedrálach v Nitre, na Spiši a v bratislavskom Dóme. Tieto bohoslužby, na niektorých miestach s veľkou účasťou veriacich sa môžu skutočne definovať ako pamätihodné. Napr. na Spiši bola katedrála celkom zaplnená a dojala ma viera a zbožnosť veriacich.

- Bolo predmetom rokovania svätorečenie blahoslavenej Anežky českej, ktoré má byť 12. 11.? Uľahčí československá vláda účasť veriacich z jednotlivých diecéz na tomto svätorečení v Ríme?

- Odpoviem na prvú otázku: Svätorečenie bolo predmetom môjho oznámenia partnerom československej delegácie. Môžem povedať, že správa bola prijatá s veľkým záujmom. Iste bola oznámená vyšším vládnym úradom a je obsiahnutá i v úradnom oznámení, vypracovanom na záver rozhovorov. Je tam paragraf, ktorý hovorí, že československé vládne úrady považujú toto novembrové svätorečenie za kladné gesto voči ČSSR. Domnievam sa, že československá vláda urobí, čo je možné, aby uľahčila príchod pútnikov do Ríma.

• Aký celkový dojem si odnášate z týchto rozhovorov s československou delegáciou?

- Mohol by som povedať, že naše rozhovory vždy prebiehajú v slobodnom otvorenom ovzduší. Tentokrát sa mi však zdalo, že príznaky tohto uvoľnenia sú ešte výraznejšie. Býla nám poskytnutá možnosť styku s kňazmi, ktoré sme si sami želali. Mohli sme navštíviť rôzne diecézy a bolo nám povedané, že to môže znamenať začiatok ďalších rozhovorov, ktoré môžu dospieť ku konkrétnym a kladným záverom. Správa o vypracovaní novej ústavy, vychádzajúca zo zásady právneho štátu, ako i správa o zákone, ktorý bude brať do úvahy i závery vyššie uvedenej viedenskej konferencie, ma vedú k názoru, že veriacim sa má poskytnúť a otvorí sa im väčší priestor. A taktiež, že činnosť jednotlivých veriacich, ako i celých ich skupín, bude mať stále väčšiu odozvu v takej spoločnosti, ako je československá.

Končím pozdravom celej cirkvi v Československu, pozdravom všetkým biskupom, kňazom a rehoľníkom a celému ľudu, ktorý žije v krásnej československej krajine.

/vr/

3. Poznámky z púte v Šaštíne - Sviatok zoslania Ducha Svätého
/13. - 14. 5. 1989/

Stretnutia veriacich na púťach, zväšť v Mariánskom roku, prehĺbili záujem o ne. Od poslednej väčšej púte to mala byť v Šaštíne prvá tohto roku. Preto sme sa tešili a boli sme plní nových nádejí. V sobotu na noc prišlo tolko ľudí, že bazilika ich ani nemohla všetkých pojať.

V sobotu 13. mája sa program začal maďarskou omšou o 15.00 h. Ďalšie sv. omše mali byť o 18.00, 24.00, v nedeľu o 6.00, 8.00 a slávnostná o 10.30 h. V dôsledku nedostatkov v ozvučení a predĺženia programov jednotlivých diecéz /okrem grécko-katolíckej/ nastali i nepríjemné oneskorenia sv. omši z 24-tej na 2.00 hodinu, namiesto o 6.00 na 6.40 h. Skúsenosť minulých pútí hovorí v prospech sv. omši o 22.30 a 5.00 hodine ráno. Mnohí totiž, čo prišli v sobotu, ostali bez sv. omše. Iní z východného Slovenska odišli po 6. hodine kvôli vlakom.

V bazilike mali programy diecézy vždy len pod vedením kňaza. Nepodceňujeme tým ľudí zasvätených a laikov? S krásnym programom mladých prišli v minulosti nielen kňazi, počnúc Velehradom. Často je to i na príťaž i tak preťažných kňazov z pastorácie. A neprispievame aj týmto k vytlačaniu mladých pred baziliku, kde si robia paralelné živé aktuálne programy? Tak to bolo i teraz.

Zvlášť pôsobivé bolo v bazilike pásmo modlitieb a spevov behoslovcov na spôsob Taizé, ktorí do prosieb zahrnuli akútne potreby cirkvi na Slovensku a vo svete. S originálnym nápadom prišli františkáni a saleziáni, ktorí predviedli hrané pašie. Miestny duchovný Bašo pripomenul, že už odteraz možno myslieť na podobné prekvapenia na národnej púti v septembri a vyzval diecézy k plnším, dynamickjším a pritom duchovným programom. Zdá sa však, že by pre tieto ciele bolo vhodné v kostoloch priestor okolo eucharistického stola aspoň prechodne vyvýšiť. Napomôže to viditeľnosť nielen hraných paší, ale i lepšiemu dialógu s veriacimi, najmä pri väčších účastiach v kostoloch.

Prvýkrát sme vo veľkom počte videli reholné sestry, a to i mladé. Vystúpili v najdlhšom, asi trojhodinovom programe. Každá kongregácia sa stručne predstavila: ako vznikla, kto ju založil, zmysel a cieľ jednotlivých foriem zasväteného života. Chvilami bolo však cítiť istú monotónnosť a únavu pútnikov. Bolo chybou, že cez niekoľko hodín sa nemohli aktívne zúčastniť adorácie aspoň spevmi celej baziliky. Museli len počúvať. Je potešiteľné, že Slovensko má asi 200 nových "oblečených" členiek rádov. Patrí to k plnému životu cirkvi a my to nepovažujeme za "zázrak", ako sa vyjadril generálny riaditeľ Charity Opálka. Je to len malý krôčik k náprave stavu vecí z päťdesiatych rokov. Sestričky prejavili radosť peknými spevmi, ktorými boli popretkávané živé svedectvá a veľmi vtipne vypracované poučné dialógy. Bolo ale bolestné počuť, že všeobecnou náplňou mnohých kongregácií je rozmanitá tvorivá činnosť v prospech cirkvi a spoločnosti, v našich podmienkach sa zatiaľ musia uspokojiť len s činnosťou v Charite. Prajeme im, aby ich činnosť čo najskôr našla uplatnenie súvisiace so všetkými ich typickými charizmami.

Sv. omšu o 2.00 h celebroidal p. Opálka. V homílii rozvíjal úvahu o reholnom povolaní, no chýbala nám v nej zmienka aj o mužskej vetve reholí, ktorá je taktiež živou súčasťou katolíckej cirkvi aj na Slovensku. V spoločných prosbách vyprášovali jednotlivé kongregácie, aby boli pevnou súčasťou cirkvi. Niekoľkokrát prosili o svornosť a pokoj vo svete, no ani raz sa nespomenuli sviatosťné spojenia s Kristom cez Svätého Otca a biskupov. Na záver p. Bašo vyslovil želanie, aby "nový mladý most" slúžil ako dobré prepojenie, aby čoraz mladší prichádzali k zasvätenému životu, a "nech to generálny riaditeľ Charity dobre vedie". Zaujímavé - ako nové funkcie to u nás v cirkvi vznikajú! Rehole majú predsa svoje predstavené, a vedenie majú v Ríme. Vari je to u nás inak? Prečo? Napriek tomu všetkému sme sa veľmi srdečne lúčili s tými niekoľkými autobusmi plnými sestričiek, ktoré odchádzali po 4. hodine ráno. Vieme, že ich život, plný krížov, prinesie hojné ovocie!

Celebrantom prvej rannej sv. omše bol p. Angelus Karol Senáši, ktorý pútnikov občerstvil osobným púťavým slovom počas sv. omše. Pripomenul výročia baziliky /425 rokov uctievania Panny Márie, 125 rokov korunovácie sochy Panny Márie, 25 rokov od vyhlásenia baziliky/ a tiež 15 rokov adventy, čo tu pôsobil viac než dva roky. Zaželel nám svetlo pravdy, radosť pokoja a silu lásky. Ako pútnici sme prišli načerpať dostatok duchovných síl. Sv. omšu o 8.00 h slúžil vicerektor seminára Ondrej Šinal, ktorý rozviedol tému o Duchu Svätom.

A čo mimo baziliky? Mládež tu uskutočnila svoju adoráciu, akú viedla kedysi v kostole. Tentokrát prišla aj s miešením provizórneho ozvučenia - mikrofón, zosilňovač na batérie a malý reproduktor. Bolo počut i modlitby. Striedal sa rytmický spontánny spev s meditatívnymi časťami. Mládež si tu v sobotu večer asi o 22.00 h pripomenula, že "otec biskup Krec nepríde do Šaštína, slúbil však, že bude s nami spojený v modlitbách do jednej hodiny v noci". Nasledovali zvolania: "Nech žije biskup Krec!" Potom mladí vyslovili prosbu: "Prosme, aby sa jeho zápas o pravdu, spravodlivosť, vieru a lásku v našom národe stal i naším zápasom." Mladí vyjadrili vďačnosť statočnému kardinálovi Tomáškovi, ktorý sa 30. 6. dožíva 90 rokov, piesňou "Nech slnko svieti, kde si ty". Okolo polnoci sa mládež presunula so sviečkami v rukách do baziliky, kde zotrvala do konca sv. omše. Okolo 4. h opäť začali mladí program pred bazilikou pod stromami. Neónová lampa im stačila na osvetlenie. Keď všetky neóny predčasne vypli /bola ešte tma/, zaznel búrlivý potlesk a zažali sa sviece, tak ako v Pécsi v Maďarsku na stretnutí s opätom ekumenickej komunity Rogerom Schutzom z Taizé. Nasledovali asi polhodinové osobné svedectvá zo stretnutia. Mládež si tiež pripomenula bolavý problém Slovákov: históriu. "Bohatstvo sa ničí, likviduje. Je to nielen útok proti katolíckej cirkvi, ale aj útok proti celému národu, pretože majetok cirkvi sa stal aj integrálnou súčasťou celého národa..." Piesňou "Na svoju česť Ti sľubujem" sme sa v duchu spojili i s naším kardinálom otcom Jozefom Tomkom v Ríme, ktorý nedávno dvakrát navštívil Slovensko. Mladí si všimli, že ~~tercha~~ programu v bazilike zostala na bohoslovcov a rehoľné sestričky, čo vyjadrili slovami: "Modlime sa za bohoslovcov a rehoľné sestričky, aby boli verní svojmu povolaniu a vedeli nás formovať." Spievali sme refrén: "My sme tu všetci jedna rodina, máme sa radi, všetci to vedia. Spievame si radi pieseň zvesela, či je štvrtok, piatok a či nedeľa." Mládež tu vyslovila radosť, vďaka za život z viery, vyprosovala silu Ducha Svätého svedčiť o Bohu v podmienkach sekularizovaného sveta. Piesňami a symbolmi sústredených kruhov spojených rukami vyjadrila mládež silu Kristovho učeníka, ktorý žije zo sviatostí cirkvi a pritom nezabúda budovať i Kráľovstvo Božie tu na zemi cez rozmanité charizmy cirkvi. Záverom mladí vyslovili prosby i "za tých, čo sa starali o nás, aby sa nám nič nestalo" a "Zdravas Mária i za tých pánov, čo nás fotia a filmujú".

Priestranstvo okolo baziliky však vydalo i iné svedectvá osobnej úcty, ktorou sa zapojili do prosieb tisícov modliacich sa na týchto miestach i v minulosti. Pri kríži, soche Panny Márie a kaplnke boli zažaté sviečky a konali sa tu súkromné pobožnosti, iní čakali v radoch na sviatosť zmierenia a značná časť mladých bola v spacákoch a počúvali program z baziliky cez dobré ozvučenie alebo jednoducho prežívali radosť, že sú blízko Toho, ktorý ich má rád.

Veriaci radostne uvítali príchod trnavského biskupa Jána Sokola, ktorý slávil sv. omšu o 10.30 h. Počas príchodu do baziliky žehnal veriacich a osobitnú radosť urobil deťom, ktorým udeľoval krížiky na čelo. Otec biskup Sokol úvedom slávnosti hovoril o dôležitosti svedectva o Kristovi vo svete, zdôraznil svedectvo slova a pocit zodpovednosti za vieru vo svojom okolí, najmä v rodine. V homílii rozvíjal myšlienky duchovnej obnovy skrze Máriu, ktoré sme si dali v Mariánskom roku. Ako sme formovali svoj život a život okolia podľa Písma svätého? Máme v úcte Písmo sväté a čítame ho? V ďalšom otec biskup rozobral vzťah Panny Márie k Duchu Svätému na základe evanjelia. Hovoril o pôsobení Ducha Svätého v cirkvi, pričom zdôraznil, že hlavnou prekážkou je tu neposlušnosť. Vnútorň nepriateľ pôsobí častokrát zhubnejšie ako vonkajší. Predpokladom pre výraznejšie svedectvo o Kristovi má byť otvorenosť voči Duchu Svätému a osobná i spoločná modlitba.

Účasť na púti je zrovnateľná s rekordnými počtami v minulom roku. K zdarnému priebehu púte prispelo počasie, ako i dopravné prostriedky, ktoré boli posilnené. Príslušníci bezpečnosti dali vedieť svoju prítomnosť hlavne fotografovaním a filmovaním. Mnohí pútnici vyjadrili túžbu, aby sa oficiálny program viac premyslel, aby sa nestávalo, že v bazilike cez noc nie je chvíľa ticha, ba ani miesto pre ruženec, a želanie neúmerne nezatažovať knazov prípravami programu /p. Opálka mal na starosti viesť program asi 7 hodín/.

/s/

4. Skúsenosť zo stretnutia v Pécsi /MĽR/

"Kde sú dvaja alebo traja zhromaždení v mojom mene, tam som ja medzi nimi" /Mt 18,20/

V dňoch 28. 4. - 1. 5. sa konalo v Maďarskom meste PÉCS európske ekumenické stretnutie veriacich poriadané komunitou z TAIZÉ. Všetci prítomní mali možnosť vidieť a stretnúť zakladateľa tejto komunity - brata Rogera Schutzta.

Týmito riadkami by som chcel povedať stručne o prijatí nás mladých a starostlivosti o nás po celý čas pobytu na tomto stretnutí.

Dobrá pocit v Maďarsku sme mali už cestou vlakom z Budapešti do Pécsi, kde sme sa spontánne pri speve zoznámili a zblížili. Vymenili sme si názory o situácii cirkvi u nás a v Maďarsku. Tiež sme boli milo prekvapení solidariťou našich južných susedov s cirkvou u nás a s iniciatívami za ľudské práva.

Po príchode do Pécsi sme zažili dokonalú organizáciu s ubytovaním. Na každého z účastníkov stretnutia čakala nejaká rodina v Pécsi alebo na blízkom okolí.

My sme sa dostali bývať spolu - ôsmi študenti v jednom dome. Bola to rodina mladých manželov - intelektuálov s tromi malými deťmi /najstaršie malo 4 roky/. Presvedčili sme sa o veľkej obetavosti tejto mladej rodiny, ktorá nám poskytla dve izby a sami ostali piati v jednej izbe. Každé ráno na nás čakali bohaté raňajky a v nedeľu aj slávnostný obed. Uvedomili sme si, že to všetko robia z lásky ku Kristovi a ako obeť za jednotu kresťanov. Najkrájšie v tejto rodine bolo to, že im nikdy nechýbal na tvári úsmev, dobrotivosť a štedrosť. Vzájomnú srdečnosť nenarušilo ani to, že sme sa nevedeli dokonale dorozumieť. /Všetci by sme mali venovať dostatočnú pozornosť cudzím jazykom./ Na rodinu, v ktorej sme boli ubytovaní a na všetky ostatné rodiny, ktoré prijali pútnikov, sa raz určite budú vzťahovať Ježišove slová: "Poďte, požehnaní môjho Otca, zaujmite kráľovstvo, ktoré je pre vás pripravené od stvorenia sveta. Lebo bol som hladný a dali ste mi jesť; bol som smädný a dali ste mi piť, bol som počestný a pritúlili ste ma." /Mt 25,34-35/

O celkovej organizácii podujatia sa môžeme vyjadriť iba v superlatívoch. Veď si skúste uvedomiť:

- 7 000 rodín prijalo okolo 14 000 mladých ľudí do svojich rodín;
- každý pútnik mal zabezpečený obed, večeru, balíček na cestu domov a električku na 3 dni;
- každá krajina mala vyhradené určité miesto pri spoločných modlitbách v katedrále a každý mohol počuť z reproduktorov svoj národný jazyk;
- všade vládla čistota a poriadok.

Najpodstatnejšia vec, prečo sme vlastne prišli do Pécsi: - spoločné modlitby za jednotu a spoločné stretnutia v katedrále a vo farnostiach. Každý pútnik mal určený kostol, kde sa konali stretnutia v skupinkách.

Spoločné modlitby v katedrále zanechali nezabudnuteľný dojem, ale aj veľmi naliehavú požiadavku - modliť sa za jednotu kresťanov a žiť svoj život tak, aby sme ním napomáhali stále užšiemu zblížovaniu všetkých kresťanov a všetkých ľudí. Pri týchto spoločných modlitbách bola vyrieknutá aj jedna, pre mnohých

mladých ľudí veľmi zvláštná rovnica: "Aká je v mojom živote Božia vôľa, aké plány má so mnou Pán". Odpoveď znela, že Božia vôľa sa rovná láske, a to láske k Bohu cez ľudí.

Skôr, ako by som ukončil túto moju prežitú skúsenosť zo stretnutia mladých ľudí, zmôžem sa iba vysloviť veľké PÁN BOH ZAPLAŤ, a to všetkým, ktorí sa postarali o nezabudnuteľné chvíľky. Mnohí z nás prvýkrát mali možnosť zúčastniť sa na takomto duchovnom stretnutí. Len sama Prozreteľnosť Božia vie, či budeme o nejaký čas aj vy postavení možnosťou zorganizovať podobné podujatie. /Skupina s 1800 účastníkmi z Československa bola jedna z najpočetnejších./

/n/

ZO ŽIVOTA RODINNÝCH SPOLOČENSTIEV

1. Ahoj, Štefan!

Čítala som v Rodinnom spoločenstve 20/88/5/ Tvoje rozprávanie... Som dievča z dediny, ktoré až na vysokej škole objavilo tú úžasnú možnosť môcť sa spoločne s "partiou" podieľať na živote cirkvi, môcť spoločne prežívať v medlitbe svoje radosti i smútky...

Po troch krásnych a bohatých rokoch odišli moji priatelia do rozličných končín Slovenska a ja som sa vydala a ostala v Bratislave. Môj manžel nemal záujem o podobné formy stretávania sa, a tak sme ostali sami... Bolo mi to veľmi ľúto, ale myslím si, že nie je správne tvrdo presadzovať svoj názor /aj keď sme presvedčení o jeho správnosti/, ak ten druhý nie je schopný sa s ním vnútorne zjednotiť či vyrovnat.

Ale potom prišli deti a s nimi typická otázka: A čo teraz ďalej? A tak sme sa predsa len znovu dostali do spoločenstva - spoločenstva rodín. Ako rodičia sa stretávame raz za dva týždne. A deťom sa snažíme priblížiť atmosféru spoločenstva aspoň raz za týždeň. A pretože sú skoro všetky naše ratolesti predškolského veku, snažíme sa uviesť ich tak trochu hravou formou besiedok do prežívania cirkevného roka a docieľať, aby každé z nich bez ohľadu na počet rôčkov pocítilo a zakusilo, že ho nebeský Otec má rád a že aj on môže mať k nemu rovnaký osobný vzťah ako otecko či mamička.

Poznáte knihu "V jednom spoločenství"? Odtiaľ sme si raz vypísali životopis sv. Martina, rozkreslili ho detsky prístupnou formou na 16 kusov výkresového papiera a porozprávali našim deťom, kto to bol sv. Martin, ako žil, čo urobil a aký odkaz nám zanechal do našich dní... A pretože máme medzi deťmi jedného Martinka, spojili sme výklad s malou oslavou. Keď sa zvečeralo, zapálili sme lampičky a urobili si malý lampiónový sprievod vonku, sprevádzaný detskými pesničkami. Po skončení lampiónového sprievodu by sa žiadalo zaspievať nejakú typickú pieseň k sv. Martinovi, ale nevedeli sme si na nijakú spomenúť. Kým sme postávali v kruhu, deti nadšene konzumovali mamičkami upečené "martinovské" koláče. Keď sme sa stretli zase o týždeň, deti rozprávali, čo si zapamätali z minulého stretnutia, a každé z nich dostalo za svoje vyjadrenie lásky k nebeskému Otcovi fotografiu sv. Martina, na ktorej je zobrazený príbeh s rozdeleným plášťom, a mali sa úlohu zahrat sa pri najbližšej sv. omši na dektívov a objaviť, v ktorom kostolíku bol darovaný obrázok vyfotografovaný.

Alebo sme sa raz hráli "na slepého Bartolomeja" ... Snažili sme sa deťom vysvetliť, ako im choroba môže nepríjemniť život: nemôžu sa hrať s inými deťmi, nedozvedia sa, čo sa dialo na poslednej besiedke, choroba im nedovolí ísť na výlet či na návštevu atď. Potom sme sa ich pýtali, či už boli chorí alebo či poznajú vo svojom okolí niekoho, kto je chorý... Z toho sme plymule prešli na príbeh vyrozprávaný Annou de Vries v knihe "Biblia pre deti". A začali sme sa hrať na slepého Bartolomeja. Každé dieťa dostalo dva obrázky. Jeden úplný

a na tom druhom z neho niečo chýbalo. Potom sme mu zaviazali očka a ono malo poslepiacky dokreslovať chýbajúce detaily.

V druhej hre sa postavili oproti sebe dve dvojice /stále so zaviazanými očami/ a tie sa mali v strede haly stretnúť, pozdraviť sa a podať si ruky.

V tretej hre sme využívali zvukové efekty /známa hra na slepú babu, keď jeden hráč má zaviazané oči a hľadá ostatných podľa zvuku - napr. tleskania/.

A na záver sme sa zahrali "zlatú bránu", ale dvojica, ktorá robila zlatú bránu, mala zaviazané oči a potom podľa hmatu musela uhádnuť, koho chytila. Kto uhádol skôr, za toho sa chytený hráč postavil.

Pred odchodom domov sme sa všetci - rodičia aj deti - postavili spoločne do kruhu a dívajúc sa na uprostred zapálenú sviečku - symbol nášho zmŕtvychvstalého Krista Pána - modlili sme sa za našich chorých... Snažili sme sa, aby deti samy formulovali svoje modlitby a aby sme ich trochu vyburcovali ku skutkom kresťanskej lásky /nakreslím svojej chorej sestričke obrázok, pôjde navštíviť chorú starú mamu, obetujem svoje hry za choré deti v nemocniciach.../

Páči sa Ti naše rozprávanie, Štefan? Napíš nám aj Ty alebo Tvoja pani manželka, čo ste naposledy robili pre deti a s deťmi a ako sa vám to stretnutie vydarilo.

Etenka

2. Milí priatelia!

Dakujem Bohu i Vám za iniciatívu a obety pri vydávaní ROS. Využívame možnosť, ktorú ste ponúkli v jednom zo svojich čísel a posielame Vám ohlas spiatočnou cestou.

Oceňujeme vznik novej rubriky "Zo života rodinných spoločenstiev". Myslíme si, že táto nová rubrika v ROS sa môže stať dobrou inšpiráciou pre jestvujúce spoločenstvá a podnetom pre rodiny, ktoré váhajú spoločenstvo vytvoriť. Je však dôležité, aby sme považovali ROS za svoj časopis a dokázali sa podeliť s celou našou veľkou rodinou o svoje zážitky a skúsenosti zo spoločenstiev.

My sami sme skúsili blahodarný vplyv rodinného spoločenstva na život našej rodiny. Pred 10 rokmi sme prišli do jedného pre nás skoro neznámeho stredoslovenského mesta ako novopečení manželka. Po niekoľkých mesiacoch samoty sme radi prijali pozvanie na návštevu k rodine, o ktorej sme vedeli, že sú veriaci. Boli od nás o dvadsať rokov starší a videli sme, že majú dosť svojich starostí i priateľov. Preto sme boli prekvapení, keď oni opätovoľali návštevu a nezabudli blahoželat k meninám. Prvé kontakty prerástli v priateľstvo a ožaj účinnú kresťanskú lásku. Pomáhali pri dovoze nábytku a zariaďovaní bytu, požičiavali nám káru, pivnicu, opatrovali deti a my sme pomáhali trochu v záhrade. Ich prostredníctvom sme sa zoznámili s dvomi rodinami, ktoré už tvorili rodinné spoločenstvo a prijali nás. Vtedy sme mali ešte po jednom alebo dvoch deťoch a stretávali sme sa vždy kompletne aj s deťmi raz za mesiac. Program stretnutí bol modlitba a rozhovor nad textom knihy "Donat: Šľabikár kresťanských manželov". Neskôr sme prešli na apošt. exhortáciu sv. Otca Rodinné spoločenstvo. Okrem týchto pravidelných stretnutí boli mnohé nepravidelné blahoželania k meninám, výlety, lyžovačky. Postupne sa spoločenstvo tak rozrástlo, že sme boli nútení sa rozdeliť na tri nové spoločenstvá. V novom spoločenstve sme sa dohodli na doplnení pôvodného programu stretnutia o rozjímaní nad Sv. písmom.

To čo nám spoločenstvo dávalo, sme si plne uvedomili, až keď sme sa odstahovali do iného mesta, kde bývame teraz. Vytvorili sme si kresťanské prostredie pre seba i svoje deti. Vieme, čo je spolupatričnosť a vzájomná kresťanská láska a tým sme trochu hlbšie vnikli do tajomstva cirkvi. A ďalej, čo myslíme, že je tiež dôležité, neboli sme nepriehľadne uzatvorení. Každá rodina mala dosť priestoru i pre svojich príbuzných, susedov, kolegov.

Naša rodina je teraz v inej situácii ako pred rokmi. Niet nikoho, kto by nás pozval do hotového spoločenstva. My sme na rade.

/mi/

3. Ako sme privítali Veroniku

Narodilo sa nám dieťaťko. Už má aj svoje meno. Dali sme mu ho už oveľa skôr, ako prišlo medzi nás. Čo však vieme o ňom? Je toho málo - dĺžka, váha, farba vlasov a očí - to je všetko. "Návod na použitie" nebol k nemu priložený. Vieme však, že ho chce Ten, ktorý je pôvodcom všetkého. Boh sa skláňa k dieťaťu s nekonečnou láskou, stará sa oň skôr, ako ono samo môže po ňom zatúžiť. Obzvlášť viditeľné a účinné je to v krste. Chceme si ho dať pokrstiť.

Krst nie je takou samozrejmosťou, akou býval. "Vďaka" dnešnej spoločnosti si uvedomujeme lepšie jeho hodnotu i zodpovednosť. Je viac ako slávnostné odovzdanie mena. Je znakom viery v Ježiša Krista. Zatiaľ bez viery rodičov a krstných rodičov.

Ježiš Kristus si pokrsteného definitívne privlastnil, povolal a vyslal. Krst je sviatosť nového života. Voda je symbolom očisťovania a daru nového života. Pomazanie chrizmou symbolizuje účasť na Ježišovom poslaní - knaza, proroka a kráľa.

Prijatý krst je teda nezaslúžená milosť. Naše dieťa ju prijme na našu zodpovednosť. Preto našim dedičstvom by mala byť živá viera.

Krst sa uskutočnil v malej kaplnke veľkého bratislavského kostola. Pod sochou Matky Božej sme ponúkli naše dieťa, plod našej lásky, Bohu. Vyšitá krstná kešička a krstná sviečka boli symboly svätej udalosti.

Po ukončení obradu sme pred Bohostánkom prijali sviatosť oltárnu ako umocnenie prežívanej radosťi a posilu potrebnú rodičom. Nakoniec sme zaspievali pieseň, v ktorej sme vyjadrili istotu a dôveru v Boha.

Naša Veronika ešte nepozná svojho Otca - Stvoriteľa. Príde však čas, keď ho začne poznávať. Potom bude potrebovať našu vieru a lásku, aby Boha našla a v spoločenstve s ním vyrástla. O modlitby prosia jej

rodičia M.

MYŠLIENKY O DUCHOVNEJ DOSPELOSTI

1. Vieme, že podľa úmyslu Božieho máme sa duchovne rozvíjať od maličkostí až k duchovnej dospelosti. Podobne, ako rastie ľudský organizmus znakom duchovného života má byť vzrast, preto nie je dostatočné, keď sa duša snaží udržať na istom stupni a všetku svoju starosť vynakladá na to, aby nestratila to, čo má. Veľmi hlboké sú slová sv. Pavla z listu Efezanom, kde nám predkladá náš vlastný cieľ dospelosti v Kristovi: "Kým nedospejeme všetci k jednote viery a poznania Božieho Syna, zrelosti muža, k miere plného Kristovho veku... /Ef 4,13/.

Pán Ježiš nás chce nájsť v stave dospelosti, keď nadíde čas nášho odchodu z tohto sveta. Táto dospelosť je ovocím milosti, ale aj našej spolupráce s ňou. Naša dospelosť má byť výsledkom stáleho vzrastu, práve tou dokonalosťou skutkov, na ktoré nás upomína Duch Svätý ústami sv. Jána. Aj v prirodzenom poriadku dospelý vek je obdobím, v ktorom človek dochádza k plnému a harmonickému rozvoju svojej osobnosti. Akokoľvek uchvačuje čaro malého dieťaťa, vieme, že je v podstate vo všetkom egoistom. Mládenecký vek, zahľadený do seba, majúci dôveru vo svoje sily, vybíja svoju horlivosť nie vždy rozumným spôsobom. V skutočnosti mladík už nie je dieťaťom, ktoré chce len stále brať, ale ani nie je natoľko obetavý, aby dával. Potreba dávania, obetovania sa je znakom

skôr dospelého veku. Keď sme prišli v živote do tohto obdobia, v akomkoľvek stave, človek sa ponúka na službu iným, človek chce dávať, chce hoci i za cenu svojej obety slúžiť.

2. Keď teda v prirodzenom poriadku dospelý vek je tým, ktorý robí človeka najviac spoločensky užitočným, najviac nezištným, otvoreným pre potreby blízkych, o kolko viac sa tá dospelosť stane výrazom dokonalosti v duchovnom živote, keď sa človek najprv oddá Bohu, potom zbaví sa samolásky, ochotne a obetavo slúži bratom. Preto nám nemá byť ľúto svojich mládeneckých počiatkov na ceste povolania, ani nemáme falošne chápať obdobie duchovného detstva. Toto všetko má výzor niečoho svätého, plného zápalu, ale v zásade nemá mnoho z autentickkej dokonalosti! Tá predsa spočíva v tom, aby sme vedeli žiť pre druhých, aby sme zo svojho života naozaj urobili obeť. Preto sv. Pavol tak silne zdôrazňuje potrebu tej dospelosti, aby "sme už neboli malými deťmi, ktorými sem-tam hádže a zmieta hocijaký vietor klamlivého ľudského učenia, ktorý podvodne strháva do bluhu". /Ef 4,14/.

3. Bohužial, tie detské roky nás sprevádzajú neraz do veľmi neskorých rokov. Vždy sa chvejeme, sme nestáli a premenliví. Stále cítime vietor v podobe nálady, prílivu zármutku, radosti, pochybovania alebo najvnej nádeje. Ony robia náš život podobným vrtochom počasia, kde každú chvíľu chmáry zakrývajú slnko, kde sa nepohoda vtiera do najslnečnejších dní, kde človek žije práve zo dňa na deň, pýtajúc sa, či ten, ktorý sa skončil, bol v jeho chápaní podarený alebo nepodarený.

4. Naša dospelosť sa má prejavovať v každej oblasti nášho života. Teraz sa pozeráme, ako sa prejavuje v našej modlitbe. Nepochybne, modlitba musí byť vždy detská, ale to vôbec neznamená, aby bola detinská. Musíme sa rozlúčiť s egoizmom záujmov, predovšetkým keď sa zhovárame s Bohom o sebe. Dobré, keď sa vyjadrujeme odsúdením seba. Ale nech to nie je tak, že hovoríme o sebe ako dieťa, ktoré je stále zaujaté sebou.

5. Musíme sa zbaviť aj toho, čo je znakom mládeneckého veku - nábožnej deklamácie. Naša modlitba sa môže stať stereotypnou, úradnou, no má byť predovšetkým hlbokým pohľadom na Boha, a nie slávnostnými a vzletnými slovami. Musíme sa oslobodzovať od nálad, o ktorých hovorí sv. Pavol a ktoré nás niekedy utvrdzujú pocitom vydarenej modlitby, alebo opačne, deprimujú povedomím v našom chápaní nedobrej modlitby. Môže byť modlitba v našom chápaní nepodarená, ktorá sa Bohu páčila, alebo naopak, modlitba vydarená nás nepriblížila k Bohu.

6. Máme sa zbaviť aj mýlného presvedčenia, že sa nevieme modliť, lebo nás napadá roztržitosť, alebo pocítujeme nudu a máme dojem, že máme čas vyznačený na modlitbu. Od tohto sa nám treba oslobodiť v dospelom veku a uvedomiť si, že modlitba nie je chvíľkovým zdarom. Modlitba je v prvom rade odbleskom duše a jej stavu, preto jej hodnota môže byť meraná vypätím lásky, akú máme k Bohu a k bratom, odtrhnutím sa od sveta, našou obetavosťou v službe Božej. Slovom - takú má hodnotu, nakoľko sme sami hodnotní v očiach Božích. Preto v zásade je ľahostajnou vecou, či sa nám podarí, alebo nie, bude mať takú hodnotu, akú vypracujeme nielen na našom klakadle, ale celým svojím životom. Lebo modlitba nie je prenesenie sa do iného sveta. Jednoducho prechádzame od jednej činnosti dňa do druhej, od jednej povinnosti k nasledujúcej, ale v tom istom duchu lásky. Preto zásadne je tak isto dokonalá naša práca, ako aj modlitba a opačne.

7. Ba ešte viac: modlitba ako jeden z bodov nášho programu dňa nie je jediným terénom nášho stretnutia s Bohom. Je skôr naším nastavením sa na naše stretnutie s Bohom v priebehu celého dňa. Práve v priebehu dňa máme sa stretávať s Bohom, čas špeciálne vyznačený na modlitbu má nám dať impulz, chvíľu skoncentrovať všetky mocnosti duše, aby sme s tým povedomím trvania v Bohu vedeli stráviť celý deň. Preto celý deň, a teda i chvíle strávené na kolenách a pri práci, sú istou celosťou lásky k Bohu. Z toho už jasne porozumieme, že dôležitou vecou je oslobodiť sa od detinských spôsobov prístupu k modlitbe, a ustavične sa približovať k obdobiu pravej duchovnej dospelosti.

KRISTUS NA KRÍŽI NAOZAJ ZOMREL /III/

/Dokončenie článku o fyzickej smrti Ježiša Krista z časopisu Journal of the American Medical Association/

Medicínske aspekty ukrižovania

So znalosťami tak anatómie, ako aj dávnych praktík križovania môže si človek zrekonštruovať pravdepodobné medicínske aspekty tohto druhu pomalej popravy. Zrejme každé poranenie bolo urobené so zámerom privodiť intenzívnu agóniu a spolupôsobiace príčiny smrti boli rozmanité.

Bičovanie pred ukrižovaním malo slúžiť na oslabenie odsúdencu. Ak pritom stratil pomerne veľa krvi, nastalo uňho zníženie tlaku krvi podmienené polohou tela a dokonca aj hypovolemický šok /hypovolémia je zmenšenie celkového množstva krvi/. Keď obeť hodili na zem, aby jej pripevnili ruky, rany po bičovaní sa najpravdepodobnejšie znova otvorili a značistili sa špinou zo zeme. A potom pri každom vdychu a výdychu sa tieto bolestivé rany rozodierali na drsnom dreve kríža. Strata krvi pri ukrižovaní pravdepodobne pokračovala.

Pri vystretých rukách, no nie napnutých, priklincovali k patibulu zápästia. Dokázalo sa, že šľachy a kosti zápästia mohli udržať ťarchu visiaceho tela, ale dlane nie. A tak pravdepodobne železné klince zatíkali medzi vretennú kosť a zápästie alebo medzi dva rady zápästných kostí, a to smerom k stredu alebo cez silný akoby pruhovitý sval flexor retinaculum /ohýbač zhrubnutej blany v oblasti zápästia/ a rozličné šľachy medzi zápästnými kostičkami. Kliniec v zápästí mohol prechádzať medzi jednotlivými kosťami a nemusel spôsobiť zlomeninu, jednak tu bola veľká pravdepodobnosť bolestivého poranenia blany pokrývajúcej kosť. Ďalej kliniec mohol rozdrviť alebo roztrhnúť dosť veľký senzomotorický /o citlivosť a funkciu svalov sa starajúci/ nervus medianus /obr. 4, uverejnený v predchádzajúcej časti/. Zasiahnutý nerv mohol spôsobiť mučivé záškľby ohnivej bolesti v oboch rukách. Hoci poranenie nervu medianus mohlo spôsobiť ochrnutie časti ruky, sťahy vyvolávané zmenšeným prietokom krvi a prepichnutie šliach železným hrotom mohli dať prstom pazúrovitý tvar.

Nohy sa najbežnejšie pripevňovali k brvnu spredu železným klincom vedeným cez prvý alebo druhý priestor medzi priehlavkovými kosťami, smerom dozadu k tarzometatarzálnemu kĺbu /spojeniu medzi kosťami priehlavku a kosťami za priehlavkom/. Je pravdepodobné, že kliniec poranil hlboký peroneálny nerv /medzi kosťami priehlavku/ a bočnú i strednú vetvu nervu prebiehajúceho po chodidle. Kým bičovanie viedlo k dosť veľkej strate krvi, križovanie samo bolo pomerne nekrvavou procedúrou, pretože nijaké veľké tepny, azda s výnimkou tepien vo veľkom oblúku chodidla, neprechádzali cez zvyčajné anatomické miesta klinčovania.

Ťažkým patofyziologickým následkom ukrižovania, ak už nehladáme na mučivú bolesť, bola výrazná prekážka v normálnom dýchaní, obzvlášť vo výdychu. Ťarcha tela ťahajúceho vytiahnuté ruky a plecia viedla k tomu, že svaly medzi rebrami zaujali vdychovú polohu, a tak aj k zadnému pasívnemu výdychu. Tak sa výdych stal primárne bránicovým a dýchanie bolo plytké. Je pravdepodobné, že táto forma dýchania nedostačovala a viedla k hyperkapnii /k vzrastu množstva oxidu uhličitého v krvi/. Nástup svalových kŕčov a tetanických kontrakcií pre vyčerpanie a hyperkapniu len zväčšovali zadné dýchanie.

Primerané vydychovanie si vyžadovalo, aby sa telo vyzdvihlo s podpretím mohami, s ohnutím laktov a pritiahnutím pliec /obr. 6, uverejnený v predchádzajúcej časti/. No tento manéver by preniesol celú ťarchu tela na priehlavky a spôsobil by tupé bolesti. Okrem toho ohnutie laktov by spôsobilo pootočenie zápästí okolo železných klinčov a vyvolalo by páľčivú bolesť pozdĺž poškodeného nervu medianus. Pri dvíhaní tela by sa tiež bolestivo rozodieral na

drannom brvne zbičovaný chrbát. K tomu by pristúpili svalové kŕče a trpnutie rozťahnutých a zdvihnutých rúk. A tak každé úsilie o dýchanie by sa stalo agonizujúcim a viedlo by k ťuseniu sa.

Skutočná príčina smrti ukrižovaním bola mnohofaktorová a líšila sa z prípadu na prípad, no dvoma hlavnými príčinami boli pravdepodobne hypovolemický šok a exhaustívna asfyxia, teda šok zo zmenšenia objemu krvi a udusenie sa vyčerpaním. Ďalšími možnými spolupôsobiacimi faktormi boli: strata vody z organizmu, znepravidlenie rytmu srdcovej činnosti stresom a zastavenie činnosti srdca spôsobené stlačením srdcového svalu krvou, ktorá sa nahromadila v osrdcovníku, s rýchlou akumuláciou výpotkov z osrdcovníka a azda aj pohrudnice. Pri zlčení predkolenia /crurifractura/ nastala smrť udusením v priebehu niekoľkých minút. Smrť ukrižovaním bola v pravom zmysle slova smrťou "z kríža" /"ex crucis", lat. excruciatus, t. j. umučený, znamená vlastne "vzatý z kríža"/.

Ježišovo ukrižovanie

Po bičovaní a posmievaní sa, asi o 9. hodine predpoludním, vratili rímski vojaci Ježišovi šaty a viedli ho s dvoma zločincami na ukrižovanie. Ježiš bol zrejme krutým bičovaním natoľko zoslabený, že nemal síl niesť patibulum z pretória na miesto ukrižovania, vzdialené asi 600 až 650 m. Preto zavolali Šimona Cyrenejského niesť jeho kríž a sprievod sa vydal na Golgotu /alebo Kalváriu/, ktorá bola miestom križovania.

Na onom mieste Ježiša vyzliekli a ponechali mu iba plátennú plachtu okolo bedier. Pri strhaní šiat sa mu zrejme znova otvorili rany po bičovaní. Ponúkli mu víno zmiešané s myrhou /so žľčou/, ale po ochutnaní ho odmietol vypiť. Napokon ho i s dvoma zločincami ukrižovali. V písomných správach sa hovorí o klincoch v rukách; nie je to v rozpore s archeologickým svedectvom o ranách na zápästiach, pretože v tom čase zvyčajne pokladali zápästie za časť ruky /v slovenčine tu rozdiel nie je natoľko výrazný, lebo rukou nazývame nielen dľaň s prstami - angl. hand, ale i celú hornú končatinu - angl. arm, teda aj so zápästím - pozn. red./. Titulus /obr. 3, uverejnený v predchádzajúcej časti/ umiestili na Ježišovu hlavu. Nie je isté, či Ježiša ukrižovali na kríži v tvare T, alebo na latinskom kríži, ale archeologické nálezy hovoria skôr za prvú, ranejšiu formu. Skutočnosť, že Ježišovi neskôr ponúkli víno s octom v špongi napichnutej na yzopovej stonke /tá je dlhá okolo 50 cm/, silne podporuje náhľad, že ho ukrižovali na nízkom kríži.

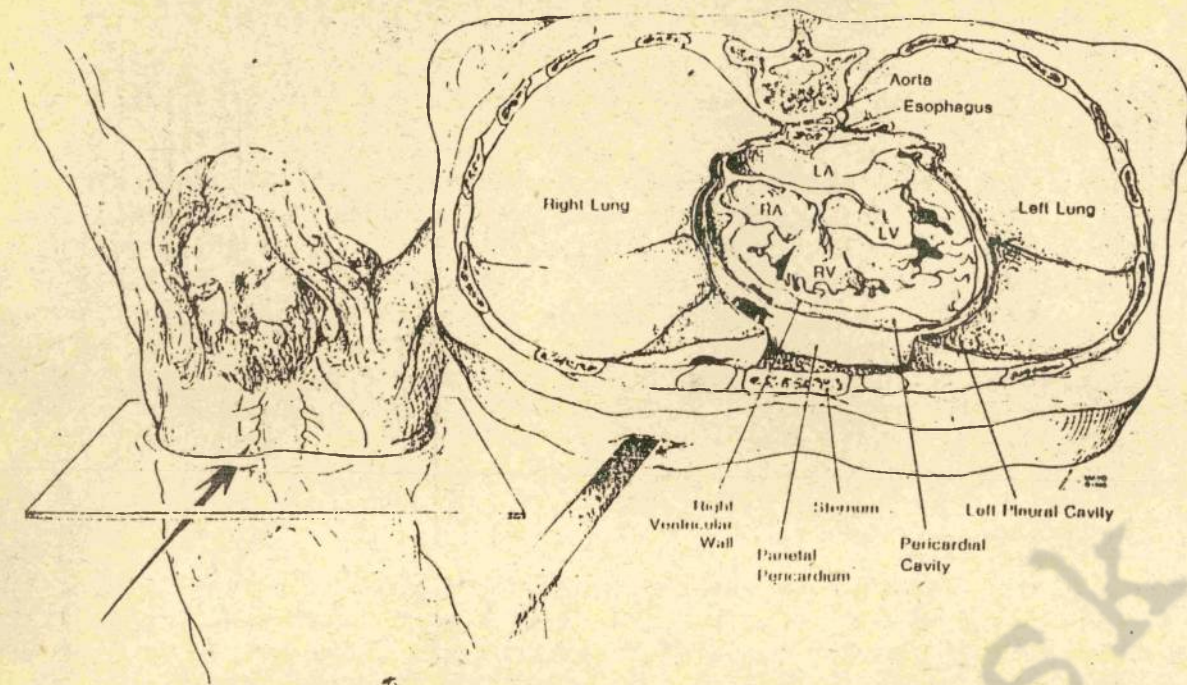
Vojaci aj ľud zo zástupu sa ukrižovanému Ježišovi posmievali a vojaci žrebovali o jeho rúcho. Kristus z kríža sedem ráz prehovoril. Keďže hovoril počas výdychovej fázy, muselo byť toto krátke stručné hovorenie obzvlášť ťažké a bolestivé. Asi o tretej hodine popoludní v ten piatok Ježiš zvolal silným hlasom, sklonil hlavu a zomrel. Rímski vojaci a obhliadači konštatovali moment jeho smrti.

Židia nechceli nechať telá na kríži po západe slnka, začiatku sabatu, a preto žiadali Pontského Piláta, aby nariadil urýchliť zlomením predkolení smrť troch ukrižovaných mužov. Vojaci polámali nohy dvom zločincom, ale u Ježiša to neurobili, lebo videli, že je už mŕtvy. Zato jeden z vojakov mu prebodol bok, pravdepodobne pešiackou kopijou, a z rany hneď vytekla krv a voda. V ten deň neskôr snali Ježišovo telo z kríža a uložili do hrobu.

Ježišova smrť

Zdrojom kontroverzií boli dva aspekty Ježišovej smrti - jednak povaha zranenia na boku, jednak príčina smrti, ktorá nastala už po niekoľkých hodinách na kríži.

V Jánovom evanjeliu sa opisuje prebodnutie Ježišovho boku a kladie sa dôraz na náhly výron krvi a vody. Niektorí autori interpretovali vodu ako výpotok v brušnej dutine alebo moč vytečený pri prederavení mechúra cez brušnú stenu. No grécke slovo "pleura" použité Jánom jasne označovalo bok tela a často zahŕňalo rebrá. Preto sa zdá pravdepodobné, že rana bola na hrudníku a vzdialená od stredu brucha.

Obr. 7. Kopija prebodáva hrudník. Vľavo je znázornená pravdepodobná dráha kopije. Vpravo je priečný rez hrudníkom /rovina rezu je naznačená vľavo/, na ktorom vidieť štruktúry prebodnuté kopijou

Preklady textov v obr. 7:

Right Lung - Pravá časť pľúc
 Aorta - Aorta /srdcovnica/
 Esophagus - Pažerák
 Left Lung - Ľavá časť pľúc
 LA - Ľavá srdcová predsieň
 LV - Ľavá srdcová komora
 RA - Pravá srdcová predsieň

RV - Pravá srdcová komora
 Right Ventricular Wall - Stena pravej komory
 Parietal Pericardium - Osrdcovník
 Sternum - Hrudná kosť
 Pericardial Cavity - Dutina osrdcovníka
 Left Pleural Cavity - Ľavá pľúcna

H_oci Ján neoznačil bok poranenia, tradične sa rana zobrazuje na pravom boku. Túto tradíciu podporuje skutočnosť, že veľký prúd krvi mohol pochádzať s väčšou pravdepodobnosťou z prebodnutej rozťahnutej a tenkostennej pravej srdcovej predsiene alebo komory než z hrubostennej a stiahnutej ľavej komory. Bok poranenia nebol síce nikdy zistený s určitosťou, no pravý sa zdá pravdepodobnejší ako ľavý.

Istú skepsu vyvolal Jánov opis pre zložitosť vysvetlenia výronu krvi a vody s medicínskou presnosťou. Táto zložitosť sa zakladala sčasti na prijatí domnienky, že sa najprv ukázala krv a až potom voda. Lenže v starom Grécku poradie slov všeobecne označovalo poradie významnosti, a nie nevyhnutne časovú postupnosť. Preto sa zdá pravdepodobné, že Ján radšej zdôraznil význam krvi, než by bol mal povedať, že najprv vytiekla voda.

A tak voda pravdepodobne predstavovala seróznú tekutinu z pohrudnice a osrdcovníka a predchádzala výronu krvi a bolo jej aj menej ako krvi. Azda pre hypovolémiu a hroziace akútne zlyhanie srdca vytvorili sa výpotky z pohrudnice a osrdcovníka a pridali sa k objemu zlanlivej vody. Naproti tomu krv mohla vytekať z pravej srdcovej predsiene alebo pravej srdcovej komory /obr. 7/, prípadne azda aj z osrdcovníka.

Ježišova smrť už po nejakých troch až šiestich hodinách na kríži prekvalila aj samého Pontského Piláta. Skutočnosť, že Ježiš zvolal mocným hlasom, sklonil hlavu a zomrel, nasvedčuje možnosti katastrofickej terminálnej príhody /náhlej smrti/. Takým populárnym vysvetlením by bolo, že Ježiš zomrel na následky prasknutia steny srdca. Po bičovaní a ukrižovaní v spojitosti so zmenšením objemu krvi, zmenšením obsahu kyslíka v krvi a azda aj so zhoršenou zrážanlivosťou krvi mohla sa v aorte alebo v chlopni uzatvárajúcej priechod z ľavej srdcovej predsieni do ľavej srdcovej komory sformovať drobná neinfekčná trombotická vegetácia /krvné zrazeniny/. Táto trombotická vegetácia mohla byť odtiaľ vytlačená a mohla upchať koronárny obeh a tak privodiť infarkt myokardu prenikajúci až cez stenu srdca. Je známe, že v analogických akútnych traumatických stavoch sa môžu vytvoriť krvné zrazeniny usádzajúcej sa na srdcové alebo cievne chlopne. Môže nastať aj prasknutie volnej steny ľavej komory, hoci to nie je bežné, a to v prvých hodinách po infarkte.

Pravdepodobnejšie je však ďalšie vysvetlenie. Ježišovu smrť mohla jednoducho urýchliť jeho vyčerpanosť a krutosť bičovania s následnou stratou krvi a predšokovým stavom. Skutočnosť, že Ježiš nemohol niesť svoje patibulum, túto interpretáciu podporuje. Skutočná príčina jeho smrti tak ako aj smrti iných ukrižovaných obetí, je mnohofaktorová a primárne je súvisí s hypovolemickým šokom, udusením z vyčerpania a azda aj akútnym zlyhaním srdca. Príčinou katastrofickej terminálnej príhody môže byť smrteľná porucha rytmu srdcovej činnosti.

Takto ostáva nevyriešené, či Ježiš zomrel na následky kardiálnej ruptúry /prasknutia steny srdca/, alebo zlyhania kardiorespiračného aparátu. Pravda, dôležitejšie ostáva nie to, ako zomrel, ale či zomrel. Závažnosť historických a medicínskych svedectiev jasne ukazuje, že Ježiš bol mŕtvy už pred prebodnutím boka, a podporuje tradičný názor, že kopija vrazená medzi jeho pravé rebrá prebodla pravdepodobne nielen pravú časť pľúc, ale aj osrdcovník a srdce, čím smrť len zaistila /obr. 7/. A tak interpretácie založené na domnienke, že Ježiš na kríži nezomrel, ukazujú sa v rozpore s modernými medicínskymi poznatkami.

/Koniec/

HOVORÍ PRÁVNIK

Na otázky čitateľov opäť odpovedá právnik:

Opatrenia proti demonštráciám a samizdatu

14. februára prijalo Predsedníctvo Federálneho zhromaždenia zákonné opatrenie čís. 10/1989 Zb. na ochranu verejného poriadku. Zákonné opatrenie sprísnilo trestné sadzby dvoch už existujúcich paragrafov a zaviedlo nový druh prečinu. Hornú hranicu trestu odňatia slobody šesť mesiacov zvýšilo na jeden rok u § 156a Trestného zákona - sťažovanie výkonu právomocí verejného činiteľa. V tomto ustanovení sa uvádza: Kto za okolností ohrozujúcich verejný poriadok neuposlúchne výzvu verejného činiteľa na zachovanie verejného poriadku a výkonu jeho opatrení bráni alebo ho marí, potresce sa... Hornú hranicu trestu z troch mesiacov zvýšilo na šesť mesiacov a peňažného trestu z 5 tisíc na 20 tisíc Kčs u § 6 zákona číslo 150/1969 Zb. o prečinoch, ktorom sa hovorí: Kto sa zúčastní akcie narušujúcej verejný poriadok, na takú akciu vyzýva alebo ju podporuje alebo pri nej neuposlúchne výzvu verejného činiteľa na zachovanie verejného poriadku alebo na také neuposlúchnutie iného nabáda a tiež kto bez povolenia vyrobí alebo obstará seba alebo inému strelnú zbraň alebo ju prechováva.

Tento prečin bol súčasne rozšírený o ustanovenie proti samizdatu: Kto vyhotoví, umožní vyhotovenie alebo rozšíri tlačovinu, ktorá svojím obsahom narušuje záujem socialistického štátu na zachovávanie verejného poriadku, potresce sa, ako je uvedené vyššie.

O tri dni neskôr, 17. februára vydalo zákonné opatrenie čis. 18/1989 Zb. aj Predsedníctvo Slovenskej národnej rady /obdobne aj ČNR/ o priestupku proti opatreniam na upevnenie verejného poriadku. V zákonom opatrení sa hovorí: Priestupku proti opatreniam na upevnenie verejného poriadku sa dopustí ten, kto organizuje zakázané alebo neohlásené verejné zhromaždenie, manifestáciu alebo sprievod, zúčastní sa takého verejného zhromaždenia alebo neuposlúchne výzvu na jeho rozpustenie alebo opustenie alebo v súvislosti s ním iným spôsobom porušuje verejný poriadok. Národný výbor mu môže uložiť pokutu až 10 tisíc Kčs /doteraz 500,- Kčs/. Zákonné opatrenia už schválilo Federálne zhromaždenie aj obe národné rady a nie je známe, že by niekto z poslancov hlasoval proti, alebo sa čo len zdržal hlasovania.

Zákonné opatrenia umožňujú v budúcnosti prísnejšie trestať demonštrácie, aké boli v Bratislave a v Prahe a umožnia prísnejšie trestať aj výrobu a rozširovanie samizdatov. Samotná držba samizdatu, najmä v jednom exemplári, naďalej nie je trestná. Bezpečnosť a súdy budú určovať vo vlastnej kompetencii, ktorý samizdat svojim obsahom narušuje záujem socialistického štátu na zachovaní verejného poriadku. Ich určenie bude závisieť od vnútro politickej situácie v štáte. Teraz zrejme pôjdu len po politických samizdatoch a nechajú zatiaľ na pokoji náboženské. Ak by sa im podarilo pacifikovať politické samizdaty, prídu na rad náboženské a iné. Aj pri postihu politických samizdatov sa prejavuje taktizovanie. Zatiaľ nepostihli podľa zákonného opatrenia žiadneho vydavateľa samizdatov, hoci všetky vychádzajú nezmenené ďalej, niektoré aj s uvedením spolupracovníkov /stav ku koncu mája 1989/. Pravda, zásah možno očakávať kedykoľvek.

Zákonné opatrenia dobre ilustrujú povahu prestavby v Československu. Nateraz vedie iba k zvýšeniu počtu politických väzňov a k sprísneniu politických trestných ustanovení. Treba poznamenať, že v porovnaní s tým, čo sa deje vo svete, nie sú to príliš tvrdé opatrenia. Dejiny poznajú viacero takých situácií. Ak prijaté zákonné opatrenia dokážu pacifikovať spoločnosť, bude to dôkaz, že súčasná politická kríza nie je príliš hlboká a budúci historik bude môcť napísať: Tak im bolo treba! Ak je politická kríza hlbšia, prijaté zákonné opatrenia ju nedokážu vyriešiť.

/JČ/

KNIHA PRE VÁS

1. J. G. W.: Cirkev v rozvoji. Slovenská duchovná služba 1987.

Kreštan na Slovensku sa neubrání zmiešaným pocitom, a to nielen v profánom živote, ale aj v oblasti, ktorá by mala byť akosi samozrejme "pevnou pôdou" jeho aktivity, v oblasti duchovného života. Táto pocitová ambivalentnosť má niekoľko príčin.

Prvou je zrejماً a neskrývaná snaha oficiálnych /mocenských/ síl vyobcovať najaktívnejšiu časť hierarchickej i laickej cirkevnej obce za hranice sociálnej proveniencie, označiť ju nálepkou asociálnosti a kriminalizovať ju.

Druhou príčinou /aj keď nie takou zjavnou, zato o nič menej dôležitejšou/ je naša nedostatočná spoločenská sebaidentifikačná schopnosť. Ukazuje sa, že celkový spoločenský pohyb, aj keď z väčšej časti len potencionálny, stavia pred nás množstvo praktických problémov. Nebudeme ich môcť zvládnuť ak nedokážeme dostatočne zodpovedne odpovedať na otázky: Kto sme, kam ideme, aké je naše poslanie? Tieto a mnohé podobné otázky nás znepokojujú. Individuálne by sme azda dokázali na ne odpovedať. Aký postoj k nim zaujmeme ako manželia, ako rodina, spoločenstvo, farnosť, diecéza, sociálna skupina, či národ?

Jednu z odpovedí ponúka publikácia "Cirkev v rozvoji" s podtitulom K situácii cirkvi dnes. Autor v nej zvažuje, nakoľko je cirkev historicky a mravne schopná integrovať všetky pozitívne snahy kresťanov o vytvorenie perspektívneho programu duchovného spoločenského rozvoja.

Historické súvislosti, o ktoré sa autor opiera, sa ukázali ako veľmi dobré východisko pre skúmanie tohto problému. "Kresťanstvo je historické. Ale zároveň je živou silou dneška. Toto rozpätie medzi dejinami a dneškom je bohatstvo, ale i náročnosť. Ak je zjavenie historická skutočnosť, to je veľká prednosť kresťanstva. Kresťanstvo sa nezrodilo z abstraktného premýšľania filozofov, ani z náboženskej obrazotvornosti či z náboženského citu ľudí. Zrodilo sa z Božích zásahov do ľudských dejín a do konkrétneho života..." /s. 48/ História ako dôsledok empirického a racionálneho poznania si teda Krista pamätá /poznánie podľa tela/. Naše poznanie, ak má byť úspešné, musí byť poznaním meditatívnym /poznánie podľa Ducha/. "Toto možno dosiahnuť len cez cirkev, a to vierou, cestou vnútornej skúsenosti a prežívania, ktoré popri všetkej neporovnateľnej Ježišovej veľkosti má sa stať naším osobným presvedčením primeraným našim podmienkam" /s. 22/.

Autor ďalej načrtáva historický vývoj cirkvi /od Večeraďla podnes/ a zároveň skúma, nakoľko je iniciátorkou spoločenského napredovania. Pochopiteľne, že šírka takto pojatej problematiky ho núti k prísnemu výberu, a teda k nevyhnutnej faktografickej redukcii. O to viac treba oceniť skutočnosť, že autor sa nenechal vtiahnuť do čiastkových, okrajových, i keď nie nezaujímavých historických súvislostí, že si ponechal od skúmanej problematiky nevyhnutný odstup, že nestratil perspektívu svojho uvažovania.

To, čím sa táto práca stáva pre kresťana žijúceho v našom prostredí pútavým čítaním, však nie je prerozprávanie historických udalostí /autor tu neuvádza žiadne nové, doteraz neznáme fakty/. Ťažiskom práce sa stáva ich aktualizácia. Aktualizácia práve so zreteľom na prostredie a dobu, v ktorej sa nachádzame. Tu je autor originálny a osobný. Je to teda spojenie objektívne existujúceho /neobchádzajú sa ani tienisté stránky dejín cirkvi /so subjektívne hodnotiacim, osobným, čo posúva túto prácu na kvalitatívne vysokú úroveň.

Zároveň však treba povedať, že práca kladie na čitateľa pomerne vysoké nároky interpretačné /nie recepčné - jej jazyk je veľmi prístupný/. Je to tým, že cenné poznatky, ku ktorým sa autor dopracoval, sú rozložené na pomerne veľkej textovej ploche a tým sa stávajú ťažšie identifikovateľné. Na tomto mieste sa žiada zvážiť, či by v ďalšom vydaní nebolo vhodné zaradiť do textu úvodnú i záverečnú kapitolu, prípadne jednotlivé kapitoly doplniť na začiatku hlavnými myšlienkami a charakteristikami nasledujúceho textu.

Ak by sme teda mali naznačené dopovedať a povedané zhrnúť, môžeme konštatovať, že cirkev v procese spoločenského vývinu obstála. Ale nielen to. Ukázalo sa, že to bola cirkev, ktorá sa stala iniciátorkou epochálneho sociálneho /zrušenie otroctva/ a kultúrneho pohybu, dávajúca tak permanentnú odpoveď na Ježišovu požiadavku vernosti. Áno, bola to Ježišova cirkev, ktorá počas dvatisícročného vývinu definovala a svojím utrpením mnohokrát potvrdila univerzálny mravný zákon. Tento mravný zákon, toto jedinečné meritum stojí vysoko nad všetkými svetskými zákonmi podriadenými jednostrannosti ideológií a márnomyseľnosti diktátorov. A tak sa zdá, že cirkev nám i dnes, tak ako už mnohokrát v minulosti, poskytuje dostatočne pevnú pôdu i dostatočne veľký priestor na to /naš občiansky, štátom striktno vymedzený priestor sa stále znižuje/, aby sme nanovo sformulovali naše východiská a naše ciele. Autor v tejto súvislosti dodáva: "...Cirkev odpovedá na otázky, na ktoré neodpovedá nik iný a rieši problémy, ktoré nik iný nemôže vyriešiť. Cirkev odpovedá na otázky ľudského vnútra, na posledné otázky človeka, týkajúce sa života i smrti. Cirkev je preto v ľudstve kvasom, aby človek neklesol pod úroveň človeka..." /s. 175/. Cirkev nám teda poskytuje širokú platformu na to, aby sme aj dnes dokázali zaujať správne manželské, rodičovské, občianske, a keď bude treba aj politické postoje a stanoviská.

Knižka "Cirkev v rozvoji" čitateľa iste zaujme. Patrí medzi tie knihy, ktoré sa čítajú takpovediac jedným dychom. Vďačí za to autorovi - rozprávačovi, vykladačovi dejín i evanjelia, ktorý nevystupuje ako rozprávač objektívny, nezainteresovaný, ale ako živý svedok, priamy účastník udalostí, a to i napriek tomu, alebo možno práve preto, že je "písaná v montérkach"...

/ls/

2. H. Rozinajová: Etika heterosexuálnych vzťahov. Slovenské pedagogické nakladateľstvo, Bratislava 1989

Začiatkom tohto roku vyšla u nás kniha Heleny Rozinajovej: Etika heterosexuálnych vzťahov. Je podľa slov samotnej autorky venovaná mladým ľuďom, ktorí si želajú žiť usporiadaným manželským životom, ale aj tým, ktorí plánujú k takémuto životu vedú - rodičom, vychovávateľom, učiteľom. Kniha má 191 strán. Ide o záujmovú publikáciu MŠ SSR. Skladá sa z troch obsahovo bohatých a tematicky úzko súvisiacich kapitol.

V prvej kapitole s názvom "Predmanželské heterosexuálne vzťahy" trpezlivo, opakovane vysvetľuje, že tieto vzťahy mladého človeka somaticky i psychicky ohrozujú, sú nemorálne a ako také nevytvárajú predpoklad pre založenie harmonickej rodiny. Rozinajová sa nebojí pozrieť do očí sexuálnej uvoľnenosti až sexuálnej perverzite, ktorá už aj v našej mladej populácii budí povedomie slobody, kompetentnosti, nekonvenčnosti. Tieto skutočnosti konfrontuje s ovocím, ktoré možno denne stretnúť v spoločnosti mladých. Táto kapitola má 82 strán a 17 tém, ktoré tu rozoberá /napr. Škodlivosť pohlavnej zdržanlivosti? Skúška pohlavnej zhody alebo manželstvo na skúšku, Kedy začať pohlavne žiť? Autorita rodičov z aspektu medzipohlavného správania sa mládeže, Pohlavné úchylky/. Všetky sú morálne nekompromisne stavané do svetla protikladu: "Byť šťastným trvale, alebo požívať chvíľkovú rozkoš s následkami"?

Obsahom druhej kapitoly, ktorá má názov "Vzťah muža a ženy v manželstve" je pohľad na etické aspekty tohto vzťahu. Hovorí o etike plánovaného rodičovstva, antikoncepcie a interrupcie. Sleduje pôvodný cieľ manželstva. Napriek všetkým civilizačným a emancipačným zmenám požíva muža k plnému otcovstvu a ženu k plnému materstvu v sprostredkovaní a zdieľaní vzájomnej trvalej lásky v kruhu rodiny. V jednej z 11 tém tejto kapitoly poukazuje na potrebu utvárania pevnej citovej väzby medzi rodičmi a deťmi ako na jeden z hlavných predpokladov pripravenosti dieťaťa pre rodinný život. Všetky tieto tvrdenia sú presvedčivé, lebo ich autorka ilustruje bežnou negatívnou praxou v našich rodinách.

"Morálka ako regulatívno-formatívny činiteľ rozvoja osobnosti" je názov tretej kapitoly. Rozinajová tu podáva stručný prehľad pojmov z oblasti morálky, jej výchovného výstupu - mravnej výchovy. Ukazuje, ako správne chápaná a aj uskutočňovaná mravná výchova formuje osobnosť aj vo sfére pohlavno-komunikačnej v osobnosť mravnú. "Mravná osobnosť v sebe harmonicky spája duchovné bohatstvo, morálnu čistotu, speje so svojimi intelektuálnymi, charakterovými, emocionálnymi a vôľovými kvalitami k všestrannému rozvoju osobnosti." Čitateľ má radosť pri čítaní týchto slov a už-už by chcel, aby to platilo aj o ňom, prípadne o jeho deťoch, či zverencoch.

Všetci túžime po ozdravení heterosexuálnych vzťahov na všetkých úrovniach. Zvlášť nás bolí pohľad na túto oblasť u našej mládeže. Pani PhDr. Helene Rozinajovej, CSc. sme vďační za, i keď dosť kritický, ale pravdivý pohľad na etiku týchto vzťahov, lebo nám pripomína naplnenie slov: "Vaša reč nech je: Áno, áno! - Nie, nie!" /Mt 5,37/.

Naplnenie manželského cieľa, poskytovať si vzájomnú lásku, treba chápať ako úprimnú snahu o vzájomnú lásku a naplnenie slov "mať rád po celý život".

H. Rozinajová, Etika..., str. 112

Učme sa medliť v rodinách aj formou spoločnej piesne. Tente spôsob oživí zaužívaný stereotyp a osloví aj vaše malé i dospelajúce deti.
 ...medlili sa a spievali Bohu chválespevy... /Sk 16,25/

HRAJME A SPIEVAJME PÁNOVI!

HUDBA: J. BERTHIER

TAIZÉ

ZBOR

Hrajme a spievajme Pá-no-vi!

A - le-lu-ja, a - le-lu-ja!

SÓLO

1. To-to je deň, ktorý dal nám Pán. Ra-dújme sa a ve-seľ-me sa v ňom!

2. Bo-žia moc zví-ta-zí-le, Bo-žia moc zá-zračne za-slahla.

3. Ja ne-zo-mriem, a-le bu-dem žiť, a vy-rozprávam skutky Pá-no-ve.

4. Spievajte Pá-no-vi pie-seň novú, spievaj Pá-no-vi ce-lá zem!

5. Vzdajte vďaky Bo-hu, le-bo je dobrý,
a je-ho láska tr-vá na-ve-ky!

6. Chváľte Pá-na všetky ná-ro-dy,
le-bo je-ho vernosť tr-vá na-ve-ky!

7. Chváľte Pá-na, chváľte ho žalma-mi.
Chváľte nášho Krá--ľa chvá--lospevmi.

8. Boh je mo-ja sí-la, Boh je mo-ja pieseň.
On je mo-jím vy-ku-pi-te-lom.

9. Trúbky a poľnice, znejte piesňou chvály,
oslavujme prítomnosť Boha, nášho Kráľa!

V liturgii možno použiť ako vstupnú pieseň (introit), najmä vo veľkonočnom období.

Vhodná tiež pri krstných a svadobných obradoch, modlitebných stretnutiach.

Latinský text refrénu: Ó ----- Psallite Deo, psallite.

Ó ----- Alleluja, alleluja.

LETMÝ POHĽAD NA BANSKOBYSSTRICKÉ BISKUPSTVO

Po historickom prehľade o trnavskom biskupstve v 22.1989/2 ROSe, str. 43 uverejňujeme výber dejín banskobystrického biskupstva.

Dnes vyše 200-ročné banskobystrické biskupstvo patrilo až do roku 1776 do rozsiahleho ostrihomského arcibiskupstva, kedy podľa návrhu cirkevných predstaviteľov cisárovná Mária Terézia vydala dekrét o ustanovení biskupstva banskobystrického /15. januára 1776/.

Návrh predložený Svätej stolici bol po preskúmaní schválený bulou pápeža Pia VI. dňa 13. marca 1776 a týmto dňom bola právne zriadená diecéza.

Územie novozriadeného banskobystrického biskupstva vzniklo z arcibiskupských archidiakonátov: zvolenského, turčianskeho a časti tekovského a nitrianskeho, pravda s istými úpravami voči okolitým, už jestvujúcim alebo zriaďujúcim sa biskupstvám.

Novozriadené biskupstvo dostalo arcibiskupský majetok vo Svätom Kríži /dnes Žiar nad Hronom/ a jezuitský kostol v Banskej Bystrici, ktorý sa stal katedrálным chrámom. Patrónom biskupstva i katedrálneho chrámu je sv. František Xaverský.

Zriadením biskupstva bola ustálená aj šesťčlenná kapitula, velprepošť a kanonici: lektor, kantor, kustos, katedrálный archidiakon a kanonik magister.

Nové biskupstvo malo 4 archidiakonáty: katedrálный s banskobystrickým, brezniánskym, krupinským, ľubietovským a zvolenským dekanátom, nitriansky s bojnickým a oslianskym dekanátom, tekovský s kremnickým, novobanským a svätokrížskym dekanátom a nakoniec turčiansky s dolno a hornoturčianskym dekanátom.

Prvým biskupom banskobystrickej diecézy sa stal František Berchtold /1776-1793/. Po ňom nasledovali biskupi: Gabriel Zerdahely /1800-1813/, ktorý zriadil biskupský seminár, Anton Makay /1819-1823/, zriadil archidiakonáty a roku 1821 vydržiaval diecézny snem, Jozef Belanský /1823-1843/, Jozef Rudnanský /1844-1850/, a po ňom veľký slovenský národovec Štefan Moyzes /1850-1869/, prvý predseda Matice slovenskej. Žigmund Suppan /1870/ zriekol sa biskupstva ešte pred konsekráciou. Nasledovali: Arnold Ipályi-Stummer /1871-1886/, Imrich Bende /1887-1893/, Karol Rimely /1893-1904/ a Wolfgang Radnay /1904-1920/.

Po smrti biskupa V. Radnayho sa stal kapitulným vikárom Ján Kohúth. V oslobodenej vlasti sa stal prvým biskupom Mons. Marián Blaha /nar. 11. júna 1869 v Liptovskom Hrádku, ordinovaný 29. júna 1892/. Za banskobystrického biskupa bol vymenovaný Sv. Stolicou 13. 11. 1920 a konsekrovaný 13. februára 1921 v Nitre spolu s ďalšími slovenskými biskupmi - Karolom Kmetkom, nitrianskym biskupom a Jánom Vjtaššákom, spišským biskupom. Biskup Blaha bol predsedom Matice slovenskej, predsedom Literárnovedného odboru Spolku sv. Vojtecha, predsedom Slovanského ústavu pre výskum Slovenska atď. Zomrel po dlhšej chorobe 21. augusta 1943.

Novým banskobystrickým biskupom sa stal Mons. Dr. Andrej Škrábik /nar. 13. mája 1882 v Rajci nad Rajčiankou, ordinovaný 17. septembra 1904/, ktorého vymenovali 17. septembra 1939 za pomocného biskupa a zároveň konsekrovali za titulárneho biskupa seyrijského v Nitre. Keďže bol biskupom s právom nástupníctva, od 22. augusta 1943 prevzal správu biskupstva.

Po smrti biskupa Škrábika nemala banskobystrická diecéza dlhé roky svojho biskupa. Viedol ju kapitulný vikár dr. Daniel Briedoň /+22. októbra 1963/, potom Ján Dechet /+10. júna 1968/ a od 17. júna 1968 bol ordinárom prof. František Haspra. Až po tridsiatich rokoch, 24. januára 1973 vymenovala Sv. Stolica za banskobystrického biskupa Mons. Jozefa Feranca /nar. 14. marca 1910

v Pobeďíme, vysväteného za kňaza 18. decembra 1932/, dovtedy farára v Martine. Konsekrovaný bol 3. marca 1973 v katedrálom chráme v Nitre.

Banskobystrické biskupstvo malo svoje teologické učilište a seminár sv. Karola Boromejského v Banskej Bystrici.

Prvé verejné cyrilometodské oslavy sa konali v banskobystrickom biskupstve v Sielciach w roku 1863 pod patronátom biskupa Štefana Moysesu.

Na území biskupstva pôsobili viaceré spoločnosti a rehole, ako napr. jezuiti v Banskej Bystrici, v Kláštore pod Znievom, v Kremnici, v Krupine, v Motyčkách, v Španej Doline a vo Víglaši; františkáni v Kremnici; lazaristi v Banskej Bystrici; pallotíni v Handlovej; piaristi v Prievidzi, redemptoristi na Starých Horách; premonštráti v Kláštore pod Znievom; školskí bratia v Slovenskej Ľupči; benediktíni vo Sv. Kríži, ako i viaceré ženské rehole a spoločnosti v rozličných nemocniciach, školách, ústavoch a pod.

Dnes má banskobystrické biskupstvo 6 dekanátov: banskobystrický dekanát s 33 farnosťami, zvolenský s 15 farami, prievidský s 18 farami, partizánsky so 4 farami, žiarsky s 31 farami a martinský s 19 farami. V biskupstve je teda spolu 120 farností a tolko je aj farských kostolov. Okrem tých je v biskupstve ešte 77 ďalších kostolov, teda dovedna 197 kostolov.

BB-ský

PSYCHOLÓG MEDZI NAMI

1. Meditácia /Dokončenie z ROSuč. 23, 1989/3/

Kristus hovorí k duši:

"Budem počúvať, čo povie Pán, Boh" /Ž 85,9/.

Blahoslavená duša, ktorá počúva v sebe hovoriť Pána a z jeho úst prijíma slová útechy!

Blahoslavené uši, ktoré zachycujú vánok Božieho vnuknutia a nedbajú na to, čo im našepkáva tento svet!

Blahoslavené uši, ktoré nepočúvajú hlas zvonku, ale vnútri, kde pravda poučala!

Blahoslavené oči, ktoré sú zavreté vonkajšiemu svetu, ale bedlivo pozorujú veci vnútorné!

Blahoslavení, ktorí prenikajú do svojho vnútra, denne rozjímajú o nebeských tajomstvách a usilujú sa vniknúť do nich čoraz hlbšie!

Blahoslavení, ktorí sa snažia oddať Bohu a zbavujú sa všetkých prekážok svetských!

Toto si zapamätaj, duša moja a pozatváraj brány svojej zmyselnosti, aby si mohla počúvať, čo v tebe hovorí Pán, tvoj Boh.

/Nasledovanie Krista, 3. kniha./

Metódy uvoľnenia a sústreďenia popisované v predošlej časti ešte nemožno považovať za meditáciu. Slúžia nám ako príprava. Ak sa človek do meditácie nevedie prípravnými cvičeniami, môžu sa u neho vyskytnúť niektoré škodlivé javy, ktoré popíšeme neskôr.

Teraz uvedieme niekoľko foriem meditácie. V nich možno dosiahnuť rozličnú hĺbku a intenzitu ponoru, čo zodpovedá rôznym potrebám človeka.

1. Meditácia obrazu. Je dnes veľmi obľúbená. Tvorí základ a predpoklad hlbšieho ponoru. Patrí sem všetko, čo sa dnes nazýva predmetnou meditáciou. Pojem obrazu totiž nevyjadruje len maľbu, kresbu, ale aj plastiku, prírodnú scenériu a podobne.

Sme obklopení rýcnlo sa meniacimi obrazmi, čo v nás znižujúcich význam a odrádza od ich hlbšieho sledovania; naše zrakové vnímanie je povrchné. Výskumy však potvrdzujú, že zrak a zrakové vnemy ovládajú vnútorný život viac než ostatné zmysly. Závisí od nich abstraktné myslenie a iné duševné procesy. Preto kvalita a bohatstvo duševného života v značnej miere podmieňuje repertoár vnútorných obrazov, ich rozsah a intenzitu. Tento fakt nám vysvetľuje potrebu vnímania obrazu, zotrvania pri ňom dlhší čas v pokoji so schopnosťou asimilovať ho. Každý obraz alebo iné umelecké dielo nemá výlučne hodnotu zobrazenia, znaku. Sú v ňom zahrnuté myšlienky a meditácie autora. Preto sa i pre nás stáva predmetom meditácie, vzbudzuje v nás myšlienkové procesy vedúce k vnútornej očiste. Okrem tohto aspektu je meditácia obrazu prípravou na kontempláciu /vnútorné nazeranie obrazov a foriem/. Kto sa nenaučí pozorovať dlhší čas s otvorenými očami, nebude vedieť zotrvať so zatvorenými očami pri vnútornej predstave.

Vo vnútornom nazeraní sa možno cvičiť dvoma spôsobmi: buď sledovaním objektu, ktorý si následne vybavujeme so zatvorenými očami pred vnútorným zrakom do najmenších detailov, alebo tým, že si predstavíme napr. nejakú scénu, ktorej opis sme čítali tak živo, akoby sme ju chceli namalovať.

Hodnota meditácie obrazu nespočíva len v tom, do akej miery sa nám podarí "vtlačiť" si obraz do duše, ale v duševných procesoch, ktoré tento obraz vyvolá. Bližšie nám to pomôže vysvetliť hlbinná psychológia. Väčšina duševného života človeka leží mimo vedomia - v podvedomí. Možno si ho predstaviť ako bezfaremnú masu, ktorá pozostáva z dojmov, zážitkov, citov, reakcií a pod. Tie splynuli dovedna, sú nejasné, nemožno ich špecifikovať. Obraz alebo slovo, pred ktorým dlhšie pobudneme, vyvolá z tejto masy obsah, ktorý má pre človeka význam, či už pozitívny, alebo negatívny, vždy špecifický pre individuum. Takto sa môže podvedomý, potlačený, často negatívnymi emóciami poznačený obsah dostať do vedomia, čo predstavuje pre duševný život očistný proces.

Náboženská obrazová meditácia má pre človeka hlboký význam. Dnes však akoby ustupovala do pozadia; nahrádzajú ju profánne obsahy. V minulosti bol človek obklopený náboženskými obrazmi - maľbami v kostoloch, kaplnkách, Božími mukami pri cestách, obrazmi s náboženskou tematikou v domácnostiach i verejných budovách. Splňali katechetickú a informačnú úlohu a podnecovali k meditácii. Dnes vymizli obrazy aj z kostolov, sakrálne umenie je v nepomere k profánnemu. Človek podlieha dojmu, že náboženstvo je čosi úbohé, beztvaré, čo nesľubuje oživenie a obšťastnenie. Aj tento fakt je jedným z dôvodov sekularizácie Západu, ktorú možno ovplyvniť tým, že náboženská pedagogika bude venovať väčšiu pozornosť obrazom.

Na záver návod na obrazovú meditáciu.

V prípravnej fáze je dôležité, aby sa človek uvoľnil a odpútal od rušivých vplyvov okolia i vlastného tela. Obraz treba nechať pôsobiť na seba čo najdlhšie, neanalyzovať, neinterpretovať dielo kriticky ani historicky. Pred obrazom možno vydržať dlhšie, ak niekto prečíta vhodný text, alebo povie pár slov. Oblúbené je premietanie diapozitívu, ktorý pôsobí živšie. Vhodne volená hudba napomáha uvoľneniu v počiatočnej fáze a podporuje meditáciu. Meditácia v malej skupine je zdrojom nových možností.

Po doznení hudby položí vedúci otázku: "Čo mi prichádza na um, keď pozorujem tento obraz?" Účastníci hovoria voľne o svojich dojmoch.

Účastníci meditácie musia poznať nasledovné pravidlá:

1. Podľa možnosti má každý povedať niečo k obrazu, a to jasne a nahlas, aby to všetci porozumeli.
2. Je výhodnejšie, keď svoj dojem neformuluje len jedným slovom, akoby názvom obrazu, ale niekoľkými vetami.
3. Nepolemizovať s druhými, ak nesúhlasíme s mienkou toho druhého.
4. Odolať pokušeniu rozosmiať ostatných duchaplnými poznámkami. /Psychológia meditácie, str. 78-79./

Meditácia trvá 30-45 minút. U začiatočníkov sa čas vyplňa viacerými obrazmi, ktoré musia byť tematicky a štýlovo zosúladené. Ak má meditácia náboženský charakter, je vhodné ukončiť ju osobnou alebo spoločnou modlitbou. Nakoniec je možná reflexia o kladných a záporných momentoch meditácie.

2. Meditácia slova. V literatúre sa stretávame skôr s pojmom rozjímavá modlitba, u Ignáca Loyolského druhou formou modlitby.

Dnes má tento pojem inú náplň a o meditácii slova hovoríme vtedy, keď je meditačný proces vyvolaný slovom, vetou. Meditáciu slova nemožno zamieňať s meditatívnym rozhovorom alebo písomne zaznamenanými "meditáciami" autora, či mantram jogou /kde ide o opakovanie toho istého slova/.

Ignác z Loyoly nám dáva praktický návod: v sústredení vyslovovať slová modlitby s prestávkami, keď o týchto slovách rozjímame. Tento spôsob modlitby nám má pomáhať nachádzať novú krásu a nový význam často už "ošúchaného" textu. Je možné aplikovať ho i v kostole s veriacimi.

Pri slovnej meditácii sa človek učí podstatnému aspektu meditácie: nechať pôsobiť spontánne vnútorné pohnútky. Pre lepšie pochopenie tohto procesu možno v skupine nahlas verbalizovať voľné asociácie. V tomto prípade pochopíme, že myšlienky - asociácie neplynú nepretržite. Prežívanie ponoru možno potom vyjadriť v podobe vln, ktoré stúpajú a klesajú. Vrchol vlny predstavuje aktivitu, v "doline" sa neodohráva nič.

Treba vedieť, že meditáciu nemáme ukončiť po 1-2 vyvrcholeniach, ale treba trpezlivo čakať na ďalšie asociácie.

3. Meditácia Biblie. Patrí k predmetnej meditácii. V porovnaní s meditáciou ázijskou, ktorá je atematická a má za úlohu vyprázdnenie vedomia s následným "osvietením", meditácia Biblie prináša vnútorný pokoj, zabudnutie na vlastné telo a zážitok Božej prítomnosti. Jej pozitívnym dopadom je aktivizácia predstáv, myšlienok a citov, ktorá pri atematickej meditácii chýba, čo môže človeka deprimovať.

Ovocím tematickej meditácie je očista - katarzia a osvietenie. Aj v tematickej meditácii dochádza k rôzne dlhým úsekom myšlienkovej prázdnoty, o ktoré sa atematická meditácia usiluje. Objavujú sa spontánne a bývajú zdrojom niekedy radostnej nálady, inokedy aj negatívnych emócií.

Biblická meditácia je veľmi cenná, pretože oproti ostatným druhom meditácie pomáha človeku oslobodiť sa od mezdravej sebaistoty, ktorá je prekážkou rozvoja osobnosti. Otvára mu nové horizonty a stáva sa pomôckou k dosiahnutiu životnej integrity.

4. Kontemplácia predstavuje pôsobenie názornej, plasticky opísanej scény, udalosti, alebo postavy z Biblie. Pôsobenie má formu vnútorného nazerania. Niektorí autori označujú pojmom kontemplácia hlbokú meditáciu.

Pri kontemplácii si v prípravnej fáze čo najživšie predstavíme patričnú scénu s tým, že sa snažíme do procesu nazerania prejsť a zapojiť aj vlastnú osobu. Človeku dnes robí problém sústrediť sa na detaily scény, chce uchopiť jej podstatu. Lenže každý človek pri sústredení sa na podstatu istého výjavu z Biblie kladie dôraz na niečo iné. Takto chápaná podstata predstavuje anubný náčrt, pretože nám ujdu detaily, ktoré v podstate nie sú zahnuté automaticky. Ak pri kontemplácii vnímame jednotlivé scény v kontexte nášho každodenného života, pomôže nám to pochopiť niektoré javy života v novom svetle - vo svetle biblickej rozpravy. Problémom pri kontemplácii môže byť to, že niektorí ľudia si nevedia predstaviť krajinu, oblečenie, spôsoby ľudí biblických čias. Pomôže uvedomenie si faktu, že meditácia a kontemplácia sa viac blížila k umeniu než k vede, a preto od človeka vyžadujú skôr jednoduchosť než prešpekulovanosť.

Nebezpečenstvá meditácie

V bežnom živote nám bdelosť a kontakt so svetom nerobí problémy, sme naň zvyknutí, cítíme sa v ňom bezpečne. Oproti tomu ponor nás odvádza od kontaktu so svetom, vzbudzuje neistotu - predovšetkým v štádiách, kým ho dokonale nezvládame. Práve z tohto štádia prechodu pochádzajú ťažkosti a komplikácie.

V telesnej oblasti prispôsobenie sa ponoru prináša zníženie svalového napätia, mierny pokles tlaku, spomalené dýchanie a zažívanie. Tento stav sa

podobá spánku /hypnoidný stav/, okrem jednej výnimky: elektromagnetická činnosť mozgu je taká istá ako v bdelom stave. V začiatočnom štádiu ponoru môže mať človek rôzne pocity napätia, trpnutie, potenie, búšenie srdca a podobne, pretože jednotlivé telesné systémy sa neuvoľnia naraz a rovnako intenzívne. Po čase tieto pocity zmiznú samy od seba; ak sa tak nestane, treba im venovať pozornosť. Ľudia s poruchami krvného tlaku môžu mať pocity závratu, ktoré často súvisia aj so zlou polohou tela. Meditácia nevyvoláva bolesti hlavy. Je dôležité, aby vedúci pred začatím meditácie poznal zdravotný stav meditujúcich, najmä to, či netrpia nejakým chronickým ochorením.

V psychickej oblasti vyplývajú ťažkosti z toho, že pri meditácii nastáva odpútanie sa od vonkajšieho sveta, ktorý je pre človeka zdrojom pocitu istoty. Tým, že prestaneme vnímať okolie, vnútorné pohnútky pôsobia intenzívnejšie. Preto nie je vhodné aplikovať v slede za sebou meditácie, ktoré pôsobia depresívne. Človek je pri meditácii doslova vydaný napospas svojim vnútorným hnutiam, a preto sa u labilných jedincov, s nespracovanými podvedomými obsahmi môže vyskytnúť hlboký otras. Otrasy však nebývajú časté. Organizmus disponuje kompenzačnými mechanizmami, ktoré pomáhajú udržiavať vnútornú rovnováhu a tým človeka chránia. Okrem toho meditácia postupuje krokmi, ktoré majú tiež ochranný charakter. Tieto kroky možno prirovnať k chôdzi na ľade, kde je posun vpred opatrný. Napriek jestvovaniu obranných mechanizmov treba vedieť, že meditácia sa hodí len pre ľudí duševne zdravých. U duševne chorých môže aktivizovať psychopatologickú symptomatológiu.

Meditácia nie je prostriedkom na liečenie chorôb, či už telesných, alebo duševných, ako to niektorí ľudia očakávajú.

Podmienky meditačného kurzu vytvárajú pre účastníkov situácie, ktoré vzhľadom na skupinu môžu viesť k neúprimnosti, hraniu rolí, teatrálnym prejavom. Niekedy sa pre veľký počet účastníkov nedostane každý k slovu. Mnohí potrebujú osobný kontakt s vedúcim, a tak sa môže stať, že človek pre nedostatok času nedostane pomoc, ktorú práve potrebuje. Niekedy sa stáva problémom príliš veľké množstvo zážitkov v krátkom časovom rozpätí. Tieto poznatky nás znova upozorňujú, že meditovať majú duševne i telesne zdravé osoby s dobrou odolnosťou. Pre psychicky labilných je kurz meditácie rizikom.

Aj meditácia má svoje hranice. Autor, dlhoročný vedúci meditačných kurzov, ich zhrnul do niekoľkých bodov:

1. Meditáciou sa človek nestáva lepším. Je to tým, že meditácia síce pôsobí vnútornú očistu, ale nepomaha človeku priamo k zmene postojov, hodnôt a pod. Aplikáciou meditácie sa docieli pocit vnútornej slobody, spontánnosť, katarzia. Na to, aby sa človek stal lepším, potrebuje komplexnejšie pôsobenie na psychiku, širší koncept spirituality, ktorý zahŕňa modlitbu, sviatosti, informácie, rozhovor, spytovanie svedomia, cvičenie žiadúcich postojov a návykov, výchovu vôle atď.

2. Každá hlbšia meditačná prax predpokladá vnútornú očistu. Znamená to, že zatažené svedomie, pochybnosť, nepokoj sťažuje a skomplikuje priebeh meditácie. Aj v ázijských praktikách patrí mravná očista k predstupňom meditácie. Nie je preto vhodné aplikovať hlbšiu meditáciu bez predchádzajúcej vnútornej očisty - u kresťanov formou sviatosti zmierenia.

3. Podľa princípu celosti, ktorý hovorí o tom, že každá iniciatíva sa má konať s ohľadom na celkový rámec, si treba uvedomiť, že každodenná hlboká meditácia nie je vhodná pre človeka, ktorý nežije po celý deň v istom duchovnom rámci, ale je pohltený bežnými materiálnymi starosťami. V takomto prípade dochádza k otraseniu psychickej štruktúry, pretože obsahy, ktoré v meditácii vyjdú na povrch, sa môžu v osobnosti integrovať len za predpokladu, že sa človek zaoberá príbuznými témami aj počas dňa.

Autor preto odporúča pre dennú potrebu duševne zdravých a vyrovnaných ľudí rôzne formy meditácie ľahšieho stupňa a rozjímanie. Náročnejšie a intenzívnejšie formy treba nechať na príležitosti, ktoré poskytujú exercície, pobyty v kláštore a pod.

Uvádza tiež, že účastníci meditačných kurzov sa sťažujú na to, že medzi dvoma kurzami nemeditovali. Tu sa prejavuje pôsobenie obranných mechanizmov, zaručujúce vnútornú rovnovahu. Títo ľudia inštinktívne cítia, že v atmosfére každodenného života nie sú schopní zvládnuť meditáciu.

Poznámka:

V našich podmienkach dochádza často k zamene významu pojmu meditácia a rozjímanie, ktoré sa používajú ako synonymy. Rozdiel spočíva v tom, že meditácia sa zakladá na odpútaní od vonkajšieho sveta a pasivite, ktorá umožňuje uvoľnenie podvedomých obsahov s následnou očistou, katarziou. Oproti tomu rozjímanie je charakterizované aktivitou, premýšľaním o predmete rozjímania, vytváraním postojov, predsavzatí a pod.

Literatúra: ŠATURA, V.: Psychológia meditácie

ŠATURA, V.: Zážitok Boha v biblickej meditácii.

2. Premena života /Pokračovanie rovnomenného článku z ROS 22/1982/2./

Múdri ľudia už dávno vedeli, že človek svojím narodením začína umierať. Ak sa pozrieme na tento problém z historického hľadiska, zistíme, že kult mŕtvych má hlboké korene a je taký starý ako ľudstvo samo. Napriek tomu, že sa stretávame s postojmi, ktoré prezentujú odpor voči mŕtvole ako "nečistému" objektu /staroegypťanské náboženstvo - pochovávali mŕtvych zahrabaním medzi odpadky/, prevažne väčšina náboženstiev prechovávala úctu voči mŕtvym. Úcta k mŕtvym, spôsob pochovávanie boli vyjadrením viery v sily, ktoré človeka prekračovali - teda viery v transcendentno, v Boha. O Tutanchamónovi, ktorého bohatý hrob a sarkofág je svedkom kultu mŕtvych v Egypte, sa hovorí, že na jeho živote je pozoruhodné len to, že zomrel. V gréckej antike sa buďovali hroby a mŕtvy

dostávali na cestu do večnosti posilu vo forme jedla a peňazí, ktorým zaplatil prevoz do ríše zosnulých. Pevná stavba hrobu a často i zataženie tela kameňom slúžilo na to, aby zabránili mŕtvemu návratu na svet. V antike podľa Johansena došlo k rozhodnej zmene postoja k umieraniu a smrti - nastal posun smerom ku strachu zo smrti. Rímania i Gréci rozlišovali umieranie /*keer*, *lethos*/ od smrti /*thanatos*, *mors*/. Rímania zakladali obrovské cintoríny /*nekropolis*/ a smrť bola pre nich pritažlivá, pretože znamenala večný klud a neprítomnosť vášní.

Kresťanstvo s ohľadom na nádej vo večný život, na stretnutie s Pánom napomohlo k zmierneniu strachu zo smrti. Smrť v mučeníckej podobe sa stala významným. Na svätcov a mučeníkov sa dodnes spomíname v deň ich smrti - teda narodenia pre Kráľovstvo Božie. Na znak radosti z narodenia pre večnosť bolo zvykom v pamätný deň smrti spievať a tancovať. Predpokladá sa, že tu je počiatok "tanca mŕtvych", často vyobrazovaného v nemeckom, holandskom a talianskom výtvarnom umení. Aj nápisy na hroboch prvých kresťanov v katakombách vyjadrovali nádej svojím optimistickým textom /*SEVERA IN DEO VIVAS - Severa žiješ v Bohu*/.

V ranom stredoveku /11.-12. stor./ sa smrť chápala ako prirodzený jav. Ľudia mali strach pred náhlou smrťou, ktorá ich mohla pripraviť o sviatosť zmierenia a sviatosť umierajúcich.

V neskorom stredoveku sa smrť zobrazovala drastickými a bolestivými scénami. Je to zrejme tým, že duch gotiky, zameraný teocentricky, usupoval záujmu o človeka a jeho svet, ktorý sa naplno rozvinul vo filozofii humanizmu a dielach renesancie. V tomto období vzrástol záujem o anatómiu, hlavne medzi umelcami a lekármi.

V 18. stor. sa vo veľkej miere praktizovala mumifikácia mŕtvych. Scény umierania sa vo výtvarných dielach zobrazovali dynamicky: pri lôžku umierajúceho je rodina v odovzdanom zahĺbení a v modlitbe, ale sú to osoby, priamo zatahnuté do deja. V tomto období už jestvovali nemocnice, ale drvivá väčšina ľudí umierala v domácom prostredí. Podľa Ariésa až začiatkom 19. stor. začína smrť u ľudí vzbudzovať skutočnú úzkosť. Súvisí to s filozofickými prúdmi tohto

obdobia. Na vidieku, kde žil ľud v užšom spojení s cirkvou, ešte na začiatku nášho storočia nedochádzalo v súvislosti so smrťou takmer k žiadnemu rozruchu. Bola chápaná ako prirodzený jav v kontinuu života.

Chýbajúci strach zo smrti však neznamená, že ľudia netrúchlili. Smútok mal v prežívaní človeka vždy svoje miesto a spôsob jeho výrazu sa menil s dobou. Žiaľ i plač, obsahujúci však nádej na stretnutie so zosnulým vo večnosti po roztriešení homogénneho kresťanského svetonázoru, sa u tých, ktorí sa rozzišli s kresťanstvom, zmenil na beznádej alebo "náhradkovú" nádej, ktorá sa kládla do diela človeka, prípadne do potomstva ako pokračovateľa vlastného života.

Na dedinách sa dlho udržal zvyk bdiieť a modliť sa pri posteli umierajúceho, kde sa zišla nielen rodina, ale aj susedia. Po smrti ostal mŕtvy v dome, obklopený starostlivosťou príbuzných, bdejúcich pri jeho rakvi. Zúčastnení mali istotu, že sa o nich v hodine smrti postarajú podobne. Toto dávalo predpoklad pre menší strach zo smrti.

Industrializácia spoločnosti, vybudovanie siete zdravotníckych zariadení, domovov pre zhorých a starých ľudí a v tomto súvisе anonymná starostlivosť o chorých a zomierajúcich, ale v neposlednej miere funkcia pohrebnej služby a domov smútku spôsobili, že sa postoj k smrti u človeka zmenil. Koniec života sa stále viac vytláča z vedomia - až tak ďaleko, že umieranie sa pociťuje ako niečo zvláštne a neobvyklé, stáva sa nielen predmetom strachu, ale aj zvedavosti. Nereálny postoj k smrti sa odzrkadľuje napríklad v hodnotení smrti prestarnutých ľudí, ktorú niekedy chápe ich okolie ako "náhly a neočakávaný" úder.

Z aspektu prežívania človeka sú smrť a život ostro ohraničené a vzájom si odporujúce oblasti: smrť je pre človeka násilným pretrhnutím všetkého, s čím sa dôverne zžil.

Moody tvrdí, že smrť sa z kultúrno-psychologického hľadiska stala v našej civilizácii tabu. Nemožno ju hlbšie analyzovať, ani poznať, leží mimo našej zmyslovej skúsenosti, často sa o nej vyjadrujeme metaforicky. Tabuizácia smrti vytvára vnútorné zábrany u vedcov, ktorí by sa mali týmto javom zaoberať výskumne. Spomenuté fakty sú zdrojom úzkosti zo smrti.

Z tabuizácie smrti vyplýva ďalší nepriaznivý dôsledok: v umieraní je človek nezastupiteľný, každý umiera sám za seba a z toho pochádza názor, že treba človeka nechať pri smrti osamote. Okolie pod záštitou ohľadov na umierajúceho, zo strachu pred nepríjemnými rozhovormi o posledných veciach, prípadne z fyzického odporu k javom sprevádzajúcim umieranie skracuje kontakt s umierajúcim na minimum zabúdajúc, že osamotenosť v hodine smrti je veľmi ťažkým údelom. Pán Ježiš ju tiež pocítil, keď na kríži zvolal: "Bože môj, Bože môj, prečo si ma opustil?" /Mk 15,34/.

V posledných rokoch sa v literatúre hovorí o tzv. sociálnej smrti, ktorá je zapríčinená vylúčením človeka z komunikácie s ostatnými ľuďmi, čo sa však nemusí diať v izolácii. Je to stav, keď sa rodina a okolie správa k jednotlivcovi, ako keby nežil. Extrémnym prípadom je smrť "voodoo", ktorá u primitívnych kmeňov funguje ako trest smrti /odsúdený je symbolicky pochovaný a prehlásený kmeňom za mŕtveho, vylúčený zo spoločenstva, stráca práva, čo má vo väčšine prípadov za následok i fyzickú smrť/.

Mechanizmus sociálnej smrti nám pomôže osvetliť situáciu starého, chorého, ale aj umierajúceho človeka, ktorého rodina umiestni v ústave a tým vyhostí zo svojej ochrany často práve preto, že starac prežíva dlhšie, než rodina kalkuluje. Láska, pochopenie, účasť, komunikácia môžu starého človeka z tejto situácie "vyslobodiť".

Znakom zrelosti človeka je i to, ako akceptuje svoj vek. V tomto ponímaní sa nám smrť javí ako naplnenie a dovršenie života. Tento názor potvrdzuje model vnútorného času, ktorý hovorí, že smrť nastáva na rovine biologickej "vyžitím" času tkanív a orgánov. Podobné "vyžitie" by malo prebiehať aj na rovine

psychologickej a sociálnej. Z toho vyplýva dôležité pravidlo psychohygienické: človek sa nerealizuje len v produktívnom veku, ale do smrti, pravda, primeraným spôsobom. Práve tento fakt zdôvodňuje existenciu možnosti štúdia a vzdelávania starých ľudí na univerzitách tretieho veku, ktoré sa bežne praktizuje v kultúrnych krajinách.

Moderné psychologické výskumy ukazujú, že neschopnosť nadviazať láskyplný kontakt s ľuďmi znižuje schopnosť znášať utrpenie a bolesť, udržať si zdravie, alebo ň bojovať. Charakteristika človeka ako spoločenského tvora vyjadruje samotnú podstatu ľudského bytia a je mu daná Bohom. Naplnenie a dovŕšenie života v zmysle múdreho akceptovania smrti a utrpenia možno realizovať len v kontexte láskyplného ľudského spoločenstva, ktoré samo osebe nedopustí, aby bol starý či chorý človek vydaný pocitu sociálnej smrti dávno predtým, než nastane u neho smrť biologická.

Tento fakt by mal nás - kresťanov motivovať ku konkrétnej pomoci starým, opusteným a zomierajúcim ľuďom formou opatrovateľskej služby, návštev, rozhovorov, spoločnou modlitbou.

/Pokračovanie/

KAŽDODENNÉ MODLITBY

Modlitba šoféra

Pane, ochraňuj ma pri jazde po ceste a chráň ma od nebezpečenstva a úrazu. Daj, aby som jazdil opatrne a s ohľadom na iných. Chráň ma, aby som nespôsobil iným zranenie. Daj, aby som nemal zlú náladu, keď je doprava pomalá, a pomôž mi, aby som si uvedomil, že meškanie nám poskytuje príležitosť obracať sa k tebe. Pomôž mi, aby som bol ostražitý a pozorný a aby som si uvedomil, že aj iní sa môžu ponáhľať a moja netrpelivosť ich môže nazlostiť.

Modlitba cestujúceho

Bože, pomôž mi, aby som si zachoval pokoj a nebál sa, keď ma vezie taký, čo jazdí priveľmi rýchlo a zrejme nepredvída, čo zamýšľajú ostatní vodiči; taký, čo iba v poslednej chvíli celou silou šľapne na brzdu. Daj, aby som nebol nervózny a podráždený. Pomôž mi, aby som dôveroval a našiel oddych a pokoj v tebe, aby som sa mohol modliť za druhých a zabudnúť na seba, zatiaľ čo cestujem.

Keď niekto narazí do môjho auta

Pane, veľmi som nahnevaný; ten chlap narazil do môjho auta. Daj, aby som sa ovládol a nepovedal mu, čo si o ňom myslím. Nebolo by to dobré, keby som sa maňho vyrútil, aj keď sa mi to žiada. Pane, prečo nezariadiš, aby sa takíto hlupáci radšej vyhýbali ceste?

Modlitba vo vlaku /v. autobuse/

Pane, som tu v tomto vlaku /autobuse/ a mám čas modliť sa. Ale je tu plno ľudí a hluku a ťažko mi je sústrediť sa. Prosím ťa, pomôž mi, aby som myslel na teba, i keď sa moja myseľ často zatúla k iným veciam alebo ľuďom. Viem, že ľudia sa môžu stať súčasťou mojej modlitby, a prosím za nich, aby ťa milovali. Ale azda by si mi mohol ukázať aj iný spôsob, ako sa mám modliť v dave. Taký spôsob, ktorý ma pevne zakotví v tebe, nech je hluk a ruch života hocijaký, aby som precitoval, že ty si vždy so mnou.

Sedím vo vlaku a usilujem sa modliť sa, Pane, daj, aby som bol trpezlivý voči tej osobe naproti, čo tolko tára. Pýtam sa, Pane, mám azda aj ja tárať? Mám rozsievať tvoju lásku, namiesto toho, aby som sa mračil na tamto hlučné

decko? Nauč ma, Pane, prostredníctvom spolucestujúcich milovať svojho blížneho ako seba samého.

Vzdávanie vďaky vo vlaku

Pane, sedel som vo vlaku. Cestovali sme popri pobreží. Bola jeseň a všetko sa jagalo v slnečnom jase - zelení polí, belasé more, zlatistý nádych stro-
mov - bolo mi tak úžasne, skoro som sa rozplynul! To všetko je tvoje dielo, Pane. Ďakujem ti za toľko darov.

Modlitba pri domácich prácach

Pane, domáce práce sú také nudné. Každý deň vždy to isté - utierať prach a zametať. Zdá sa mi to také zbytočné. Oveľa radšej by som robila niečo, čím by som pomohla ľuďom, ktorí sú v biede a trápia sa; nuž ale musím robiť toto. Viem, že by som to mala konať ochotne ako tvoju vôľu a že by som sa mala modliť za druhých a chváliť ťa počas svojej práce, ktorá sa zdá taká bezvýznamná. Pomôž mi, Pane, aby som nebola pyšná a aby som túto prácu rada konala pre teba. Daj, aby som si uvedomevala, že aj modliť sa za druhých je časť práce, ktorú chceš aby som robila - a modli sa so mnou.

Modlitba, keď som v dome sám

Pane Ježišu, som sám a je tma a ja sa bojím. Dlážka vŕzga, nábytok škriepa a ja si stále myslím, že niekto chodí po dome. Pane, pomôž mi, odním môj strach. Daj, aby som si uvedomil, že ty si so mnou, a preto sa nikdy nemusím báť, nech sa stane čokoľvek, veď ty si pánom všetkého. Daj, aby som vedel, že ty si so mnou. Pomôž mi, aby som cítil tvoju silu a daj, aby som mal väčšiu dôveru v teba, Pane.

Michael Hollings, Etta Gullick:

"It's me, o Lord" = To som ja, Pane./

SLÁVNOSTI V RODINE A V CIRKVI

Pokračujeme v uverejňovaní životopisov svätých. Venujme im pozornosť aspoň v deň sviatku nášho patróna alebo patróna našich blížnych. Životopisy uverejňujeme podľa občianskeho i cirkevného kalendára.

4. augusta: sv. Ján Mária Vianney

Narodil sa 8. mája 1786 v obci Dardilly pri Lyone. Vyrástol za Veľkej franúzskej revolúcie. Napriek protináboženskému duchu revolúcie Ján dostal v rodine dobrú náboženskú výchovu. Chcel sa stať kňazom a tento cieľ i dosiahol, i keď ho to stále veľa námahy a ponižovania. V dôsledku všeobecného úpadku chýbali za revolúcie nielen kňazské semináre, ale i základné školy. Ján sa začal učiť, až keď mal 17 rokov. Konečne po prekonaní všetkých ťažkostí ako 29-ročný bol vysvätený za kňaza. Roku 1818 určili predstavení Jánovi za pôsobisko nábožensky zanedbanú obec Ars-en-Dombes. Ján nezačal svoju pastoráciu kázňami a napomínaním farníkov, ale svojím osobným príkladom. Predovšetkým sa veľa modlil. Žil v krajnej chudobe, jedol málo a nezvyčajne jednoducho. Obyvatelia Arsu sa po počiatkovej nevšímavosti predsa začali zaujímať o svojho farrára. Jeho chudoba a prísny spôsob života priviedol aj ich k zamysleniu sa nad sebou a k pokániu. Netrvalo dlho a z Arsu sa stala farnosť s príkladným kresťanským životom. Jeho najväčšia služba dušiam bola vysluhovanie sviatosti zmierenia. Kňaz s oneskoreným povoláním, ktorý nedostal po vysviacke ani povolenie spovedať, stal sa spovedníkom mnohých, ktorí v Arse znova nachádzali vieru. Arsský kostol sa za pár rokov stal cieľom pútnikov zo všetkých kútov Francúzska. Ján spovedal niekedy 16 až 17 hodín denne. Nedbal na telesné vyčerpanie

a duševné vypätie. Farár Ján Mária Vianney mohol byť spokojný s veľkou misiou, ktorú vykonával. Často ho však trápili úzkosti a mučivý pocit vlastnej neschopnosti. Niekoľkokrát sa pokúsil utiahnuť sa do ústrania, ale predstavení ho vždy prinútili, aby zostal v Arse. V posledných rokoch života sa mu takto dostalo aspoň čiastočného uznania zo strany cirkevných a občianskych predstaviteľov. Ján Mária Vianney telesne i duševne vyčerpaný zomrel vo veku 73 rokov v auguste 1857. Roku 1905 vyhlásil pápež Pius X. tohto skromného arského farára za blahoslaveného. R. 1925 ho pápež Pius XI. vyhlásil za svätého a r. 1928 za nebeského ochrancu všetkých kňazov v duchovnej správe.

8. augusta: sv. Oskár

Svätý Oskár sa uctieva ako apoštol naróspekho severu, zvlášť Dánska. Narodil sa okolo r. 803 v blízkosti známeho benediktínskeho opátstva Corbie /terajšie severozápadné Francúzsko/. Výchovu dostal v benediktínskom kláštore, kde sa na žiadosť cisára Karola Veľkého pripravovali saskí mladíci na misijnú prácu v Sasku a v krajoch severnej Európy. Oskár vynikal učenosťou, preto ho poslali ako učiteľa do novozaloženej kláštornej školy Korvey v Sasku. Neskôr franský cisár Ľudovít Pobožný poslal Oskára ako misionára do Dánska. Keďže tu nedosiahol väčší úspech, odišiel do Švédska, kde založil väčšiu cirkevnú obec a postavil prvý kostol v Škandinávii. R. 832 ho pápež Gregor IV. po vysviacke na biskupa vymenoval za apoštolského legáta pre Dánsko, Švédsko a severných Slovanov. O kár odišiel znova do Dánska, kde bolo šírenie kresťanstva spojené s mnohými ťažkosťami. Kráľ Ľudovít Nemec chcel pomôcť Oskárovi v ťažkej situácii, preto mu ponúkol uprázdnené brémske biskupstvo. Oskár ako horlivý misionár získal pre kresťanstvo dánskeho kráľa Horida a švédskeho kráľa Olafa. Keď cítil, že sa blíži koniec jeho života, utiahol sa do ústrania, kde sa venoval modlitbe a konaniu skutkov kresťanskej lásky. Zomrel v Brémach 3. februára 865. Poníženou a vytrvalou misijnou prácou položil základy, na ktorých mohli stava jeho nasledovníci. Sv. Oskár pracoval na ťažkom misijnom poli zväčša sám, bez podpory kresťanských panovníkov, biskupov i reholných spolubratov. Preto tým viac vyniká jeho vernosť v Božej službe a jeho osobné hrdinstvo.

24. augusta: sv. Bartolomej

Svätý Bartolomej patrí medzi apoštolov, o ktorých vieme veľmi málo. Evanjeliá uvádzajú jeho meno v dvojakej podobe. Tri synoptické evanjeliá a Skutky apoštolov nazývajú tohto apoštola menom Bartolomej, kým Jánovo evanjelium ho nazýva Natanael. Jánovo evanjelium prezrádza, že Natanael-Bartolomej pochádzal z galilejského mestečka Kány, ktoré ležalo na západ od Genezaretského jazera a na sever od Nazareta. Bol priateľom apoštola Filipa. Oba pred povolaním za apoštolov patrili k tým, čo očakávali Mesiášov príchod. Preto Filip po stretnutí s Ježišom nadšené hovoril Natanaelovi: "Mašli sme toho, o ktorom písal Mojžiš a proroci: Ježiša z Nazareta, syna Jozefovho" /Jn 1,45/. Natanael mu namietol: "Môže byť z Nazareta niečo dobré?" Filip však trval na svojom: "Poď a uvidíš!" Keď prichádzal k Ježišovi, ten ho privítal slovami: "Toto je pravý Izraelita, v ktorom niet lesti." Jánovo evanjelium ďalej popisuje túto scénu: "Odkiaľ ma poznáš?", spýtal sa Natanael. A Ježiš mu odpovedal: "Videl som ťa prv, ako ťa Filip zavolať, keď si bol pod figovníkom". Ohromený Natanael zvolal: "Rabbi, ty si Boží Syn, ty si kráľ Izraela." Knistove slová v ňom rozptýlili všetky pochybnosti a upevnili v ňom vienu v Mesiáša. Ježiš potvrdil jeho vieru a prisľúbil ešte väčšie dôkazy: "Veríš preto, že som ti povedal: Videl som ťa pod figovníkom? Uvidíš väčšie veci ako toto."

Po zoslaní Ducha Svätého sa i Bartolomej, podobne ako ostatní apoštolí, vydal na cesty šíriť Božie slovo. Stará kresťanská tradícia kladie jeho misionárske cesty na Stredný východ od Malej Ázie až po Indiu. Najstaršie životopisy hovoria o jeho mučeníckej smrti, a to v Arménsku, kde bol na rozkaz kráľa Astraga odsúdený a umučený. Žaživa z neho stiahli kožu a potom stali alebo ukrižovali.

Telesné pozostatky sv. Bartolomeja sa dostali po mnohých cestách do Ríma na Tiberský ostrov, kde na jeho počesť postavili kostol.

22. septembra: sv. Tomáš z Villanovy

Pamiatka sv. Tomáša z Villanovy nie je zaradená do všeobecne platného cirkevného kalendára, ale v rímskom martyrológiu zaujíma prvé miesto.

Sv. Tomáš z Villanovy sa narodil r. 1488 pri Villanove v stredošpanielskej provincii La Manche. Už od detstva prejavoval výnimočné sklony k prejavom kresťanskej lásky. Dával chudobným všetko, čo mal, od jedla až po vlastnú obuv. Študoval slobodné umenie a teológiu v Alcalá. R. 1516 vstúpil do rádu augustiniánov v univerzitnom meste Salamanca. Neskôr sa stal provinciálom tohto rádu. R. 1544 ho vymenovali za arcibiskupa vo Valencii. Aj ako arcibiskup bol veľmi skromný a žil v chudobe. Všetky peniaze, ktoré plynuli z cirkevných majetkov, venoval na podporu chudobných a núdznych. Preto si vyslúžil titul "Tomáš štedrých almužien". Celé mesto od šľachty až po prostý ľud obdivovalo jeho šľachetnosť a neobyčajnú štedrosť. Pred smrťou rozdal chudobným všetok svoj majetok vrátane svojej postele. Zomrel r. 1555.

Sv. Tomáš z Villanovy je jedným z najväčších biskupov španielskej renesancie.

KATECHÉZA

S k ů p i n a S / s n ú b e n e i /

Prvá beseda:

BOŽÍ PLÁN S ČLOVEKOM A MANŽELSTVO /2. časť/

Keď sme v prvej časti tejto prvej besedy /ROS 23, 1989/3/ hovorili o povolani človeka na jednotu s Bohom, nesmieme ako kresťania strácať so zreteľa, že túto jednotu máme budovať s Kristom a v Kristovi. Táto požiadavka je zrejmá zo samej skutočnosti, že svet bol stvorený skrze Krista a že v nom najde aj svoje dovršenie.

"Skrze neho bolo všetko stvorené," modlíme sa v nicejsko-carhradskom vyznaní viery. Aj v evanjeliu podľa svätého Jána čítame: "Všetko povstalo skrze neho a bez neho nepovstalo nič z toho, čo povstalo." /Jn 1,3/. A Kristovo svedectvo v závere Zjavenia svätého Jána znie: "Ja som Alfa a Omega, Prvý a Posledný, Počiatok a Koniec:" /Zjv 22,13/. Svätý Pavol rovno hovorí: "Všetko je stvorené skrze neho a pre neho." /Kol 1,16./

Svet bol teda stvorený pre Krista. Áno, pre Krista. Nech nás tu, milý priateľ, nepomýli to, čo sme si už boli povedali, že totiž svet bol stvorený pre človeka. Rozpor v týchto dvoch tvrdeniach je iba zdanlivý. Tieto tvrdenia sa vzájomne nevyklučujú, naopak, dopĺňajú sa, ba organicky sa podmieňujú.

Citovali sme si už z Dávidovho žalmu slová "Dal si mu vládu nad dielami rúk svojich a všetko si mu vložil pod nohy" /Ž 8,7/. Žalmista to hovorí o človekovi. Pisateľ listu Hebrejom však jeho slová vzťahuje priamo na Krista ako Syna človeka /!/ a dodáva: "Keď mu teda všetko podriadil, nenechal nič, čo by mu nebolo podriadené." /Hebr 2,8/. Ba navyše vyslovuje konštatovanie, ktoré nás na prvé prečítanie alebo počutie azda i zarazí: "Ten, ktorý bol stvorený len o niečo menší od anjelov, Ježiš, bol ovenčený slávou a ctou, lebo pretrpel smrť, aby z Božej milosti okúsil smrť za všetkých." /Hebr 2,9./

Ježiš menší od anjelov? Ako človek, ako predstaviteľ človečenstva, ako Syn človeka iste. /Aj keď sa mu ako človeku vo svätosti nijaký iný človek nemôže rovnať./ Veď ako my "bol podobne skúšaný vo všetkom okrem hriechu"

/Hebr 4,15/, veď naozaj vzal na seba - a natrvalo - našu, ľudskú prirodzenosť. Pravda, Kristus sa stal novým Adamom /posledným Adamom, ako píše svätopisec/, čiže novým človekom. "Prvý človek, Adam, sa stal živou bytosťou, posledný Adam oživujúcim Duchom." /Hebr 15,45/. Len ako človek, ako človek s ľudským telom a ľudskou dušou, mohol vziať na seba, on bezhriešny, naše viny. Tým, že sa on, Boh, stal človekom, že sa stal jedným z nás /ale tým najsvätejším z nás/, pozdvihol dôstojnosť človeka na úroveň prvotne ustanovenú Bohom a ukázal nám v nesmiernej pokore pred Bohom Otcom veľkosť Božej lásky k nám.

Ale tým samým nám novo predstavil veľkoleposť poslania človeka v Božom stvoriteľskom pláne a jeho povolanie na svatosť, na blaženú jednotu s Bohom. On sám ako nový Adam sa stal ohniskom, v ktorom sa zbiehajú a pretínajú všetky cesty človečenstva. Jeho vtelením nadobúdajú ľudské dejiny svoj pravý zmysel a jednoznačný smer. On sa stal určujúcim znakom pre Božie hodnotenie človeka, každého jedného z nás, on sa stal mierou kvality života každého ľudského jednotlivca.

V osobe Božieho Syna je tu totiž na druhej strane tento nový Adam, tento nový človek od vekov. "Kristus je v poradi prvým predmetom stvoriteľského rozhodnutia Otcovho," zacıtujme si znova kardinála Jozefa Tomku. "Otec rozhodol, predvídal a uskutočnil všetky ostatné stvorenia v Kristovi, skrze Krista, ako odstupňovanú účasť na Kristovej dokonalosti obrazu Božieho. V tom zmysle Kristus je normou Božieho stvoriteľského konania."

Ak teda človek dostal od Boha za úlohu spolupracovať na stvoriteľskom diele, nemôže to robiť ináč než skrze Krista a v Kristovi. Adam Kristus, človek Kristus musí nám byť prototypom pre naše postoje, zmyslanie a konanie. Tak sa aj eliminuje pre naše chápanie zdanlivá protirečivosť výrokov, že svet bol stvorený pre človeka a svet bol stvorený pre Krista. Len spoznanie a uznanie súčasnej platnosti oboch týchto tvrdení nám otvára nádejnú perspektívu, že sa nám podarí plnšie chápať tajomstvo stvorenia a tajomstvo vtelenia v ich vzájomnom vzťahu, v ich organickej jednote.

/Ešte azda drobná poznámočka k slovu "stvorený" v citáte z listu Hebrejom, že Ježiš Bol "stvorený len o niečo menší od anjelov", aby nás, vzácny priateľ, vieroučne nepomýlilo. Musíme ho tu pochopiť ako vzťahujúce sa práve iba na Ježišovu ľudskú prirodzenosť, ako vyjadrujúce skutočnosť, že túto ľudskú prirodzenosť vzal na seba v čase. Žiaľ, citované miesto Písma nie je v najnovšom slovenskom preklade, odkiaľ ho citujem, práve s ohľadom na to slovo "stvorený" dostatočne komentované. V starších prekladoch, ale aj v inojazyčných prekladoch je formulované zreteľnejšie. Napríklad v najnovšom českom ekumenickom preklade Svätého písma, v katolíckom vydaní, nájdeme na uvedenom mieste slová "byl nakrátko postaven níže než anděl"./

Manželstvo nachádza svoju plnosť v Kristovi

Kristus je teda ohniskom našich ciest. Preto je však ohniskom aj našich manželských a rodinných putovaní životom. Ak sme spoznali, že manželstvo je inštitúcia ustanovená Bohom, musíme ju vidieť aj z perspektívy zjednocovania, dovršovania sveta skrze Krista a v Kristovi. Musíme si plne uvedomovať jej kresťanské, kristovské poslanie /kresťanské v zmysle Tertuliánovho výroku, že ľudská duša je vo svojej podstate kresťanská/.

Tento obsah dáva Boh manželstvu od počiatku, Kristus sám nám ho dôvernejšie zjavuje, lepšie vysvetľuje našim ťarbavým a ťažko chápaným mysliam.

Je to on, Kristus, ktorý vraví: "Boh ich stvoril od počiatku stvorenia ako muža a ženu. Preto muž opustí svojho otca i matku a pripúta sa k svojej manželke a budú dvaja v jednom tele. A tak už nie sú dvaja, ale jedno telo. Čo teda Boh spojil, nech človek nerozlučuje!" /Mk 10,6-8/. V týchto jeho slovách je jednota muža a ženy v manželstve - ustanovená Bohom od počiatku - a z nej vyplývajúca nerozlučiteľnosť manželstva tak dvojnásobne zdôraznená, že ani dnešný "moderný" človek nijakým činom, akokoľvek by rád, nemôže prevrátiť ich zmysel. Tu Kristus sám zjavne doslovne uplatňuje zásadu, ktorú hlása: "Vaša reč nech je 'áno - áno', nie - nie'." /Mt 5,37./

Nechápme tu uvedený citát o nerozlučnosti manželstva len ako číru ilustráciu ku konštatovaniu, že Kristus nám vysvetľuje obsah manželstva. Tento citát je totiž skutočne kľúčom k praxi jednocovania sveta skrze Krista v Kristove. Boh si nežiada nerozlučnosť manželstva z dajakého nám nepochopiteľného rozmaru alebo azda preto, že by nas tým chcel takoko trápiť, ale jednoducho preto, že logicky iba cez nu vedie cesta k jednote.

Základným elementom každej skutočnej ľudskej jednoty je stabilné, vyrovnané manželstvo. Z neho priamo pramení jednota v rodine. Čím pevnejšie je manželstvo, tým väčší je predpoklad pevnosti rodiny. Súdržnosť a spolupatričnosť žitá v rodine nachádza svoj odraz aj vo vzťahoch v rámci menších i väčších ľudských societ, náboženských, pracovných, profesionálnych, záujmových, na vyššom stupni potom v národe a štáte, v cirkvi a až naostatok /až naostatok!/ v celoludských rozmeroch.

Čím širšie je spoločenstvo, ktoré združuje s nejakým cieľom ľudí, tým je pochopiteľne, jeho "jednota" uvoľnenejšia, ak len samo toto spoločenstvo sa neuschyluje /v niektorých svojich predstaviteľoch/ k mocenským, násilným spôsobom udržiavania vlastnej jednoty, ktorá, pravda, potom už nie je skutočne jednotou, ale jednotou vynútenou. Pravdivosť tohto konštatovania ani nemusíme dokazovať. S vynútenou jednotou, ktorá je jednotou falošnou, sa stretávame v každom totalitnom politickom režime, ale, pravda, aj v rozličných iných ľudských spoločenstvách, kde si niekto privlastňuje právo hovoriť v mene všetkých bez vnútorného súhlasu ich svedomia. O to vypuklejšie potom precitujú členovia spoločenstva vzájomnú nejednotnosť, nastáva unich vzájomné odcudzovanie sa a strácajú z dohľadu svojich úsilí už prvú spoločnú metú, ktorou by malo byť blaho spoločenstva ako celku realizované v jeho jednotlivcoch.

Pracovať na zjednocovaní ľudstva je nemožné vtedy, keď neužívame jednotu menších ľudských spoločenstiev - pravdaže, v Kristovej láske, v zaujme dosiahnutia jedného a toho istého konečného cieľa - ,...a teda vonkoncom nemysliteľné bez kategorického úsillia o jednotu manželstva a rodiny. Akýkoľvek iný prístup k veci je hrubým a osudným omylom. Tu treba mať na pamäti, čo Ježiš povedal v súvislosti s Mojžišovým predpisom o manželskom priepustnom liste: "Pre tvrdosť vášho srdca vám napísal toto prikázanie." /Mk 10,5./ Kto žije v Kristovej láske, ten si nezatvrdí srdce tak, aby ostával hluchý k slovám Zjavenia. "Kto má uši, nech počúva!" /Mt 13,9./

Boh povolal človeka k svätosti, a preto k svätosti je povolané aj manželstvo. Znesvacovanie manželstva hriechom je ťažkou urážkou Boha. V liste Hebrejčan čítame: "Manželstvo nech majú všetci v úcte a manželské lôžko nepoškvrnené, lebo smilníkov a cudzoložníkov bude súdiť Boh." /Hebr 1,4/ A v prvom liste Solúnčanom: "Veď Boh vás nepovolal pre nečistotu, ale pre posvätenie. A kto týmto pohŕda, nepohŕda človekom, ale Bohom, ktorý vám dáva aj Svätého Duha." /1 Sol 4,7-8./

Napokon, treba si plne uvedomovať i to, že "neoceniteľný význam svedectva manželskej nerozlučiteľnosti a vernosti je v našich časoch jednou z najdôležitejších a veľmi naliehavých úloh kresťanských manželov" /Familiaris consortio, 20/. Kresťanskí manželia sú povolaní svedčiť pred svetom, že život v trvalej láske a vernosti nielenže je možný, ale je aj jedinou zmysluplnou a zároveň jedinou schodnou cestou v živote toho muža a tej ženy, čo sa rozhodli spojiť v jedno svoje životné kroky.

Práve pre toto povolanie manželstva k svätosti a pre jeho posvätenie išiel Kristus od proklamovania manželskej nerozlučiteľnosti ešte ďalej - ustanovil manželstvo ako sviatosť. V evanjeliách síce priamu zmienku o tom nenájdeme, ale počka nás o tom tradícia cirkvi od jej prvopočiatkov.

Sviatosť kresťanského manželstva je zrejmá, ako učí Tridentský koncil /1545-1563/, zo známej paralely, ktorú robí svätý Pavol v liste Efezanom /Ef 5,21-33/ medzi manželstvom a vzťahom Krista k cirkvi /v ďalšom sa k tejto paralele vrátíme/. Podľa kresťanskej tradície ustanovil Kristus sviatosť manžel-

stva, jednu zo siedmich sviatostí cirkvi, pri svadbe v Káne Galilejskej, ktoru posvätil svojou prítomnosťou. O sviatostnosti kresťanského manželstva svedčí najstaršia prax vysluhovania sviatostí v cirkvi. Sviatosťou nazýva manželstvo staroveký kresťanský spisovateľ Tertulián a výslovne o ňom ako o sviatosti hororia cirkevní Otcovia. U svätého Augustína môžeme čítať: "Prednosť manželstva u Božieho ľudu spočíva vo sviatosti sviatostí." A u svätého Jána Zlatoústeho nájdeme to isté vyjadrené slovami: "Kým pohania pokladali za šťastné to manželstvo, ktoré splodilo veľa detí, u kresťanov sa oveľa väčší dôraz kladie na svätosť sviatostí."

Preto len s porozumením a úctou môžeme prijať slová, ktoré nám i v dnešnom čase s plnou vážnosťou poznove adresuje učiteľský úrad cirkvi: "Cirkev, ktorá prijala Božie slovo a verne o ňom uvažuje, slávnostne vyhlásila a učí, že manželstvo pokrstených je jednou zo sviatostí Nového zákona." /Familiaris consortio, 13/

Takto aj v manželstve "sa spoločenstvo medzi Bohom a ľuďmi uskutočňuje s konečnou platnosťou v Ježišovi Kristovi, ženíchovi, ktorý miluje a darúva sa ako Spasiteľ ľudstva a ktorý sa s ním spája ako so svojim telom" /Familiaris consortio, 13/.

Teofil

SPRAVODAJCA

KARDINÁL JOZEF TOMKO celebrou 9. mája v Udavskom pohrebnú svätú omšu za svoju zosnulú matku Annu Tomkovú. Počas tejto už druhej návštevy otca kardinála na Slovensku krátko po sebe mu veriaci tlmočili pozvanie na tohtoročnú púť v Levoči 2. júla. Podľa neoficiálnych správ kardinál toto pozvanie prijal. /ls/

AMERICKÁ UNIVERZITA v Clevelande /štát Ohio/ udelila 28. 5. 1989 kardinálovi Tomáškovi čestný doktorát práv. 89-ročný kardinál Tomášek prijme túto poctu in absentia /v neprítomnosti/. Predstaviteľ univerzity reverend Ravel povedal, že "poctou kardinála Františka Tomáška si účtíme zároveň všetkých tých za železnou oponou, ktorí trpeli za presadzovanie ľudských práv a náboženskej slobody". Ako je známe, kardinál F. Tomášek sa 30. 6. 1989 dožil 90 rokov. Redakcia ROSu vzdáva aj v mene svojich čitateľov vďaka Bohu za jeho svedectvo a vyprosujeme mu zdravie, hojnosť Božích milostí a Božie požehnanie vo všetkom, čo robí.

PREPUSTENIE VÁCLAVA HAVLA z väzenia prijal kardinál F. Tomášek s radosťou. Zároveň vyslovil nádej, že budú prepustení všetci, ktorí boli odsú-

dení za účasť na januárových spomienkových stretnutiach na Václavskom námestí v Prahe. /se/

MIER V SPRAVODLIVOSTI je názov konferencie, ktorá sa z iniciatívy Európskeho ekumenického zhromaždenia konala v dňoch 15.-21. mája v Bazileji. S výnimkou Albánska sa na ňom zúčastnili všetky európske krajiny, spolu 700 účastníkov. Zo strany československých úradov nedostal povolenie zúčastniť sa na konferencii katolícky kňaz bez štátneho súhlasu Václav Malý, hoci obdržal oficiálne pozvanie. Zhromaždeniu poslal svoje posolstvo Ján Pavol II. /ls/

POĽSKÝ PARLAMENT schválil dňa 17. mája nový zákon o vzťahu štátu a cirkvi. Cirkvi bol priznaný právny štatút, o ktorý žiadala už od r. 1945. Nový zákon sa všeobecne považuje za prvý predpoklad k tomu, aby bolo možné nadviazať oficiálne diplomatické styky medzi PĽR a Vatikánom. Zákon ďalej umožňuje zlepšiť pastoračnú činnosť v armáde, vo väzení, v nemocniciach a dáva cirkvi možnosť zakladať súkromné školy. /se/

DOTERAJŠÍ ÚRAD pre cirkevné záležitosti v Maďarsku nahradí, podľa najnovších správ, novozriadené oddelenie pri ministerstve kultúry, ktoré sa má zaoberať cirkevnými

záležitosťami, ale má mať len sprostredkovaciu úlohu. Pokiaľ pôjde o personálne rozhodovanie v cirkvi, bude nutné v otázkach menovania biskupov konzultovať so štátnymi úradmi.

/se/

PODĽA ÚDAJOV Nemeckej biblickej spoločnosti v apríli t. r. medzi zástupcami Ruskej pravoslávnej cirkvi a delegátmi Svetového zväzu biblických spoločností podpísali memorandum, v ktorom sa zdôrazňuje naliehavá potreba zriadiť tlačiarne pre biblie a náboženskú literatúru.

/ls/

KATOLÍCKE ČASOPISY V POĽSKU

Podľa oznámenia Poľskej tlačovej kancelárie vydali v Poľsku v čase od roku 1980 do októbra 1988 navzdory všeobecnému nedostatku papiera 38 povolení na obnovenie niekdajších a či založenie nových katolíckych časopisov. Predstavuje to 30 percent z celého terajšieho počtu 127 časopisov vydávaných v tejto krajine katolíckou cirkvou i katolíckymi laickými združeniami.

V ostatných rokoch dostávala cirkev v Poľsku ročne 1800 ton papiera na knihy a 1238 ton papiera na časopisy. V decembri minulého roka získala z rezervy Ministerstva kultúry a umenia ešte navyše 300 ton papiera. Tohto roku dodávky papiera pre vydavateľov náboženskej literatúry ostali podľa uvedenej správy na úrovni z roka 1988, kým vraj svetským vydavateľstvám sa lanský prídel krátil na 45 percent.

Pred tromi mesiacmi na zasadaní pracovnej rady pre veci časopisov a vydavateľstiev, ktoré zvolala Spoločná komisia predstaviteľov vlády a episkopátu Poľska, cirkevná strana sa dožadovala nových časopisov a prídelu nevyhnutného množstva papiera na ne. S ohľadom na tieto žiadosti minister vnútorného obchodu prisľúbil cirkvi dodatočných 3000 ton papiera. To umožní ešte tohto roku začať vydávať 17 nových časopisov a začať činnosť 6 vydavateľstiev.

Rzeczpospolita 15. 5. 1989.

/jaz/

BIBLIA VŠETKÝM je názov švédskej evanjelickej organizácie, ktorá do- dá do ZSSR do r. 1995 12 miliónov výtlačkov Biblie.

/kn/

VZNIK KREŠŤANSTVA je názov výstavy, ktorá bola v máji a júni tohto ro- ku inštalovaná v Múzeu vývoja spo- ločenského vedomia v Bratislave. Rozsahom, ale i obsahom veľmi skromná zbierka exponátov, z hľa- diska vzniku kresťanstva druhoradých. Stanovy kumránskej sekty a pod., nemôžu zachytávať a ani nezachytá- vajú a nezdôvodňujú príčiny a his- torické okolnosti vzniku kresťanst- va. Výstava je preto, žiaľ, len dô- kazom hrubej neznalosti historických súvislostí a v konečnom dô- sledku dokumentuje nízku úroveň ateistic- kého /údajne vedeckého/ prístupu k skúmaniu kresťanského náboženstva.

/ls/

SLÁVNOSTNÉ ZHROMAŽDENIE Pacem in terris dňa 12. 4. 1989 sa konalo /zhodou okolností?/ v predvečer 39. výročia násilnej a protiprávnej likvidácie reholí v ČSSR /13. a

14. 4. 1950/. Stopäťdesiat kňazov /!/ z celého Slovenska si však prišlo pripome- núť inú, rovnako smutne známu udalosť spred 40. rokov. Tou bola tzv. Katolícka akcia /KA/. Na zhromaždení sa zúčastnili okrem iných minister kultúry P. Kayš, V. Máčovský, A. Horák, Š. Z.recký, a J. Zabák, diecézni administrátori Onděrko, Spišák a Janega, ba dokonca i biskup Jo- zef Feranec. Hoci izba v hoteli Fórum, kde sa zhromaždenie konalo, stojí na o- sobu a deň 700 Kčs, finančná strata je popri morálnej zrejme zanedbateľná...

SLOVENSKÝ HLAS Z RÍMA, časopis sloven- ských katolíkov v exile uverejnil v r. 1988 niekoľko príspevkov vybraných z náš- ho časopisu. Napríklad v č. 6: Mária a obnova rodín /z ROSu 16.1988/1/, č. 8: Jednota v rodine /z ROSu 16.1988/1/, Zákonitosti staroby /článok uverejnený v ROSe 15.1987/5 pod názvom Starí ľudia medzi nami/, Modlitba pomáha chorým uz- draviť sa /článok uverejnený v ROSe 12.1987/2 pod názvom Veda o uzdravujúco- účinku modlitby/, alebo v č. 11: Ťažký problém ekumenizmu /z ROSu 18.1988/3 pod názvom Kardinál J. Ratzinger o ekumenic- kých otázkach/. Tieto a podobné správy

potvrďujú predpoklad, že náš časopis si získava čoraz viac čitateľov nielen na Slovensku a v Čechách, ale aj v zahraničí. Prosíme čitateľov o príspevky.

/ls/

370 ROKOV uplynulo dňa 7.9. 1989 od umučenia troch košických mučeníkov-kňazov - Mareka Križana /nar. 1588/, Štefana Pongráca /nar. 1583/ a Melichara Grodeckého /nar. 1584/. Všetci traja zahynuli v Košiciach v roku 1619 na následky mučenia zo strany Hakoziho vojakov, keď odmietli zaprieť svoju katolícku vieru. Pápež Lev XIII. ich 16. júna 1903 vyhlásil za mučeníkov a jeho nástupca Pius X. ich 15. januára 1905 slávnostne vyhlásil za blahorečených.

/ls/

DO REDAKCIE sme dostali list od spoluautora knihy *Katolícka cirkev a tragédia slovenských Židov*, v ktorom pisateľ reagoval na článok v ROSe č. 16/1988 pod názvom *K ohlasom na vyhlásenie o deportácii Židov, Odprosenie*. Z listu vyberáme: "...v tejto súvislosti zozbieraný a nazhromaždený rozsiahly dokumentačný materiál, hlavne odpisy originálnych protokolov, vojenských rozkazov, súdnych rozhodnutí, valvyslameckých rokovaní, správ, diplomatických listín, demaršov a hlásení z civilných a vojenských štátnych archívov Nemecka, Maďarska, Poľska, Slovenského štátu, Protektorátu Čechy a Morava, Československa, Talianska, Belgicka, Holandska a hlavne Vatikánu, kde nám bolo s osobitným súhlasom Svätého Otca umožnené mahliadnuť do všetkých dokumentov z činnosti valvyslanciev a pápežských nunciiov z rokov 1938-1945 prezrádza, čo všetko predchádzalo deportácii Židov v Európe a hlavne v Slovenskom štáte, ktorý pocitoval a prežíval obrovský vojenský a ideologický tlak zo Západu i Východu. Prezident Slovenského štátu nemal nijakú alternatívu. História v blízkej budúcnosti potvrdí, čo všetko vykonala katolícka cirkev v záujme záchranu prenasledovaných Židov."

/ls/

POSILANIE TVORBY je chrániť svedomie ľudu. Zahrnuje do toho i smysl vnímať krásy sveta, oit pro pravdu a potrebu protestu proti jakékoli nespavedlnosti. To je smysl tvorby a ten je večný. Velké umění stálo vždycky na straně svobody a vždycky k němu patřil soucit se všemi poníženými a uraženými... Musíme vychovávat k důvěře v ideály. Ale ne slovy, musíme vychovávat vlastním mravním příkladem. /Jevgenij Jevtušenko, sovietsky básnik, Rudé právo, 6. 4. 1989/

VÝBOR ČS. VEREJNOSTI pre ľudské práva a humanitárnu spoluprácu dostal od začiatku mája asi 1500 listov - podaní občanov. Na seminári koncom apríla v sekcii práv veriacich sa konštatovalo, že náboženstvo a kresťanstvo sa už nechápe ako triedny nepriateľ. Ďalej: "Európsky dom, ktorý spoločne budujeme, stojí na troch pilieroch. Na kresťanstve /aj s jeho deformáciou - inkvizíciou/, ideáloch Velkej francúzskej revolúcie a vyhlásení deklarácie ľudských práv /i s deformáciou - vznikom impéria/ a na socializme /aj s jeho deformáciou - kultom osobnosti/"... V sekcii sa zaoberali "istým porušovaním práv veriacich aj v súčasnosti". V sekcii odznelo "aj upozornenie na § 236 nášho Trestného zákona, ktorý hovorí o tom, aby aj ten, kto hatí náboženský výkom, bol potrestaný alebo napomenutý". Konštatovali, že mládež volá po informáciách o náboženstve.

Adresa výboru: Výbor čs. verejnosti pre ľudské práva a humanitnú spoluprácu, Opletalova 13, 110 00 Praha 1. /Z novin Sloboda, 11. 5. 1989/

DENNÍK SMENA v rámci zväzackého vzdelávania Náboženstvo a cirkev v našej spoločnosti uviedol ako 14. tému rozhovor s námestníkom ministra kultúry SSR a riaditeľom Sekretariátu pre veci cirkevne FhDr. Vincentom Máčovským. V článku s podnadpisom "Slová k téme, ktorú chceme" je aj otázka o nelegálnych náboženských štruktúrach. V. Máčovský odpovedá: "Nie som odborníkom na "nelegálne náboženské štruktúry" a ani nepatria do kompetencie môjho úradu. Ale zodpoviem stručne. Myslí sa na štruktúry, pôsobiace najmä v katolíckych cirkvách paralelne s legálnou cirkvou. Sami o sebe vyhlasujú, že sú organickou súčasťou jednej a tej istej cirkvi, iba formy pôsobenia majú odlišné, tajné, vraj preto, že legálna cirkev nemá dostatočný priestor na svoju činnosť".../Smena, 29. 11. 1988/

Z ROZHOVORU kard. Tomáška, ktorý uverejnil poľský časopis Gwiazda morza
R. 4. v Gdanskú:

- Aký postoj zaujíma Cytkevič k verejným udalostiam?
- Kresťan nemôže byť len sám pre seba, musí ním byť tiež pre iných, to je jeho povinnosť. Ak to nie je povolené legálne, potom je to treba robiť nelegálne.

/1/

OHLASY ČITATEĽOV

K ROS 19.1988/4

Toto číslo je veľmi cenné, pretože podáva mimoriadne veľa faktických údajov, z ktorých sa dá zložiť celkový obraz o súčasnom dianí.

Radostné je, že v priebehu necelého roka sa udialo také množstvo rôznych prejavov kresťanského života a smutné je to veľké množstvo prekážok, nástrah a sankcií protirečiacich s hlásanou slobodou.

V tejto súvislosti je veľmi posmelujúci záver listu kardinála Tomáška, ktorý ponúka osobnú pomoc v bezprávi, keď slyhajú ostatné cesty domáhať sa spravodlivosti. Túto informáciu by sa mali dozvedieť všetci naši kresťania. O svojich rozhodnutiach informuje kardinál vládu. Tým sa zlepšuje situácia a vzniká atmosféra väčšej istoty.

Kritika Damiho knižky by mala byť publikovaná v niektorom denníku čo najskôr /dúfajme, že aj bude, ale to ešte potrvá/ už aj preto, že veľa faktov sa človek už len veľmi ťažko môže dozvedieť.

Uvítali by sme článok, v ktorom by sa rozoberala problematika výchovy detí a mládeže v "rozdvojenom" svete. Doma sa hovorí iné, v škole iné a dieťa je denne ako na hojdačke. Má to odzvu aj na charakterových vlastnostiach dieťaťa. Je to ťažký psychologický problém a potrebovali by sme pomoc pri jeho riešení.

Rodičia

K ROS 21.1989/1

Niekoľko poznámok k článkom "Pozvaní ku Kristovej slobode" a "K filozofickému chápaniu slobody". /ROS 21.1989/1/

Sloboda - veľmi aktuálna téma dnes, v čase jej veľkých výdobytkov i veľkého ohrozenia terorizmom zhora i zdola.

Autor pristupuje k téme historicky. Historická téma si žiada prístup veľmi fundovaný, so snahou preniknúť k pravde, i keby bola na druhej strane bariéry. V štúdiu sa stretávame s podcenením antickej gréckej vzdelanosti; treba pripomenúť, že staré Grécko dalo svetu istý stupeň demokracie a dalo mu aj Aristotela, z ktorého čerpali kresťanskí filozofi. Starý Rím, ktorý vlastne preberal kultúru z Grécka, sa v štúdiu zasa idealizuje; v čom vidí autor snahu Rimanov o "zjednotenie sveta", bol obyčajný rímsky imperializmus, násilne šírený, podobný imperializmu perskému alebo babylonskému.

Nemožno tiež paušálne a sploštene vyhlásiť o novoveku, že s heslami o slobode a rovnosti odmietol náboženstvo. Autor azda má na mysli Francúzsku revolúciu; zabudol, že už pätnásť rokov pred ňou vypukla revolúcia americká, ktorá umožnila vznik Spojených štátov a ktorú viedli veriaci ľudia, napr. taký hlboko veriaci človek, ako bol Benjamin Franklin. Ešte dávno predtým uskutočnili revolúciu, ktorá dala vznik Švajčiarskej konfederácii a ktorú tiež viedli veriaci ľudia. Iné príklady revolúcií, ktoré viedli alebo ktorých sa

zúčastnili veriaci: povstanie Johana z Arca, slovenská revolúcia v rokoch 1848/49, poľské povstania, boj balkánskych národov proti tureckému útlaku, revolúcie, ktoré viedli Mahátma Gándhí alebo Martin Luther King. Aj dielo Cyrila a Metoda bolo vlastne súčasťou odporu proti sovietskemu tlaku a konzervatívnej obmedzenosti, šírenej svetskou mocou, podporovanou aj cirkevnou autoritou. Euro-americká myšlienka demokracie a slobody má náboženský výklad. /Nezaškodí si pritom prečítať niečo z Jacquesa Maritaina./

Žiaľ, máme v histórii aj iné príklady, že cirkevné kruhy podporovali potláčateľov slobody, okrem Vichinga a jeho spoločníkov, podporovali napr. aj Habsburgovcov a maďarských ultrašovinistov. To bolo zle pochopené kresťanstvo. Keď sa to v kresťanstve priveľmi preháňa s rešpektom svetskej moci a vrchnosti, môže z toho vzniknúť napr. aj také kombinácia ako servilné prisluhovanie niektorých kresťanov krvavým a protikresťanským diktatúram.

Otázka slobody nie je vecou špekulácie, ale života. /Žiaľ, štúdia je veľmi prešpekulovaná, ťažko niekoho prítiahne./ Keď Kristus hovoril o "Kráľovstve Božom", iste nemal na mysli feudálnu monarchiu. Na také chápanie už kresťanstvo vďaka doplatilo. Skôr ide o "obec Božiu" /dnešnými oficiálnymi tendenciami proscribovaný výraz, ktorý u nás používal Dominik Tatarka/ so slobodnými občanmi podľa zásady "miluj a rob, čo chceš". Boží človek má byť vnútorne slobodný od sveta a vnútorne slobodný aj od svetskej moci a vrchnosti, asi tak ako kresťania v starom Ríme alebo Mahátma Gándhí. To je dôležitá stránka chápania slobody. Má byť slobodný aj od vlastného egoizmu. Sloboda si žiada múdrych a vyspelých občanov, ktorí nenaletia na hocijaký podfúk zo strany svetskej moci, ale ani vlastných chůtok. Základ múdrosti je v pokore. Pokorný /a vnútorne chudobný človek/ nenaletí tak chytrc na ponuku kolaborácie s hocijakým donucovaním, ako pyšný, a preto je vnútorne slobodnejší pred hocijakou mocou a násilím.

/Tieto poznámky si nerobia nárok na vyčerpávajúcu odpoveď na danú tému./

Rastislav

Poznámka redakcie: Redakcia prosí Rastislava, ak mu to okolnosti dovoľujú, aby prispel do ROSu článkami s historickou alebo aj inou tematikou.

Ďakujeme.

K ROS 22.1989/2

Najprv jedna všeobecná poznámka. Je veľa návratov na tú správnu cestu. Sú to napríklad dobré kázne, dobré čítanie, dobrý príklad. Za jedno z najlepších čítaní považujeme práve ROS. Čakáme ho vždy túžobne a prečítame do bodky. Skladba je mimoriadne šťastná, srdečná vďaka!

"Oslobodení v duchu a pravde" pokladáme za ťažiskový príspevok. Naozaj vracia pokoj do duše rozkolísanej denným zhomom. Analyzuje kresťanskú slobodu a všetko čo s tým súvisí. /Božské čnosti, raj už tu na zemi, občerstvenie Kristovho pokoja a šťastia/.

Páčia sa nám aj kontrasty s tzv. svetským chápaním slobody, kde si človek chciac-mechtiac uvedomí, kde je jeho miesto, alebo kde by malo byť.

Aj nadväzný príspevok "Biblické chápanie slobody" na historickom základe dokresluje chápanie našej náboženskej slobody, ktorá je špecifická tým, že nám ju vlastne nie je možné odňať bez nášho pričinenia a presvedča nás, že z raja sa môžeme vyhnúť iba sami /a kto by to chcel?/.

"Bojte sa!" Naozaj, človek sa bojí všeličoho. Ale oddanosť a dôvera nás vlastne zbavujú strachu, dokonca aj strachu zo smrti. K tomu samozrejme má čo povedať aj psychológ a povedal to výstižne v článku "Premena života". Už uvedomenie si nadpisu článku je povzbudivé. Tešíme sa na pokračovanie.

"Kristus na kríži naozaj zomrel" - pohľady lekárskej vedy postupne potvrdzujú Sväté písmo. Veľmi zaujímavé a sugestívne sú všetky detaily. Je dobré, keď to, čo tu je napísané, človek ovláda. Dá sa v diskusiách lepšie argumentovať.

a aj vnútorné hlboké presvedčenie narastá. Taktiež čakáme pokračovanie.

"Pred vážnym životným krokom" - Myslím, že všetci mladí by si mali prečítať citovanú knihu Dr. Rozinajovej. Svojím spôsobom táto kniha "predstihla" dobu, alebo aspoň by ju mala predstihnúť. Škoda, že vyšla v pomerne malom náklade.

Rodičia

Poznámka redakcie: Ďakujeme všetkým čitateľom ROSu, ktorí nám posielajú príspevky, svoje názory, pripomienky a ohlasy na články v Rodinnom spoločenstve a prosíme ich o ďalšiu spoluprácu.

SVEDECTVO O ČINNOSTI MIEROVÉHO HNUŤIA KŇAZOV

V prílohe uverejňujeme ďalší historický dokument z pera otca biskupa J. CH. Korca, v ktorom na základe konkrétnych faktov a svedectiev opisuje činnosť mierového hnutia kňazov v našej vlasti za posledných 40 rokov. Predstavitelia tohto hnutia sa veriacemu ľudu často predstavujú /v Katolíckych novinách, v televízii, v rozhlase atď./ ako "záchrancovia" cirkvi na Slovensku.

Priložený dokument dáva možnosť vytvoriť si objektívny pohľad na jednu stránku dejín cirkvi u nás od februára 1948 až do dnešných čias.

Biskup Korec sa vo svojich doteraz 65 uverejnených dielach venoval výlučne duchovnej tematike. Išiel o aktuálnu problematiku, ktorou sledoval zvýšenie duchovnej úrovne veriacich i neveriacich na Slovensku.

Dnes, keď sa im prekladajú polopravdy, osočovania, výmysly a lži, boží ľud sa ťažko môže orientovať v spleti týchto neprehľadných informácií. Preto otec biskup Korec považuje za mimoriadne aktuálne ukazovať pravú tvár dejín cirkvi u nás, čo urobil už niekoľkých predchádzajúcich svojich početných listoch.

Najnovší z nich prekladáme čitateľom v nasledujúcej prílohe:

BOŽSKÉ SRDCE, BUĎ S NAMI,
KRAĽUJ NAD NAMI,
NECH SA V NAŠEJ RODINE
ŽIVOT MLERY ROZVINIE

Mária, pomodnica kresťanov, oroduj za nás!

platis. A tak ako v bezhraničnej dôvere obstáli v minulých desaťro-
čiach, tak ešte s väčšou dôverou hľadia do budúcnosti, posilňovaní slo-
vami Pána pri Poslednej večeri - "vo svete máte len súhlasie, ale du-
šajte, ja som premochol svet" - a slovami Vzkrieseného: "Ja som s vami
po všetky dni až do skončenia sveta" /Jn 16,33; Mt 28,20/. Tak či-
jeme v nádeji na jednotu Cirkvi na Slovensku, v Čechách a na Morave,
v spojení s Cirkvou po celom svete, v jednote s Petrom v Ríme, a to
i pre dobro našich národov a našej spoločnosti.

Nech je naveky uctený Boh-Otec, skrze svojho Syna Ježiša Krista,
v Duchu Svätom, uprostred jednej, svätej, katolíckej a apoštol-
skej Cirkvi!

V Bratislave, na Svätok Najsvätejšej Trojice,
21. mája 1989

J.Ch. Korec
Bratislava

Na veácmio: Kard. Fr. Tomášek,
arcibiskup pražský,
Praha,
Hradčany

Príloha k ROSu24 / 1989 / 4

List otca biskupa J. Ch. Koreca Katolíckym novínám
k 40- ročnej činnosti mierového hnutia kňazov

združenie "Pacem in terris", ktoré teras pôsobí v Československu, medzi tie spolký a združeniu, o ktorých hovorí "Vyhlasenia" 2/ Či povinnosť pod čl. 5 tohto istého "Vyhlasenia", prikázanie cirkevnej autority, vztahuje sa s tou istou záväznosťou, aká vŕha biskupov ordinárov, aj na ostatných ordinárov, ako na apoštolských administrátorov, kapitulných vikárov a generálnych vikárov? - Ne tieto otázky odpovedal prefekt kongregácie pre klerus kardinál Silvio Oddi: ad 1/ áno, ad 2/ áno. Dané v Ríme 18. marca 1982. - 18. júna 1982 zasial kard. P. Tomášek združeniu Pit oficiálnu rímsku dokumentáciu o "Vyhlasení" Kongregácie a tým o Ede-keze tohto združenia. Keď v článku českých Kat. novin z 11. júla 1982 odmietli toto prehlásenie prijať, kard. Tomášek listom z 15. júla 1982 združeniu Pit napísal, že sa dopustili "hrubého priestupku proti cir-kevnej disciplíne" a že je preto povinný "vysloviť im pokarhanie".

Cirkev bola a je založená na Petrovi-Eškale /Mt 16, 18-19/. Peter má dnes meno Ján Pavol II. Kongregácia pre klerus, ktorá vydala dekrét Quidem episcopi, je výkonným orgánom Petrovej pastierskej právomoci. Na koncii dekrétu výslovne stojí: "Svätý Otec Ján Pavol II. pri audien-oi, ktorí sme nižšie podpísanému prefektovi Posvätnéj kongregácie pre klerus poskytol 6.3.1982, ratifikoval a potvrdil toto prehlásenie o nie-ktorých kňazov zakázaných združeníach či hnutiach a nariadil jeho zve-rojnenie" - Rím, Posvätná kongregácia pre klerus, 8. marca 1982, kardi-nál Silvio Oddi, prefekt Kongregácie.

Tieto slová spolu s odpoveďou kardinála Oddiho na otázky kardinála Tomáška sú úplne jasné. Je preto nevecné odvádzať pozornosť od podstaty a je nedostojné diskutovať o tom, či bol Dekrét vydaný aj pre teológov a slobodného a Južnej Ameriky, alebo o tom, čo si o veči mysleli v Pol-sku, v Maďarsku, alebo v NDR, ako to urobili Katolícke noviny z 23. ep-ria 1989. Katolícky kňaz u nás vie, čo je jeho povinnosť pred Bohom, keď prehovoril nástupca sv. Petra pápež Ján Pavol II. - Pre nás verie-cich a tým viac pre kňaza, ktorý pozná nielen Písmo /Mt 16, 18/, ale štu-doval i teológiu a dejiny a pozná zmysel sviatostného kňazstva, je štru-ktúra života a pôsobenia Cirkvi jasné: veriaci s kňazom, kňazi a bisku-pom, biskupi spoločne v spojení s nástupcom Petrovým. Keďže Cirkev je jedná, ale i katolícka, môže žiť uprostred všetkých národov a štátov a pokiaľ zaobovávajú medzinárodne uznané a prijaté ľudské práva a slobo-dy, jej veriaci môžu s vierou v srdci nadešne pomáhať rozvíjať svoje krajiny a štáty rovnako na Filipínach ako v Indonézii, v Zambii ako v USA, vo Francúzsku ako v ČSSR. Aj naša spoločnosť má preto veľké možnos-ti spolupráce pre spoločné dobro našich národov. No hierarchickú Cirkev nemôže reprezentovať nijaká frakcia kňazov, najmä nie proti vôli a roz-hodnutiam petrovho nástupcu, Strážcu jednoty.

Katolícke noviny z 23. apríla 1989 napísali, že pred 40. rokmí 10. II. 1950 "skupina jedenástich kňazov sa rozhodla" udávať Ci-ckvi v ČSR tón a smer. Kňochi z týchto jedenástich zomreli, dokonca s odo-privím cirkevného pohrebu, niektorí ešte žijú. Podstatne aktívnych kňazov hnutia Pit nie je však ani dnes oveľa viac než jedenást, ako ich bolo na začiatku. Majú síce s podporou úradov zatiaľ obsadené do-ležité miesta cirkevnej správy, ale ani tu nemajú azda všetci zlu vô-lu a azda sú ochotní prijať nariadenia sv. Otca. To by zneme-nalo obnovu jednoty cirkvi u nás. - Úplná väčšina kňazov, rehoľníkov i veriacich, najmä mladých nadšených veriacich na Slovensku, Morave i v Čechách prijíma dekrét sv. Stoliče pod vedením kardinála Tomáška bez výhrad a je skutočne verná Cirkvi a sv. Otcovi, i keď za to draho

Katolícke noviny z 23. apríla 1989 v rozšírenom vydaní a s náped-nou úpravou "Zo života Pit - Zo života Pit..." prekvapili a udivili kňazov i veriacich správou o slávnostnom zasadaní Zdrú-ženia Pacem in terris v luxusnom hoteli "Forum" a uverejniením prejavov "Roky mierovej práce" a "Dejiny našej práce za mier" od Thdr. Št. Onděrku a Thdr. Št. Záreeczkého ako i príhovoru Thdr. A. Horáka. V pre-javoch sa podával prízreš udalostami cirkevného života u nás od začiat-ku roka 1948 - údaje o vyjednávaníach s vtedajšou vládou a o ich údej-nom prerušení našimi biskupmi, že rozpo, ako sa 10. februára 1950 skupina jedenástich kňazov rozhodla, že rozpo, J. Lukáčovič, A. rd podpísali dr. Beňo z Nitry, dr. Višňovský a CMBF, J. Lukáčovič, A. Horák, Št. Záreeczký a iní. Na výzvu prišlo údajne 150 súhlasných odpo-vedí, no 26. apríla 1950 sa sídlo potom do Trenčianskych Teplic z celé-ho Slovenska len 58 kňazov.

Podľa "Vyhlasenia" účastníkov konferencie Združenia Pit slávnostná schôdza bola jubilejná: "Je to 40 rokov, keď naši duchovní za úpramnej podpory a spolupráce najdostojnejších pánov biskupov hľadeli cestu...". Začiatkom bol podľa toho apríl 1949. - Podľa Katolíckych novín z 23. apríla 1989 dr. Št. Záreeczký v hoteli Fórum hovoril o tom, že roku 1949 "začalo šarapať vo verejnosti niekoľko nebezpečných nápadov... Robili sa pokusy /nelegálne/ na vytvorenie Katolíckej akcie". Tu dr. Záreeczký konštatoval, že "vdaka Pánu Bohu drvivá väčšina našich oltárnych bratov si zachovala svoju triezvosť, svoju rozumnú vernosť a oddanosť sv. Ot-covi a cirkvi...". Dalej dr. Št. Záreeczký v hoteli Fórum povedal, že roku 1950 veľmi citlivo sa duchovných dotklo najmä sústredenie bratov rehoľníkov, ktorí boli nenahradiateľnými spolupracovníkmi v pastoračii... - V prejave dr. Št. Onděrku sa hovorilo, že Mierové hnutie kňazov, "od-dané svojím biskupom a ordinárom sa snažilo vždy o to, aby duchovní, angažovaní v mierovej činnosti, boli užitočnými služobníkmi svojho ve-riaceho ľudu... Ani jediný raz sme neznižovali autoritu cirkvi a jej hierarchie"... Dalej sa v Kat. novinách z 23. apríla 1989 píše: "Sme vďační aj našim vtedajším biskupom a ordinárom - Čárskemu, Něcseymu, Lazíkovi, Pobožnému, ktorí premyslene... boli vždy ochotní radiť nám...". - Podľa prejavov v hoteli Fórum čs. duchovenstvo "bolo prvé, ktoré vstúpilo na cestu dialogu s tým, ktorí sú iného ideologického presved-čenia... a či to niekto uzná alebo nie, pravdu zostane, že angažovaná mierová činnosť duchovných vybudovala most vzájomného dorozumenia... k rokovaniu aj na najvyššej úrovni... a stala sa základným pilierom... vzájomného dorozumenia a zlepšenia vzťahov medzi Cirkvou a štátom...".

V prejavoch na zhromaždení Pit sa ďalej spomínali "... mrákavy ne-pochopenia a neraz aj ohovrdenia, podozrievania i zlovoľe... ktorými pozerali na nás a pozerajú i dnes... Naše miesto je tu pri našom lu-de... nie v zákopoch emigrácie, ani na chodníkoch disidentných poku-

katolíckeho dúbhovenstva Pacem in terris SSR pod vedením jeho predsedu kanonika ThDr. Oeju Navrátila. Na prijatí sa sčastnili aj predstavitelia rímskokatolíckej cirkvi na čele s predsedom Zboru ordinárov Slovenska biskupom ThDr. Josefom Ferencom... - Podobná správa bola uverejnená aj o prijatí z 11. januára 1982 na KNY v Banskej Bystrici: "Zástupcov ZKD sprevádzali miestny ordinár banskobystrický ThDr. Josef Ferenc a kapitulný vikár rožňavský opát Zoltán Belák. - Tak sa predstavila "pacem in terris" proti kánonickým predpisom znova stávali prvým partnerom so strany Cirkvi v očiach štátu, zatiaľ čo biskupi sa vo všetkom znova dostávali na druhé miesto.

Pri 1100-ročnom jubileu smrti sv. Metoda roku 1985 bola výslovné odhalené proticirkevné činnosť Pit, keď bol vydaný priam mobilizačný úradný dokument, v ktorom bolo medzi iným nariadené: "K oslabeniu činnosti predpokladanej aktivity katolíckej cirkvi využiť vhodnou formou angažovaných ordinárov a duchovných... - Proti tomu protestoval kardinál Tomášek u dr. G. Husáka listom z 18. marca 1985. O nejaký čas dostali roku 1985 vedúci činitelia Pit tisícové odmeny a štátne vyznamenania /Dok. kard. Tomáška výzva členom SKD Pit/.

Ak v posledných rokoch naplňujú naše kostoly a naše pútné miesta v tisícoch a desiatkoch najmä mladí veriaci, nie je to zásluhou Zdrúženia Pit - je to zásluha verných kňazov, oddaných sv. Otcovi a je to zásluha obetavých laikov a ich neuhnaného epoptolátu. Ak naši mladí veriaci na znak sľubu vedia nadšene tleskať kardinálovi Tomáškovi, či kardinálovi Tomkovi, na Veľhradě roku 1985 dali najavo svoju nevládu voči manipulácii, také nijaký predstaviteľ Pit sa neodvážil prehovoriť pred stotisícovým zástupcom, a minister kňazsk, ktorý chcel púť premeniť na mierový manifestáciu, bol najprv mladými opravený, potom vypískaný. Slovenský minister kultúry sa neskôr vslovil, že sa to stalo preto, lebo zodpovední činitelia "chodili esi poza školu". Alebo sa to stalo preto, že ich učiteľmi a zlymi radcami sú po dlhé roky vedúci činitelia Pit na veľkú škodu nielen Cirkvi, ale aj celej našej spoločnosti a štátu.

Obnovené hnutie vlasteneckých kňazov Pacem in terris si vzalo za jedno z hesiel ochranu "neoceniteľného daru života", ako sa to zdôrazňuje i v katolíckych novinách z 23. apríla 1989. Predsedom tohto hnutia bol však po dlhý roky minister zdravotníctva, v ktorého rezorte sa v nemocniciach zavraždilo okolo stotisíc detí ročne. A keď sa neskôr roku 1986 chystal nový potravný zákon, hnutie Pacem in terris na ochranu a záchranu života nepovedalo ani jediné varovné slovo.

Zdrúženie Pacem in terris bývalo pritom financované z peňazí veriacich, napríklad prostredníctvom katolíckej Charity. V októbri 1986 navštívili knazi z ČSR na pozvanie Zdrúženia Slovensko. V novinách stálo: "Generálny riaditeľ Charity... sa púca celého pobytu staral o potreby našich hostí. Za túto starostlivosť ma vyslovujeme úprimnú vďaka!"

Historici môžu postupne vysvetľovať a dopĺňať detailami výpočet údajostí minulých desaťročí. To podstatné však čo som sa krátko čas od 23. apríla 1989 a od zhromaždenia Pit v hoteli Forum stihol napísať o dejinách tohto Zdrúženia, nik už nezmením - uvedené historické skutočnosti sú nezmeniteľnou súčasťou našich cirkevných, náboženských i národných dejín.

Nakoniec celkom stručne k otázke cirkevnej nelegálnosti Zdrúženia Pacem in terris. 8. marca 1982 vydala Posvätná kongregácia pre klerus prehlásenie "O určitých združeniach a hnutiach zakázaných kleru". 18. marca 1982 odpovedala táto kongregácia na dve otázky, ktoré jej písomne predložil kardinál Fr. Tomášek. Otázky zneli: 1/ či treba rásť

sov... Stadiel sa veľmi ľahko a bez zodpovednosti strieľa hlava-nehlava. Verní svojmu poslaniu, kňazskej identite zostaneme vždy pred tvárou ľudu, ... Cirkvi, aby sme nahlas povedali všetkým svoje krádo...

V prejavoch sa ďalej hovorilo: "Kto a odkiaľ si vzal právo zdvíhať kameň, aby triefal po tých, ktorí v úprimnosti svojho Meštra chcu konat', ako konal On... Dal som vám príklad... - Podľa prejavov v hoteli Forum Mierové hnutie kňazov chcelo vždy a všade chrániť "najväčší dar, dar života... - Tým sa odlišovalo od každého, "kto sa... až provokacným spôsobom izoluje." - Ďalej sa v Kat. novinách 89 píše o tom, ako bolo Mierové hnutie obnovené v Zdrúžení Pacem in terris a rokoch 1970-1971: "Sporedické porady a konzultácie kapitulného vikára Ondereku, nebohého Beláka, dr. Krajčího a Zárečského vytvorili prípravný výbor..."

Hodnotu všetkých tvrdení, vyslovených v hoteli Forum a uterajených v Kat. novinách 23. apríla 1989 možno posúdiť len na základe historických faktov. Dnešní 40-roční knazi a veriaci i ľudia mimo Cirkvi sa roku 1949 práve narodili, päťdesiatroční mali vtedy desať rokov. Nemôžu sa na niekdajšie udalosti preto pamätať. No národ a Cirkve má živú pamäť. Mnoho udalostí sa uchovalo vo svedectve starších, v ich záznamoch a v živom tradovanom rozprávaní. Mnohé sa uchovalo na písme v časopisoch, v knihách a v archívoch - o osobách, o ich činoch a o ich rediach. Uvediem aspoň niečo z tejto zochovanej pamäti života cirkvi u nás, a to väčšinou bez komentára - historickými faktami, ktoré sú nenasiteľné a sú súčasťou našich nenasiteľných dejín.

Začniam najprv trochu hlbšie. Pred voľbami roku 1946 sa zdali byť veci sľubné. Dr. G. Husák na Veľkú noc napísal: "Sme sa náboženskú slobodu... /Pravda, Veľká noc 1946/, 23. apríla 1946 porovník Školástra L. Novomeský v Žiline povedal: "Kde katolicizmus má nádehrnú slovenskú tradíciu Cyrilometodějskú a sociálne úsilie, tvoriace centrum všetkých našich úsilí... zodpovedajú najkrajšie a najslávnejšej tradícii kresťanstva /Pravda, 1.V.1946/. - No v tom čase boli už známe aj smutnejšie veci. Dr. Jozef Straka, ktorý patrili neskôr po dlhé roky k predným činiteľom tzv. vlasteneckých, pokrokových a mierových kňazov, prišiel už 5. mája 1945 na biskupský úrad v Spišskej Kapituli. Bol v kňazskom civile s kolárkom. Biskup Vojtaššák o tom neskôr napísal: "Doručil mi na polháru mizerne napísanú výzvu, aby som sa okamžite presťahoval... Pred bránu stálo auto... v aute puška s nasadeným bodkom... Straka si sadol po mojej ľavej strane... povedal som mu len takto: "Prítiahli ste na seba erkomunikáciu... prípad som oznámil sv. stolici... /V. tetranský, Biskup Ján Vojtaššák, 1977/. - Iný obitý svetko napísal, že po skončení vojny v máji 1945 prichádzala štátna bezpečnosť na hrad v Ritre... kas "príšli pod vedením dr. Josefa Straka a preserali miestnosti Biskupského kancelária. Prekurali písací stôl pána biskupa Dr. Nécsyho. Dr. Strakovi som posnamenal, že táto akcia sa dostane do histórie Biskupskej kancelária. Hneď bol zvedavý, či píšeme históriu Kancelária /A. Bošácky, Hlas Slovenska 4-88/. - Ten istý kňaz Josef Straka na predvolebnom zhromaždení v Žiline 23. mája 1946 povedal: "Ak u nás niektorá politická strana má právo hovoriť v mene kresťanstva, je to jedine KSS. Jej víťazstvom - povedal - sa posilní aj práve kresťanstvo na Slovensku... /Pravda, 25.5.1946/. - Keď sa v máji roku 1948 likvidovali katolícka časopisy a vydavateľstvá, do Košíc prišiel likvidovať "Verbum" a jeho knihy dr. Jozef Straka /V. Tetranský, o. d. /.

Hneď po februárových udalostiach bol z biskupskej konferencie v Brne 4. marca 1948 odoslaný list A. Cepičkovi, ktorý mal na starosti cirkevné veci. Biskupi vyjadrili ochotu urobiť všetko pre dorobok so štátom. V tomto liste však upozornili aj na svoje starosti: "Poukajeme však... na vážne prechmaty, s ktorými nemôžeme súhlasit, lebo

31. augusta 1971 sa síšlo asi 200 kňazov na ustanovujúcom schôdzku združenia Pacem in terris. 17. novembra bol utvorený federálny výbor. Medzi tým 12. augusta 1971 zomrel dlhoročný redaktor katolíckych novín a Duchovného pastiera J. Stoda a 19. novembra zakladateľ Mierového hnutí J. Straka. Na začiatku roka 1972 redaktor Duchovného pastiera M. Krovina napísal: "Tu pôjde najmä o uverejňovanie... materiálov... združenia katolíckych duchovných Pacem in terris... - 22. februára 1972 zomrel bismarský biskup K. Skocyp, 9. júna rožňavský biskup K. Pobočný... Duchovný pastier písal: "Snahou združenia pít bude niť viac a niť menej, ako radí a pomáhať našim nádp. ordinárom v otázkach cirkevnob-čiasanskej povahy".

Vo februári 1973 sa Dr. Krovina rozhorčoval v Duchovnom pastieri nad nečleneným evplynovaním bohoslovov: "Stáva sa to najmä cez prax-niny, keď domáci alebo cudzí duchovní... chovanca nezodpovednými rečami usmerňuje opäť ako seminárski predstavení, ktorí sú predsa ku kňazskej výchove vybraní..." /Duch. pastier 2/73/.

28. októbra 1975 na zhromaždení Pacem in terris v Olomouci Tomáš Trávníček, predseda NF, prízvaný ako hosť, povedal: "Sme presvedčení, že proces výhovry sa musí zavrieť sfornovaním marxisticko-leninského svetozáporu, ktorý na základe vedeckého poznania umožňuje aktívne u-vedomeho formovať viednu budúcnosť, a nie odovzdať, pasívne čakať na to, čo príde... V tejto oblasti tu je a bude trvať neprekonalný roz-diel medzi ideológom komunistov... a medzi ideológom náboženskú a cirkevnou. Po celú obdobia budovania socialistickej spoločnosti budeme ďalej svádzať zápas o vedomie človeka... Ak použijem tieto veľmi otvo-rené formulácie práve na tejto pôde, tak možem polčiť veľmi závažnú... otázku: Je dôvod pre to, aby sa verilo, aby eirky, aby sa knazi a du-chovní v dôsledku tejto skutočnosti postavili na druhú stranu barikády, alebo je dôvod pre to, aby sa i pri tejto situácii, ktorí hlásame jasne doma i v medzinárodnom meradle, zúčastňovali na realizácii poli-tiky strany? - Prítomní knazi Mierového hnutia po tomto prejave za-tleskali... - Po týchto priem nehorázných slovách o výhľadoch likvi-dácie náboženstva do tvrde kňazov... Trávníček "vysoko ocenil skutoc-nosť, že združenie rímskokatolíckych kňazov Pacem in terris tieto záse-dy, ako som ich uviedol, si osvojilo". A dodal: "Významnou úlohou ce-lého vášho združenia je získať pre ne rozhodujúcu väčšinu rímskokato-líckych kňazov"... - V Duchovnom pastieri sme sa mohli dočítať "o vý-znamnom prejave tohto výzračného hosťa".

Po tomto trápnom incidente sa objavil a po Slovensku koloval le-ták a nadpisom "Likvidujeme vás, tliekajte!" zranieroval nedostojné správanie prítomných mierových kňazov a ich organizátorov, že bez slo-va protestu vypočuli slová svojho hosťa o tom, ako majú rátať s postu-ným likvidovaním Cirkvi a viery v Boha a ako majú až po svoj hrob a po hrob Cirkvi tento postup napomáhať...

Vo februári 1978 sa v Katolíckych novinách písalo: "Už dnes je historickým faktom, že veľmi prezieraví, múdri a nie vždy chápajú po-sitýmu úlohu zohrali vo februári i po ňom tí duchovní, ktorí nás vie-dli v bývalom Mierovom hnutí... správnom cestou... - V Duchovnom pas-tieri zas stálo: "Naša mierová hnutie... sa pričínilo o príkladný sú-lad medzi cirkvou a štátom...". - Na začiatku roka 1978 knazi z Pacem in terris prehlasovali: "Krzí nás, že sa bohužiaľ stávajú našej činnos-ti umelé prekážky najmä od emigrantských kňazov, ktorí... nechod pocho-pit premeny... a marie čisté ovzdušie..."

Združenie Pít a jeho predstaviteľia zdňdšali, že sa im dávala zra-va prednosť pred biskupmi. Tak zneli znova a znova správy o ich návš- u ministrov a na vládných miestach. Tak 25. novembra 1980 sa písali v novinách: "Predseda vlády SSR... prijal členov predsedníctva združenia

ním bolo násilne zasiahnuté do práv cirkevných. Najmä pri násilnom zabraní cirkevných budov a ústavov, pri zbavovaní úradu kňazov, rehol-níkov a reholničov. Je i to nápadné, že bolo zastavené vydávanie väčšiny katolíckych časopisov a prekáža sa účinkovaniu katolíckych spolkov. - Biskupi celej CSR vydali aj spoločný pastiersky list, v ktorom vyhlá-sili, že aj sa novej situácii si chod plniť povinnosti voči ľudu v štá-te, pretože Cirkve sa nabyberá, knazi sa nevyžije na nijakí spoločensko-politické formu. Zakázali však kňazom príemu účasť na politickom živo-te, čo odovodňovali nedobrou skúsenosťou a následkami politickej čin-nosti kňazov v nedávnej minulosti.

Informácia Katolíckych novín z 23. apríla 1989 o situácii Cirkvi a o vyjednávaníach pred štyridsiatimi rokmi je veľmi neduplná. Z histo-ričného hľadiska nemežno jednoduché tvrdiť, že biskupi prerušili roko-vania. Pomeny boli omnoho zložitejšie. Už v máji roku 1945 bolo poštá-t-ných i 800 základných katolíckych škôl, ktoré Cirkve spravovala od staroch. Bolo počítaných aj množo stredných škôl a internátov. V tom istom čase bolo rozpustené i ústredie katolíckej mládeže a jej miestne organizácie. Boli odnate i tlačiarne v Bratislave a v Ružomberku. Keď 9. mája 1947 Katolícka školská rada zaujala stanovisko k poštátneniu cirkevných škôl, dovodila, že poštátnenie bolo unáhlené a príliš radi-kálne. V Maďarsku niektoré katolícke školy zostali na celé desaťročie čalej, v Poľsku takisto a jestruje tam dokonca celých 40 rokov od tých čias katolícka univerzita v Lubline.

Už 17. novembra 1947 biskupi v pastierskom liste odsúdili potlá-čanie náboženskej slobody. Ale nasmáčili, že Cirkve je stále ohrozená urobiť so svojej strany všetko, aby došlo k dorozumeniu. Arcobiskup Beran v Prahe prejavil i po februári úprimnú ochoť cirkvi tým, že v deň voľby prezidenta Gottwalda súhlasil s jeho želaním, a hoci to pred-tým nebolo zvykom, konal 14. júna 1948 slávnostne Te Deum v ohráme sv. Víta, na ktorom sa zúčastnil nový prezident s manželkou. To bol pre prezidenta veľký zas prestížie doma i pred cudzinou...

Smutných udalostí však pribúdalo. Vo februári 1948 boli v Prešove uväznení dvadsiť reholníci a ich kláštor bol zhabaný. Asi mesiac po februárových udalostiach vyšiel dekrét o odnate všetkých poli-nohospodárskych majetkov Cirkvi. Krátko nato vyšlo nariadenie oustrá-niť zo škôl všetky križe. V tom istom čase vyšlo nariadenie prepustiť všetkých učiteľov a profesorov, ktorí patrili k rozličným reholným rá-dom. Takisto bolo zrušené vyučovanie náboženstva na stredných školách.

15. apríla 1948 sa konala prvá schôdza Komisie pre cirkevné zá-ležitosti, na ktorú boli pozvaní niekoľkí knazi, ale nie biskupi. V jú-ní 1948 sa konala v Karlových Varoch dôležitá porada predstaviteľov mi-nisterstiev o cirkevnej politike. Tam sa rozhodlo o budúcich rokoch. Historik o tom napísal: "Rozhodlo sa, ako pokračovať... Obmedziť čin-nosť biskupov. Izolovať ich od kléru. Obmedziť vplyv vatikánu. Ustano-viť novú Katolícku akolu. Zariest úrad pre cirkevné veci. Podporovať kňazov, ktorí si dávajú a plnia socialisticke záväzky. Premienat postup-ne katolícku Cirkve na národnú. Zasielnuť do katolíckych ustanovizní. Odstaňovať horlivých kňazov..." /Dr. Karel Kaplan, bývalý vedecký pra-covník ústredných inštitúcií v Prahe, ktorý mal do roku 1956 prístup k archívnym dokumentom, v 30-stranovej štúdií "Cirkve a štát 1948-1956 v Československu. V ďalšom: Historik K.K./.

Po stanovení tohto programu nasledovalo jedno opatrenie proti Cirk-vi za druhým... Úrady siahli na ďalší cirkevný majetok, poštátnili dal-šie školy, zrušili ďalšie časopisy, zakázali združenie katolíckej mlá-deže, zrušili vydavateľstvá Spolku sv. Vojtecha, Posla, Verbum a iné... Koncom roka 1948 bola zatvorená ústredná katolícka kancelária v Bratis-lave a boli zakázané spolky katolíckych žien, mužov, mariánske kongre-

žovanie, obnovenie, zastrešovanie, vyradenie s verejného života, či-kanovanie, internovanie, väznenie... Prežili sme svoj veľký pôst...

Začiatkom apríla 1968 biskup Dr. K. Nécsy napísal do Kultúrneho životu: "Vplyvných dvadsať rokov života bolo pre nás katolíkov trpkých, bolestných a ťažkých". V článku predložil najnaliehavejšie požiadavky: Ustanovenie biskupov, právo na výchovu kňazov, napravivie nespravodlivosti vo veci gréckokatolíkov, obnoviť rchle a kláštory, zaisiti náboženskú výchovu, vydávať náboženské literatúru, umožniť prístup verejným rozhlasu a televízii. Vyslovil nádej, že veriaci už nebudú pokladaní za menej spoločlých občanov a za menej štátoverných /Kultúrny život, 12.4.1968/. - 13. mája 1968 vystúpil nitriansky biskup dr. K. Nécsy potom osobne v čs. televízii a predniesol znova uvedené požiadavky. 16. mája bol menovaný arcibiskupom a personam.

14. a 15. mája 1968 sa konalo veľké zhromaždenie biskupov, kňazov, rehoľníkov a laikov na Veľehrade, kde v úplnej zhode navrhli program náboženskej obnovy. - Slávnostný sv. omšu koncelbrovali biskupi: dr. Skoupy a Brns, biskup Tomášek z Prahy, Otčenášek z Brada Králove, Frouch z Českých Budejovic, Zela z Olomouca, Hátoušek z Prahy, Kazík z Tmavy, Pobožný a Rohňava, Hopko z Prešova, ako i biskup Hlad z Oliech a korec a Dubovský so Slovenska. Biskup K. Nécsy bol takto chorý.

V máji napísal Ladislav Holdoš v Kultúrnom živote, že je sa obnovenie reholi: "Myslím, že by bolo len na oboch, keby sa jedna časť tak trochu bezprizorná mládeže ujali vchovávateľa mimo štátnej mládežníckej organizácie... Mědli by som sa ani obnovenia činnosti jezuitov...". 14. júla 1968 sa L. Novomešský vyslovil sas taktou "8 katolíciom treba viesť dialóg. Ale nemôžeme dnes povedať, že katolíci alebo kňazstvo vymáhajú dnes prílišné požiadavky, neslučiteľné so socializmom" /Kat. nov., 14.7.1968/.

19. júna 1968 zomrel nitriansky arcibiskup dr. Édvard Nécsy. - Vládnym dekrétom z 13. júla 1968 bola obnovená gréckokatolícka cirkev na Slovensku. Keď sa asi o 6 mesiacov konalo hlasovanie v 220 obciach, takmer všetci gréckokatolíci sa hlásili do svojej obnovenéj cirkvi.

Medzitým sa začalo hovoriť o rehabilitáciách nespravodlivo odsúdených a vyšiel o tom zákon. Vítasoslav Gardavský napísal: "Rehabilitácia... sa práve tak vztahuje na veriacich, kňazov, rehoľníkov a rehoľnice... Tu vidím vonkcom nutnosť likvidovať tzv. cirkevný dozor... pomalé ale dôsledné likvidovanie kresťanstva - to bola koncepcia, ktorou tento dozor taktizoval"... - Potom došlo k určitým právnym zmenám, ktoré boli však len pomalé, až sa zastavili. V júni 1969 boli však ešte plus rehabilitovaní J. Korec a jeho spoločníci, predtým i potom ďalší odsúdení kňazi, rehoľníci a laici.

J. Plojher, ktorý zostával stále poslancom, navrhol v Národnom zhromaždení zšiatkom roka 1969 zákon o derehabilitácii. Rehabilitácia sa mala vzťahovať len na súdne procesy do roku 1976...

Na jeseň roka 1970 sa začalo hovoriť už o obnovení Mierového hnutia kňazov. Kat. noviny z 23. apríla 1989 o tom napísali: "Sporadické porady a konzultácie kapituluného Vikára Ondreju, nebóháho Beláka, dr. Krajčičho a Zárečského vytvorili prípravný výbor...". 15. septembra 1970 bola potom prijatá skupina českých a slovenských kňazov na ministerstve kultúry v Prahe s návrhom na ustanovenie združenia kňazov pod názvom Pacem in terris. Potom sa 27. októbra 1970 konala porada tzv. prípravného výboru a ten začal 2. novembra svoju činnosť. Dr. St. Zárečský hovoril: "Námiseto bratských vzťahov medzi sebou a synovského pomeru k predstaveným, postavili sa niektorí ľudia do pózy sudcov a súdili občianskych bratov. Terorizovali i ota biskupa... Chceli prehnané požiadavky..."

gácie, atd. - Vzťahy štátu k Cirkvi sa rýchlo komplikovali. 16. augusta 1948 sa preto zišli v Nitre všetci biskupi CSR a vydali pastiercky list, v ktorom uvádzali slová evanjelisa, že treba dávať cisárovi, čo je jeho, ale aj Bohu, čo je božie. So žialom konštatovali, že veriacim sa stále viac zabránuje dávať božie Bohu...

Zatiaľ čo cirkev na Slovensku žialila nad smrťou arcibiskupa dr. K. Kmečka, ktorý zomrel v Nitre 22. decembra 1948, na Vianoce 25. decembra 1948 bol ustanovený "rad pre veci cirkevne". Na jeho čele stál vechdoh Alexej Čepička, na Slovensku dr. Gustáv Husák. O cirkevných veciach rozhodovali A. Čepička, Vl. Clementis, Zd. Pierlanger, A. Kopecný, V. Široký a Zd. Nejedlý /Historik K.K./.

Od začiatku roka 1949 sa robili ďalšie zásahy do cirkevných ustanovizní a poriadkov. Pri KNY a ONV boli zriadené referáty pre náboženskú otásky, pri nich krajskí a okresní tajomníci, ktorí zrušili katolícku združenia a zakázali konat exorcície. Biskupské obežníky boli zastavené. Námiseto nich cirkevný úrad začal vydávať tzv. Vestník katolíckeho duchovenstva. Biskupi proti tomu protestovali.

Historik napísal, že vtedajší tvorovia proticirkevnej politiky nebrali vážne prehlásenia biskupov, že materiálne záležitosti sú pre nich a pre náboženskú činnosť cirkvi až na poslednom mieste. "My sme kvôli tejto veci neurobili ani jedinú sizu" - povedal biskup Trochte ministrom už roku 1949 a vážnym dodatkom: "Prosili by som, aby sa toto prijímalo úprimne" /Historik K.K./.

Rozhovory medzi štátom a Cirkvou, ktoré sa začali takmer hneď po februári 1948, skončili sa s nezdarom v marci 1949. Boli prerušené, keď biskupi trvali na zákaze politickej činnosti kňazov a nepovoili, aby minister zdravotníctva Jozef Plojher kandidoval za poslancu. Medzitým boli už zastavené katolícké časopisy, zrušené cirkevné školy a spoliky a okolo 70 kňazov bolo vo väzení, spolu s niekoľko sto laikmi...

17. februára 1949 žiadali kštupcovia úradu pre veci cirkevne od biskupov nové vyhlásenie lojality, žiadali zrušiť suspendovanie tzv. vlasteneckých kňazov a žiadali naopak suspendovať tých kňazov, ktorí boli odsúdení do väzenia... Vedúcim vyjednávaní s biskupmi bol Alexej Čepička. On vypracoval návrh postupu v cirkevnej politike. Historik na základe archívnych materiállov napísal o činnosti A. Čepičku a jeho spolupracovníkov: "Čepičkove návrhy z 25. apríla 1949 sa jednoznačne orientovali na boj... zjednotiť veriacich a nižší klérus proti Vatikanu a jemu poslušným biskupom... Nasledoval rad... zšahov, väčšinu proti-zákonných... Znásobili dozor nad kňazmi a ordinármi. Počet kňazov, väzných pre výkon ich služby, rástol... Súčasťou... boli aj porady s kňazmi, ktorí vykonávali štátnu politiku v cirkvi. Oficiálne sa nazývali pokrokovými alebo vlasteneckými... Spôsobu ich bolo iba dvonásť a počínali si nielen ako pasívni vykonávateľa pokynov... Okrem toho, že nahradzali... neznelosť cirkevných pomerov, činili sa aj ináč. Na svojed prvej schôdzke 28. apríla 1949 s nadšením prijali uznesenie... o cirkevnej politike, neskor doporučili ustanoviť zmocnenov do biskupských úradov a taktiež presadzovať... odvolanie Berana a - než k tomu dôjde - jeho izoláciu". Podľa archívnych dokumentov ústredný akčný výbor NP 28. apríla 1949 si pribral ako poradcov tzv. pokrokových kňazov, ktorí sa neskor nazývali mierovými. Dávali vládnym činiteľom rady. Poradili im využiť starý rakúskohoreký zákon z roku 1874 o dozore nad Cirkvou, navrhli dosadiť tzv. štátnych zmocnenov na biskupské úrady a zalocit tzv. Katolícku akciu pokrokových katolíkov. Zmocnenoci boli pridelení biskupom 20. júna 1948 /Historik K.K./.

Ak sa vo "vyhlásení" združenia pit pri zhromaždení 12. apríla 1989 v hoteli Forum hovorí, že "je to 40 rokov, keď naši ľudia za úprimnej

podpory a spolupráci nejdůležitějších pánov biskupov Ćarkeho, Lazika, Néoseyno a Pobočného hľadali cestu, spôsobu a možnosti... pre ďalšiu tiazku činnosť - môže sa to vzťahovať len na tieto udalosti z apríla 1949. O aké hľadanie cesty pastoračné išlo, je jasné z uvedených slov historika dr. K. Kaplana, ktorý mal do roku 1956 prístup ku autentickému dokumentom. O akú podporu a spoluprácu najdôležitejších pánov biskupov mohlo ísť, to vidno z toho, že biskupi už 15. júna 1949 boli informovaní o možnosti spolupráce s nimi. Mierových kňazov a vydat proti nim pastiersky list.

Historická skutočnosť je taká, že v celej prvej polovici roku 1949 sa množili sásaby proti Cirkvi. Kňazom sa sťahoval styk s biskupmi, budoch bývalých katolíckych vydavateľstiev. Miestni funkcionári ostro sledovali všetky duchovných. Rástol počet uväznených kňazov a veriacich laikov. Stupnoveali sa útoky proti Vatikánu v tlači a v rozhlasení. Zvláštne poslanie prímli od začiatku vlasteneckí kňazi, ako sa to ukázalo už 28. apríla 1949. V Čechách to bol najmä minister zdravotníctva J. Plojhar, na Slovensku hlavné A. Horák, J. Lukáčovič, St. Zárečský, Lad. Skoda, Jozef Straka.

Nepriek tvrdým zásahom proti Cirkvi sa znova a znova od biskupov žiadalo, aby vydávali prehlásenia oddanosti. Preto arcibiskup Beran v obezhraní z 29. apríla 1949 napísal: "Nie sme ochotní kedykoľvek a pri každej príležitosti vydávať opätovné politické prehlásenia... Našou úlohou je spása nesmrteľných duší."

10. júna 1949 sa konala ustanovujúca schôdza tzv. Katolíckej akcie. Zišlo sa 67 kňazov z celej republiky. Povedalo sa im, že úradníctvom im bolo predložených 15 listov, ktoré mali podpísať. Listy sa potom pokladali za súhlas z tzv. Katolíckou akciou, s ktorou Cirkvi v ČSR a jej zákonití predstavitelia biskupi nemali nič spoločné, ba ktorá bola namierená proti nim. Po celej republike sa získavali pre nu podpisy. Získavali ich aj neveriaci v podnikoch i v úradoch. 17. júna 1949 zriadil z tzv. výboru KA, na ktorom zvolili 15-členné predsedníctvo. Navrhli utvoriť krajské a okresné výbory.

V tejto vážnej situácii, v ktorej hrozilo rozštiepenie Cirkvi, arcibiskup Beran sa radil s biskupmi a so zástupcom interkuriatúry v Prahe Verolínim o zároku proti kňazom, ktorí podpísali prehlásenie o tzv. Katolíckej akcii. Rozhodli sa exkomunikovať ôsmich iniciátorov tohto hnutia. 15. júna 1949 vydali pastiersky list: "Hlas biskupov a ordinárov veriacim v hodine veľkej skúšky". Mal sa čítať v kostoloch 19. júna. List prehlasoval tzv. Katolícku akciu za rozkolnícke hnutie, ktorého organizátorov a účastníkov stihne exkomunikácia. Biskupi v tomto liste použili prvý raz slovo "prenasledovanie". Pred 10. júnom 1949 okolo 240 kňazov podpísalo prehlásenie "o účelnosti dohody štátu a cirkvi". Keď to úrady cez tlač uviedli do verejnosti ako súhlas a podpís pre tzv. Katolícku akciu, dve tretiny kňazov svoj podpis výslovné odvolali.

10. júna 1949 sa zišla v Prahe konferencia českých a slovenských katolíkov a zostavila tzv. "Ohlas" veriacim v celej ČSR. Katolícke noviny 19. júna 1949 uverejnili tzv. "Ohlas" vydaný v Prahe a podpísaný pokrokovými kňazmi, medzi ktorými boli Plojhar, Horák, Lukáčovič, Zárečský, Skoda, Jozef Korec, Scheffer, Višňovský. Z laikov tam patrili poslanci V. Török a J. Kyselý. V "Ohlase" sa hovorilo: "Lutujeme, že nedošlo k dohode a pýtame sa najdôležitejších pánov biskupov, či sú ochotní kladne vyriešiť pomer Cirkvi k štátu..."

Takáto bola a je historická skutočnosť. Preto otázku tzv. Katolíckej akcie z roku 1949 nemožno obaviť tak, ako to urobili Katolícke noviny 23. apríla 1989, že "začalo šarapatit vo verejnosti niekoľko nebezpečných..."

brutálny zásah... Hneď ho premiestňujú do Senohrab pri Prahe... Nemohol ísť ani na území Spíšskej diecézy... a nemel ísť ani na Slovensku... /V. tetranský, Biskup J. Vojtášek, 1977/ - 16. apríle 1964 zomrel svätáci spíšsky biskup dr. St. Barnabáš, ktorý bol predtým odsúdený na 15 rokov väzenia. - Pražský arcibiskup dr. J. Beran, ktorý bol od 8. marca 1951 násilne sez 14 rokov internovaný mimo Prahy, musel odísť roku 1965 za hranice. Biel do Rima, kde ho o nejaký čas pápež Pavol VI. vymenoval za kardinála. - 4. augusta 1965 sozrad veľký spíšsky biskup J. Vojtášek, ktorý mal po arnestii z roku 1963 príkaz ísť v domove v Senohraboch pri Prahe. Rok pred smrťou písal ešte svojim kňazom na Spíši: "Je najvyšší čas, aby sa katolíci už raz na príslušnom mieste okvali, že sa nechod dat pozbavet..."

V novembri 1966 sa konal zjazd Mierového výboru katolíckeho duchovenstva a smenil meno na "Mierové hnutie katolíckeho duchovenstva". Predseda J. Plojhar znova ohováľal na tomto zjazde cirkevné skakony a J. Lukáčovič prohlásil, že miestovi kňazi predbehli aj Koncil. V Bratislave ve na teologickej fakulte nutil rektor seminára J.K. Bohoslovca predčítať pri slávnosti text, v ktorom boli kritizovaní čs. biskupi, účastníci Koncilu, že nevyvrátili tvrdenia o prenasledovaní Cirkvi v nás, ktorí rá odaneli na Koncile a úst kardinála Berana a iných. Bohoslovec, ktorý sa najprv vzpieral text predčítať, hneď pri prvých slovách textu odpadol...

Potom prišiel rok 1968 a s ním spojené známe udalosti. Po cirkevnej a náboženskej stránke všetko ostalo, 21. marca 1968 sa rozpadlo Mierové hnutie katolíckeho duchovenstva. Niektovi z jeho vedúcich predstaviteľov museli opustiť svoje miesta v katolíckych novinách, na teologickej fakulte a inde. V marci podal biskupi vláde memorandum, aby bolo obnovené rokovanie so Svätou stolicou, aby kňazi pddichali len ordinárom, aby boli obnovené rehole... K rokovaniu došlo 16. apríla 1968. - V marci-apríli okolo 8 000 reholných sestier nastúpilo do nemocničných a domovov telesne i duševne postihnutých a inde. - Predstavení mužských i ženských reholí ustanovili tzv. Sekretariát reholných spoločností. Sekretariát sa 17. apríla 1968 obrátil písomne na Generálnukuratúru v Prahe s otázkou o právnom postavení reholí a dostal 29. novembra odpoveď, že rehole neboli právne zrušené a že preto niet dôvodu, aby svoju činnosť neobnovili a v nej nepokračovali /Kat. nov., 19. januára 1969/.

Keď sa v marci 1968 rozpadlo tzv. Mierové hnutie katolíckych kňazov, nik ho nebránil ani zo strany štátu, ani zo strany Cirkvi a najmä ho nik neľutoval. Niektovi z jeho predstaviteľov vyslovili ľútosť nad tým, čo robili. Dr. Fr. Tomášek, vtedajší biskup administrátor pražskej arcidiecézy písal 21. marca o tých, ktorí brzdili náboženstvo vteda... Dokonca sa pestovali funkcionári a reťov kňazov, ktorí prehlasovali v tlači i v kostoloch, že to, čo štát v náboženských veciach nariaďuje, je výrazom plnej náboženskej slobody /Lid. dem., 21.3.1968/. - 25. marca prijal bývalý predsedníctvo MKD biskup dr. Janík a "do vlastných rúk prijal jeho rezignáciu" - tak znie popis udalosti v Správe Spolku sv. Vojtěcha z roku 1973. - A. Horák rezignoval na funkciu predsedu Spolku sv. Vojtěcha prípisom zo dňa 3. apríla 1968. Prevzal ju do rúk biskup dr. Janík a za svojho zástupcu ustanovil J. Plojhar. Rezignáciu predsedníctva MKD v Správnom výbore SSV stratili členstvo predseda A. Horák, podpredseda J. Lukáčovič, ústredný tajomník Zárečský, tlačový referent J. Skoda a Ján Dechet. Počet členov správneho výboru sa nahradil dvoma zástupcami každej diecézy. - Už 31. marca 1968 sa čítali v kostoloch pastiersky list biskupov Dr. E. Néoseya, Dr. Ambróza Lazika a Dr. Róberta Pobožného. V liste stálo: "Viem, že čakáte na naše slová teraz vo chvíli hlbokého prelomu života v celej našej spoločnosti. Všetci sme spoločne niesli ťarchu minulých rokov: pesmech, poní-

Výroby do zamestnania v laboratóriu, potom do knižnice a dokumentácie, nasledala 10-dňová preverovacia komisia a v júni 1958 so 60-tich prepustili 12. So zamestnaním - lekárny, inžinierov, laborantov a maže z odborných dokumentácie. Tri mesiace som hľadal nové zamestnanie a so mnou smolli iní. Bolo po veľkých a katolíckych novinách písať: "Máš ľud vytkro- čil v ústrety prekrásnej a šťastnej budúcnosti." /Kat. nov. 19. júna 1958/.

V marci roku 1959 sa konali dva súdne procesy a tzv. POMG. V každom z nich bol jeden kňaz - v Bratislave A. Nedera a nitrianskej die- cely, v B. Bystrici L. Šliach. Boli odsúdení na dlhú ruku do väzenia. Mierový výbor katolíckeho duchovenstva ešte pred vynesením rozsudkov žiadal pre nich na svojich sobotných vysokých tresty. V katolíckych no- vinách po 14. marci uvádzali svoje stanovisko voči týmto dvom kňazom, v ktorom sa písalo: "Zaslúhajú si najhlbšie opovrhnutie každého čest- ného katolíckeho kňaza a všetkého náboženského ľudu." - V nitrian- skej diecèze tajomník MKD K. Pilo, ktorý bol vtedy aj biskupským ta- jomníkom, organizoval podpisovú akciu odsúdenia kňaza A.H. - Keď som sa o dva roky v júli 1960 stretol vo väzení vo Valdicích a oboma kňaz- mi i s ich spolovníkmi, dozvedel som sa, že viacerí z odsúdených pred Najvyšším súdom odvolali svoje výpovede proti kňazom ako nepravdivé. Ako to bolo zamýšľané podnikali strachu, alebo podpísali nekľepný pro- tokol pre sľubovaný nižší trest.

Podľa historika dr. K. Kaplanu už roku 1958 musel štátny cirkevný úrad konštatovať, že sa mu síce podarilo väčšinu kňazov neutralizovať, nie však získať. Takisto konštatoval, že všetci kňazi uznávajú autori- tu pápežovu. Ešte prekvapujúcejšie bolo to, ako verne stáli katolícki veriaci pri svojich kňazoch a akí boli verní cirkvi a pápežovi. Ten i- stý historik po rozборе smutných zásehov proti veriacim laikom, rehoľ- níkom, kňazom, biskupom a proti celej cirkvi konštatoval: "v oblasti náboženského presvedčenia, ktorú nemožno riadiť mocenskými prostried- kami, boli úspechy režimu minimálne. Okrem toho sa náboženská aktivita začínala silnejšie prejavovať mimo úradnej cirkvejnej organizácie. V cirkvi i mimo nej sa udržalo dostatok sil na obrodu náboženského živo- ta" /Dr. K. Kaplan, c.d./.

Roku 1960 sa konali od marca do mája ďalšie súdne procesy a je- mitami - v Prahe, v Hradeči Kráľovej, v Brne, v Ostrave, v Bratislave a v Košiciach. Dovedna bolo odsúdených de väzenia asi 70 jezuitov. V Bra- tislave sme boli v máji odsúdení piati, ja som dostal najvyšší trest 12 rokov. Krátko na to boli nové procesy s pralubními spoločnosti Bo- žieho slova, a kapucínmi a ďalšími. Po značne rozsiahlej smesťi z má- ja roku 1960 zostalo vo Valdicích u Jitiny ešte asi 200 kňazov a 6 bi- skupov, s ktorými som sa už v júli po príhode z Pankrácra stretol. Bo- li tam biskupi Vojtaššák, Hopko a Zela, s kňazov jezuitský provinciál Šilhan a Mikul, rehoľní kňazi Dieška, Mastylák a Zgarbík, diecézni kňe- zi L. Hanus, Št. Šmálik a ďalší.

V tom čase v novembri 1960 MKD zasľalo Gréckemu kráľovi telegram, aby prepustil s väzenia spísovateľa Manolisa Ólgoza /Kat. nov. 13. 11. 1960/. - Práve vtedy vo Valdicích u Jitiny sme obdivovali hrđinského spíškého biskupa Vojtaššáka, ktorý bol väznený už 10 rokov a ktorý o- slávil svoje 80. narodeniny medzi chladnými pivničnými múrami tzv. korek- cie, kde mal dostať jedlo raz za tri dni. Zahájil však na protest pro- ti trestu hladovku. Pre tento čin s nadšením obdivovalo starúckeho bi- skupa všetkých 1 500 väzňov.

Keď sa biskup J. Vojtaššák dostal na sáklade amnestie 5. októbra 1963 na slobodu, chcel sa ako 83-ročný starce usadiť u príbuzných v O- ravskej Lesnej. Jeho životopisec uvádza: "Vlasteneckí kňazi... vymohli

pečných západov". - Starý 80-ročný obetavý kňaz k tejto vete Kat. no- vin posnamenal: "S tými nápadmi nepríšli k nám Eskimáci! Príšli a ni- mi našli domáci ľudia, najmä niekoľkí kňazi, ktorých mená sú známe." - Katolícke noviny 89 majú pravdu len v tom, že "vďaka pánu Bohu drivá väčšina našich oltárnych bratov si zachovala trpezlivosť, svoju rozumnú vernosť a oddanosť tak- sv. Otcovi a cirkvi ako aj svojmu kňazskému po- veleniu." - To je naozaj pravda. Druhá väčšina kňazov sogála vernú cirkvi a sv. Otcovi - ale proti vlastnému kňazom. Na kňazov, ktorí tv. katolícku akciu založili, sa vzťahovala exkomunikácia, ktorá 20. júna 1949 vyhlásila Svätá Stolica "na všetky oh, ktorí ku schizmatické- mu hnutiu pristúpili vedome a dobrovoľne." - Pius XII. v dekrétu zo dňa 20. júna 1949 o štátny katolíckej akcii v CSR vyhlavil: "Zavruje- me a odsudzujeme menovanú akciu, bezdôvodne nazývanú katolíckou akciou, ako schizmatickú. A zároveň vyhlasujeme, že všetci do jedného, duchov- ní i laici, ktorí sa do nej vedome a dobrovoľne prihlásili, alebo sa v budúcnosti prihlásia, a najmä jej pôvodcovia a podporovatelia a od- pedlíci od katolíckej cirkvi, upadli, pripadne upadnú samostatným činom do exkomunikácie, vyhradenej osobitným spôsobom Apoštolskej stolice."

Cirkve musela v tejto mimoriadne vážnej situácii konať rýchlo a rázne, lebo išlo o jej podstatnú štruktúru, v ktorej jedine biskupi sú nástupcami apoštola, učia a spravujú cirkve, a nik iný. Biskupský zbor to vyjadril už 7. júna na konferencii v Olomouci, kde odsúdil no- vé hnutie: "Nikto nesmie zasahovať do výkonu jurisdikcie biskupov vo veciach cirkvejného a náboženského života... Nedáme nikdy súhlas k to- mu, aby cirkve bola kýmkoľvek a pod akoukoľvek zámenkou zotročovaná... Do ústredia katolíckej charity bola dosadená takzvaná národná správa s riaditeľom Píalom. Preto sa jej odíme prvé označenie "Katolícka"... Zakažujú sa akékoľvek zbierky pre Charitu..." - 19. júna 1949 sa potom vo väčšine kostonov po celej republike čítal pastierky list s názvom "Hlas biskupov a ordinárov veriacim v hodine veľkej skúšky." V ňom sa kňazom a veriacim zakazovalo účasť na schizmatickej katolíckej akcii.

Exkomunikačný dekrét Svätej Stolice bol dôvodnený veľmi vážne. Historik o tom napísal: "Išlo o nátlak na biskupský zbor, išlo o pokus nahradiť ho pri rokovaniach s vládou vedením katolíckej akcie." - Úra- dy prehľadili síce exkomunikáciu za "neúčinnú" a sakazali ju v kosto- loch čítať. Dekanov, ktorí ju mali v jednotlivých prípadoch previesť, prikázali zbaviť funkcie a postaviť pred súd. Ale to všetko zostalo neúčinné, lebo celé veriace Čechy, Morava a Slovensko si uvedomili, o akú vážnu vec tu ide. - V septembri roku 1949 bolo potom vskutku uráž- nených niekoľko desiatok veriacich a staťochých dekanov. Boli odsúdeni pre "velezradu a nadržiavanie cudzej mocnosti".

To všetko sanovatelia nového hnutia nepredvídali a nečakali, pre- to boli prekvapení. Zväšiel ešte aj J. Plojhar a jeho slovenskí spolu- pracovníci A. Horský, J. Lukačovič, L. Skoda, Št. Zárečský, O. Scheffer, J. Straka a ďalší. Po exkomunikácii sa na úrade pre veci cirkvejné i v radoch organizátorov tzv. Katolíckej akcie vytvorili vďne pohybvnosti, pretože exkomunikovaný kňaz nemal už pre sľetované ciele u veriacich nijaký význam. Tzv. katolícka akcia sa preto už v septembri roku 1949 prakticky rozpadla, i keď po určitom zotavení ešte nejaký čas živo- rila. - Medzi exkomunikovanými bol aj C. Scheffer z Bobrova. Biskup Voj- taššák mu ako podmienku snatia exkomunikácie uložil medzijým aj exer- cície a preložil ho do inej farnosti.

O celej tejto situácii historik Dr. K. Kaplan na základe dokumen- tov napísal: "Rochovory medzi štátom a cirkvou začali bezprostredne po februári 1948 a skončili neúspešne v marci 1949... Boli dvakrát preru- šené. Po prvý raz 25. mája 1948, keď biskupská konferencia zotrvala na svojom rozhodnutí o zákeze politickej činnosti kňazov a nepovolila mi-

nistrotví sdružitelnosti, knězovi Josefovi Plojharovi... kandidovat na poslance. Po druhý raz 18. júna 1948, keď pražský arcibiskup Josef Beran trval na sveržení Plojharovej suspensácie pre neposlúchnutie zákona o politickej činnosti knazov.

Úrady na vzniklých situáciách odpovedali tým, že už 20. júna 1949 vydali nariadenie o censúre všetkých cirkevných diecéznych obožníkov a pastierskych listov. Tého istého dňa boli dosadení na všetky biskupské úrady tzv. štátni teológovia. Boli stázané všetky exercície a stretnutia mládeže. Na teologických fakultách bol zavodený tzv. "kurz spoločenských náuk" s výukou marx-leninizmu.

Podľa historika so šiestiletej komisie, ktorá bola zodpovedná za vedenie cirkevnej politiky /Cepička, Kopecký, Pierlinger, Široký, Clementis a Kejčedlý/, minister Kopecký a Cepička boli zvisť za tvrdý postup. Mnohí a vedenia štátu však s tým v polovici roku 1949 nesúhlasili. Po exkomunikácii s 20. júna 1949 sa totiž medzi organizátormi tzv. katolíckej akcie objavil zmätok, lebo knazom a veriacim po celej ČSR sa otvorili oči. Mnohí hromadne odvolávali svoje podpisy, nik nový sa už nepridával. Preto zavádzal aj iniciátor hnutia J. Plojhar a navrhoval snova rokovať s biskupmi...

Pastiersky list biskupov celej ČSR proti tzv. katolíckej akcii splnil v dnešnej chvíli svoje poslanie. Hmatalo však veľké vyšetrenie a satváranie knazov... Veriaci muži po slovenských dedinách organizovane strážili celé dni a noci svojich knazov okolo fariekých budov...

Podľa historika pokus s tzv. katolíckou akciou v ČSR stroskotel preto, lebo "osnovateľia tohto pokusu nemali ponatia, proti komu sa púšťajú do boja. Nepoznali protivníka a postupovali proti nemu ako proti politickej strane... Lenže cirkev nie je politická strana. Skutoční veriaci a knazi sú s nou spojení omnoho silnejším pútom, než je politický združenie - a to vierou, tradíciou, životným postojom a mravnými hodnotami. Voči nim je politický motivovaný boj málo účinný" /Historik K.K./.

Nepriek všetkému v júli 1949 zasadal új tzv. katolíckej akcie, na ktorom hovoril L. Skoda. Spolu s ním vystupovali A. Horák, J. Lučkováč a ďalší /Kat. noviny, 22. 7. 1949/. Preto 16. augusta zaujal biskupský zbor ešte raz v obožníku priam slávnostne jasné stanovisko: "Každá akcia, podnikaná mimo biskupov, alebo proti ich vôli, nakoľko sú spojení s pépešom, porušuje základnú štruktúru Cirkvi, rozbíja jej jednotu a smeruje mutne k jej zničeniu. Cirkev je postavená pred voľbou: buď podporiť sa diktátu, alebo prenasledovaniu... Riadenie Cirkvi si vyhradzuje ľudia neveriaci, od Cirkvi odpadnutí. Nepravíme si, aby sa Cirkev stala púhou slúžkou štátu... Pravíme si dohodou, nie diktátom. Keby však už k takejto dohode dôjsť nemohlo, pretože bolo rozhodnuté začať všetkými prostriedkami vyhadzovacej boj proti Kristovej Cirkvi, nadššia hodina prostriedkami vyhadzovacej boj proti Kristovej Cirkvi. Kristus je najväčšou slávnosťou". Takáto je historická pravda o rokovaníach s roku 1949. Je zlošitejšie, než ju opísal Kat. noviny 23. apríla 1989 po 40 rokoch. Išlo o veci pre Cirkev a veriacich smrteľne vážne.

Prekvepenia v cirkevnom a náboženskom živote sa však množili deľej a poukazovali na celkovú tendenciu. Zo strany úradov sa už v auguste roku 1949 začala kampaň za pripojenie grécko-katolíckej cirkvi k pravoslávii. Prvé tóny zazneli v tlači, potom sa tlak preniesol na knazov a na veriacich. - V septembri 1949 boli súdení dekan, zodpovední za čítanie pastierskych listov a za vykonanie exkomunikácie. Ale podrobenie Cirkvi sa ani tak nedarilo.

14. októbra 1949 odhlasovalo potom Národné zhromaždenie nové zá-

Jedným s najľúbšich pádov niektorých cirkevných činiteľov na Slovensku roku 1955 bola dohoda, uzavretá sa grékokatolíckov, pripojených úradne a násilne k pravoslávii. Katolíckym knazom košičskej, spišskej a rožňavskej diecéz, na ktorých sa so slávnosťou obracali obracali postihnuti gr. kat. veriaci, sa touto dohodou sekusoval kresťan, im deti, sobdšiv ich a pochovať, pretože boli štátom považovaní za nekatoľíkov... Aj keď prádlí v kme a v snehu sa veľkých obetí s dieťaťom najrta. Kňas ich mal odmietnuť, lebo by ho bol stihol trest od vlastného ordinára, ktorí boli so svojou cirkevnou úradu a teda ex kstitúta pevluní príkazom svojim knazom, aby veriacim poslušili. V im takúto službu zakázali a nehmali ich do konfliktov svetom. V dohoda sa zazkazovali aj "hromadné preskupenie... nakoľko nemajú podkásať a osobnu presvedčením... iba sú dôsledkom nepriateľskej propagandy... Prvý raz som sa o tejto nepravdivosti a o tomto nesite dozvedel od knaza M. Rakosa so šiarnej ubovne na samotách vo väzení. Valdice, kde mi povedal, že s Kólexom a Koldinovou morálkou v ruke šiel na ordinariát do Košíc a tam s rozhorčením protestoval. Dohoda sa vraj urobila na nátlak úradov. Kontília sa slovami: "Na dôkaz našej bratskej a srovnaj dohody sú naše podpisy sa r. k. J. K. úrad koš. Štefan Ondrejko v. r. Gen. vikár, Št. Benkú v. r. zást. s. vikár; a sparah. rady: Michalovce prot. A. Michalov v. r. sa preš. prot. P. Spišák, atď. - Odpis známí, ktorý som mal v rukách, nemá dátum, iba označenie: "Zádanem - 135-1955 o jednaní medzi zástupcami...", atď.

Podľa historika roku 1956 v čase maďarských a iných udalostí - riaci i knazi sa prestávali báť a začali považovať svoj náboženský život snova za čosi samozrejme, na čo má každý človek právo. Knazi i veriaci sa viac stretali; obnovovali styky navzájom i s biskupmi, autoritami Svätej Stolicie a sv. Otec znova vďačtie, začali sa predkladať požiadavky za väčšiu slobodu, mohli sa hájať sa obnovu gréckokatolíckej cirkvi; Cirkevný úrad navrhol za tejto situácie 21. mája 1956 preskupit niektorých biskupov z väzenia, odporučal previezť biskupov voľstážka a Buzalku do čomu dôchodcov, trochbu a Želu do miernejšej internácie. Bol tu návrh rokovať s internovaným arcibiskupom Beranom. Minister vnútra Barák varoval pred uhláňm. A. Kovtúry sa odvolával na knaza Plojhar, ktorý "varoval prepustiť Berana". No osobitná vláda na komisia mala vypracovať návrh na zníženie trestov väznených knazov. Podľa štatistiky k 15. máju 1956 bolo vo väzení okolo 450 knazov. Mnohí knazi si už predtým odkali tresty, iní vo väzení zomreli, stovky rehoľných knazov boli internovaní v Želive či inde ako dozorubači, alebo boli zaradení do pracovno-technických oddielov. Historik píše: "Celkový počet knazov vykonávajúcich svoje funkcie, klesol za desať rokov po februári na polovicu" /Dr. Karel Kaplan, Cirkev a štát 1948-1956 v Československu, 1981/.

Na druhej strane 23. októbra 1956 dostali významania "za sđaluhy o výstavbu Michal Beno z Nitry, A. Scheffer, M. Skoda, Št. Záecky a ďalší /Kat. nov., 4. nov. 1956/. - Mierové hnutie vlasteneckých knazov pokračovalo vo svojej činnosti v ďalších rokoch napriek všetkým otrasm, súdom a väzeniam biskupov, knazov i veriacich, i napriek pádom, súdom a väzeniam takých postáv, akými boli dr. Clementis dr. Husák, L. Kovomenský, L. Koldoš a iní. - 13. novembra 1957 znovu prezident A. Zápotocký a 18. nov. bol zvolený na jeho miesto A. Novotný. S nim sa začalo tzv. zavrhovanie kultúrnej revolúcie, ktoré sa týkalo najmä náboženskej otázky.

Roku 1952 bol radikálne redukovaný počet kameštancov na slovenských povedľačtrach v Bratislave a na iných úradoch. Na Povereníctve štatistika zostalo s 350 kameštancov asi 70. Mnohí si hľadali prácu. Na ústave hygieny práce, ktorý bol v tej istej budove ako povareníctvo a na ktorý som pre zhoršenie srdcovej choroby prešiel z diemického

Martinec predstavil promovenda dekanovi fakulty Dudábovi, ktorý povedal: "Za jeho čestnú prácu dostáva čestnú vyznamenanie". Promotný akt vykonal dr. Straka, ktorý povedal: "Pán poverenik je nový typ knaza nového životného štýlu. Jeho socialistické presvedčenie stvárnilo v ňom knaza-Vlastnosa, stroja krajného a radostnejšieho života. Tužba prosieť pracujúcimi ľuďmi ho viedla do politického života a zodpovednej politickej akcie... Strah aj otátny klérus a umožnil mu najst... správnú orientáciu... Ako čelý predstaviteľ verejného a štátneho života má čestné miesto v Zbore povereníkov... Napokon posadrazil promovenda ako svojho priateľa dr. Alexander Hrák, poverenik spojov... Katolícke noviny z 23. apríla 1989 napísali, že vlastenecké duchovenstvo "bolo prvé, ktoré vstúpilo na cestu dialógu"... Historici budú rozlišovať tak, ako rozlišovala Cirkev a veriaci. Jedna vec je dialóg, druhá vec je účasť vo vláde. Jedna vec je dialóg, druhá vec je priama účasť na politickom živote v úlohu "čelného predstaviteľa".

22. februára 1954 sa konala ustavujúca Schôdza správneho výboru SSV. Prítomní: za Ťmavu J. Adamčík, za Kátru K. Peňo, za Spiš Št. Lach, za Banskú Bystricu J. Dechet, za Rožňavu K. Šteško, za Košice J. Šesták, Matej J. Lukešovič, C. Dudáš, A. Horák, Št. Zárežský, J. Škoda. Zvolení: predseda správneho výboru A. Horák, podpredseda J. Lukešovič, riaditeľ K. Šteško. - 1. marca 1954 bol inštalovaný v Košiciach nový generálny vikár G. Onderko, a 18. marca 1954 bol promovenný za doktora posvätnéj teológie prof. Jozef Korec.

7. apríla 1954 sa konalo v Prahe plenárne zasadanie Celostátneho mierového výboru kat. duchovenstva. Otvoril ho A. Horák, J. Plojhar podal vyčerpávajúci referát, prehovorili aj Oľava, Belák, Mára, Beneš a Zárežský. - 9. apríla 1954 sa zbiliel zas Slovenský výbor CMVKD, aby prerokoval úlohy mierovej práce. Otvoril ho J. Dechet, referoval A. Horák, diskutovali Dechet, Scheffer, Belák, Dudáš, Adamčík, Onderko, Škoda, Zárežský, Benkó, Strehar.

Aprílové číslo Duch. pastiera 1954 oznamovalo voľby do národných výborov: "Keď si porovnáme spôsoby voľieb v minulosti, vidíme podstatný rozdiel. Voľby do našich národných výborov budú skutočné voľby, a to demokratické, a len s dôporom myslíme na minulosť... - V dňoch 21., 22. a 23. apríla prebiehali na Slovensku vo všetkých diecézach predvoľbné mierové porady duchovenstva. Hlavné referáty na jednotlivých DV mali v Bratislave osv. pán gen. vikár Adamčík, v Trenčíne J.S. dr. Cyril Dudáš, na Spiši prof. dr. Jozef Korec, v B. Bystrici osv. pán vikár Ján Dechet, v Rožňave osv. pán kap. vikár Zoltán Belák a v Košiciach osv. pán gen. vikár Štefan Onderko. O priebehu porád priniesli podrobné správy Kat. noviny /Duch. pastier, jún 1954/. - Medzitým 30. apríla 1954 po trojročnej vyšetrovacej väzbe bolo odsúdených 24 knazov a laikov za rodný apoštolát - prof. Šmárik a ďalší. - V júli 1954 sa konal súdny proces s biskupom Trochom - odsúdili ho na 25 rokov väzenia.

"Jdeme jednotne do voľieb!" - taký bol nadpis článku Mons. dr. M. Višňovského v Duch. pastieri. Obsah: Milardový tábor mieru je baštou. V našej vlasti sa nevídaným tempom buduje. Deje sa to pod vedením najlepších synov našej vlasti. Kat. duchovenstvo hlasovalo vždy jednotne za kandidátov Národného frontu. Bude to robiť aj teraz. Nájdú sa pochybovači - tých treba presvedčiť. Budova teologickej fakulty sa opravuje. Dóm sv. Martina dostáva novú strechu. Renovujú sa míry Hradu. "A ostatné milé Slovácku? Všade vidíme vzácnu prácu družstiev, štátnych majetkov. V celej našej vlasti sa buduje, stavia, elektrifikuje, rekreuje. Je to obrovská zmena. Za to ďakujeme našim zákonodarcam, najlepším synom. V Paríži ministri západu hlasovali za militárizáciu. My budeme hlasovať za mier!" /Duch. pastier 1954, č. 8-9/.

kony o Cirkvi. Prvý z nich, zákon č. 217, ustanovoval zriadenie štátneho úradu pre veši cirkevné. Cirkve mala byť úplne podriadená štátu. Predsedom tohto úradu na Slovensku sa stal poverenik Ladislav Holodč, člen Zboru povereníkov. V krajoch a okresoch boli ustanovení krajskí a okresní cirkevní tajomníci. Od nich závisel tzv. štátny súhlas pre výuku dychovanskej tinnosti každého knaza. Každé ustanovenie a prepelenie knaza záviselo od tohto súhlasu. Keď bol súhlas knazovi odňatý, nesmel ďalej vykonávať v Cirkvi sverené poslanie.

21. októbra 1949 vydali biskupi na svojej konferencii obešník k vyhláseniu nových tzv. cirkevných zákonov. Toto vyhlásenie snelo neobyčajne vážne! Tutujeme, že došlo k zákonom, ktoré sú v rozpore s ústavou Československej republiky, lebo sú proti slobode Cirkvi... V ďalšom obešniku biskupi písali: "Ak by budí dôsledne prevádzať štátne opatrenia, bude ohrozená vlastná organizácia Cirkvi, a Cirkve, vybudovaná na Petrovi a apoštoloch, stala by sa obyčajnou spoločnosťou, riadenou prakticky laikmi a niekoľkými sleboškými knami, ktorí sa už sami od Cirkvi oddúčili... Všetky ustanovenia, ktoré sú proti zákonom Bokin, sú neplatné... Život, skrátene snáť utrpenia, má vŕššiu hodnoty, a dá dušiar viac ako život dlhý a pohodlné pobozenie, pri ktorom by bolo dielo Kristovo spustošené, viera poškvrnená bludmi a oslabená život viery by ustúpil pohanstvu..."

Katolícke noviny boli už cez celý rok 1949 v rukách tzv. pokrokových knazov. 16. októbra 1949 po odhlasovaní tzv. cirkevných zákonov napísal Isd. Škoda, šéfredaktor: "Štát ponúka pomoc. Múka ju bez bočných úmyslov... Teraz už ide len o obrodenie veriacich... - A 23. októbra 1949 Katolícke noviny komentovali posledné udalosti a položenie Cirkvi úplne iné než zákonití biskupi: "Sloboda náboženského vyznania a nás je plne zaistená... cirkvi, knazi a veriaci nieseť nie sú hanteni v náboženskej tinnosti, ale naopek, sú štátom významne zo stránky morálnej i hospodárskej podporovaní... Takéto prehlásenie boli určené nielen pre veriacich doma, ale sa citovali i v zahraničí ako stanovisko oficiálneho katolíckeho časopisu.

V prílís napätej situácii najmä na dedinách malo zaspôbiť uvolenie, keď 13. novembra 1949 Katolícke noviny oznámili, že prezident udeľil milosť 127 knazom... Ale už o krátky čas boli súdení ďalší a ďalší knazi - zo Slovenskej Lupce, zo Spišskej Belej, z Komjatnej, Dolnej Krupce, zo Strečna, Bobrova, Dolného Kubína, Borského sv. Jána, z Levíc, Bzovrice, z Dlhej nad Cirochou, atď.

Rok 1950 bol po cirkevnej a náboženskej stránke nielen smutný, ale priam tragický. Najmä čo do pôsobenia tzv. mierových a pokrokových knazov. Pri sčítaní ľudu vo februári 1950 sa ku katolíckej Cirkvi v CSR hlásilo deväť miliónov, to znamená 76.42 % obyvateľov republiky. Bolo by sa dalo predpokladať, že úradní predstavitelia štátu si budú chcieť zyskať a udržať náklonnosť takého veľkého množstva veriacich občanov a že tzv. vlasteneckí knazi im nebudú v tom slymi radcami. Žiaľ, skutočnosť bola úplne iná.

V listoch z 21. januára a zo 17. februára 1950 boli katolícki biskupi, ako dobrí pastieri a ochrancovia svojich knazov i veriacich, nútení obrátiť sa na štátne úrady s výtkou, že neprejde deň, aby niekoľko z knazov alebo veriacich polícia nezatkla, neinter novcia, alebo aby niekoho neodúdlili dc väzenia. Pri tom v januári a vo februári 1950 skladali knazi sľub vernosti; mnohí s výhradou, doporučenou biskupmi - "podľa svedomia". Z biskupov zložil sľub len jediný svätiaci biskup v Prahe - Eljch kner.

13. februára 1950 úrad pre veši cirkevne zasialol po smrti biskupa pa dr. A. Škrábika do vedenia banskobystrickej diecézy a namiesto zd-

je výmysel, blbosť! To vám povie teraz už každé dieťa v prvej ľudovej škole, starý vol, ste ešte na to neprišli! /s. 342/.

Udalosti tých rokov boli chvilami otrásené a neuprosené. Zákrky proti cirkvi usmerňoval od r. 1948 aj R. Slánsky. Spolu s komisjou pre cirkevné veci, do ktorej patrili aj dr. Vl. Clementis, usmerňoval všetky akcie, ktoré sa týkali Cirkvi, biskupov, kňazov a veriacich. 31. júla 1951 sa oslavovali jeho päťdesiate narodeniny a vyšli im so- brané spisy. O krátky čas ho uväznili. 27. novembra 1952 bol odsúdený na smrť spolu s Vl. Clementisom a boli popravení.

Medzitým vlasteneckí kňazi pokračovali vo svojej činnosti. Vianoč- né číslo Duchovného pastiera 1952 na posledných dvoch stranách prinie- šlo informácie: "Domáce zakáľacky" - "Sňahovanie koží ošípaných"; "Zis- tenie potreby a distribúcie kurčiat"... - Na samom konci bol článok "Zneužitá morálka a náboženstvo". V románe Béle Illésa sa vraj hovorí o dvoch misionároch, ktorí boli agenti americkej výzvednej služby... - Podpísaný C.D./Cyril Dudáš?/.

Fesne pred Vianocami roku 1952 Thdr. Jozef Straka uverejnil v Ke- toľských novinách článok k 75. narodeninám J.V. Stalina: "Za čo všet- ko ďakujeme prozreteľnému otcovi Stalinovi! Ostane aj nám kresťanom- katolíkom... vzorom svojim charakterom a skvelými vlastnosťami" - Tak sa končí ďalší rok trpkého života cirkvi.

Už roku 1952 sa začalo hovoriť o údaľnej trestnej činnosti bisku- pov Matochu, Jesíka a Trochtu. Obviňovali ich "z tajného písomného styku s Vatikánom". 25. júla 1952 minister bezpečnosti Bacílek podal návrh uväzniť biskupa Trochtu. Uväznili ho však až 17. januára 1953 a odsúdili ho na 25 rokov do väzenia... Tak sa stalo, že do roku 1953 bol biskupský zbor v ČSR úplne ochromený. Zo 17 biskupov a ordinárov bolo 13 v štátnom alebo domácom väzení, dvaja mali zákas vykonávať svoj úrad, jeden bol v úplnej izolácii, a iba jeden svätiaci biskup /Ekltschner v Prahe/ vykonával svoju funkciu... Tvrdý postup voči Cirk- vi sa nezmenil ani po zložení ich štátu vernosti...

A predseda - vonkajšie udalosti nútli aspoň k istej obozretnosti. Prvý otras nastal po Stalinovej smrti 5. marca 1953, po ktorej nasle- dovala 14. marca smrť prezidenta Gottvalda. Nastalo krátke obdobie vel- kej neistoty a malých ústupkov. Podľa historika a neuskutočnil chysta- ný súdny proces, v ktorom mali obžalovať asi 100 kňazov a laikov v tzv. Akcii ruzsiccum. Rozdelili ich však na menšie skupiny. 20. novembra 1953 vydal nový predseda cirkevneho úradu Jaroslav Havelka nariadenia odstádnit administratívne prechmaty proti kňazom a veriacim. Počtu his- torika asi o dva týždne kritizoval na zasadani najvyšších orgánov nie- ktore drastické prípady zneužitia moci. Napriek tomu boli roku 1953 zvlášt prísnu izolovaní biskupi Něsey v Nitre a Fobožný v Rožňave. V prísbehu roka bolo uväznených 73 kňazov. A pred silvestrom uväznili rad katolíckych laikov, medzi nimi lekár MUDr. Sterculu a prof. MUDr. S. Fila.

Po smrti J.V. Stalina 5. marca 1953 Katolícke noviny priniesli hodnotenie jeho života: "Stalinovo meno, to je symbol, to je mier, žiarivý maják slubosť si, že veľké meno Stalin bude a navyždy ostane pre nás neporušiteľným záväzkom" - Po smrti Kl. Gottvalda 14. marca 1953 bol za prezidenta zvolený A. Zápotocký. Predsedom vlády sa stal V. Široký. V septembri 1953 bol za prvého tajomníka KSČ zvolený A. Novotný.

Podľa Duch, pastiera 16. jan. 1954 dostal "doktorát posvätnéj te- ologie za zvláštne zásluhy o cirkev, za príkladnú výchovu veriacich k ľudskému pokroku" povereník stavebnictva Jozef Lukačovič. Prodekan

komne ustanoveného kapitulného vikára Dr. Daniela Briedoňa dal usta- novit a slávnostne do tejto funkcie uviedol Ján Decheta. Pri tejto slávnosti sa medziným povedalo že "vysoká cirkevná hierarchia sa pokúsila terorizovať kňazov". Išlo o to, že kapitula si nevyžiadala vopred štátny súhlas, ale podľa cirkevného práva iba oznámila úradom dal inštalovať J. Decheta z trnavskej diecézy, ktorý patrili medzi vlas- teneckých kňazov a súbštnil sa na zakladani tzv. Katolíckej akcie. Svätá Stolica toto ustanovenie štátnou mocou nielen neuznala, ale J. Decheta exkomunikovala najväznejším spôsobom, aký pozná cirkevné prá- vo - bol "excommunicatus vitandus". Čiže taký, ktorému sa treba priam vyhýbať. Krátko potom 27. februára 1950 bolo zas rozhodnuté začať s likvidovaním grékokatolíckej cirkvi, a to "internáciou biskupov Gajdáča a Hopku... /Historik K.K./.

Zoči-toči ustavičným súdom, zaisťovaniam a väzneniu kňazov i veria- cich 17. marca 1950 hovoril A. Horák v Národnom fronte: "Nie je muče- níkom, kto je potrestaný pre politické prestrelky a pre protištátnu činnosť... Nikto u nás nebol a ani nebude žalárovaný, ani potrestaný smrťou, ale ani len považovaný za menejcenného občana len preto, lebo veril v Boha, Ježiša Krista, chodil do kostola... dá sa cirkevne pocho- vat..." - Z týchto tvrdení bolo pravdivé len posledné - kto zomrel a dal sa pochovať, nemohol byť už ani žalárovaný, ani inak trestaný.

Udalosti sa však nezastavili. Keď 11. marca 1950 vystriedal na ministerstve zahraničia Vladimír Clementis Viliam Široký, minister- stvo požiadalo pápežského nuncia Ottavia de Liya, aby opustil ČSR. O- čisiel 20. marca 1950. - Po zrušení 13. diecéznych seminárov dekrétom č. 112 dňa 16. marca 1950 zostal na Slovensku len jediný seminár pri bohosloveckej fakulte v Bratislave. Keďže sa na túto fakultu dostali za vedúce osobnosti aj kňazi z cirkevného hľadiska nepolehlivi, celé podujatie bolo podrobné a nepožiadalo dôveru.

Keď bola utvorená šesťčlenná komisia pre cirkevné záležitosti okrem A. Cepičku, Kopeckého, Fierlingera, Širokého bol v nej od začiat- ku aj dr. Vl. Clementis minister zahraničia. No v macedi 1950 ho na najvyšších miestach kritizovali a zbavili funkciu. V januári 1951 ho potom uväznili. Bol začlenený najprv do tzv. sprisahaneckého protištat- neho centra buržoáznych slovenských nacionalistov, neskor do procesu s R. Slánskym. V novembri roku 1951 bol odsúdený na smrť a popravený. Komisia pre cirkevné záležitosti však pracovala ďalej.

Na marec 1950 sa pripravoval veľký súdny proces s reholnými pred- stavenými. Pred týmto súdnym procesom, v jeho príbehu i po nom tlač i rozhlas denne útočili na rehole, na kláštory a na Cirkev. 18. marca 1950 predseda Zboru povereníkov dr. Husák povedal v Banskej Bystrici: "Vatikán je nástrojom zahraničných imperialistov... Katolícki biskupi plnia vatikánske príkazy... aby oslabili prácu v našich závodoch a na poliach"... - Tento prejav priniesli Katolícke noviny bez jedinej po- známky vo svojom čísle z 26. marca 1950... V tom istom čísle Kat. novin Ján Dechet napísal: "Ďakujem všetkým našim štátnikom za pomoc - bez ich pomoci nemohli by sme robiť to, čo robíme"... - Do veľkej miery to bola naozaj pravda. - V tých časoch, ktoré boli neskor nazvané do- bou deformácií nasledovalo prekvapenie za prekvapením. Tak o dva me- sace po prehlásení v Banskej Bystrici, bol v máji 1950 dr. G. Husák kritizovaný, potom zbavený svojich funkcií, vo februári 1951 bol uväz- nený, potom odsúdený do väzenia až do roku 1960.

Podľa historika na jar roku 1950 si vedúci činitelia dali zosťa- viť na základe podrobných informácií štatistický prehľad o situácii kňazstva v celej ČSR. Znalci cirkevných pomeroz a osôb rozdelili kňaz- zov do troch skupín. Do prvej skupiny patrili kňazi, ochotní na všetko.

plnú osahu do neznamená, cestu absolútneho besprávia a krivd. Pod eskor-
tou bezpečnosti ich odviezli...

V iných novinách sa po rokoch písalo: "Perzekúcia a likvidácia
reholí bola v podstate surovejšou kópiou nacistických metód proti re-
holiam. Výnosom z 8. júla 1941 zrušili nacistické orgány niektoré re-
hože a označili ich činnosť za nepriateľskú Ríši" /Lid, demokracie,
16.V.1968/.

Likvidovanie rehoľníkov a kláštorov bolo nielen ľudskou tragé-
diou. Bolo i kultúrnou pohromou. Len v českých krajinách bolo v klásto-
roch asi 1,600.000 kníh, Károdná galéria dostala z nich 629 obrazov
a 247 soch, umelecko-priemyslové múzeum dostalo asi 1 100 umeleckých
predmetov. Výpočet nie je ani zdaleka úplný. Ale tieto čísla už ume-
nia boli vytrhnuté zo svojho prirodzeného prostredia, pre ktoré boli
určené a do ktorého kultúrne spadali ako stromy do parku. Veľké zmocň-
stvo kultúrnych hodnôt bolo pritom buď celkom, alebo čiastočne sniže-
ných. Zd. Pierlinger v sáverenej správe o "Akcií K" kritizoval dras-
tický spôsob ničenia kultúrnych pamiatok orgánmi min. vnútra, obrany
a spravodlivosti /Historik K.K./ - Odborníci písali neskôr priam
zhrozenú, ak akým kultúrnym škodám došlo zrušením kláštorov: "približ-
ne od začiatku roka 1950 začal tzv. svoz kníh z kláštorov... knižky sa
nahádzali ako hnoj na vľedky. Inštitúcie a jednotlivci si pritom vybe-
rali to najzávažnejšie - rukopisy a vzácne tlače... Zbytok... ak nešiel
do šrotu, sa pometal... chýtal sa na plieseň... hmyz... Kto zapríči-
nil... toto zosurovenie a zdivočenie mravov? Kto je zodpovedný... za
škody pre národ a jeho kultúru? /Matičné dítanie, roč. 1969/.

Keď v noci z 13. na 14. apríla 1950 došlo k likvidovaniu všetkých
mužských kláštorov v celej ČSR, katolícke noviny priniesli k tejto o-
jedinej barbarskej udalosti tisíce a dva týždne jednoduchý ko-
mentár. Za šéfredaktora vlasteneckého knieža Ladislava Škodu, za
ktorým stáli knazi J. Plojhar, A. Horák, J. Lukáčovič, Št. Zárečský,
Jozef Korec, J. Dechet a ďalší, katolícke noviny napísali, že "v celom
rade kláštorov bol sústredený písomný materiál protištátného obsahu"...
- V tom istom čísle Kat. novin bola uverejnená výzva živoriacej tzv.
Kat. akcie: "Usilujeme sa o pokoj... Budeme zo všetkých síl bojovať
proti znakuňaniu náboženstva v službách imperializmu"... /Kat. nov.,
30. apríla 1950/. O ďalších postojoch tzv. vlasteneckých knazov k lik-
vidovaniu reholí a kláštorov ešte neskôr.

Likvidovanie kláštorov nebolo jedinou ťažkou ranou roku 1950. Už
v auguste r. 1949 sa začala pripravovať kampaň za pripojenie grécko-
katolíckej Cirkvi k pravoslávju. Začala sa v tlači, potom sa preniesla
na knazov a veriacich. Šiesti členovia Komisie pre cirkevné otázky bo-
li za pripojenie už v januári 1950, zatiaľ čo časť funkcionárov na
Slovensku s Gustávom Husákom neúhľadila s týmto likvidáciou. Vo feb-
ruári 1950 sa však rozhodlo začať akciu hneď. Na 28. apríl zvolali ú-
rady do Prešova tzv. "Sobor", na ktorý zabezpečili účasť niekoľko sto
cívlov, väčšinou neveriacich a rozhodli sa vyhlásiť na ňom pripojenie
k pravoslávju. Z 267 duchovných sa vyslovilo za pripojenie 26. O neja-
ký čas niektorí z nich odstúpili. Podľa historika ešte tej istej noci
si úradní činitelia vyžiadali súhlas ministra Pierlingera a podpredse-
du vlády Širokého pre svoju akciu ako aj pre okamžité zatknutie bisku-
pov Gojdiča a Hopku. Sami príslušníci štátnej bezpečnosti kritizovali
celý postup a použili neprístopné metódy. 65 knazov internovali hneď,
asi 100 neskôr. Sovietsky veľvyslanec Šilin vyslovil nesúhlas sovie-
tskych činitelov a varoval pred uhdľenými činmi. Povedal: "Pre Soviet-
sky sväz je dôležité, aby v krajinách, príľichajúcich k jeho hraniciam,
nebolo obyvaľstvo naladené nepriateľsky voči ZSSR" /Dr.K.Kaplan, c.d./.
28. apríla 1950 bola grécko-katolícka cirkev na Slovensku napriek tomu

pracujúcej triede, drží s kapitalistami, má obrovské bohatstvo, vlast-
nú banku... veľké majetky má napríklad v Južnej Amerike. Pri diskusii
sa ohliásil salesián Bečaneky. Povedal, že on bol v Južnej Amerike, a
Vatikán tam majetky nemá. A čo sa týka tej banky, ani jeden štát sa
bez nej nezaobíde... Páter Pollák z Košíc vo svojej preudňáke osprave-
dlnoval, že z väčšiny škôl odstránili náboženskú výchovu... /Št.
Hlavě, Po priamyh cestách 1986, s. 248/.

Štefan Zárečský, hlavný redaktor Duchovného pastiera, mal v júno-
vom čísle 1952 článok "teológia pred novými vývojovými zákonmi". Minu-
losť je prekonaná v politike, národohospodárstve, v kultúrnem živote,
v móde, prekonaná je tíh hrozby peklaom a pastordóli. Niekadajšia doba
"s úsasným rachotom... prepadla sa do hlbin ľudských áejín... čakaj
na svrátanie... je pólutovanishodným šialenstvom...". Teológia stojí
pred novými skutočnosťami - "nieť nezamestnaných, robotník chodí do
práce autobusmi alebo vlastnou motorou... sú lačné závodné kuchyne,
suché... bytí... Je tu bojový nástup vedy... Je to doba veľkých rados-
tí pre široké masy... Katolícki knazi musia k tomu povedať jasné slo-
vo - na otázku mikromého vlastnictva, triedneho boja, bádania vied...

V júni 1952 uverejnil A. Horák v katolíckych novinách článok k
jubileu V.Širokého: "Božia spravodlivosť... vyvolila si za svoj nástroj
V.Širokého! Nech sa za to vzdáva večná chvála Bohu, že dal svojmu lu-
du muža, ktorý ho vyvedol z tisieročného ťažkého utrpenia a ozdobil
jeho čelo vencem slobody, cti a práva! /Kat. nov., 1.6.1952/. - Vte-
dy už boli dr. Vl. Clementis, dr. G. Husák, I. Novomeský, L. Holdoň
vo väzeni... V Duchovnom pastieri upozornovali tiež na jubileum: "Vi-
liam Široký 50-ročný. Dňa 31. mája dožil sa podpredseda vlády a minis-
ter zahraničných vecí Viliam Široký 50 rokov... jubilants... milióny
skutočne nosia v srdci. Podrávila ho i delegácia rímsko-katolíckych
knazov a prízvukovala veľké zásluhy jubilanu... /Duch. pastier, máj
jún 1952/. - Dr. Gustáv Husák, ktorý bol za V.Širokého uvrhnutý a od-
súdený, neskôr napísal: "Nástup V.Širokého... viedol k samovláde...
vznikla nenormálna situácia /Kultúrny život, 16.2.1968/. - V rozhovo-
re Literárneho týždenníka historik akademik V. Pleva povedal: "Na o-
sobe Širokého sa dá demonštrovať okolnosti vzniku kultú osobnosti
na Slovensku a deformácie politiky" /Lit. týždenník 3/88/.

V Duch. pastieri, v ktorom sa oslavovali narodeniny V.Širokého,
bol aj tzv. poučný prehlad: "Kým v Sovietskom sväze už po piaty raz
došlo k zníženiu cien... zatiaľ v kapitalistických krajinách... sa zvy-
šuje čarha širokých mas...". Potom sa písalo, že v Turecku zvýšili
cestovné na autobusoch a za zeleninu... V Izraeli stúpila cena čaju a
pasterizovaného mlieka. Vo Švédsku vzrážili margarín o 6%, v Rakúsku
stúpila cena benzínu a petroleja, a Austrálii zas cena vaje... - V tom
istom čísle Duch. pastiera mal prof. Jozef Korec článok "Revolučné
prvky v cirkevných dejinách". "Revolúciou rozumieme vehementný a od-
vážny záseh do čohosi starého, obyčajne nezdravého a silný skok dopre-
du...". Vyzdvihol najmä Arnolda z Bressie z 12. storočia a obhajoval
ho "v mene sociálnej spravodlivosti, lásky a pokoja". - Nasledoval
článok bez podpisu: "Cirkev a ľudová demokracia" /Duch. pastier, jún
1952/.

Zatiaľ sa v Brne 11.-13. júna 1952 konal proces s veľkou skupinou
knazov a laikov z celej ČSR "za styky s Vatikánom" - Dr. O. Mádr do-
stal dozivotns. V júni 25 rokov, univ. prof. Dr. Vachová 22 rokov. -
V júli 1952 previezli biskupa Vojtašáka z Valdic do Leopoldova. Sám
o tom napísal: "Dostal som sa na celu s tromi mládencami. Bachar, kto-
rý nás na celu zatváral, pýtal sa každého na meno. Keď som mu udeľ-
je, vtedy bachar, ktorý ma nikdy nevidel a ani ja jeho, chytil sa za
hlavu a vykřikol: "Vojtašák! Tá svínel Chlepoi, aby ste tomu starému

ml dobře poznají takto nedůstojného kněze územní zástupce povahy /9/; takto "hluboká klamavost", evanjelického smyslu, vládnou, na litetade, kde sa len niečo bucha o merovej pred, kde sa tri hrabíky varia vo veči cirkevno-katolíckej; pokiaľ ide o jej konsolidovanie a postavenie na úroveň zakládky... Pohna ho vnutrovný ohn, nepokoj... Vidáme ho... sedieť, sedieť... vystrašit sa seba štyrochhodinný red na merovej porade... tohože dia vrasť sa domov z druhého kraja republiky... Mierový boj katolíckeho duchovenstva je nerozlúčne spojený s osobnosťou Dr. Zárečského...

"Zolens dejin kritika sa dopredu" - taký bol nadpis správy Duchovného pastiera vo februárovom čísle 1952. - potom nasleduje text: "Del-ší turnus štátnopolitického kruhu katolíckeho duchovenstva v Dolnom Smokovci v dňoch 4.-5. februára za účasťou 43. duchovných bol odhnutom v rešani oteváradnej ekole. g. Krabus... bol prihláseným občanom... - Rémy kursu v smik a vývin CSR. Mníchov; Odboj; Industrializácia; Me-dialnárodná politika; ľudová demokracia; cirkevná politika... - "Kóná sa tu teda praca neobjavuje osobná, plodná... Možno boli úsasy; keď ur-čité časť duchovných nemohla prísť na ohnť takýmto školeniu... Dnes o tom nemôže byť ani reč... Účastníci si podvedávali mláde prostredie v domove Charity... vďaka strachu... Vítame i ďalšie turnusy v dohľadnej budúcnosti... -vra-

Marcové číslo Duchovného pastiera 1952 má číselný pod sňahavím "socializmus a náboženstvo". J. Piojnar tu napísal, že socializmus má myšlienku mať už sv. Ambros, A. Horák písal o sile kolektívu, J. Lu-káčovič o kňadži, "Gene-banček socializistický súdrž; a mládom bankom-aj hlboko pod semom; kňa munitka nezostáva sa munitom;... kerjavíč-ky; inštalistický údržujú svojím výkonom... - Potom nasledujú infor-mácie: Miro Hryko napísal do pravdy o kosmopolitizme; "čurabec vlas-tenstvo... sa vrhlo v obyčajnú pretvárdku... V tom čase už boli uváž-nomi Vi. Clementis, G. Husák, J. Novomský, I. Holdo ako tzv. buržo-ázni nacionalisti. - Dr. J. Piojnar sa stal čestným radcom bankobýva-čského diecézy. - "O 27. februára 1952 po niekoľko dní prebiehali v Bme ideologické porady vedecy ch pracovníkov... proti kosmopolitizmu a objektívizmu vo vede..."

Duchovný pastier na apríl-máj 1952 mal článok P.I. Matlošku. Písa-lo sa v nom, že "duša dnešného kňaza má byť... sľadom rozumu, citu a intuície, činnosti a rozjímanie... teológia a socializmus... My nemôže-me prisľubovať ani prikrývať tým, ktorí prisľahali na kapital... - Ale potom tam bol i tento odstavec: "I na tomto mieste sa príhováram menovite za obnovenie exorcícií, ktoré si účasníci cirkevno-politic-kého školenia v Smokovci oprávnené žiadali, nelen preto, že to pred-plánuje Godez... ale i smúdná duša..."

1. marca 1952 písal dr. Gyrl Dudaš, profesor na GMBP o Bvšetel-Štoliči: "Vatikánska diplomacia zasahuje do vnutorných pomerov... ako to bolo zjavne pri podvratnej činnosti u nás. Dáva inštrukcie, či, ktorí sa riadili takými inštrukciami, podľa vlastného práva boli od-šednení /kat. noviny 1.3.1952/. Medzitým kňazi z Ilaveckej včasnici si robili ruženie s ohleba... Dosorec Jankovič kritikal na knasov, ktorých bolo viac ako dvadsať; Raudej ohcom najst u vás autumaty ako ružence!"

Ani kňazi, ktorí boli zatier na slobode; to nemali ľahké. Výzvy na porady a školenia im usťvávajú strpčovali štrot. Dr. Hlavák vo svo-jiach pamätkách napísal: "9. mája 1952 ml cirkevný úrad v Bratislave po-slal výzvu, aby som sa ako kňaz v duchovnej správe; teda štátny úrad-ník; zúčastnil na povinnom školení knasov v Charite v Smokovci... Ško-lenie sa konalo od 12. do 16. mája. Prednášali na kom Kvasnička, Vozár a dr. Provezník... Medzitým spomínali, že Vatikán je proti

So zrušením gréckokatolíckej cirkvi boli zrejme veľké problémy. Niekdejší poverení L. Holda, ktorý so spôsobom likvidovania vtedy nesúhlasil, napísal roku 1968: "Veľmi skoro sa ukázalo, ako neodpo-vedne ml organizátori... Vee naplánovali... ako keby" nebolo ponuže-nie s vyhlásenia Katolíckej ekole v predchádzajúcom roku /Kulť. Mi-vot, 17.5.1968/.

Katolícke noviny v apríli 1950 však písali: "Bude sa všetkých ml bojovať proti zrušeniu náboženstva v sľubách imperiálismu" /30. apríla 1950/. Vlasteneckí kňazi medzitým pokračovali ako predtým. Bez ohľadu na komunikáciu a na pastiersky listy biskupov Biech, Mo-revy a Blavenka, 26. a 28. apríla 1950 sa konalo zasadnutie tzv. Ke-voľtokej ekole za účasťou A. Horáka, J. Deobeta, L. Škod, J. Jankovi-ča, kde sa zavázali podporovať hnutie zlepšovícich nářnyv a svžo-vanie produktívný práce. Do kat. novín napísal i "g nadsením sa pri-pájsme k šrocholíckej merovej rezolúcii... /Kat. noviny 14.5.1950/

Potom sa na leto 1950 začala pripravovať tzv. konsenzuálna knasov na Veľehrade. Hoci bola samostatná ako protivážna postoja Vatikánu, na-vonok mala byť manifestáciou duchovenstva za mier v krajoch a v okre-snych porad všetko do pohybu - presvedčenie, nátlak, zvolávajú mlé-mnolí odmietli. Iní boli obohotní šť so sňhlasom biskupov. Nakonleo sa prihlásilo e celej CSR údajne asi 600 knasov. Keď však vstúpili sa-kašť odvolalo. Kňazi v ťyoh, ktorí na Veľehrade predsa šli, sa údajne nazdávali, že tam odhľasujú výzvu vláde, aby sa obnovili rokovania s biskupmi...

Akým spôsobom sa získavali kňazi do tzv. vlasteneckého hnutia e na Joh šrochádzania, o tom svedčí Dr. Št. Hlavák vo svojich pamätkách, kde spomína udalosti z jari 1950: "O štvrtý popoludní prišli a vzeali ma na ONV. Tam šekal tretí, ktorý sa predstavil ako dr. Pokorný e Bre-šislav, člen štátnej bezpečnosti. Včeloh trval asi tri hodiny... Zo-šil sa okolo knaza Štefana Getlika... Jána Deobeta, vládom ustanove-ného kaptlárného včára bankobýratelkej diecézy, a Katolíckej ekole /Lukáčovič Horák a Piojnar/... 15. mája 1950 som dostal od úradu pre veči cirkevno pozvanie na poradu do Bratislavy na 17. mája. Kemles-to poverenka Holda šu podpísal jeho zástupca Gombela. Keď som už-šiel pozvanie riaditeľovi... presťahovaný ml povedal: "Hned ti dáš dovo-lenku. Okamžite cestuj, aby si prišiel nečas e že som nemel napříjem-nosti... - Na cirkevnom úrade som našiel niekoľkých profesorov nábo-ženstva... Prišiel Gombela, Gšinar, prededa štátnej Katolíckej ekole; e ml civili. Z knasov povereník Horák, Lukáčovič a dr. Škoda. Odznalo niekoľko prednášok, aby sme sa prihlásili k vlasteneckým knasom a spo-lupracovali so štátom v tzv. Katolíckej ekole... Povereník Lukáčovič povedal, že naši biskupi nejdi s duchom doby, nedohodli sa so štátom. Š ml ml sa už jednáť nebude, emebkni autobus... Musíme byť rozumní e spolupracovať so štátom... Povereník Horák povedal v hladaška ke-toolíckej teológii, najml norielky, dokážť opravenosť spolupráde s ko-munistami. Potom bol párdny obed v Garltove, populudný diskusia. Je-den štval nám pripomenul, ako štát vyoháda e ubíraty náboženstvu. Pod-poril výzj i želanie gréckokatolíkov a umožnil im návrat do pravosláv-nej cirkvi... Horák spomenul prezidenta Gottvalda, ktorý v chráme sv. Víta aj ruku pobozkal erotbiskupovi Beránovi... Včasná prítomný ch profesorov sa vyslovila, že nemôžeme vyjednávať bez nášich biskupov, ani podpisovať rezolúcie bez ich sňhlasu... /Štefan Hlavák, Po prí-lych osťah, 1986, s. 233-235/.

Medzitým J. Juna 1950 úplne izolovali biskupa Vojtašáka v biskup-skej rezidencii na Spišskej kaptvule. - Historik podľa archívnych do-

Imenitov uvádám: Ke 19. júna 1950 cirkevný úrad vytyčil ako biskupský konkrétny cieľ odsúhlasenie dnešného biskupského zboru. Zároveň povenoval na potrebné ústredie niektorého z biskupov pre spoluprácu, aby mohol vysvetľovať kňazov a homonátorov, ktorí by postupne nahrádzali doterajších. Plojhar, Horák, Lukáčovič upozorňovali na možnosť vytvoriť kňazov a biskupov prostredníctvom katolíckych biskupov v baľtických republikách Sovietskeho zväzu. V prípade neúspechu... uvádzali o ďalšom a realnejšom - nahradiť biskupov Generálnym a kardinálskym vykámením a ich sohodcom... prídteť dlehu biskupských konferencií... /Historik K.K./.

Podľa toho istého historika "v čase prípravy Velehradskej konferencie sa schádzali... Hierlingnerov návrh na internovane neposlušných dušopýčov. Prvých 45 bolo postihnutých 14.-16. júna 1950, ďalších 95 kňazov v priebehu júla. Príkázalo sa vypracovať ďalší seznam obetí. Štyri mesiace pred mierovými zjednotenými katolíckymi kňazmi 30-40 kňazov... - po sa už zdalo byť príliš neskoro aj Hierlingnerovi. Stábol sa na túto prechod v septembri 1951... "lebo keby sa v nej pokračovalo, nastal by o osmdesiat mesiacov ani jeden duchovný..." /Historik K.K./.

Gelež tyčkáne pred 5. júnom 1950 mala cirkevná tajomnosť a politika spolu s niekoľkými vlasteneckými kňazmi plnú ruku práce. Chceli po celej republike, prehovrátili, zaprisahovali 1 zasťazovali kňazov, aby prišli na konferenciu na Velehrad v dňoch 4.-6. júla. Biskupi kňazov odvádzali a varovali, ministri, povereníci, vlastenci a policisti ich zvodňovali... Nekolise ku konferencii došlo. Úradne bolo publikované, že sa stálo presne 45 kňazov. Podľa svetkov 1 podľa fotografií v sérii 1 na voľnom preštrenstve kňazov nebolo na Velehrade ani 200, a to 3 000 rehoľných, ktorí boli v tom čase už internovaní.

Na Velehrade J. Havelka v zastúpení ministra hovoril: "proti tejto veľohradskej konferencii vlasteneckých kňazov, ktorí sme zvolali /1/ a najlepšími úmyslami... rozpuštili biskupi temer vo všetkých diecézách sada najspuštajúcu a najsurvovajúcu kampaň, akí kedý viedli proti vlasteneckému kňazstvu... survovajú a nčomnými prostriedkami... Zavrtili odpor najvyššej hierarchie... nenasťle brvki naše hudovateľské dielo... sú to temné tany hierarchie... /Velehradský zborník 1950, s. 30/.

Jozef Plojhar pri otváraní konferencie medzinárodným povedal: "Prádeť sa, aké pekne je toto naše zhrumáždienie! Keď sme si po februári uviedomili naše zrodienie a našom národe a štáte, zaslali sme uvážovú o tom, aké bude poslanie nového kňaza. Vtedy sme sa schádzali štyria alebo piati a z každého ďalšieho kňaza sme mali predst. Semozrejme, že sa hádzala na naše hlavy špiňa a ohováranie... Búdkanú propagandne vytáča, že chceme zvolit na Velehrade nového arcobiskupa a ja nevšem čo ešte všetko. Nechceme nášich biskupov rozstáť, ale chceme, aby dostali rovnosť..." - /Velehradský zborník 1950, s. 36/.

Jd. Hierlingner na Velehrade uvádzal: "Prádeť sme mali v Prahe nunciatúra... Hierlingner tu bol prádeť, aby naskypkval biskupom, čo majú a nemajú robiť, aj v očiach týchto politických. Bohužiaľ, biskupi, vychovaní v slepej disciplíne voči Rímu, sa nechali ovplyvňovať zabudovaním, že sa koleso deňin otáčilo o 180 stupňov. /Potleš. /Nektori biskupi predali sa okupácie koncentračným táborom... a nepoučili sa... Vatikán zostal v tábore ním nepriateľskom... prislubuje... dčomnosti emeritného imperátora... Vatikán... se riava ze čílenitoký pákt... Je to akola chytateľného Vatikánu... Prádeť sme si tiež celkom suverénne riešili sami, keď biskupi nechceli, pomer cirkevi ku štátu. Naše Ródna zhrumáždienie nám dalo nové zákony..."

A. Horák na Velehrade pred vlasteneckým kňazmi povedal: "Dáte mi

domojej 1 zahraničnej reakcie... Ak naše ľudovodemokratické republiky... príznača ústavnú našu mlčovaného prezidenta K. Gottvalda veriacemu ľudu plné práva a náboženstvá slobodu... Kazdoro všetkým... reálnym nepriateľom... nadvájuje tikotu verných svie ľudu, pod vedením nášho mlčovaného prezidenta Klementa Gottvalda, počítame odhodlansie a hrdo do svetového frontu... budovateľov nového socialistického, ale 1 kresťanského sveta; pod vedením genitálneho vodcu všetkých ľudí dobrej vôle - J. V. Stalina! Boh k nám naj našim ideálom a našej práci! Na zjedede zvolili oslobodený 1 slovenský ústredný mlčový výbor kat. duchovenstva na čele s J. Plojharom, na Slovensku s A. Horákom.

Foto všetko sa dalo nazovom, zakať do biskupských stavb výkrení alebo izolovaní, ktoré rehoľníkov na nčtených prácach, stovky kňazov odsúdené alebo internované, mnohí veriaci laici v Leopoldove alebo na Mirove a greskokatolíckí veriaci násline odhnutí od cirkvi. Za tejto stúdoje 28. Oktobra 1951 vydali plns listi, spojovacie listi "Impensiove caritate", kde hovorili o včomosti veriacich jednotlivým štátom "za podateľky, že sa im nenarúkaže nič, čo by sa protivilo ich kresťanskému svedomiu... Prádeť... kresťanskí občané nesmi byť nepravoslávno trstení... majú mať možnosť vykávať otvorené svoj včern... včern vyúčovat a prešľvat, keď sa usilujú konať v tomto smysle napriek tomu, že im hrudia tie najťažšie nebespečenstvá, sasiluhujú obdvy nčtem katolíkov celeho sveta, ale aj všetkých svčotčných ľudí."

27. novembra 1951 bol potom v Bratislave súdny biskup Dr. St. Barnák. Štátnym žalobcom bol dr. Winter, predsedom súdu Dr. Hamák; obhajca dr. Vl. Brober. Kávéteva dr. Barnáka na nunciatúre v Prahe, kam si šiel po menovaci dekrét ze biskupa, bola kvallifikovaná ako špiónka.

Duch, pastier vyšiel koncom roka 1951 ako dvojkřtelo. Prvý úlanok mal v nom hlavný redaktor St. Zareozky, tento ras už ako Ph. Ito. "Bětšhem est je probléme de la vie... "Zase ste tu, Vlancovi Křt-kám si pred jasličky a chlapsky rozjímam. Nie! Nepoddám sa šisťidiek... Nčným formám... ale porčiem... až dotieravo do hĺbky jasťidiek... Nč-vieme, čo seerá s našim křtensťstvom, ktoré sme zodrali... zneností-11...

Nov.-decembrový křsťo Duch. Pastiera prinieslo 1 úlanok "preš-ident republiky Klement Gottvald 55-ročný" 23. novembra 1951 došli sa komndarínky nášho štátu... Odsťzali boľestnú, ponížujúcu situáciu katolíckeho křtstva a pocteral sa o hmotné zaisťenie cirkvi. Zabepe-čuje křtstvom sluhú existenciu úroven... stará sa o opravy... cirkv-nych pamiatok... Slovanskí katolíckí křst spřiu... s veriacimi v hl-bokaj oddanosti deňujú tu aj za mlčere vedende nášho štátu na poli cirkvno-politickéj konsolidácie... Křsťidj mč... křsťidšeho seštrajška - socializmu v našej vlasťi a mier na celom svete... "Symbo podpreťstvom sa končí ďakki rok činnosti mlčerových kňazov."

Duchovný pastier v januári 1952 mal úrodniak Dr. Alexandra Horáka "čumen ad revelationem": "Vyran, penovnik, žendal, fabrikant... nčšili agojich poddarych... Stojíme pred očičkou, ako plit svoje poslansie kňaza... a prítom... byť spojovcami pracujúšeho ľudu, pochodušenie k vřazstvam... Nčmne sa Takat, že sa zaisťuje ako predm stredávame s predavmi stelzmu. Mat ako m on predjavuje v stupenoch dialektického materikalizmu, ne je namierový proti Bohu... O toto ide: Aby katolícky kňaz... príkazy nášho ľudovodemokratického sřizdenia... presvietky predvam našej viery... - V tom istom dšise šteli: "Povšbenle ščere-daktora D.P. ne hodnosť doktora teologie dne 5. januára 1952... je len majou zasťavou kasilžennej radosti a odmaný jedného z najagilnej-šich kňazov na Slovensku. Ošťzami bratřie řhndr. Štefana Zareozkého voi-

radni a nevedela, co s nim bude. Kad v tejto situacii bezradnosti bol v lete 1951 vydaný zatykač na tehu vyšetreného biskupa P. Hnilicu a on musel zavrieť svoj dtek sa hranice, 24. augusta 1951 bol namies- talo neno vyšetrený sa biskupa J. Korso, aby mohol vyšetriť na knazov ďalších dekanov pripravených rehoľných bohoslovoov, medzi ktorými boli už niektorí diakoni.

Za týchto takých okolností sa chystal tzv. "Mierový zjazd kat. duchovenstva" na 27. septembra 1951 v Prahe. Každý knaz v pastoračii bol osobne pozvaný sa veľmi stiesnenej situácie. Odtiaľ sa mi kladli priam výslovné otázky: Buď na zjazd ísť, alebo neísť a tým sa dať poradiť sa protibiskupský úrad. Dr. Hlaváč, profesor náboženstva v Mladobolovciach, ktorý bol neskr. roky vo väzení, vo svojich pamätiach napísal: "V pis- totki 21. sept. 1951 prišiel sa mnou... štátny zmloučenec pre biskupský úrad v Kobiľciach Zaremba a cirkevný referent ONV v Kobiľciach Plakov- ský. Nahovorili ma, aby som šiel na celostátny zjazd rímskokatolíckych knazov do Prahy. Odmietol som s odôvodnením, že za daných okolností by to mohlo veriť podkladu sa odpad od Ríma...". "Co keď vás štát prepustí a zakaže vám pôsobenie v duchovnej správe? - nadhodil štátny zmloučenec - Bojíte sa asda? Koluje chýr, že vlak, ktorý povedie tará- rov do Prahy, bude mať garamboli" - "Z tohto by som nemal strach..." - Zmloučenec odmietol... Vraj sa ešte musí kasať v Ľani...". Dr. Hla- váč potom dodáva: "Onděho po zjazde 8. októbra 1951 som šiel pora- nne na 11. októbra z úradu pre cirkevné veci v Bratislave. Urobil som na fare opatrenia pre prípad, ak by ma poslali na nútené preskopenie do Múčenikov... Zastavil som sa u matky v Kubrej... Rozhovor na štát- nom cirkevnom úrade trval vyše hodiny /Rovák/. Vyšli mi, že som sa nezúčastnil na zjazde v Prahe, a poznamenali, že knazi ako ja budú z duchovnej správy vyradení. Povedal som im, že s tým počítam a som na to pripravený...". /St. Hlaváč, o. d., s. 297//.

Konečne 27. septembra 1951 sa v Prahe na vľgilitu svätiku sv. Váco- lava začel tzv. Celostátny zjazd mierového duchovenstva. Príšlo naň asi 1 500 knazov, zo Slovenska asi 500. Stretnutie sa konalo v Lucerne. Zasadanie otvoril J. Plojhar, minister zdravotníctva. V predsedníctve sedeli za Slovenska J. Decher, Z. Belák, J. Lukáčovič, A. Horák, J. Adamčík, M. Beňo, O. Scheffer, Št. Zárecký. Bola tam aj biskupi Groch- tí, Riktschmer a Lezik. Neboli tam arcibiskup Beran a Matouha, ani bis- kup Picha, Hlouch, Skoupy, Pobožný, Němcey, ani uhŕnený Zela, Buzal- ka, Vojtešák, Gojdič a Barnáb, biskup Čársky posled pozdrav. Za štát- nu správu bol prítomný najmä minister pre veci cirkevné Zd. Piarlinger, ktorý povedal: "Náš ústav zaručuje našim občanom plnú slobodu nábo- ženského vyznania. - Prvý hlavný referát mal A. Horák: "Nás katolíkov v Československu do krvi uráža a zarmouje, že aj vatikánske rádo... hrá do... vojnového koncertu, štíri líči o živote v Československu a... pod rúbkom obrany kresťanstva poburuje..."

Potom hovoril J. Plojhar. "Svet kapitalizmu je naplnený zlobou... A je tu druhý svet... ohnivé zivoty... šťastie usmievaných sa detí... Na tú stranu sa pridáme... Kapitализmus má zákerne plány... Týmto plánom prisluhuje i vatikánska politika... Úplne sa... rozohádzame s vatikánskou politikou, ktorá plne prisluhuje kapitalizmu a imperialismu... podporuje tzv. križiacke ťezenie proti... ľudovým demokraciám...". Duchovný pastier v októbrom číslе potom parafrázuje: "Potom poukázal minister Plojhar na pokřtende vatikánu, ktorý k nám vystala ako ú- radníkov internúclitury mladých, talianskym feudalizmom ochovaných, na- že pomery, vedu reť a náš ľud nepoznajúcich knazov. Rto otrpľyňovali nás biskupský zbor v smysle odbojného postoja voči nášej vláde a nášmu ľudu...". J. Plojhar pokračoval: "Náš dobrý snahy a naskutku katolíco- ke počiny stali sa predmetom zákernej, zlímennej, nenávistnej kritiky

asda ešte očakávi čo bude s pápežom, čo bude s vatikánom... a čo bude s biskupmi? Druhí priateľia, my musíme... rozoznať medzi vatikánom politickým a vatikánom dogmatickým... Politický vatikán, to nie je na- sa viera, to je ľah viera... páni biskupi... povedali sme si, prečo vláda nomaďviete rokovanie s pápm biskupmi... Jeden s diskutívou, mys- lím, že p. Kociš, povedal... že by páni biskupi prišli podávať ruku na smereňe. Prosím vás, koľko reť už vláda podávala p. biskupom ru- kul veď keď sa rozšľigo vo februári rokovane a kšlbi sme sa 10. júna v Prahe katolíckí knazi i laici, aby sme rokovali o situácii, pallo rozhodnute, že sa máme pozdravné telegramy pánom biskupom a že vyšle- me delegácie...; že by sme... ľah pohli k tomu, aby uzreteli dohodu... Co urobili páni vyškali, až prídu posdravné telegramy a po 24. alebo 48. hodinách odmei s vatikánskeho rozľasu exkomunikovaný dekrét na všetky, ktorý salokili katolícku ekciu a radili sa o danej situácii. Vy by ste bhoel... Dejte rozhrbenie bievku, ktorý nemá dokonali ml- tosti... Vláda nerobí prekrky knademu biskupovi, ktorý by prišiel k nej a pvedali "prosím, uzdravme, že som sa prevrátil proti zákonom re- publiky...". Viademe sadosťučenie, i keď by to boli páni biskupi... Len potom príde cesta mlloerdenstva..."

V katolíckych novinách s 23. apríla 1989 sa mierumilovne písalo, že vjastenecké duchovenstvo v CSR "bolo prvé, ktoré vatikánu na cestu dialogu s tým, ktorí sú ľahého ideologického presvedčenia". - Je ne- ozeaj pravda, že do tohto dialogu vstupili. Ale prestali sa rozpráváť so svojimi biskupmi, so svetom štáloou a s nástupcom sv. Petra. V tom- to svetle sa takisto podivne vyínimá ďalšie slove z tých istých kato- líckych novin - "sme vďační aj našim vtedajším biskupom...". Ktorí boli vždy ochotní reďt' nám..."

Na veľohrade A. Horák potom hovoril o tom, ako dobre ľah štívil v Sovetskem zvěse pri návšteve: "em, kto bol v Sovetskem zvěse v tomto roku na veľkí noe alebo na 1. mája, videl, čo znamená Sovetský zvěs v dnešnej svojej hospodárskej drovine. Všetci návštevníci videli... ozajsný blahobyt a okrem toho sme sa zaskitili pri bonetych a horlivých stoloch sovietskych ľudí, ktorí sa prehybali pod bohatými pokrmami. A takéto pokrmy sme jedli nielen my, ale videli sme ľah aj v závodných kuchyniach rôznych podnikov, na kolchozoch a sovehozoch..."

Na veľohrade som zhromaždění 4.-6. júla 1950 prehovori aj povere- ník pre veci cirkevné J. Holdob; "ýtok na nás štát, organizovaný na príkaz vatikánu sa pomoci pánom biskupov a koordinovaný s štátnym poku- som o zavrždenie predstaviteľov katolíckej ľudovej demokracie... sa ml- nul ústikom... Feľiseji knihi teraz prehodnotiť prílezitvé posrvenie olivry a oheľi by svetu nahovortť, že sa na cirkev valí pohroma. Veľ- ml zle pozná vatikánske pomery, keď toto hovori v rochlase...". Ke Sio- venku mlilony hdk, skoro všetko katolíci, podpísali štokolomakd mlde- rovi rezolúciu... Ale páni biskupi ľazki, Vojtešák, Němcey omdletli ju podpísať. Pán epískopský sdnmístřitor ľazki vyhlásil prítom, že re- zolúciu nepodpíše na znamenie protestu proti vláde... Berleme samozrej- me do ochrany ľasť tých knazov, ktorých vatikán odsudňuje... - O křtí- ky čas bol popri vl. Clementisovi a G. Husákoví aj L. Holdob šbavený funkcie povestník, potom bol uhŕnený a odsudný na dlhé roky ako tzv. buržoázny nacionalista, spojený s ťitom... Vlasteneckí knazi pokračova- li v činnosti ďalej..."

V katolíckych novinách z 23. apríla 1989 v článku "Roky mierovej práce" medzi iným stálo: "Ani šľdný raz sme nenabíjovali autoritu cik- vi a ľej hierarchie. A v druhom článku "Dejiny nášej práce štáto" "Sme vďační aj našim vtedajším biskupom a ordinárom - Čárskemu, Němceyovi, Lezikovi, Pobožnému...". Ktorí boli vždy ochotní reďt' nám...". - J. 104- har na veľohrade 4. júla 1950 hovoril podrobnejšie aj o biskupoch a ho-

voril iná: "My sme sa k nim, pravda, nechovali dvorne, nevigánili sme im do tváre, ale ako poctiví kňazi sme povedali pravdu tak, ako sme to cítili a videli a nie je našou vinou... Možno, že sa nám povedali, naše prosby nepočuli, že prerušili úspešné rokovanie a vďaka a že im bola milšia rada jediného talianskeho kňaza, ako niekoľko sto poctivých viasťanských kňazov v ich diecézach a v našej vlasti... za lepšiu a šťastlivejšiu budúcnosť..." - Potom J. Plojhar hovoril o Vatikáne a jeho predstavitelovi nunciovi Verolinim v Prahe: "Nunciatura má svoje poslanie. Ale myslím, že nemá právo taký nezúšanlivý, fašizmom odchovaný mladý kňaz z Talianska dekrétovať politiku..." /Velehradský zborník 1950, s. 38/.

Balej J. Plojhar na adresu biskupov ČSR povedal: "Mecchome našich biskupov zosadiť, ale chceme, aby došli rozum... Možno, že sa nám bude vytykať, že sme si to dovolili i určitú kritiku našich pánov biskupov. To nie je nekatolícke, ani nie protikňazské. My ich nechovárame za chrptom, my to hovoríme úprimne a otvorene... My máme právo povedať svoj názor, keď sa domnievame, že sa tu nekoná správne... Veľmi jednoducho by bolo bývalo, súčasne veľmi nezodpovedne a zbabelé, keby sme povedali... Ja budem slepe počúvať svojho biskupa... To by bolo veľmi ľahé; pohodlné a veľmi nezodpovedné... My chceme dnes... ľudovú demokraciu i v cirkevnom živote..." /Velehradský zborník 1950, s. 37/.

Potom J. Plojhar odpovedal na otázku, čo sa po likvidovaní reholi stalo a kláštorní. Pre neho to bolo úplne jednoduché a jasné: "Sú uvoľňované k účelom zdravotným". - A povedal, že je to "správne a veľmi správne, keď kláštor premeníme na nemocnicu". Tým sa podľa neho kláštor vráť a "svojmu pôvodnému účelu". - Potom dodal: "Dnes sedíme pri týchto poradiach a takých miestnostiach, ktoré prv patrili reholi. Keď viem, keby tu dnes boli jezuiti, či by sme tu mohli túto konferenciu konať...". - Dalej mal J. Plojhar k likvidovaniu reholi aj ďalšie poznámky. Postavil diecéznych kňazov proti reholníkom, sťažuje v snahe prebudit ľudskú žiarlivosť poslucháčov. - V Kat. novinách z 23. apríla 1989 sa píše po 40. rokoch vŕtne o "bratoch reholníkov, ktorí boli len menšraditeľnými spolupracovníkmi v pastoraácii". Niekdajšie členky a reči boli iné. 14 dní po likvidovaní reholníkov Kat. noviny písali, že "v celom rade kláštorov bol sústredený písomný materiál protištátnemu obsasnu" /30. apríla 1950/. A J. Plojhar, minister a kňaz, diecéznym kňazom 5. júla roku 1950 hovoril ináč: "Bolo správne, že vonku kňazi klesali pod ťarchou svojej funkcie v duchovnej správe, zatiaľ čo v kláštoroch sedeli mladí velební páni, kde mali dosť pohodlný život a márne bolo volanie po tom, aby rýchle vypomohli v duchovnej správe". - Ale to nebolo ešte dosť. J. Plojhar hovoril ďalej: "Bolo veľmi mnoho kláštorov a reholí znuzitých k odporu zo strany cirkvi proti národu a štátu... Ale nikomu sa... nerobí krivá... Každé opatrenie troška boli. Keď na ruke budem mať veď, musím si ho dať vyoperovať...". - Po tomto porovaní reholi a vredov, kňaz a minister J. Plojhar povedal: "Môžem vás uistiť, že všetko rozprávanie, hlavne zahraničného vatikánskeho rozhlasu, o koncentračných táborech je nepravdivé a nezmyselné. Reholníci sú sústredení v kláštoroch. Bielej prechádzajú arcibiskupskou školou, kde sa im otvárajú oči do sveta, lebo si musíme priznať, že reholnícky život privádzal k tomu, že reholník nemal dostatočného prehľadu...". /Velehradský zborník 1950, s. 29/. - Reholníci pracovali na poli. A čo sa týka spomínaného "prehľadu": Saleziáni, verbisti, jezuiti študovali v Nemecku, vo Francúzsku, v Belgicku a v iných krajinách, mnohí mali doktoráty nielen z filozofie a teológie, ale i z prírodných vied, ovládali cudzie jazyky, atď. To isté platilo o mnohých reholných sestrách, ktoré boli profesorkami...

Podľa J. Plojhera kláštor by bol vrátené "pôrodným cieľom". V sku-

13. augusta sa sídli kňazi rožňavskej diecézy. Zo 128 ich prišlo podľa údajov 92. Zoltán Belák privítal hostov A. Horáka, J. Lukáčoviča, L. Skodzu, P. Vašečku, St. Zárečského a zástupcov KNV z Košíc. "Rožňavské kňazstvo ďakuje ľudovo-demokratickej ČSR a jej predstavitelom, že určili nielen práva, ale aj povinnosti duhovenstva" - hovoril Z. Belák. Povereník-kňaz A. Horák upozornoval: "Máme sa učiť od marxistu Iľju Ehrenburga, treba uskutočňovať nágor generalissima Stalina. Potom hovoril J. Lukáčovič, po maďarsky St. Zárečský, potom J. Kulla a ďalší.

V Košiciach bola mierová porada 16. augusta. Prítomných bolo podľa správy 150 a 200 kňazov - dr. Marinko, Lad. Polák, ako hostia J. Lukáčovič, P. Vašečka, St. Zárečský, J. Lukáčovič, kňaz a povereník stavbnej techniky, prehovoril na tému: "S križom v ruke sa mieri!" St. Zárečský "ako v ostatných diecéznych sfiech, aj v Košiciach nadrtel diskusný plán"... Medziatym redaktor Kat. novin J. Skoda ako vŕaže in- de pripravil kandidátku výboru. St. Onderko hovoril o úlohách kňaza na dedine.

Kňazi spíšskej diecézy mali stretnutie 21. augusta v Ružomberku. Otvoril ho O. Scheifer. Hostia boli tí istí. Hlavný prejav mal A. Horák, kňaz, povereník, predseda Spolku sv. Vojtecha, člen Svetovej rady mieru: "Imperialistický svet zhrumážkuje kapitál... Konzultor Michal Baran poukázal na to, že "duhovenstvo spíšského biskupstva sa už hýbe a krieka sa vŕhavosťou". P. Vašečka sa poverenčivo pre veol cirkevne pripomenul "proces proti vlastizradnému arcibiskupovi Gršovi v Maďarsku a pobludnenie... polutovaniebodných kňazov, ktorí vyznajú tuhu semenili so zbabelým pokusom o útek za hranice", Bolo to narážka na dr. Mitušinku a ďalších, ktorým hrozilo väzenie, alebo ktorí ušli z koncentračného tábora v Šládeckovciach a pokúsili sa ujsť za hranice. - Obkŕna 40-stranový správe o zhrumáždeniach kňazov pred zjazdom v Prahe sa končilo slovami: "Žij, bit sa a pracovať - i s križom v kňazskej ruke!" /Duch. pastier, september 1951/.

Uprotred týchto porád mierových kňazov boli 11. augusta 1951 u- väznení kňazi i laici v počte 24. Vo Varnári vŕihli 15. augusta poli- cesní na faru, vylomili dvere a kňaza bošého odviekli do väzenia v Po- prade. "Revedel som, čo sa robí. Vyšetřovali ma, bili, vyhŕžali sa, že ak nepodpíšem schizmu, pôjdem do Jáchymova a na Sibír" - napísal po rokoch gr. kňaz /Kat. nov. 17. mája 1968/. - Cirkevní tajomníci a iní civilni navŕtivali takmer každého kňaza, aby išiel na mierový poradu a potom na zjazd do Prahy. Kňohi osmsťeni kňazi tým veľmi trpeli.

V auguste 1951 bola študcia cirkvi, biskupov, kňazov i veriáčich žalostná. Z trŕtisíc reholníkov boli desiatky vo väzení, ostatní pra- coveli v internáčnych táborech ako drevarubači na Českomoravské vyso- čine alebo na štátnych majetkoch, stovky boholovcov boli v pracovných vojenských jednotkách. Dvanásťtisíc reholných sestier bolo rozŕise- ných po továrňach a na štátnych majetkoch v celnohospodárstve... Bie- kupi vojtašák a Busalca, Gojdič a Zela, Hopko a Barnák boli vo väze- ni. Arcibiskup Beran bol internovaný mimo Prahy. Biskupi Trochta, Pícha, Matucha z Olomouca mali na biskupských úradoch zmocnenov, ktorí pre- berali všetku poštu, kontrolovali každý prípis a telefonát i každú ná- vŕstvu. - Z diecéznych kňazov boli stovky vo väzení, alebo sústredení v internáčnych táborech v Šládeckovciach a inde. Ak bolo koncom roka 1949 uvŕhnených do 200 kňazov a asi 500 laikov, roku 1950 bolo pred velehradskou konferenciou v júni zatknutých ďalších 50 kňazov, krátko na to ďalších asi 100. Pred tzv. mierovým zjazdom v Prahe v septembri 1951 zatvárali mesačne okolo 40 kňazov, takže minister pre veci cirkev- né Pierlinger sa na to v septembri 1951 sťažoval vedeniu /historik Dr. K. Kaplan, c.d., s. 15/. Boholovci zo zrušených 13 seminárov boli bez-

1954 bolo uväznených 60, roku 1956 nových 46.

V situácii, ktoré sa ustavične zhoršovali, na jar roku 1951 vy-
svätzil na doporúčenie a žiadosť zástupcu provincie jezuitov biskup
dr. R. Pobočný v Rožnave mladého knaza P. Hnilicu za biskupa. Ten roz-
vinul svoju činnosť najmä ordinovaním rehoľných bohoslavcov za kňazov,
kňazov s nich boli už diakonmi. Keďže všetci biskupi boli pod prísny
políciejnym dozom a iní vo väzení, nebolo nádej, že by sa bohslav-
ci mohli dostať ku kňazstvu. P. Hnilica na žiadosť a odporúčanie ich
rehoľných predstaviteľov vyzvalil niekoľko desiatok z nich za kňazov.

Flak na Cirkvi a najmä na kňazov a veriacich laikov ani roku 1951
nepočkval. Zatiaľ čo biskup Dr. St. Bernáš bol 7. júla 1951 prevzatý
so spútanými rukami z Prešova do Krajskej väznice v Bratislave, nasle-
dovaj jeden súdny proces za druhým. 26. júla 1951 sa konalo súdne po-
jednávanie so skupinou MUDr. S. Krčméryho; 11. augusta 1951 uväznili
ďalších 24 kňazov a laikov, medzi nimi prof. Šmálicka, Paňáka, Gibiru
a ďalších.

V septembrovom čísle Duch, pastiera sa objavil článok "60 rokov
verného priateľa ľudu". Začínal sa slovami: "V júli došlo na 60 rokov
verný priateľ nášho ľudu a neochvejný bojovník za jeho lepší život,
námestok predsedu vlády, Zdeněk Fierlinger, minister poverený vede-
ním štátneho úradu pre veci cirkevné... Právny syn ľudu... Začalo doz-
rievať ovocie jeho novej práce - veľké mierové manifestácie a konfe-
rencie duchovenstva i veriaciich dokazovali neustále vyjasňovanie pome-
rov medzi cirkvou a štátom. Významným činom bolo... zaistenie dôchod-
ku pre farské gazdíné... pevnou a rozhodnou rukou vedel zabrániť tomu,
aby nebolo zneužívané náboženské čítanie ľudu proti ľudovodemokratic-
kej republike..."

V auguste 1951 sa začali vzdielené prípravy kňazstva v celej re-
publike na chystaný celoštátny zjazd mierového duchovenstva, ktorý sa
mal konať na sviatok sv. Václava v Prahe. Po všetkých diecézách sa ko-
nali tzv. mierové porady kňazov. Duchovný pastier priniesol na 40. stá-
nách "Príerez... poradami na Slovensku". - Hlavný redaktor St. Zárečský
v úvode písal o "ze sakryvanej taktike kapitalizmu, ktorý chce vyvolať
svetový konflikt... zmocniť sa svetovlády". Diecézne porady mierových
kňazov mali tomu zabrániť "kvantitatívne uvedomovacím procesom". Zi-
skaním čo najväčšieho počtu kňazov pre chystaný zjazd /Dubň, pastier,
september 1951/.

V Bratislave sa konala porada 7. augusta 1951. Bol na nej i dr.
Felix Vašečka, neskorší riaditeľ Ústavu ateizmu, vtedy zástupca nového
poverenika pre veci cirkevné St. Gažika, ktorý nastúpil po väznenom
L. Holdošovi. St. Zárečský povedal prvý prejav o mieri, ktorý potom
prednášal po všetkých diecézach: "Kapitál ženie veci na ostrie noža...
vďaka Bohu, máme kňazov... ktorí zapadli do dnešného diania, pracujú
v JRD, zúčastňujú sa na brigádničkových prácach". - V "Príereze" sa kon-
štatovalo, že "hlboko premyslený... referát kan. Zárečského osrejmil
... vyvrátil... a razil jasný smer...". Po tomto prejave diskutovali -
Josef Koreo z teol. fakulty, X. Csokás z Kollárova, P. Macháček z Bra-
tislavy. Nasledovala "jednohlasná voľba výboru za trnávski diecézu":
L. Ademčík, Josef Koreo, Strehár, Dušák a ďalší. - Kňazi nitrianskej
diecézy sa zišli pod "trendsianým hradom, ktorý hrôpypne trónuje nad
mestečkom". Boli prítomní M. Beno, Sen, vikár, Úradník P. Hlbina, St.
Dubravec, J. Pásztor a ďalší. Ako hosťa F. Vašečka, St. Zárečský, L.
Skoda. "Kňaz Božského Srca, ale i dnešnej doby... - prehovoril St.
Zárečský - štát má svoje želania..." - V Banakej Bystřici bola schôdza
9. augusta 1951. Viedol ju J. Dechet. Hostia F. Vašečka, St. Zárečský,
J. Pšténý a L. Skoda. Príhovory ako všade predtým, voľba mierového
výboru takisto - predsedom sa stal J. Dechet, podpredsedom J. Dovala. -

točnosti kládatorné budovy boli zabrané úradmi na rozličné ciele. V
niektorých boli zriadené tzv. sociálne ústavy, iné boli premenené na
archívy, na internáty, slúžili školám a VB, boli premenené na resta-
urácie a hotely /Trstená/, alebo opustené pustli /Marienka/.

V reži J. Plojehara na Velehrade v dňoch 4.-6. júla 1950 bolo eš-
te mnoho iných vecí. Poďte neho vlastenecky kňaz sa nemusí ničoho báť
a nemusí na nič dbať. A uviedol aj dôvod: "pán Boh nás to výborne za-
riadi, keď povedal: "Na večnosť budem súdiť ja sám." Žiadny biskup-
ský úrad, nijaký biskup /potlesk/, nijaký redaktor z Oservatore Ro-
mano... Nemie tam byť prítomný nijaký chargé d'affaires a nunciatú-
ry... Ako hanebné hovoria vo vatikánskom rozhlase o našom hnutí vlas-
teneckých kňazov... Odsudzujeme cigánske štvania vatikánskeho rozhla-
su... Je to cigánske, špinavé, proti republike, proti národu, proti
ľudu i proti katolicizmu namierené štvanie... Predo sú kňazi tiež vo
väzení?... Na to je veľmi... Jednoduchá odpoveď... Eňaz... sa prehre-
šil proti štátnym zákonom, proti národu a ľudu... Chceme, aby bolo po-
ukázané na tých kňazov, ktorí zavádzajú náš ľud a náš národ... Hanbí-
me sa za to, že máme takýchto spolubratov vo svojich radoch" /Vele-
hradský zborník 1950, s. 18-28/.

Velehradské zhromaždenie vlasteneckých kňazov sa skončilo vyda-
ním "Rezolučie celoštátnej pracovnej konferencie rim.-kat. kňazov na
posvätnom Velehrade v dňoch 4. až 6. júla 1950": "My, rimskokatolícki
kňazi... Dakujeme vláde našej republiky za jej priateľské poradenie...
Stavíme sa plne za nové cirkevné zákony... Žiadny z doterajších reži-
mov nám neďalval také možnosti k uplatneniu Kristovho Evanjelia ako na-
ša ľudová demokracia... Lutujeme, že naši arcipastieri neprijali ruku,
ktorí nás štát cirkvi podáva. Prajeme si, aby i oni pochoptli dobu...
Odmietame kategoricky akúkoľvek perzekúciu, ktorej sú vystavení kato-
lícki kňazi presvoj kladný postoj k našej ľudovej demokracii, k nášmu
ľudu... Odsudzujeme ako zločinnú... imperialistickú politiku... vlády
vykorisťujúceho kapitálu na celom svete a boli nás, že aj vo Vatikáne
nachádza súhlas a podporu. Odsudzujeme urážlivé relácie vatikánskeho
rozhlasu... pod vedením nášho múdreho prezidenta Klementa Gottvalda...
Na Velehrade dňa 6. júla 1950".

Boj proti cirkvi u nás takto pokračoval a veľký podiel na ňom
mali tzv. mierovi kňazi. No vážnym problémom v tomto boji proti Cirkvi
boli biskupi. Poďte historika na základe jemu dostupných autentických
dokumentov nebolo možné s nimi nerátať, čo ako ich mohli protivníci
podceňovať. Zástanci tvrdej línie videli len dve možnosti - poradiť
si ich, alebo ich odstrániť. V skutočnosti ani jedno ani druhé nebolo
ľahké. - Biskupi sami sa dostali do veľmi ťažkej situácie. Proti svo-
jej vôli sa dostali do postavenia opozície, čo ich vystavovalo tvrdom
úderom. Mali pritom neobyčajne veľkú autoritu u veriaciich. To ich zas
chránilo - napríklad pred väznením. Úrady nechceli robiť z nich muče-
níkov, Na druhej strane už roku 1950 bolo uväznených mnoho kňazov z
okolí biskupov. Bol uväznený i biskup Zele z Olomouca. V tom istom
roku biskupov a ordinárov úplne isolovali - nešli sa stykať ani s
verejnou, ani s kňazmi. Historik podľa prameňov uvádza, že celom
bolo odstrániť jestvujúci biskupský zbor. Prítom úrady očeli získat
aspoň jedného biskupa, ktorý by mohol svätit kňazov. Plojehar, Horák a
Lukačovič upozornili úrady na možnosť vysvätiť kňazov, ba aj biskupov,
prostredníctvom niektorého biskupa z pobaltských republík, inou mož-
nosťou bolo nahradiť biskupov kapitulárnymi vikármi. Za týchto ťažkých
okolností boli katolícki biskupi ochotní znova rokovať s vládou. Pod-
mienky úradov zostali nezmenené. Na Plojeharov návrh žiadali ešte od-
volať biskupa Vojtěška a Píchu a na ich miesta menovať vlasteneckých
kňazov Olivu a Lukačoviča. Zo strany vlády boli niektorí proti týmto
vyjednávaniam. Alexej Čepička vtedy okolo 30. septembra 1950 namietal,

Kitry a Pobožného a Rožňavy. Podľa históriky dr. K. Kaplana Pierlinger bol za to, aby aj oni boli posvätení zložiť slub. Tvrdil, že tak budú všetci biskupi "pevne v rukách štátu". Na všetko si budú musieť pýtať súhlas, budú musieť tesne spolupracovať s Cirkevným úradom, ich ustanovenie bude zvoľávať tento úrad. Vyúboval sa tým s Vatikánom a ustanovenie nunciatury v Prahe. Keďže to mohol byť ďalší krok na ceste odtrhnutia od Ríma... sa týchto okolností zložil slub aj biskup Nécsy z Nitry, a to 11. apríla 1951. Arcibiskup Matocha, biskupi Pobožný a Klouček z Českých Budějovic boli zatiaľ vylúčení... Biskupa Stoupeňho z Brna odložili, pretože trval na pripojení svojej diecely k slubu... Na tieto udalosti reagovala aj Svätá Stolica. Biskupi môžu zložiť slub vernosti vláde. Nemôžu však zľahčovať vernosť ústave, na základe ktorej boli prijaté zákony proti Cirkvi. Prísaha, ktorú toto nerespektuje, je buď zradou, alebo ako výsledok nátlaku nezaväzuje... /Dr. K. Kaplan, o. d. /.

Po súdnom procese s biskupmi Vojtašákom, Busalkom a Gojdičom úradu 15. februára 1951 nevyjednávali už o cirkevných otázkach s biskupmi, ale s tzv. vlasteneckými kňazmi a so slomeným a osiňotým pražským svätiacim biskupom.

Duchovný pastier prinášal redakčné informácie: "15. februára 1951 generálni a kapitulárni vikári spolu s vedúcimi činiteľmi... diecéz a katolíckych inžinierov na čele s najdot. pánom pražským biskupom Dr. Antonom Elkschnerom sídli sa v Prahe na celostátnu poradu... Na porade bol prítomný aj pán podpredseda vlády, minister zd. Pierlinger a zástupcovia štátneho úradu pre veci cirkevne. Po bohatých, otvorených a vecných diskusiách uzniesli sa na konkrétnej opatreniach... Porada sa konala na Prahu v predvečer dňa februárových udalostí, ktoré tak blahodárne usporiadali pomery na všetkých úsekoch nášho... života... očištené od rozvrátených elementov... Cirkevný život nie je servilnou službou cudzích, a nenávytných politických zúčtov... Nehorázne útoky zo strany porazených na naše cirkevné pomery sú hollým výmyslom, zlomyseľnými chovaniami a bezmocnými nadávkami. Cirkevné zákonodarstvo po februárových udalostiach prinieslo nám hmotnú zabezpečenie, zarudilo nehatené vyúčtovanie náboženstva na školách, slobodné šírenie katolíckej viery, svätých činností spolu sv. Vojtecha... Sú všetky predpoklady ďalšieho zdravého rozmachu."

Od roku 1948 mala Cirkev len jediný časopis - Katolícke noviny. Od októbra 1950 začal vychádzať druhý - Duchovný pastier pre kňazov. Oba boli redigované od tých čias tzv. mierovými kňazmi. V úradných prejavoch sa to vyzdvihovalo ako prejav úplnej náboženskej slobody a ako dôvod najvyššej vďačnosti. Do roku 1948 mala však cirkev na Slovensku okolo 40 novin a časopisov. Dodnes je situácia všade okolo ČSSR nemernej lepšia než v Čechách a na Slovensku. V Rakúsku majú katolíci asi 42 časopisov, v Juhooslávii dokonca 48. Poliaci majú 36 časopisov... Z prístupných historických dokumentov sa možno dočítať, že Nemci v Protektoráte zredukovali 1733 novin a časopisov tak radikálne, že ponechali z nich 920.

Zatiaľ, čo Katolícke noviny písali, že "generalissimus Stalin prorockým okom vždy správne odhadoval" všetko /29. februára 1951/, v Prahe previeli 25. februára v noci so zaviazanými očami biskupa Dr. Št. Barnáša do vyšetruvacej väzby Krajskej štátnej bezpečnosti. 7. marca 1951 bol arcibiskup dr. Beran internovaný mimo Prahy... Svätá Stolica 17. marca 1951 nazvala zasahovanie štátu do vnútorných cirkevných záležitostí zločinom a exkomunikovala tých, čo tento zásah uskutočnili... V čase biskupských slubov roku 1951 bolo odsúdených do väzenia 74 kňazov. Roku 1953 šlo do väzenia ďalších 73 kňazov, roku

že biskupi používajú tajné fakulty na vysvätenie nových biskupov... /Dr. K. Kaplan, o. d. /.

30. augusta 1950 predložili orgány bezpečnosti, justície a Cirkevnej úradu návrh na tri súdne procesy. V prvom malo byť obžalovaných 14 kňazov s vykonávaných finančných priestupkov. V druhom malo byť asi 20 cirkevných hodnostárov, spolupracovníkov biskupov na čele s biskupom Zelcom. Do tretieho procesu zaradili dvoch slovenských biskupov - Gojdiča a Busalku, a uvažovalo sa o pripojení biskupa Vojtašáka. Pierlinger sa bál, že to príliš pobúri veriacich /historik K. K. /.

Medzitým tlak na cirkev pokračoval. 14. júla 1950 boli rozpustené všetky semináre a vysoké školy teologické. Zostala len fakulta a seminár v Bratislave a v Litoměřiciach. Počet bohoslavcov tým klesol asi na desať percent... Balvan sa valil... No kňaz a politik - povedal renik J. Lukešovič písal v Kat. novinách 27. augusta 1950: "Ideály kresťanstva sa dnes dožívajú praktického uskutočňovania..." - Zatiaľ do Mučeníkov sústredili vynikajúci praktickí kňazov s farnosťami a s biskupských úradov, ktorí bránili Cirkvi a nechoeli sa pridať ku tzv. vlasteneckým kňazom /Dr. Mitošinka a ďalší/. - Podľa históriky Dr. K. Kaplana "od marca do septembra 1950 bolo uväznených mnoho kňazov i laikov v blízkosti biskupov, vrátane svätiacieho biskupa Zelu. V idli sa dovíšila izolácia ordinárov, pri niektorých sa uplatnil vyšší stupeň... t. j. zostrená izolácia... - Profesor náboženstva v Michalovciach Dr. Št. Hlaváč, ktorý odmietol vstúpiť do tzv. Kat. akcie a medzi vlasteneckých kňazov, dostal 29. júla 1950 príspev z KNY v Prahe, že ho z úradnej moci preradujú do práce v manuálnych výrobných odboroch /Št. Hlaváč, o. d., s. 238/.

28. augusta 1950 likvidovali 720 ženských kláštorov v celej ČSR s 10 000 sestričkami. Profesorky a odborné zdravotné pracovníčky boli potom roky na štátnych majetkoch pri dobytku, na poli, alebo v továrňach, veľkínou v Čechách. - Zatiaľ 3. septembra 1950 písal Ján Deonst v Kat. novinách: "Sme celým životom a bytím za mier. Budujeme novú, radosnejšiu spoločenskú poriadok..." - Približne v tom istom čase 17. septembra 1950 bol 70-ročný biskup Vojtašák odvezený do vyšetrovacej väzby na Ruzyni v Prahe. Napísal o tom: "Uzniesli ma v noci z domu podvevom do Trenčína, vrazil na schôdzku kňazov... Za 24 hodín ma sľubili priviesť domov. Jediné, čo som cestou prehovoril k sprievodu, bolo: "Kde sme? Vážam sa už dávať nohu do Trenčína!" - Kato mu jeden z mužov povedal: "Já - my do Trenčína nejdem! A keď máš ísť oznať, že jste ve jménu republiky zatčen!" - Neskôr ma vyšetrovatel na Ruzyni surovo povedal: "Šťastku, my to z vás vytáhneme! Nebot jinak vás zřídím, že nebudete vědět, ří jstet!" /V. Fatranský, o. d. /.

V tom istom čase 24. septembra 1950 Št. Zárečský písal v Katolíckych novinách: "Stojíme teda na Prahu nového rodniceho sa sveta!" - Medzitým ďalší pokrokoví kňazi sa uchádzali o funkcie a niektorí z nich ich dosiahli. Po mnohých manipuláciách a nátlaku bol 26. októbra 1950 uvedený za kapitulárneho vikára na Spišskej Kapitule O. Scheffer. 12. novembra 1950 uvrejnili v Katolíckych novinách pohovor: "Nášej vláde klomim sa ako poslúžiť syn... Vďačím jej za blahoslomný súhlas k svojej voľbe..." - O niekoľko týždňov 30. nov. 1950 uviedli podobne do úradu za Generálneho vikára v Rožňave Zoltána Beláka... /Kat. nov., 10.12.1950/.

Zatiaľ čo v Kat. novinách nejaký odborník uvrejnili článok "prečo sú potrebné družstevné maštale" a odporúbal, "aby bola blízko voda, ktorá je potrebná nielen k stavbe, ale i pre krmenie" /3.12.1950/, zatiaľ podľa históriky dr. Kaplana "koordináčnej komisia pre cirkevné procesy pri ministerstve spravodlivosti vybrala už 25. septembra 1950

denie poslušnú, ktoré mali vyšetrujúci referenti... naplnovanú /V. Patrarský, biskup J. Vojtěšek, 1977/. - Obdobie týchto rokov bolo neskor úradne nazvané obdobím deformácií, ktoré boli odmiernené.

V novorodných prejavoch sa aj po nedávnych kalostných udalostiach v živote cirkvi vyjadrovali tzv. pokrokoví kňazi v Kat. novínach priľahne neuvieriteľne. Generálny vikár M. Beno s kňazmi ustavoval "resimie sa náboženskej slobode" - Vtedajší nástupca biskupskej kancelárie v Košiciach napísal: "Vojny a dejiny odhodlaním nedovolať krávy vojnovým štádom stratiť... páliť... rdeť štátny kultúry" - Štátnam kulturný bol však u nás po stáročia aj kľúčový, ktoré neslýchovali vojny štáti. - Št. Zárečky vyjavil "křticky posudzovať politiku Vatikánu" /Kat. nov. 3. január 1951/. - "Sláva bojovníkom" - to bol napísaný podtitul mierových kniesov zo Slovenska 1. del. mierovému časom 21. januára 1951 v Prahe: "Milost' vám a pokoj po všetky časy... Nech Boh korná." ako by vás pokáňávame... Kto by si mal vedomosť, že ktorý sa cítil byť hlásateľom a strážcom křesťanských právd na zemi. Preto prejavujeme hlbokú poľutovanie nad tým, že doteraz sme nepohli a ich úst slov odmiernené stómorej bomb... Naopak, pod ich ochranou nased sa šterou slovd, podporujúce vojnový zmlot. Takto sa viera smenkva a dáva do súľeb... vojny. Preto nás naplňuje hlbokým žárutkom, že sa v radoch tých, čo mali hlásat evanjelium, našli vysokí cirkveni křtity, ktorých skutky sa dostali do rozpurn s elementárnym príkazom ľasly k blížnemu; sa to ich postihlo hlboké odmiernené v mene života a miery. Bne šťastní, že histry záseady křesťanstva našli tak osvieteného uskutočňovateľa a tlmochika... v synovi nášho ľudu; v prezidentovi Klementovi Gottwaldovi... - V jednom z hodnotení tých čias sa napísalo: "Uřady prišli k násoru, že nie všetko možno dosahnuť represívnym metódam. Bolo treba křesť... aspon časť duchovných... Hnutie kňazov sa mier vnieslo do duchovného jednotnosť... Štal sa s ním našli tlmochik katolíckej cirkvi..."

Keď stanný biskup Gojdič stál úplne bezbranný a do naha zoblekený vo väznici v Prahe na Ruzyni, pretože mu zlikvidovali jeho cirkvi. Katolícke noviny uverejňovali nadsené články. - Ondrej Scheffer písal: "Kto by mohol pochybovať, že Generálissimus Štalin protokom okom vždy správa odhadovateľ..." /Kat. nov. 24. febr. 1951/. - Duch. pastier za hlavného redaktora Št. Zárečkého vo februári tlmochil v "Aktuálnom slove" i "potebujúcom zjavom je, že naši oltárni bratia... Vzhľadom prejavujú porumením... Súčasne tým ďalej tým menaj je tých oltárnych bratov, ktorí krdým pözováním hrudj úlohu odmierneného kňaza... Je tu dovod, aby v rodacom sa svete odmiernením křesťanstva zabudalo sa na potreby náboženského života?.. Pochovála sa nezasmatnosť, vykrisťovanie... Zakonom sa chráni ľudský plod... preto ne spravodlivým zdnu... Oltárny brat, ktorý si zaspal, alebo umyrelne si sa uraral do vily svojej úzkej perspektivy; zobud sa príloz ruky k úlohám...; ku ktorým sa volá a v sluboch ktorých prenuje seba vedome a odhodlane - Duchovný pastier!"

Po súdnych procesoch v biskupom Žalom z Olomouca v Prahe a v biskupmi Vojtěškovi, Buselkom a Gojdičom v Bratislave, pokračoval sa čas za vchody pre vyvinutú tlaku na ostatných biskupov. Arcibiskup Bera na islovali a posbevali každého oplyvu. 7. marca 1951 ho internovali mimo Prahy... Potom začali rokovat so šiestimi biskupmi. Býroch povolali kľóit šub - křoobu, píchu, ľasika a úárskeho. Štalo sa tak 12. marca 1951. Kšóický biskup úársky predšiel pri tom predhľadene v mene ostatných. Bvoj křok odovzdali tým, že je to posledný pokus, aby sa predišlo akte horšiemu stavu.

Zostávala však otvorená otázka, čo s ďalšími biskupmi. Išlo o arcibiskupa Matouša z Olomouca, o biskupa Skoupeho z Brna, Néosejho z

dbete pre dva sudy. Do každého zaradila deviat osob, medzi nimi biskupa Štanišava Želu, spolupracovníkov oboch arcibiskupov a niektorých křtiteľov reholi, medzilňny aj opáta Opaska... Pre slovenský proces pripravila k dvom biskupom /Buselka a Gojdič/ aj Vojtěška /Dr. K. Káplán, o. d. /... - Keď biskup Vojtěška odmiernený podpisoval protokoly, časý proces sa začal 27. novembra 1950 a slovenský až 10. januára 1951. - Keď bol olomoucky svätici biskup Zela s ďalšími kňazmi v novembri 1950 odmiernený, Katolícke noviny uverejňali článok domského farára z Bratislavy, ktorý k tomu sldnem procesu napísal: "Štátny súd v Prahe vyniesol prísny rozsudok a obviňeným umožnil odčiniť všetky sľokiny, spóehané na našich národoch /Kat. nov. 10. dec. 1950/. - Redaktorom Kat. novín bol I. Škoda.

Ondrej Scheffer, ustanovený za kapitáného vikára pre špišskú dieoenu, vydal na sv. Andreja pastiersky list: "Episkóp kapitula... zvolil ma dňa 26. oktobra 1950... Keď vám toci, draví oltárni bratia a premierni veriaci osnamujeme... pre blaho ľudstva, štátu a cirkvi... /Kat. nov. 12. nov. 1950/. 18. novembra 1950 mal potom O. Scheffer v Bratislave prejav "Kde křesťanské kředo" v ktorom povedal: "Musel by som byť neobjektívny, ak by som pri tejto príležitosti nepríklinoval skřitnosť, že i u nás, šialobu, i na ľorach cirkvených, sa vyskytl mnohí jedotlivci, ktorí sa nechali sřinúť do prúdu škodcov ľudstva... Křesťori páni biskup a vysokí cirkveni hodnosť: celú svoju osobnú prestíž spojili so sújnmami sřin, s pamť veľkosťakov... Ferajší režim je najhumánejší systém všetkých vekov... Hierarchia po zaciatočnom mčnení... dávala najavo, že chce sřiťiť vřdobyťky právdioho ľudu... Co nevedeli rozľešit... vysokí hodnosťari... to si vřiešili veriaci sami so svojimi ľudu vevnými kňazmi... v našich pomeroch je predsa tak ľahké sľúžiť doňu a mlóvať svoju vlasť. Porosení nešľičiaci nášho ľudu sřiahli sa do podkmená-ľlegality. Iní zase s cudziny spozna bučka nás obviňujú, že sme zapredali křesťanstvo..."

V októbri 1950 začal znova vyoháňat Duchovný Pastier, časopis, zasťavový roku 1948. J. Inkerovč v úvodníku "Na cestu" písal: "Slovomské řim-kat. vlastenské duchovenstvo doteraz nemalo časopis, jg. Prolegenda sa vsľnuje rozľíť presvedčenie, že vyľasťovanie našimých majetkov... je křádekom... Pracujúci nikdy neostával za svoju prácu toľko, koľko hodnot vytvorili... Píbe sa nové histórie ľudstva... Prvdohľavovoz zmlitol nový prvd... Pre vřakľuclch pochybovavcov, pokľakj akže si, nach sľúži na dôkaz život prevosľavľa v Sovietskom svěťe... Pravosľavna cirkvi sa stále vřánujú faktom, s ktorým sa vsáde a vřády vřáta... Vlastenský duchovní... pracujú v jednotných roľníckych družstvách, neuavverujú sa pred funkclami v ľudovej sprave miest a okresov... Křoeb a tresty Vatikánu nezastřakili vevných synov národa a Vlasti... V nádom "Duchovnom pastieri" sa odkřídľ... každé dñe... stene sa prílekomľkom... křájeľ histórie nášho národa... - Duch. pastier začala redigovať I. Adamčík, Št. Zárečky, M. Vřšňovský, L. Polák a P. Maonček. Ako spolupracovníci sa uvádzali: C. Duddš, Josef Konec, J. Pšstňny, I. Škoda a niektorí ďalší. - Mons. P. Macháček uverejnil v prvom čísle článku "Kde náššťup" i "Ryčnik sa vříd... Bud si sadne nah, alebo nás kmetie... V cirkveni hierarchi... Křuby, křobé sú akda už dnes osľnotene, musia sa volky-nevolky zmlitol s tým, čo ich zasřhlo... - Št. Zárečky písal o ideologickej náplni hnutia vlastensckých kňazov: "Kde kňaz vříd, ako sa sřavajú mosťy, cesťy, nemocnice, šóily, kšóoly... ako sa rodi noví ľovek... ako křáne sa praktizuje ľaska k blížnemu... neavvána vřdat sa na cesťu..."

V predvlastnom čísle Duchovného pastiera 1950 mal Alexander Horák článok "Betlehem-Varšava". Vo Varšave bolo predtým mierové zhromaždenie... V článku sa písal: "Tak preto křesťanstvo pripisľilo, aby sa v

Burópe a Amerike vyznamu imperializmu... Vatikán sľúbil, že vyrieši otázku poľských hraníc - a nič sa nestalo... Nebudeme škrupulovať, keď máme podarť silnú pomocnú ruku nášmu štátu... Naše miesto je... na berlínskej, na bojišti... o lepšom živote národov.

Dr. Cyril Dudaš uverejnili v tom istom decembrovom čísle Duch. pastiera článok "Sloboda diaľok božích". Zadal týmto slovom: "Verej- ne vyznám, že som slobodný; nikto mi nezakazuje vyznať pravdu, hladať kresťan, konať dobro, milovať Boha, obdivovať tým, čo ľubajú, dá-vať rozprávania kajúčim, týrať sa tým, čo milujú športové mužníc-vo a športistamiu nosia, pod páchnucou pasnou, aby ukázali, akí sú neslobodní. Lebo, verej, najvyšším nepriateľom slobody je obmedzenie, hľbosť a zlomyseľnosť...". J. Dechet napísal do toho istého čísle článok "Prečo vlastencky kresť?" - Po Bohu sme najviac dlní roditom a vlasti... Každý kresťan, tým viac každý kňaz, musí byť vlastencom... ale aj inermacionalistom... Preto je najvyšším kresťanským "protištá-ri" vbeťák krajin, spoje sa!... Dalej J. Dechet písal: "Mia, ako vy- riešili národnostný problém v Sovietskom zväz? Každý národ má úplnú slobodu... Prebudujte si, prosím, Stalinovo dieťa "o národnostnej otázke". Je to samé kresťanstvo! /Duch. pastier, december 1950/.

V januárovom čísle Duchovného pastiera roku 1951 A. Horák uvrejn- ni star "Novoročné meditačné kniha". V "Prehľad" stálo: "Ja, malá bodka... Geologické vrstvy... Mikrokozmos, mikrokozmos... 1. Hlas ro- zumu. Fokroví otroci zeme dali sa na pochod... Oslavujú proces ľud- stva... Rema viac hektárov poli, patri mi celá zem... 2. Probal Vra- hovja ľudstve chystajú... Atomová bomba... 3. Odpromoval: Odprom- Jeme Na za zly príklad nášho spoluprátor, ktorí splnajú s vykrišto- vateľskou triedou... pomohli ohľupovať pracujúci ľud... 4. Štub; Štubujem vernosť ľudu... Nedam sa odvrátiť ani hlasom, pričádzajúci k nám po vlnách éteru z úst tých, ktorí tento ľud zapredali, zradili... a v slubách peniazov magnátov chceli by krávu vojnu strátiť beh tohto sveta... /Duch. pastier, január 1950/.

Medzitým na štátnom súde v Bratislave 2.-15. januára 1951 proti biskupom Vojtešákovi, Buzalukovi a Gojdičkovi prokurátor dr. Jan Feješ žaloval: "Postup vysokej cirkevnej hierarchie v Československu bol sú- kladnou veľkou sprisahaneckou plánou imperialistických mocností vs- tikánu a složitou bandy litovej proti kresťanom ľudovej demokracie... - Po emgynoh vyšetrovacích metódach dostali biskupa Buzalku k tomu, že vypovedal: "Vatikán má veľký záujem na tom, aby boli na Slovensku sa- chované mosožské postáde vysokého kléru... - A od biskupa Gojdiča do- stali vypoved: "Slo nám o to, zachrániť čo najviac majetkov... Inter- numolova... nás týkajú... k intenzívnej protibáňnej práci, proti ľudovodemokratickému zriadeniu..."

Zatiaľ čo 4. januára 1951 eskortovali biskupa Vojtešáka s puta- mi na rúkach na súdne pojednávanie z Prahy-Ruzyn do Bratislavy, O. Scheffer písal v Kat. novinách zo 7. januára 1951: "Nie sme skrupú na slovo uznania pre veľkorysú úsilie predstaviteľov nášho pracujúceho ľudu. Sme povinní poskytnúť, podrobiť sa a plniť nariadenia úradov... - Št. Zárečský zas vyzýval "kriticky posudzovať politiku Vatikánu" /Kat. nov.; 14. Jan. 1951/. - V kase, keď sa v Bratislave vyzdával 15. januára 1951 ťažké tresť väzenia nad slovenským biskupom - Voj- tešák dostal 24 rokov, Buzalka a Gojdič dozivotie - Katolícke noviny píseli nadsene, že sa konajú manifestácie mlerov konferencie katolíck- keho duchovenstva. V ťrmeve za predsedičským stolom zasadal Cyril Du- daš, Jozef Koreš, Štefan Zárečský, J. Pšstényl, K. Štefko... /Kat. nov. 28. Jan. 1951/.

Duchovný pastier v januárovom čísle 1951 v článku s nadpisom "231/48 Zb. z. a n.", ktorého autorom bol "Romanus", komentoval kato-

líky a kňazský a skoby aj cirkevný postoj k udalostiam dní: "Keď tie- locky píšeme, v Bratislave pred štátnym súdom súde troch pánov biskupov, pozoráme na smutnú skutočnosť... že naši najvyšší cirkevní hodnostári v blíže dejných udalosti ukázali sa takí slabí a takí po- mplyní... Vypovede nášich troch pánov biskupov jasne hovoria, že proti- 11 šponárium sľubujú pytame sa ich: V prospech koholí... Ani raz sme nepočuli, že táto ich sľubka bola by nameraná proti neopraveným ú- tocom na naše náboženstvo, ako sa máže skomponovať na sieti... Proces je jasnejším dokazom toho, ako sa máže skomponovať i najkrajšia myšlienka... Aká to bolesť, keď vidíme, že veel oštra... bol tak neuveriteľne hrubým spôsobom zneužitá na politické ciele... Či toto všetko nás nevede k záveru... že schránkovej a skrachovanej mu ľudu... Kde pietnych veľvyslancoov, nie schránkovej a skrachovanej endrdois, ale vojnový slak... Vekopriemyselníkov... Choeme už vidieť biskupov veľkého formidat... Za týmto procesom sa odhalí náš sen streda občianskych povinností, ale zrada i tej neopravenej súhry, ..." atd. - Hlavným redaktorom Duchovného pastiera bol Št. Zárečský.

"Príležitostí novoročného poslávanie záštitopov jednotlivých die- oes u povereníka J. Koláče hlavný redaktor Št. Zárečský povedal: "Veš podarovaný presaj, - káto správa nasledovala kned po článku o súde s biskupmi Vojtešákom, Buzalukom a Gojdičom, ktorý sa práve konal v Bra- tislave. Zazní to v komentári Duch. pastiera na povereníctve hovoriť! nášmu službu! - hlavný redaktor v Bratislave ne povereníctve hovoriť! "Prí ďalšej mlie príležitosti dovolte nám, pán povereník, aby sme niekoľko slovami vyzdvihli veľmi jasne, veľmi úprimne a veľmi odhod- lené hlavné dlohy, ktoré považujeme za vedce úlohy roku 1951. - Po- tom ich rozvádza! Boj se svetový mler, dokazovať protikresťanskosť kapitalistického systému a horlivo poučovať veriacich o kolektívnom sposobe života v rozdielne besohybnom spoločenskom poriadku".

Trónom emdu sa stalo, že povereník pre veel cirkevné J. Holdobš bol o nejaký čas tiež uvŕhnený. Porubovanie práve, spravidlivosť a ľudskosť sa nezastavilo len pri cirkví, biskupoch, kňazoch a verie- cich. Toto obdobie bolo v nesorých rokoch nezvané v dokumentoch a v ťiakti období kultu osobnosti a období deformácií. Vlna besohlad- nosti sa valila poneď brehy... G. Husák, J. Novomeský, J. Holdobš, V. Clementis a ďalší boli o nejaký čas posarvení pred súd. Dostali dlhé roky väzenia, Clementis trest smrti a bol popravený. Dr. Gustáv Husák, ktorý bol uvŕhnený vo februári 1951 a zostal vo väzení do roku 1950, vydal neskor osobnú svedectvo o tom, čo sa všeobecne už dávno vedelo, najmä ako vyšetrovateľka v tom čase deformácií gymnocovali prihlavnia k vymysleným sľobkám: "Podpísal to nie normálny človek, ale uvŕzaná tu- ina bez schopnosti cvičené do zaplania ako nezvratné dokazy. Jámalí boli majstrovsky rekvirované do zaplania a hanebne vymýšľané ako po se charakteru ľudí a po zákonomch tejto republiky sa sľapalo ako po knoži... Sú to nepravdy, polopravdy a hanebne vymýšľané lži. Nádde tu vede o náhodný jasťický omgyl, ide o vedome organizovaný justičný slo- čin" /Kř, 27.6.1968/.

Keď sa od 2. do 15. januára 1951 konal v Bratislave súd "nad vlas- tianskymi biskupmi Vojtešákom, Buzalukom a Gojdičom", dialo sa to trestným procesom, ako keby sa jednalo o súdne hrozoty, že "postup vysokej cirkevnej hierarchie v Československu bol súčiasťou veľkého sprisahane- neckého plánu imperialistických mocností, Vatikánu a složitou bandy litovej, proti krajinnu ľudovej demokracie...". Obšarovani to tan- nar mechanicky potvrdovali. Premyšľanými metódami vyšetrovací vyšetro- vatelia dostali od nich výrok, aké povedal napríklad biskup M. Bu- valka: "Russicum je v skutočnosti ústav pre výchovu vatickánskych agen- tov špiónov...". Biskup Vojtešák vo svojich pamätiach neskor napí- sel: "Priznaniu predoháňalo zlozenie človeka, jeho duchovné zevrzn-